

INOVACIJSKI PROJEKTI
2013/2014

Zbornik strokovnih prispevkov

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Inovacijski projekti 2013/2014
Zbornik strokovnih prispevkov

Avtorji: Janez Gorenc, dr. Barbara Smolej Fritz, Tina Weilguny, Monika Vasle, Tanja Kaučević, Vesna Horvat, Mateja Šviga, Sonja Radikon Bratina, Dragica Milojević, Anja Sorko, Bojana Potočnik, Albina Avsec, Darja Jeran, Nevja Felc, Erika Perić, Andreja Golouh, Dimitrij Banda, Andreja Škrlj, Nataša Petek, Andreja Majcen, Barbara Pristovnik, Tatjana Grah Marič, Monika Ravnikar Bobnar, Dušanka Pevec, mag. Melita Šemrl, Leonida Arsić, Lidija Oblak, Ema Selič, Jasmina Fašalek Paldauf, Renata Mrvar Peršuh, Mateja Jenčič, Tamara Lipičar, Aleša Zrimšek, Jasmina Likar Štinjek, Saša Dular, Tanja Vesel.

Vodja inovacijskih projektov: dr. Natalija Komljanc
Tehnična urednica: Nataša Malovrh

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo
Predstavnik: dr. Vinko Logaj

Objava na spletnem naslovu:
<http://www.zrss.si/pdf/ZbornikStrokovnihPrispevkov2013-14.pdf>

Ljubljana, september 2014
Prva izdaja

Besedilo ni lektorirano.

ISSN 2350-4161

KAZALO

Razvoj podjetništva na Gimnaziji Novo mesto	7
»Več glav več ve« – Z medsebojnim povezovanjem do boljšega poučevanja	13
Klasična kultura v osnovni šoli.....	18
Na poti k večjezičnosti in večkulturnosti (Integracija tujega jezika v prvem triletju OŠ)	23
S pozitivnimi izkušnjami pomagajmo večati socialno opremljenost otrok.....	28
Z motoriko do vrha piramide	33
Sprejemanje vidne drugačnosti	40
Drevo = Življenje	47
Znanost v umetnosti in športu.....	53
Z vsako pesmijo me je več	57
Zgodnje učenje tujega jezika nemščine za razvijanje komunikacijske kompetence pri učencih	62
Bralni kartonček: »Ali Hudinjček bere?«	70
Spodbujanje poklicnega izobraževanja s pomočjo inovativnih pristopov poklicne vzgoje v OŠ	73
Ustvarjamo brez meja – čezmejno sodelovanje oseb s posebnimi potrebami in njihovih mentorjev	78
Igraje v angleščino.....	83
Labirint spoznavanja	93
»Refleksivna medvrstniška skupina za dekleta in	99
Refleksivna medvrstniška skupina za fante«	99
Glasbeno – didaktične igre.....	107
»Z igro do porajajoče se pismenosti v drugi starostni skupini«	110
Didaktka ocenjevanja - formativno spremljanje	116
Branje je dobro za znanje.....	120
Družimo se na odru	128
Gozdno igrišče Cvinger	133

Mladi, mediji in svet podatkov	139
Hrana in zdravje za dijake	143
GARTroža = die GARTENrose = VRTnica	148
Izboljševanje kakovosti pedagoškega dela s planiranim timskim načrtovanjem (optimiranje učinkovitosti pristopa).....	152
Kaj nam pove otroška risba otrok, starih 3 – 6 let?	157
Projektno delo z lutko (PDL)	162
Notni zapis za slepe	165
Tranzicijski program za mladostnike s posebnimi potrebami ob prehodu iz šole na trg dela	171
Motorične sposobnosti kot izziv.....	178
Kuhano, pečeno – na mizo prineseno	186
Hkratno izvajanje programa za P.O. in prilagojenega programa za P.O. v skupnem oddelku	193
Brez testov do ocen.....	198

Uvod

Inovacijski projekti v vzgoji in izobraževanju nudijo priložnosti za odkrivanje didaktičnih dobrot in zavedanje, da odkritih koristi ni potrebno ponovno rojevati, jih je pa možno kultivirati. Kaj je novega letos?

Trideset zanimivosti:

VIZ ustanove:

Didaktične novosti:

- Vrtci
- Osnovne in glasbene šole, šole s prilagojenim programom

- Srednje šole in dijaški domovi ter prilagojeni programi

- lutka protagonist, pedagoški lutkar je animator za odkrivanje - obliko učenja najmlajših (na voljo priročnik in seminar).
- Jezikovne kopeli so preverjena metoda spodbujanja večjezičnosti in medkulturnost hkrati.
- Igranje je veselo učenje na kateremkoli miselnem področju; z igro se učimo strategij in pridobivamo na samozavesti.
- Sistematični razvoj porajajoče se pismenosti.
- Razvoj bralnih sposobnosti za kakovostnejše učenje.
- Učenje v gozdu – naravnem učnem prostoru za kakovostnejše zaznavanje oz. spoznavanje.
- Spontana risarska sporočila brez šablon omogočajo razvoj idej in komentarjev najmlajših.
- Razvoj gibalnih spretnosti.
- Sodelovalno učenje in medpredmetno povezovanje (na voljo priročnik za učenje z veseljem).
- Integracija tujega jezika v nižjih razredih – vsi dejavniki zadovoljni.
- Dvig samopodobe ob podpori tutorja in ob druženju z živalmi.
- Spodbujanje multisenzornega zaznavanja za razvoj motoričnih in psihičnih zmožnosti.
- Razvoj trajnostne komponente z razmišljanjem za trajno delovanje.
- Dvig funkcionalne pismenosti z medpredmetnim povezovanjem in vseživljenjskim učenjem s projektno obliko učenja in z De Bonovimi tehnikami za razvoj kreativnega mišljenja.
- Razvoj gledališke poezije na šolskih odrih.
- Zveza med intuitivnim učenjem in kognitivnim odzivanjem v situacijskem učenju.
- Podpora za sodelovanje dveh kulturnih skupin.
- »Labirint spoznanj« za razvoj veščin čustvene inteligentnosti.
- Refleksivne medvrstniške skupine za razvoj socialne inteligentnosti.
- Formativno spremljanje pouka oz. napredka za stalno povratno informiranje ter oceno kot smiselni zaključek procesa učenja in ocenjevanja.
- Drama in igra za razvoj doživljajskega učenja za pridobivanje na samozavesti ter na predstavljanju naučenega.
- Medij za spodbujanje jezika in kulture.
- Notni zapis za slepe in navodila za učitelje (prilagojena ABC notacija).
- Podjetništvo v krožku in projektnem tednu za razvoj podjetniških veščin s »startup« obliko.
- Klasična kultura je v izbirnem predmetu dobro sprejeta učna vsebina.
- Prehod mladih s posebnimi potrebami iz šole na trg dela (izdelan predlog in forma strokovne podpore).
- Karierni klubi in poklicni bazar ter pedagoške delavnice za

- spodbujanje poklicnih interesov.
- Zdravo prehranjevanje in samooskrba.
- Učilnica v parku za sproščeno komuniciranje v različnih evropskih jezikih kot spodbuda za samozavestno globalno poslovanje.
- Timsko delo in evalvacija za kakovostno medsebojno profesionalno sodelovanje.

Navedene didaktične zanimivosti ponujajo rešitve oz. ideje za samorazvoj strokovnih delavcev. Ob tem lahko opazujemo razvoj človekovega zaznavanja glede na razvojna obdobja mladih v učni kulturi:

Obdobje mladih v Oblika zaznavanja za odzivanje: učni kulturi

Najmlajši v VVZ	<u>Igra</u> /ča za zaznavanje vtisov in puščanje sledi oz. osebnih izrazov Vzgojitelji sistematično puščajo sledi za sprejemanje vtisov in za spontano odzivanje nanje
Osnovnošolci	<u>Sodelovanje</u> mladih s strokovnjaki Učitelji povezujejo učne vsebine v učne magnetne za multisenzorno zaznavanje vtisov in kultiviranje le teh v izraze ob podpori različnih oblik intenzivnega spremljanja učinkovitosti medsebojnega komuniciranja
Srednješolci	<u>Zaznavanje priložnosti</u> (vtisov) in puščanje močnejših osebnostnih sledi (izrazov) za oblikovanje možnosti in priložnosti vključevanja in aktivnega prispevanja v družbi Skupno oblikovanje odprtih socialnih učnih prostorov za spodbujanje socialnih veščin (intelligence) za aktivno vključevanje v poslovni družbeni prostor ter oblikovanje osebnega portfolia.

Strokovni delavci so v IP intenzivno preučevali kakovost zaznavanja človeka; kakovost sprejemanja vtisov in odzivanja oz. izražanja. Zaznavanje je ena temeljnih sposobnosti človeka razbiranja družbenih izzivov za optimalno prilagajanje, zato se ji očitno moramo posvetiti v vzgoji in izobraževanju.

Prav zaznavanje v procesu medsebojne družbene komunikacije vpliva na opazovanje in evolucijo razvoja človekovega dela (obliko odzivanja), v tem smislu pa na spremembe organiziranja vključevanja, sodelovanja in prispevanja. Ob teh spoznanjih se odpira novo raziskovalno vprašanje: »**Kaj je delo?**« in s tem lahko vplivamo na smiselnost poučevanja v različnih obdobjih mladih ljudi. Odpira se novo RV: »**Kako prilagoditi pouk novi kulturi razvoja človekovega dela?**«.

Zapisana strokovna spoznanja v nadaljevanju naj vas pospremijo do svežih uvidov!

Dr. Natalija Komljanc

Vodja IP

Gimnazija Novo mesto
Seidlova 9
8000 Novo mesto

Razvoj podjetništva na Gimnaziji Novo mesto

2013 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Janez Gorenc

Sodelavci: Zlatka Butkovec Gačnik

Konzulent: dr. Stanka Preskar, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Podjetniške vsebine smo na Gimnaziji Novo mesto smo se lotili na več nivojih. Prvi nivo je bil seveda krožek, v okviru katerega smo na začetku novembra izvedli tudi startup vikend. Drugi nivo je bilo vključevanje podjetniških kompetenc pri pouku angleščine. Tretji pa je bila podjetniška delavnica med projektnim tednom.

Pri krožku smo spoznavali slovensko podjetniško okolje, in sicer z obiskovanjem podjetij, konferenc in predavanj, ter s krožki. Osrednji dogodek podjetniškega krožka pa je bil startup vikend, ki smo ga izvedli 8. – 10.11.2013 in na katerem je sodelovalo 19 dijakov iz petih srednjih šol. Delali so strnjeno 48 ur ter na koncu v okviru petih skupin predstavili svoje ideje.

Pri pouku angleščine smo najprej izvedli projekt Dragon's Den, kjer je velika večina najprej predstavila svojo podjetniško idejo, potem pa so jih izbrali v vsakem razredu pet, sestavili ekipe ter razvili svoj produkt. Drugi projekt s podjetniško vsebino pa je bil časopis v angleščini, kjer so dijaki dveh tretjih razredov naredili in prodali časopis v angleščini, zraven pa še pridobili denarna sredstva od sponzorjev, ker sicer ne bi imeli dovolj denarja za pokritje tiska.

Na podjetniški delavnici pa smo strnjeno v štirih dneh najprej raziskali posamične gospodarske panoge ter skušali najti težave v njih, potem pa si v okviru timov izmisliti kako dobro rešitev ter to rešitev preveriti pri potencialnih uporabnikih.

Pri našem konceptu poučevanja podjetniških vsebin smo se umaknili od klasičnega načina poučevanja podjetništva, kjer je bistven poslovni načrt. Naš koncept je temeljil na tako imenovanem vitkem štartništvu¹ (lean startup), namesto poslovnega načrta, ki kot dokument zgublja na veljavi, uporabljali poslovni okvir² (business model canvas). Za razliko od klasičnega načina poučevanja podjetništva, kjer si udeleženci 'na suho' izmislijo idejo in jo potem ali na papirju ali v resnici (poklicne šole) realizirajo v obliki končnega izdelka in ga potem ponudijo trgu ob predvidevanju, da se bo prodajal, smo mi pristopili najprej k težavam. Ko smo ugotovili, katere težave tarejo ljudi v določeni panogi – to so dijaki storili z intervjuji – so našli rešitev zanje, pripravili predstavitveni izdelek³ (mock-up prototype) in spet šli med uporabnike, da preverijo, če je takšna rešitev primera ali ne ter v kakšni meri in zakaj je primerna oziroma v kakšni meri in zakaj ni primerna.

¹ Prevod angleške besede 'startup' se je prvič pojavil v knjigi *Delaj vitko*

² Prevod prav tam

³ Prevod prav tam

Abstract:

We started training entrepreneurship in our school at different levels. The first level was of course the entrepreneurship club, in the program of which we also realized the startup weekend at the beginning of November last. The second level was incorporating entrepreneurship in the English language curriculum. The third was a workshop within our school's project week.

In the club we strived to get the students acquainted with the Slovenian startup environment by having them visit companies, participate in conferences, and listen to lectures. We of course also had almost weekly clubs. The pivotal event of the year was the startup weekend 8th – 10th November 2013, where 19 students from five schools worked for a little over 48 hours almost straight and in the end pitched their business ideas.

In English lessons we carried out the so-called Dragon's Den project, where students first presented their business ideas in one-minute pitches. Then five ideas were selected in each class, teams were formed, which then did customer research and put together power point prototypes and pitched them in front of the class. Later on students made and published newspapers in English. They also had to obtain money from sponsors, because otherwise they could not foot the printing bill.

In the entrepreneurship workshop, which we did within the school's project week, we first researched different industries and tried to detect problems within them, then within respective teams work out a good solution and test our hypotheses with potential users of the solution.

In our concept of training entrepreneurial skills we distanced ourselves from the classical approach, where the business plan is the focal point of the learning. Our concept is based on the so-called lean startup method, which instead of the business plan, which is losing its value, uses the business model canvas. In stark contrast with the classical method, where the participants brainstorm a business idea and then either on paper or for real come up with the final product with the presupposition that it will sell, we first tried to detect problems that needed solutions. When we determined the problems people had in different industries – students interviewed people to learn this – they invented a solution for the problem, made a mock-up prototype and interviewed potential user again to see if such a solution has any value for them and if so, to what extent. They also tried to determine the reasons for good or bad value.

Ključne besede: podjetništvo, štartnik, vitko šatništvo, srednja šola, poslovni okvir 4

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Podjetništvo doslej ni bil predmet, ki bi ga poučevali na splošnih gimnazijah. Nekako je veljalo prepričanje, da spada podjetništvo v ekonomsko stroko, zato je bilo bolj ali manj omejeno na ekonomske ter na poklicne šole

Še bolj pomemben izziv pa nam je bil, kako povsem prenoviti ustaljen koncept poučevanja podjetništva, kot so ga in ga še zdaj izvajajo ekonomske in poklicne šole. Dosedanji model poučevanja podjetništva se predvsem koncentrira (sicer odvisno od posamičnega učitelja) na izdelavo produkta na poklicnih šolah oziroma na pisanje poslovnega načrta ter tehnike

⁴ Prevod iz Delaj vitko

vodenja podjetja na ekonomskih šolah,. Čeprav je oboje zelo pomembno, pa to ni bistvo podjetništva.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Ker smo na Gimnaziji Novo mesto prepričani, da je razmišljanje, po katerem spada poučevanje podjetništva le na ekonomske šole, napačno in da bi podjetništvo kot večino morali vzgajati na prav vseh šolah, smo se tega izziva lotili in začeli podjetništvo izvajati v obliki krožka ter delavnic (Gorenc, 2013).

Podjetništvo na šolah se sedaj večinoma poučuje tako, da je jedro učnega programa pisanje poslovnega načrta. Ker je to dokument, ki počasi v takšni obliki izumira, čedalje večji poudarek pa je na pristopu vitkega štartništva, kjer se vse delo vrti v ciklu gradi – meri – spoznavaj⁵ (build – measure – learn) (Ries, 2011), namesto poslovnega načrta pa se uporablja poslovni okvir (business model canvas), smo se odločili, da tudi mi uberemo pot vitkega štartništva. Pri tem se zgledujemo po srednji šoli Hawken iz Clevelanda, ZDA, kjer so udeležencem najprej predstavili resnične težave dveh lokalnih štartnikov in jim pustili, da so sami skozi pogovore s kupci in s preverjanjem svojih hipotez razvili primerne rešitve (Blank, 2014). Šele ko so usvojili večino reševanja težav nekoga drugega, so se lotili svojih lastnih podjetniških zgodb (prav tam).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako naj pri gimnazijskih dijakih v okviru šole razvijamo inovativnost in podjetnost?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Hoteli smo videti, če lahko od dijakov zahtevamo, da se lotijo podjetniških dejavnosti in prevzamejo odgovornost za te dejavnosti. Hoteli smo dokazati, da lahko podjetništvo izvajamo tudi na ne-ekonomskih šolah.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

- Vprašalnik o dožemanju podjetništva med prvimi letniki
- Predavanje o podjetništvu za tretje letnike
- Začetek dejavnosti podjetniškega krožka
- Dragon's Den pri angleščini
- Startup vikend
- Vprašalnik udeležencem startup vikenda
- Podjetniški večer
- Časopis v angleščini
- Podjetniška delavnica na projektnem tednu

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

- Na gimnaziji se dijaki v glavnem učijo teoretično znanje, s podjetništvom se ga naučijo uporabiti v praksi in z njim reševati dejanske probleme
- Na gimnazijah podjetniških vsebin sploh ni bilo, kar smo uspešno premostili s sodelovanjem s primernimi inštitucijami, kot so startup pospeševalniki

⁵ Prevod iz *Delaj vitko*

- Program poučevanja podjetništva, ki nam je bil na voljo, ni vzgajal ključnih podjetniških veščin, zato smo raje vpeljali sodobni pristop, kot ga uporabljajo na srednji šoli Hawken v Clevelandu

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

- S krožkom je bolj ali manj skozi sodelovalo dijakov, ki so bili ključni pri izvajanju vseh vsebin
- Med letom sta dve dijaški ekipi (ena še iz Gimnazije Šentvid, kjer je poučevala naša podjetniška mentorica in smo sledili njihovem delu) ustanovili šartnika in se resno lotili izdelave ne le prototipa, pač pa tudi že pravega izdelka
- V projektu Dragon's Den so sodelovali trije oddelki tretjih letnikov, ki so v približno osmih šolskih urah s pomočjo zelo osnovnega cikla vitkega šartništva »gradi – meri – spoznavaj« prišli do sedmih rešitev, ki so bile podprte z raziskavo med uporabniki
- Angleški časopis sta izdelala in prodajala dva oddelka tretjih letnikov, se pravi da sta uspela narediti bralcem in sponzorjem všečen časopis, saj so s prodajo in iskanjem sponzorjev dobili dovolj sredstev, da so pokrili stroške tiska
- Rezultati prve ankete, ki smo jo naredili med 84 dijakov prvih letnikov Gimnazije Novo mesto o poznavanju in dojemanju podjetništva, smo ugotovili, da dijaki podjetništvo smatrajo kot pomembno in da menijo, da bi se podjetniške vsebine morale v večjem obsegu vnašati v gimnazijski kurikulum
- Z drugo anketo, ki smo jo po startup vikendu izvedli med udeleženci z petih gimnazij – Gimnazija Novo mesto, Gimnazija Brežice, SC Velenje, Gimnazija Šentvid in Gimnazija Bežigrad – smo ugotovili, da je startup vikend resnično najboljši možni način za približevanje podjetništva mladim.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V obeh anketah skupaj je sodeloval 101 dijak vseh štirih letnikov iz petih šol.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke smo zbirali s pomočjo spletne ankete.

Metode obdelave podatkov

Podatke smo obdelali s pomočjo orodja Google Docs

Prikaz rezultatov

Rezultati so prikazani v prilogi.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Ugotovili smo, da na splošnih gimnazijah lahko mirno poučujemo in vzgajamo podjetniške veščine. Ugotovili smo tudi, da se pristop vitkega šartništva obnese zelo dobro ter da nas zaradi tega jemljejo bolj resno tudi mnoge podpirne inštitucije. Ugotovili smo, da je startup vikend najboljši motivator med dijaki za sprejemanje podjetništva. In navsezadnje smo ugotovili, da lahko podjetniške veščine, kot so prikazane v poročilu, poučuje tudi ne-ekonomist, če je dovolj motiviran.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Naše podjetniške dejavnosti so naletele na zelo ugoden odziv. Podprli so nas pri Gospodarski zbornici Dolenjske in Bele krajine, prav tako pri Razvojnem centru in StartUP pospeševalniku. Naš startup vikend so podprla mnoga lokalna podjetja. Angleški časopis pa so dijaki prodajali tudi mimoidočim in nekaj izvodov pustili v knjižnici.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Novost je v načinu vzgajanja podjetništva na gimnazijah, saj to počnemo po metodi vitkega štartništva. To pomeni, da dijaki najprej v lokalnem okolju (v okviru raznih panog ali pa tudi ne) s pogovori z ljudmi skušajo poiskati lokalne težave, ki si jih ljudje želijo znebiti. Dijaki si potem izmislijo rešitev ter njeno primernost s pomočjo predstavitvenega izdelka preizkusijo pri potencialnih uporabnikih. Če je uporabnikom vsaj del všeč, izboljšajo del, ki jim ni, in ga znova preizkusijo. Ta cikel hitrih iteracij ponavljajo toliko časa, dokler ni rešitev točno taka, kot si jo želijo uporabniki. To je potem izdelek, pripravljen za trg.

Možnosti uvajanja v druga področja

Podjetniške vsebine smo letos vključili preko projektov tudi v predmet angleščina, pomagali smo tudi dijaku, ki je šel z raziskovalno nalogo v ZDA in tam tudi zaradi finančnega načrta, ki smo mu ga pomagali narediti, osvojil zlato medaljo. Tako se lahko podjetniške vsebine vključi v katerikoli predmet ali katerokoli raziskovalno nalogo.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Močni smo predvsem v širokih izkušnjah, ki jih lahko v obliki nasvetov ponudimo drugim šolam. V bistvu lahko drugim šolam pomagamo postaviti svoje lastne krožke ali vključevati podjetniške vsebine v ostale predmete.

Literatura

Blank, Steve. Beyond the Lemonade Stand: How to Teach High School Students Lean Startups. Steve Blank's Blog (online) (citirano 22.8.2014). Dostopno na naslovu: <http://steveblank.com/2014/03/12/beyond-the-lemonade-stand-how-to-teach-high-school-students-lean-startups/>

Gorenc, Janez. Vzgoja podjetništva v šolah. Uspeh, revija GZDBK (online). Novo mesto, GZDBK, 10.9.2013. (Citirano 22.8.2014) Dostopno na internetu na naslovu: <http://www.gzdbk.si/si/aktualno/uspeh/detajl/?id=1713>

Maurya, A. prev. Mihelić, M. *Delaj vitko: Od načrta A do načrta, ki deluje* orig. *Running Lean: From Plan A to a plan that works*. 2. izd. 2. ponatis. Ljubljana: Pasadena 2014. ISBN: 978-961-6661-65-2

Osterwalder, A. in Pigneur, Y. *Business Model Generation: A Handbook for Visionaries, Game Changers and Challengers*. 1. izd. Hoboken: John Wiley & Sons Inc, 2010. ISBN: 978-81-265-3367-1

Ries, E. *The Lean Startup: How Constant Innovation Creates Radically Successful Businesses*. 1. izd. London: Penguin, 2011. ISBN: 978-0-670-92160-7

Priloge:

[Vprašalnik za dijake o podjetništvu](#)

[Rezultati vprašalnika za dijake o podjetništvu](#)

[Vprašalnik za udeležence startup vikenda](#)

[Rezultati vprašalnika za udeležence startup vikenda](#)

Glasbena šola Krško
Kolodvorska 2
8270 Krško

»Več glav več ve« – Z medsebojnim povezovanjem do boljšega poučevanja

2009 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: dr. Barbara Smolej Fritz

Sodelavci: Drago Gradišek, prof., Andreja Istenič Lipovšek, prof., Natalija Mustar Krajnc, prof., Mitja Režman, prof., Dejan Učakar, prof., Rosana Horvat, prof.

Konzulent: dr. Ada Holcar Brunauer, Zavod republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

V prispevku je predstavljen projekt »Več glav več ve - z medsebojnim sodelovanjem do boljšega poučevanja«, ki smo ga izvajali v sodelovanju z Zavodom Republike Slovenije za šolstvo. Projekt je nastal iz potreb učiteljev in posredno tudi učencev. Medsebojno povezovanje in oplemenitenje znanj vsakega posameznika v kolektivu z znanji sodelavcev se nam je zdel še ne dovolj izkoriščen potencial pri obvladovanju različnih izzivov poučevanja. Na delavnicah in tematskih konferencah se je medpredmetno povezovanje nauka o glasbi in instrumenta izpostavilo kot najbolj aktualen izziv oz. še vedno zelo aktualen, saj se pojavlja iz generacije v generacijo učencev.

V iskanju novih možnosti in načinov povezovanja glasbene teorije in pouka instrumenta, smo izdali priročnik Učenje za veselje in uvedli še nekatere novosti, ki učencem pomagajo osmisлити znanja, pridobljena pri Nauku o glasbi (NGL) in jih koristno uporabiti pri učenju instrumenta ter razumevanju in doživljanju glasbe na sploh.

Abstract:

The article introduce the project »Two heads are better than one – with cooperation to better teaching«. The project sprang up because of the needs of the teachers and indirectly also of the pupils. The mutual connection and enrichment of knowledge in the school collective seemed to be potentially not used enough in solving different teaching challenges.

The most current or still very current challenge of teaching that appeared through discussion in the workshops and conferences was that of connecting knowledge of Music theory class and Music instrument class.

In search of the new possibilities and ways of connecting these two subjects we published the manual »Learning is pleasure« and also introduces some novelities in the lessons.

Ključne besede: medpredmetno povezovanje, nauk o glasbi, instrument

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Skupina učiteljev na šoli je, skupaj z vodstvom, prepoznala potrebo po povezovanju znanj (strokovnih, metodoloških, psiholoških, računalniških...) v prepričanju, da lahko na ta način še izboljšamo kvaliteto svojega dela.

Na delavnici »Izzivi poučevanja«, ki smo jo izvedli v okviru izobraževalnih dni, smo identificirali različne probleme, s katerimi se srečujemo pri svojem delu.

Na tej točki smo si zastavili naslednje raziskovalno vprašanje: Kako povezati znanja učiteljev pri reševanju različnih pedagoških problemov na šoli?

Kot možna povezovanja smo identificirali povezovanje med vsebinami znotraj predmeta, med predmeti, znotraj aktiva, med aktivni, med glasbeno in osnovno šolo, med glasbeno šolo in lokalno skupnostjo. Na delavnicah se je kot najbolj aktualen problem izpostavil povezovanje med instrumentom in Naukom o glasbi, zato smo se odločili, da posvetimo pozornost najprej temu področju povezovanja. To je vodilo do preoblikovanja raziskovalnega vprašanja.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev

Nauk o glasbi je obvezni občni predmet v glasbenih šolah in ga pod tem imenom najdemo vse od leta 1951. Temelji na osnovni glasbeni teoriji in solfeggiu, ki so jima dodane vsebine o instrumentih, glasbenih delih, njihovih oblikah in skladateljih. Poudarek predmeta je na glasbenem jeziku, kar pomeni, da učence spodbuja in usmerja k analitičnemu glasbenemu branju in pisanju.

Breda Oblak (2002) v svojih didaktičnih gradivih govori o »ozvočni teoriji« oz. »analitični zaznavi«. Predmet spodbuja razvoj različnih glasbenih sposobnosti, ravni glasbenega posluha, spretnosti in znanj, obenem pa sprošča naravnost h glasbeni ustvarjalnosti, ki jo je po mnenju B. Oblak (1997) potrebno razumeti širše od produkcije novih glasbenih del.

Našteta znanja, sposobnosti in spretnosti naj bi otrok uporabil pri igranju instrumenta, vendar praksa kaže, da temu pogosto ni tako. Posebej pri mlajših učencih se dogaja, da z znanjem, pridobljenim pri NGL, ne uspejo kontrolirati svojega dela pri instrumentu.

Ko išemo vzroke, najprej pomislimo na neusklajenost učnih načrtov, vendar pri vseh predmetih – NGL in instrumentih – zasledimo razumevanje notnega teksta in njegovo ozvočitev kot enega temeljnih ciljev. Rakunova (1992) je v svoji diplomski nalogi ugotovila, da približno 82 odstotkov anketiranih učiteljev klavirja ne zahteva solfeggiranja, nekoliko manjši odstotek pa ne ritmičnega izvajanja, kar kaže na to, da bolj kot v osnovnih ciljih obstajajo verjetno razkoraki v metodičnih pristopih pri poučevanju.

Nadalje ugotavlja, da samo polovica učiteljev klavirja, vključenih v raziskavo, sodeluje z učitelji NGL, več kot polovica pa jih ni seznanjenih z vsebinami, ki se jih njihovi učenci učijo pri NGL, kar nakazuje drugi možni vzrok, to je (ne)sodelovanje med učitelji.

Prav tako več kot polovica vprašanih pedagogov meni, da jim NGL ne olajšuje dela. Verjetno izhaja takšno mnenje deloma tudi iz razkoraka v hitrosti obravnavane snovi pri obeh predmetih. Pri instrumentu je tempo običajno hitrejši kot pri NGL.

Cilj izobraževanja na nižji glasbeni šoli ni samo izobraževanje za poklic glasbenika, temveč tudi (ali predvsem) širša glasbena vzgoja potencialnih ljubiteljev glasbe, ki bodo nekoč lahko

člani različnih amaterskih zborov ali drugih glasbenih sestavov, še zlasti pa kritični poslušalci različnih glasbenih zvrsti (Smolej Fritz, 2007).

Ugotovitve raziskav in izkušnje na šoli so nas spodbudile, da naredimo na področju povezovanja NGL in instrumenta korak naprej.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako pomagati učencem pri prenosu znanja med NGL in instrumentom?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Želeli smo spodbuditi pretok in povezovanje znanj med učitelji, »skupna« znanja uporabiti pri reševanju problemov, še posebej kot pomoč učencem pri prenosu znanj med NGL in instrumentom.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Po preoblikovanju raziskovalnega vprašanja smo se usmerili v spoznavanje posameznih predmetov in ključnih znanj oz. kompetenc. Le tako smo lahko nadaljevali razmišljanja o učinkovitejšemu povezovanju znanj.

V razpravah po aktivih učiteljev instrumenta ter plenarni razpravi smo izluščili naslednja temeljna znanja, ki bi jih bilo potrebno še posebej spodbuditi: tonske višine, basovski ključ, lestvice, ritem, poenotenje štetja, slušne predstave.

V naslednjem koraku smo razmišljali, kako oz. na kakšen način vzpostaviti intenzivnejše povezovanje znanj. S pomočjo »nevihte možganov« smo prišli do vrste idej, ki smo jih vsebinsko razvrstili v tri sklope: metodično-didaktične spremembe - opremljenost šole z vizualnimi glasbenimi simboli, razredni zbori, učna mapa, vključevanje didaktičnih iger, praktično učenje tonskih višin, ritma (preko pesmic, ki jih poznajo), poenotenje izrazov (učitelji NGL pripravijo opomnik ritmičnih izrek, štetja...), 5 min za glasbeno teorijo pri instrumentu (analiza skladbe...) in drugo; individualizacija pouka - več pozornosti posamezniku (aktiviranje vseh učencev pri skupinskem pouku, upoštevanje razvojnih značilnosti otrok), razredi ločeni po instrumentih; medosebni odnosi - skupni odmori, večja strpnost v medsebojnem komuniciranju.

Vseh sprememb seveda ni bilo moč uvajati naenkrat, zato smo za začetek izbrali »učno mapo«. Člani projektne skupine smo, glede na prej identificirana temeljna znanja, sestavili nabor vsebin. Tekom procesa se je prvotno načrtovana »učna mapa« razvila v priročnik »Učenje za veselje« in v naslednjem koraku, v izbranih razredih, še v »Portfolijo«.

Priročnik je nastajal v več fazah. Najprej smo člani inovacijske skupine določili vsebine (glede na identificirana temeljna znanja), v naslednji fazi smo sestavili in oblikovali besedilo priročnika, v tretji fazi je sledila notografija. V nadaljevanju sta vsebino priročnika pregledala dva učitelja, ki nista bila člana inovacijske skupine ter štirje učenci. Njihove pripombe smo vključili v nadaljni proces priprave. V naslednji fazi je ilustratorka slikovno opremila priročnik, ki smo ga pred tiskom še enkrat strokovno pregledali člani projektne skupine in zunanja recenzentka.

Septembra 2010 smo imeli javno predstavitev priročnika in otvoritev stalne razstave originalov ilustracij na naši šoli.

V naslednji fazi smo uvedli 5 minut za glasbeno teorijo v izbranih razredih, ki so jo izvajali učitelji tedensko, pri pouku instrumenta. Ob koncu meseca so učitelji NGL pripravili še učni list, kjer je bil povzetek snovi preteklega meseca in naloga, ki je še dodatno spodbudila povezovanje.

V izbranih prvih razredih smo uvedli tudi Portfolio, kjer učenec, skupaj z učiteljem, shranjuje zanj pomembne dosežke.

Učitelji, ki so sodelovali v projektu, opažajo pomemben napredek v znanju učencev, posebej pri učno manj uspešnih učencih. Napredek oz. pozitivni učinek vseh uvedenih novosti opažajo tudi učenci. V intervjujih so poročali, da bolje razumejo snov, da na ta način lažje najdejo povezavo med NGL in instrumentom in lahko bolj osmislijo vsebine, ki se jih učijo pri NGL.

Projekt zaključujemo samo formalno, vsebinsko pa se bo še nadaljeval, saj gre za tematiko, ki je del učnega procesa.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V projekt so bili vključeni učitelji in učenci, posredno pa tudi starši in lokalna skupnost.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke smo zbirali skozi vsa leta projekta s pomočjo vprašalnikov za učence in učitelje ter intervjujev. Podatki so nam pomagali usmerjati projekt.

Metode obdelave podatkov

Podatke pridobljene s pomočjo vprašalnikov smo analizirali s pomočjo programa excel. Pri intervjujih pa smo opravili kvalitativno analizo.

Prikaz rezultatov

Zaradi prostorske omejenosti navajamo nekaj podatkov, ki smo jih pridobili od učencev po letu dni uporabe priročnika. V kratkem vprašalniku smo jih povprašali med drugim o razumljivosti teh vsebin, pogostosti in načinu uporabe priročnika. Vprašalnik je reševalo 147 učencev drugih, tretjih in četrtih razredov Nauka o glasbi. Rezultati so pokazali, da si s priročnikom pri učenju pomaga več kot 90 odstotkov učencev, več kot 95 odstotkov vprašanih tudi meni, da je razumljivo napisan in jim je v pomoč. Kot zanimivost naj navedemo nekaj komentarjev, ki so jih na koncu vprašalnika napisali učenci: »Zelo dober priročnik«, »Učenje za veselje mi zelo pomaga.«, »Imeli ste zelo dobre ideje, ki v učbeniku še dodatno naredijo bolj zanimive teme. Všeč so mi risbe in ostalo. Učbenik je zelo zanimiv, veliko nas nauči in s preprostimi stavki ali uprizarjanjem razloži teme.«

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Dosežke projekta lahko uvrstimo v dve skupini, materialne in nematerialne. Med materialnimi so priročnik Učenje za veselje, Portfolijo, razstava ilustracij iz priročnika na šoli. Med nematerialne dosežke pa lahko štejemo vzpostavitev primerne klime v delu kolektiva, ki

omogoča strokovno razpravo o problemih medpredmetnega povezovanja in iskanja učinkovitih rešitev, boljši učni uspeh učencev in večje zadovoljstvo pri učenju.

Širjenje novosti

Priročnik lahko uporabljajo učenci in učitelji na drugih glasbenih šolah, učitelji razrednega pouka pri pouku glasbe na osnovnih šolah, starši, ki želijo slediti glasbenemu izobraževanju svojega otroka in tudi odrasli, ki želijo spoznati osnove glasbene teorije. Priročnik je na voljo v 49-tih knjižnicah po Sloveniji, uporablja pa se tudi kot priporočena literatura na nekaterih šolah pri izobraževanju odraslih, npr. v programu vzgojitelj predšolskih otrok.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Ponudimo lahko izkušnje z izvajanjem projekta, znanja, ki smo jih pri tem pridobili in priročnik, ki je nastal v okviru projekta.

Literatura

Oblak, B.: Ustvarjalnost v glasbeni vzgoji. Glasbeno-pedagoški zbornik, 2. Ljubljana: Akademija za glasbo, Oddelek za glasbeno pedagogiko, 1997.

Oblak, B.: Moja glasba 4: za pouk glasbene vzgoje v 3. razredu osemletne in 4. razredu devetletne osnovne šole. Priročnik za učitelje. Trzin: Izolit, 2002.

Rakun, I.: Integracija instrumentalnega pouka s predmetom nauk o glasbi. Diplomsko naloga. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, Oddelek za glasbeno pedagogiko, 1992.

Smolej Fritz, B.: Motivacijski, kognitivni in metakognitivni vidiki samoregulativnega učenja pri Nauku o glasbi. Doktorska naloga: Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za psihologijo, 2007.

OŠ Alojzija Šuštarja
Štula 23
1210 Ljubljana Šentvid

Klasična kultura v osnovni šoli

2012 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: začetni vodja (v letu 2012/2013) Helena Morisset, učiteljica klasične kulture, v letu 2013/2014 Tina Weilguny (roj. Gruden), učiteljica klasične kulture (prof. lat.)

Sodelavci: Dragica Radojevič, učiteljica na razredni stopnji; Tadeja Drašler, učiteljica na razredni stopnji; Nadja Janežič, učiteljica glasbene umetnosti; Marija Blaži, učiteljica likovne umetnosti; Irena Demšar, učiteljica na razredni stopnji; Tina Šetina, učiteljica na razredni stopnji; Mojca Miklavčič, učiteljica biologije; Matjaž Mavhar, učitelj na razredni stopnji; Maja Javornik, učiteljica na razredni stopnji; Matej Matija Kavčič, učitelj zgodovine; Simona Cepin, učiteljica na razredni stopnji; Marko Weilguny, samostojni raziskovalni delavec; Nuša Perčič, učiteljica na razredni stopnji; Matevž Bolta, učitelj na razredni stopnji; Marija Kušar, učiteljica na razredni stopnji; Katarina Rauh, učiteljica na razredni stopnji; Katja Štemberger, učiteljica na razredni stopnji; Katja Muhič, učiteljica na razredni stopnji.

Konzulent: Bernarda Gaber, ZRSŠ

Povzetek:

Na OŠ Alojzija Šuštarja smo se leta 2012 odločili, da bomo izpeljali inovacijski projekt z naslovom Klasična kultura v OŠ. Kot že samo ime pove, smo želeli učencem osnovne šole približati antično kulturo in civilizacijo ter jih seznaniti z osnovami latinskega jezika. Naš cilj je bil, da bi učenci razvili sposobnost povezovanja preteklosti in sedanjosti. Poleg tega je bil naš cilj tudi, da bi učenci pridobili splošne kulturne in izobrazbene vrednote ravno preko spoznavanja antične kulture in latinskega jezika. Na predmetni stopnji smo poskušali doseči zastavljene cilje preko predmeta imenovanega klasična kultura. Ker so bili nekateri zelo zainteresirani za ta predmet in so želeli več, so v 7. razredu dobili možnost ene ure več. Po uvedeni praksi, smo ugotovili, da bi učenci, ki jim je blizu klasična kultura in jim sam jezik ne dela težav, lahko imeli 2 uri na teden, ločeno od ostalih in bi s tem usvojili še več. Tako smo naš primarni program preoblikovali v tej smeri. Klasično kulturo smo uvedli tudi na razredni stopnji. T. i. »antični dnevi« so postali primer ustaljene prakse. To so dnevi, ko učenci razredne stopnje spoznavajo antiko preko najrazličnejših delavnic. Medtem ko se preko ustvarjanja učijo novih stvari, pridobivajo tudi občutek za zgodovino in sedanjost. Prav tako pa jim učiteljica klasične kulture popestri marsikatero uro med letom, ko jim ob obravnavani snovi spregovori še z vidika antike. Tako postopoma dosegamo cilje, ki smo si jih zastavili, saj so zelo dolgoročnega tipa.

Preko vsakoletnih načrtovanj, različnih poskusov prakse in večkratnih refleksij ter pridobljenih izkušenj smo izoblikovali program, s katerim skušamo doseči zastavljene cilje. Ta program je naša inovacija, na katero smo zelo ponosni.

Abstract:

At Alojzij Šuštar Primary School we have decided in 2012, to perform an inovative project with the title Classical culture in Primary School. As the name itself tells us, we wanted to familiarize the pupils with ancient culture and civilization as well as instruct them with the basis of the Latin language. Our goal was to equip the pupils with some general knowledge

as well as attainment of cultural and educational values. We tried to do so in the higher grades through a course entitled Classical Culture. Since some were very interested in the course we offered an additional hour a week for those that decided to choose it. Some time into this practice we realized that the pupils would profit more having two completely separated classes. Those more interested in classical culture and Latin would have two hours a week with more emphasis on language and those less interested would have one separate hour with more stress on cultural and historical topics. We have also started to implement classical culture in lower grades. The so called »antiquity days« became a case of a settled practice. During these days the pupils learn about the antiquity through various workshops. While being creative and learning new things they also develop a sense of temporal awareness. Besides that, the teacher often visits them during the year and enriches their classes by shining some light from the perspective of classical cultures to topics otherwise addressed in class. Step by step, gradually we are attaining the results we set ahead of ourselves.

Through yearly planning and reflecting and evaluating and through all the experience we have developed a programme we are now using to get us closer to our goals. This programme is our innovation that we are very proud of.

Ključne besede: inovacija, antični dnevi, klasična kultura, latinščina

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Na veliki večini slovenskih osnovnih šol nimajo predmeta latinščina. Predmet latinščina pa ni le jezik, marveč se v njem skriva tudi antična kultura in civilizacija, na kateri temelji današnji svet. Da bi bili dobra osnovna šola, smo si želeli, da bi lahko učencem ponudili nekaj več, kar se tiče splošne razgledanosti in antične izobrazbe.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Pri našem problemu se nismo toliko naslanjali na literarne vire, saj o tem ni veliko napisano. Pogledali smo zglede, ki smo jih videli v praksi na slovenskih tleh in to je zlasti OŠ Prežihovega Voranca, kjer imajo izbirni predmet – latinščina. Vendar smo mi želeli zajeti v to vse učence in ne le izbranih, zato smo ubrali svojo pot.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako pri učencu zbuditi in obdržati zanimanje za antiko in antično misel ter za povezanost antike s slovenskim kulturnim prostorom?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Osnovna šola Alojzija Šuštarja je del zavoda sv. Stanislava, kjer deluje Škofijska klasična gimnazija. Na gimnaziji veliko težavo dijakom predstavlja latinščina. Naša osnovna šola naj bi v osnovi imela veliko potencialov za to gimnazijo. Vprašali smo se torej, kako bi te učence pripravili na to, da bi premagali ta strah. Zakaj jim ne bi že osnovna šola dala neko jezikovno, zlasti pa kulturno podlago? Naprej smo se spraševali, zakaj bi imeli te privilegije⁶, ki jih

⁶ Učenec s pomočjo pomnjenja, sklepanja in izražanja, kar so lastnosti, ki jih pridobi z učenjem latinščine, razvije sposobnosti za obvladovanje drugih predmetov. Prav tako razvije kritičen odnos do naučenega in sprejemanja novih vsebin. Učenec ob učenju kulture v antiki pridobi klasično izobrazbo, ki zaobjema intelektualne sposobnosti, duhovne vrednote in vrline. Prav tako so sposobni povezovati preteklost in sedanjost.

prinese učenje jezika in spoznavanje antične kulture in civilizacije le izbranci – tisti, ki bi se odločili za gimnazijo, saj tovrstno učenje koristi vsem?

Da potenciali torej ne bi imeli strahu in težav na klasičnih gimnazijah in da bi tudi ostali učenci pridobili prednosti⁷, ki jih prinaša učenje latinščine in spoznavanje antične kulture, smo se odločili, da bi, kar smo si kot zasebna šola lahko privoščili, imeli samostojen predmet z imenom klasična kultura, kjer bi učenci spoznavali obdobje antike. Prav tako smo se odločili, da bi klasično kulturo spoznavali tudi učenci razredne stopnje, le na drugačen način.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Najprej smo preko dogovarjanj in razprav prišli do tega, kaj bi sploh želeli. Cilje smo želeli doseči preko predmeta na predmetni stopnji, imenovanega klasična kultura. Začeli smo z uvajanjem. Ugotovili smo, da nekatere učence ta predmet zelo zanima, zato smo dodali možnost še ene ure (od 7. razreda naprej), kot izbirni predmet. Prav tako smo poskusno uvedli teden na razredni stopnji, ki je bil posvečen izključno antiki. Videli smo dober odziv tako staršev, kot tudi otrok in učiteljev, zato smo se odločili, da uvedemo nekaj antike tudi na razredni stopnji. Tako smo se odločili, da je nekajkrat v razredu na razredni stopnji tudi učiteljica klasične kulture in jim o temi, ki jo obravnavajo pri pouku, pove še nekaj s stališča antike. Kar je dobro tudi iz tega vidika, da se otroci ne bojijo novega predmeta, ko pridejo na predmetno stopnjo, marveč se ga, nasprotno, zelo veselijo. Na predmetni stopnji smo ugotovili, da so tisti učenci, ki imajo eno uro več na teden, malo zmedeni, ker se jezika niso učili sistematično, kar je za latinščino skoraj nujno, ampak so bili vanj »potopljene«. Da se ga ne bi učili narobe in predvsem, da bi imeli neko jasno strukturo, smo se odločili, da bi te učenci od 7. razreda naprej imeli več poudarka na jeziku in učenje podobno, kot ga imajo osnovne šole, kjer se učijo latinščino. Tako smo na podlagi prvih izkušenj, preoblikovali zastavljeno idejo, ki je postala končna in stalna za našo šolo.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Kot sem že napisala, je bil na predmetni stopnji ključni problem, da so nekateri učenci zelo dobro sodelovali pri predmetu, ki je bil namenjen vsem in so si želeli več, vendar so bili nekoliko zmedeni glede jezika, ker jim je bil bolj površinsko predstavljen in ne strukturirano. Tako smo v končni verziji izoblikovali predmet tako, da lahko izberejo med eno ali drugo različico. Pri razredni stopnji, kjer je višek v antičnih dnevih, smo ugotovili, da ni potrebno, da je en dan popolnoma zatrpan s temi vsebinami, ampak, da jih lahko absorbirajo tudi malo po malo in je učinek večji, znanje globlje. Tako bomo v prihajajočem šolskem letu, stvar zastavili malo drugače. V grobem pa imamo neko ustaljeno formo.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Glavni kazalec, ki kaže, na to v kolikšni meri so doseženi cilji, so otroci sami. Zlasti na razredni stopnji, se vidi njihov napredek, ko so še na začetku in nimajo nobenih izkušenj, kaj je to čas, kako daleč je preteklost, potem pa z leti vse bolj razumevajo, da antika morda le ni čas njihovih dedkov in babic, temveč še mnogo bolj nazaj. Da je čas, ki tudi nas lahko marsikaj nauči.

Prav tako so dober kazalec učenci predmetne stopnje, kjer sta zanimanje in povprečna ocena pri tem predmetu izredno visoka. Učenci se veselijo tega predmeta in radi sodelujejo pri pripravi latinskega večera, ki se ga pripravlja izven pouka. Prav tako so nekateri resnično

⁷ Glej opombo zgoraj.

nadarjeni in jih stvar izredno zanima. Njihov interes je tako dober pokazatelj, da stvari peljemo v pravi smeri.

Tudi odziv staršev je lep pokazatelj, da ima klasična kultura z razlogom utemeljeno mesto na naši šoli. V velikem odzivu so se odzvali povabilu na latinski večer, prav tako na govornih urah pogosto izražajo pohvale in spodbude glede nadaljevanja dela na klasični kulturi.

Tudi pozitiven odziv in spodbuda sodelavcev sta pomembna pokazatelja učinkovitosti projekta.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Pri našem delu smo kot enote za zbiranje podatkov vzeli predvsem učence. Vsakokratni vzorec so tako mnenja učencev o izvedbi določenih dejavnosti. To pomeni refleksije vseh učencev o predmetu na predmetni stopnji vsako leto ob koncu šolskega leta. Poleg tega pa tudi refleksije učencev razredne stopnje po izvedenih antičnih dnevih.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Učencem na predmetni stopnji smo običajno ponudili možnost pisnih refleksij s predlogi za izboljšave predmeta, z vprašanji, kaj jih je zanimalo in kaj se jim ni zdelo zanimivo. Na razredni stopnji so razredne učiteljice večkrat po urah klasične kulture učence vprašale, kako se jim je zdelo, vsakokrat pa so to storile po antičnih dnevih. Prav tako so bile vse govorilne ure pri predmetu klasična kultura v veliki meri urejene tako, da so lahko starši izrazili tudi svoje predloge in da so s svojega stališča pojasnili, kako vidijo svojega otroka pri tem predmetu.

Metode obdelave podatkov

Ker ni bilo pravih kvantitativnih študij in smo delali ves čas z bolj kvalitativnimi refleksijami, smo se jih lotevali najbolj na način sinteze in analize. Sintetizirali smo različne poglede in poskušali izgraditi kar se da celostno sliko, nato pa smo pogosto skupaj z razrednimi učiteljicami, ko je šlo za razredno stopnjo in z učitelji zgodovine in slovenščine na predmetni stopnji analizirali doživljanja učencev in nivo njihovega znanja in razumevanja na podlagi njihovih pisnih izdelkov.

Prikaz rezultatov

Rezultati sprotne delo se najbolj odražajo v spremembah izvorno zastavljenih načrtov. Ponovno – ker nismo opravljali zelo teoretičnih analiz stanja, rezultati analiz niso predstavljeni v obliki študije, so pa rezultati vidni v spremembah učnega procesa. Reorganizacija pouka, spremembe antičnih dni in uvajanje dodatnih vsebin na razredni stopnji so najbolj očitni rezultati raziskovanja in »obdelave podatkov«.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Cilji inovacije so bili v večji meri doseženi. Ob vsakoletnem izvajanju rezultata inovacije, predvidevam, da bodo cilji doseženi v celoti. Cilji so namreč zelo kompleksni.

Sicer pa je bila klasična kultura izredno dobro sprejeta na naši šoli. Vsako leto se več otrok odloča za izbirni predmet. Tudi nivo znanja se pri učencih dviguje glede na začetke projekta, ko nismo vedeli, kaj in koliko lahko pričakujemo. Vsaka naslednja generacija je bolj zainteresirana. Antični teden je postal že z veseljem pričakovan pri učencih višjih razredov razredne stopnje. Učencem je všeč, da imajo predmet, ki ni povsem »šolski«. Na razredni

stopnji se jim klasična kultura priljubi, ker je popestritev in v višjih razredih, ker ne prinaša dodatnih obveznosti. Kasneje tudi deloma radi sodelujejo, ker je nekaj nekoliko drugačnega.

Preko predmeta se lahko deloma razbremeni zgodovino in slovenščino, kar prinaša pozitivne učinke tako pri poglobljanju in utrjevanju kot tudi pri povezovanju različnih spoznanj.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

V ožjem okolju je projekt zelo dobro sprejet. Če bi kateregakoli učenca vprašali, kaj so to antični dnevi, bi vam z nasmejanim obrazom povedal veliko. Nekaj več težav je bilo s predmetom klasična kultura na predmetni stopnji, kjer smo morali staršem obrazložiti, zakaj je dobro, da se njihovi otroci tega učijo. Ko se je stvar vpeljala in je postala del prakse, ki jo izvajamo v šoli, so starši z odobravanjem in spodbudo spremljali napredek njihovih otrok. V širšem okolju, smo letos približali antične dneve tudi učencem iz zavoda Janeza Levca, ki so bili na delavnicah in so jim zelo ugajali. Na latinski večer smo povabili tudi otroke sosednje šole in njihova učiteljica je zelo pohvalila samo idejo in izpeljavo. Projekt je bil torej tako v širšem, kot tudi ožjem okolju dobro sprejet.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Naša novost je predmet klasična kultura na predmetni stopnji OŠ in antični dnevi ter posamične ure, ki se dopolnjujejo s kurikulumom, na razredni stopnji.

Možnosti uvajanja v druga področja

Možna bi bila implementacija tega programa tudi na drugih šolah v obliki krožka.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Naša šola je torej klasično kulturo vključila v svoj predmetnik in je postala uvedena praksa. V preteklih letih smo imeli izredno uspešne delavnice na temo antike (na antičnih dnevih), kar bi lahko pokazali ali izvajali tudi na kakšni drugi šoli. Prav tako lahko ostali, ki niso neposredno del naše šole, pridejo na latinski večer, ki ga pripravljajo naši učenci na temo antike, in tam poglobijo svoje znanje o antiki, saj je tak dogodek namenjen ravno širši publiki z namenom, da le ta od tega kaj odnese.

OŠ Braslovče
Rakovlje 15/b,
3314 Braslovče

Na poti k večjezičnosti in večkulturnosti (Integracija tujega jezika v prvem triletju OŠ) 2010 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Monika Vasle, profesorica razrednega pouka

Sodelavci: Simona Kronovšek

Konzulent: dr. Karmen Pižorn, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Koordinator mrežnega projekta Na poti k večjezičnosti in večkulturnosti: mag. Katica Pevec Semec, ZRSŠ

Povzetek:

Skozi štiri leta izvajanja inovacijskega projekta smo integrirali aktivnosti obarvane s tujim jezikom in kulturo v toliko oddelkov, kot so nam dopuščale kadrovske možnosti ter usklajevanje urnikov. Aktivnosti projekta so potekale na matični šoli in na podružnicah, največ dve uri tedensko. Pri tem nismo uporabljali posebnih učbeniških kompletov za poučevanje tujega jezika temveč različne didaktične pripomočke, ki jih razredne učiteljice tudi sicer uporabljajo pri svojem delu ter veliko dodatnega gradiva, ki smo ga sproti pripravili sami.

V primerjavi s tradicionalnim načinom poučevanja in učenja tujega jezika, kjer učenci večinoma ponavljajo določene besede na različne načine in se učijo posamezne besedne zveze, nismo v ospredje postavili zavestno učenje jezika, temveč doseganje ciljev, ki so zastavljeni v okviru vsebinskih sklopov različnih predmetov. Na ta način so bili učenci postavljeni v učno situacijo, ki zanje ni bila nova, le medij je bil drugačen. Inovativna učna situacija jih sprostila in motivirala ter razbremenila strahu pred tujim jezikom. Učenci so tako poleg ciljev učnega načrta dosegali tudi cilje s področja medkulturnega povezovanja in komunikacije ter s tem naravno razvijali občutljivost za večjezično in večkulturno normo.

Odziv učencev na takšno učno ponudbo je bil dober, saj so z veseljem sodelovali in se vključevali v delo. Spoznali so kar nekaj osnovnih navodil in besedišča v novem jeziku. V oddelkih, kjer sta kombinirana dva razreda, smo večinoma izvajali projektne aktivnosti pri športu in spoznavanju okolja, v samostojnih oddelkih pa tudi pri matematiki, slovenščini in glasbeni umetnosti.

Ugotovili smo, da so pri razumevanju jezika bili uspešnejši učenci, ki so se s tujim jezikom srečevali že v preteklih šolskih letih, ostali so jim sledili v okviru svojih zmogljivosti in interesov. Dodana vrednost projekta, na katero smo še posebej ponosni in smo jo spoznali na koncu je ta, da so učenci po večletnem izvajanju aktivnosti projekta imeli vedno manj zadržkov pred komuniciranjem v tujem jeziku ter da so zelo radi prihajali k tem učnim uram, ki so bile obogatene z dodatno učno ponudbo.

Abstract:

In the four years we have been working on this innovational project we have integrated activities that have to do with a foreign language and culture into the regular lessons each school year in as many classes as allowed by the staff and schedule limitations. The project activities have been carried out at the parent school and its subsidiaries, no more than two hours per week. No special textbooks have been used to execute this; we used the same didactic strategies primary school teachers normally use when teaching and we also worked with a lot of extra material we prepared ourselves.

Compared to the traditional way of teaching and learning a foreign language where pupils mostly repeat certain words in different ways and learn individual word phrases, we did not emphasize the conscious teaching of a language but stressed goals which are set within the content of different subjects. In this way the students are facing a familiar learning situation, the only difference is in the medium. The innovative learning situation helped them become relaxed, motivated and "unconcerned" with the foreign language. Thus aside from the syllabus the pupils also accomplish goals in the area of intercultural connection and communication and develop certain sensitivity for multilingual and multicultural norms without planning for it.

The students' response to this teaching option has been positive; they have participated and worked enthusiastically. They learned quite a few basic instructions and vocabulary of the new language. In the combined classes with children from two different grades we mostly executed project activities in PE and nature studies whereas in individual classes we also applied it in math, Slovenian and musical education.

We concluded that the children who had contact with the foreign language in the previous grades progressed faster in terms of understanding, the rest followed according to their abilities and interest. The additional value of the project which we are especially proud of and has come to our attention at its end is that throughout the years of working on this project the students feel less and less inhibitions when communicating in a foreign language and enjoy coming to these lessons which have been enriched with the additional teaching option.

Ključne besede: integriranje tujega jezika, poučevanje tujega jezika, tradicionalni način poučevanja

Problemsko stanje***Opis problema v praksi***

Učenje tujega jezika predstavlja za marsikaterega učenca strah in negotovost še preden se ga začne sistematično učiti v šoli. Zgodnje učenje oziroma uvajanje v učenje tujega jezika naj bi učencem ponudilo prijetno doživljanje vsebin, iger, pesmi in zgodb skozi tuj jezik ter jim tako hkrati dalo zavest, da je učenje tujega jezika lahko prijetno in zabavno. Z različnimi in primernimi metodami in oblikami dela pa se učencem to tudi dokaže na njihovi starosti primeren način. S tem naj ni se odpravile kasnejše nesigurnosti, zadržki ter strah pri učenju tujega jezika, ko se le ta začne tudi ocenjevati.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Zgodnje učenje tujih jezikov je zelo koristno in vpliva ugodno tudi na kasnejše učenje tujih jezikov, kar potrjujejo številne raziskave. Ne glede na to, kateri jezik je obvezni prvi tuji jezik, je to obdobje pomembno za ustvarjanje ugodnih okoliščin za kasnejšo večjezičnost. Hkrati je zgodnje učenje tujih jezikov tudi ena izmed prioritet evropske jezikovne politike, ki ji z reformami šolstva sledi že vrsta držav (npr. Anglija, Avstrija, Italija, Nemčija, Poljska, Hrvaška).

Pouk zgodnjega učenja tujega jezika v osnovni šoli je prispevek k večjezičnosti in razumevanju večkulturnosti tako v lastnem okolju kakor tudi v Evropi in izven evropskih meja.

Cilj pouka tujega jezika v 1. VIO je učencem omogočiti razvoj njihovih jezikovnih in spoznavnih zmožnosti, uresničitev in nadgradnjo zanimanj ter osebno rast. Učenci pri pouku tujega jezika pridobivajo in razvijajo jezikovna in nejezikovna znanja, jezikovne in spoznavne zmožnosti, spretnosti, stališča in vrednote ter ključne kompetence za vseživljenjsko učenje.

Vse to jim omogoča dejavno, uspešno in kritično vključevanje v njihovo osebno, šolsko in družbeno okolje, v nadaljnje šolanje in bodoče poklicno udejstvovanje. Tako usposobljeni se bodo učenci na osnovi spoštljivega medjezikovnega in medkulturnega sporazumevanja lahko dejavno vključevali v slovensko, evropsko in globalno skupnost narodov in narodnosti. (Pot v večjezičnost – zgodnje učenje tujih jezikov v prvem VIO osnovne šole; Zgledi CLIL-a, str. 7,8)

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako integrirati medkulturne in jezikovne kompetence pri pouku v 1. triletju osnovne šole?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Učencem smo želeli v zgodnjem starostnem obdobju ponuditi jezikovni vnos tujega jezika ter jih na igriv in njim primeren način povabiti v tuj jezik skozi vsebine, ki so jim že dobro poznane.

Želeli smo ugotoviti, kako v prvem vzgojnoizobraževalnem obdobju spodbuditi zanimanje učencev za učenje tujega jezika v okviru konkretnega učnega procesa ter izpopolniti veščine timskega dela. Izziv nam je bila struktura in izpeljava učne ure nejezikovnega predmeta v tujem jeziku. Pri tem smo dali poudarek predvsem pri uporabi didaktičnega materiala ter metodah in oblikah dela.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

V projekt smo vstopili z namenom, da na izboljšamo dolgoletno prakso poučevanja tujih jezikov v nižjih razredih na naši šoli. Zato smo oblikovali tim učiteljev, kjer smo načrtovali vsebino, oblike in metode dela ter dejavnosti pri izvajanju tujega jezika znotraj poučevanja nejezikovnih predmetov. Veliko poudarka smo namenili tudi sprotni evalvaciji posameznih učnih ur ter tako analizirali učinkovitost pristopov, predvsem pa odzive učencev. Konec prvega leta smo učencem in učiteljem posredovali vprašalnike, s pomočjo katerih smo načrtovali delo v naslednjem letu. Glede na izkušnje, ki smo jih pridobili in analize vprašalnikov smo v naslednjem šolskem letu največ pozornosti posvetili ustreznosti in racionalizaciji didaktičnih gradiv ter izboru vsebin, ki so najbolj primerne za izvedbo načrtovanih ciljev.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Pri izpeljavi pouka z vnosom tujega jezika v vsakdanje vsebine poučevanja je bilo ključno načrtovanje, dogovarjanje in sodelovanje z razrednimi učiteljicami. Skupaj smo sistematično in smiselno izbrale tiste učne ure, kjer so obravnavale teme, ki jih je bilo najlažje povezati ter obravnavati tudi v tujem jeziku ob podpori nebesednih izraznih sredstev (govorica telesa, mimika obraza ter slikovno gradivo). Razredna učiteljica je bila ključnega pomena pri

dodatnem pojasnjevanju navodil vendar so se skozi čas učenci vedno manj obračali k njej po pomoč, saj so enostavna navodila ter pogoste pogovorne fraze kmalu osvojili ter se počutili samozavestnejše.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
Poleg ciljev, ki so bili zastavljeni za posamezno učno uro in ki smo jim sledili ter jih želeli doseči so se cilji kazali skozi celotno izpeljavo projekta, saj so se učenci vedno bolj odzivali tudi v tujem jeziku. Vsako srečanje z mano jim je dalo povezavo z angleščino in tako so vsakdanji pozdravi in pogovori avtomatsko potekali v njej. Vsak učenec je pri tem sodeloval po svojih zmožnostih in interesu, vsi pa so vsekakor dobili dobro spodbudo za učenje tujega jezika v prihodnjih letih.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Vzorec načina poučevanja kot integracija tujega jezika so bili učenci v 1. triletju na matični šoli ter treh podružnicah, ker pa je projekt trajal več zaporednih let je točno število težko določljivo. Zagotovo pa se je vsak odderek v tem času vsaj eno leto vključil v projekt in to pri različnih predmetih.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke o uspešnosti projekta smo zbirali s povratnimi informacijami ter odzivi učencev, ki so jih dajali z njihovim jezikovnim iznosom ter veseljem ter interesom pri tej obliki poučevanja.

- sprotna evalvacija učnih ur
- razgovori z učitelji v timu
- vprašalniki za učence in učitelje
- refleksija dela ob polletju in ob koncu leta (mrežna srečanja)
- vrednotenje izdelkov učencev

Metode obdelave podatkov

- sprotna analiza dela
- analiza zbranih vprašalnikov
- analiza dela s strokovno konzulentko v okviru mrežnih srečanj ob polletju ter ob koncu šolskega leta

Prikaz rezultatov

Rezultate so pokazali učenci s svojim pozitivnim odnosom do učnih ur in z razumevanjem jezika ter z odzivi na spodbude v tujem jeziku. To nas je spodbujalo k izboljšavam in nam pomagalo pri nadaljnjem načrtovanju. Iz analize vprašanj, na katera so odgovarjali učenci, smo razbrali večino pritrdilnih odgovorov o tem, če je učencem tuj jezik všeč, če se ga radi učijo in da se jim takšna oblika učenja zdi zanimiva.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Dejstvo je, da se je takšen model poučevanja tujega jezika vsekakor dobro obnesel, čeprav zahteva precej priprav ter timskega dela. Največjo težavo nam je predstavljala usklajevanje urnikov ter iskanje prostih terminov za skupno načrtovanje z razrednimi učiteljicami ter kasneje za analize in evalvacije učnih ur. Ko smo nekako že vpeljale naš način dela, so razredne učiteljice že same predvidele in načrtovale tiste vsebine za integrirano poučevanje

tujega jezika, ki smo jih potem konkretno skupaj izvedle v razredu. Skupaj smo le še dorekle natančen potek učne ure in si razdelile delo.

Cilj inovacijskega projekta »razvijati in spodbujati zanimanje za večjezičnost in dvojezičnost otrok« je bil dosežen že v prvem letu poteka projekta (navdušenje učencev nad novim načinom učenja, nad usvojenim znanjem ter pozitivne povratne informacije s strani staršev), ker pa se je izkazal za uspešnega pa je bilo prav, da smo ga skozi leta še izpopolnjevali in nadaljevali ter ga ponudili več generacijam učencev. Oblike in metode dela, ki so se izkazale za dobre smo izvajali po utečenih postopkih, tiste neuspešne smo zamenjali z drugimi, drugačnimi.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Uspešno izvajanje takšnega modela poučevanja se kaže predvsem pri pozitivnem odzivu učencev, staršev in učiteljev. Večina učiteljev s katerimi je bilo potrebno timsko delo za načrtovanje izpeljave učnih ur je bilo pripravljeno sodelovati, nekaterim je bilo to delo odveč ampak smo kljub temu delali v prid učencem. Največ nam pomeni, da učenci določena znanja vsekakor dobijo in ga po svojih zmožnostih in interesih povezujejo ter vključujejo v vsakdanje situacije. Predvsem pa nas veseli tudi to, da se je ta projekt res izkazal za uspešnega ter da smo z rezultati dela prepričali tudi tiste, ki so v integracijo aktivnosti v tujem jeziku v redne ure pouka dvomili. To nam daje spodbudo, da bomo nadaljevali z razvijanjem izkušenj na tem področju.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Z uresničevanjem zastavljenih ciljev smo vsako naslednje šolsko leto nadaljevali, saj so nam pozitivne izkušnje iz preteklih šolskih let spodbudile in pokazale, da delamo dobro.

Še vedno je bilo v ospredju timsko načrtovanje z učiteljicami – razredničarkami. Metode in oblike dela so bile različne in zelo raznovrstne, seveda zopet primerne vsebini in ciljem v določeni učni uri. Kar se ni izkazalo za učinkovito, smo poskusili spremeniti, vsekakor pa nam je sprotne evalvacije dala najboljše informacije in navodila za nadaljnje delo.

Možnosti uvajanja v druga področja

Obliko poučevanja z integriranimi vsebinami v tujem jeziku smo preizkusili pri različnih učnih predmetih (MAT, SLJ, SPO, GUM, ŠPO), ki smo jih izbrali glede na sprotne vsebine ter jih lahko prilagodili organizaciji pouka. Po izkušnjah sodeč bi lahko to obliko izvajali pri kateremkoli predmetu, tudi v višjih razredih, seveda ob primerni podpori nejezikovnih sredstev.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Vsa leta izvajanja projekta so nas pripeljala do določenih izkušenj, ki so naravnane izključno na primere iz prakse. Te izkušnje smo pripravljene nadgrajevati ter jih deliti z ostalimi člani v kolektivu. Prav tako pa smo si ves čas izmenjavale nasvete in pobude z učiteljicami drugih šol, ki se ravno tako poslužujejo takšnega načina poučevanja tujega jezika.

Literatura

Jazbec, S. et. al. Pot v večjezičnost – zgodnje učenje tujih jezikov v 1. VIO osnovne šole; Zgledi CLIL-a. Ljubljana, Zavod RS za šolstvo, 2010. ISBN 978-961-234-920-2

Lipavic Oštir, A. et. al. Pot v večjezičnost – zgodnje učenje tujih jezikov v 1. VIO osnovne šole. Ljubljana, 2010. ISBN 978-961-234-946-2

OŠ dr. Ljudevita Pivka Ptuj
Raičeva ulica 2
2250 Ptuj

S pozitivnimi izkušnjami pomagajmo večati socialno opremljenost otrok

2012 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Tanja Kaučević, prof. defektologije, mentor

Sodelavci: Vesna Horvat, prof. defektologije, mentor; Tamara Tomašič, prof. defektologije, mentor

Konzulent: Tamara Malešević, Zavod RS za šolstvo OE Novo mesto

Povzetek:

Oblikovali smo skupino učencev, ki so bili dve leti vključeni v projekt. Izbrali smo učence z lažjo motnjo v duševnem razvoju, ki konfliktnih situacij niso znali rešiti drugače kot z nasiljem in izbruhi.

Na osnovni šoli smo namreč ugotavljali vse pogostejšo negativno samopodobo ter vedenjske in čustvene težave pri učencih. S tem projektom smo se želeli lotiti reševanja te težave. S pomočjo literature smo uvajali že preverjene metode dela.

Prvo leto so v sklopu inovacijskega projekta potekale delavnice enkrat tedensko. V delavnicah smo se pogovarjali o konfliktih, strpnosti, o primernih načinih reševanja konfliktov, izdelovali smo plakate na različne teme ter jih izobesili po šoli. V delavnico smo vključili tudi terapijo s konji in psi.

Ker so bili učenci pri razgovorih o konfliktih, njihovem razreševanju manj motivirani, smo se odločili za drugačno metodo dela. Vključili smo tutorstvo in nadaljevali z vključevanjem živali. Tutorstvo smo izvajali v razredu pod nadzorom učitelja.

S projektom smo začeli kot izziv za pomoč učencem z vedenjskimi in čustvenimi težavami. Menimo, da smo cilje projekta delno dosegli. Pomembno nam je bilo, da smo učencem dali možnost, da nam pokažejo in sami začutijo, da so sposobni drugim pomagati in se ob tem čutijo pomembno in zadovoljno. Tako smo jim omogočili pridobivati na boljši samopodobi.

Abstract:

For the project we formed a group of six pupils. We chose children with moderate learning difficulties whose response to a conflict situation was aggression and emotional outbursts.

In our school we encountered increased number of children with low self-esteem, emotional and behavioral disorders. With this project we strove to find a solution for this problem. In our work we implemented already proved methods like social skills games, animal assisted therapy, tutoring, etc.

In our first year we met weekly, forming social workshops in which we discussed conflicts and proper ways of dealing with them. A lot of time was devoted to improving tolerance among children in our school. We designed placards on themes conflict and tolerance, and

hanged them around the school premises. We also integrated horses and dogs as animal assisted therapy in our workshops.

Because pupils were not too cooperative we choose a different method - tutoring, although continuing with animal assisted therapy. Tutoring was performed in the classrooms under teacher's supervision.

We started this project as a challenge searching for solutions for children with emotional and behavioral difficulties. In our opinion we partially fulfilled targeted goals. Moreover, we enabled the children to show us and themselves they are capable of helping younger children and feeling good about it, which was important to us. It was essential that we enabled the conditions in which children were able to show us and themselves that they are capable of helping younger pupils and feeling good about it. Through these positive experiences we stimulated development of positive self-esteem.

Ključne besede: slaba samopodoba, vedenjske težave, tutorstvo, terapija z živalmi

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Na šoli opažamo porast vzgojnih težav in nasilnega vedenja (verbalnega in fizičnega). Učenci ne znajo med seboj ustrezno komunicirati, ampak se med seboj žalijo, prepirajo, konflikte rešujejo fizično in se ne znajo zživeti v občutke drugih.

V osnovno šolo z nižjim izobrazbenim standardom vpisujemo najpogostejše učence v drugo ali tretjo triado. Ti učenci so bili v prejšnjih šolah neuspešni, saj so bili v neustreznem programu več let. Zaradi tega se je pri njih razvila negativna samopodoba ter vedenjske in čustvene težave.

Opažamo, da ti učenci konfliktno situacije rešujejo z nasiljem, pri pouku so nemirni in nemotivirani. Začutili smo potrebo, da poiščemo konkretne rešitve za zmanjšanje in lažje obvladovanje takšnega vedenja.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako delo v delavnicah z vsebinami, ki vsebujejo aktivnosti za razvoj pozitivne samopodobe in veščine za vzpostavljanje kvalitetnih odnosov zaupanja in spoštovanja ter sprejemanje odgovornosti, zmanjšamo negativne oblike vedenja pri otrocih z lažjo motnjo v duševnem razvoju?

Cilji:

- Oblikovati skupino učencev z izrazitejšimi negativnimi oblikami vedenja, ki bodo vključeni v projekt.
- S pomočjo živali in skrbi za njih razvijati empatijo.
- S pomočjo tutorstva vplivati na motivacijo, samopodobo, odgovornost in socialne procese.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

S tem projektom smo želeli najti načine pomoči za učence z izrazitejšimi vedenjskimi in čustvenimi težavami. V delavnicah, ki smo jih izpeljali v sklopu projekta, smo jim želeli ponuditi orodje, s katerimi bi boljše in lažje komunicirali z vrstniki, učitelji ter z ljudmi v

domačem okolju. S tutorstvom in vključitvijo terapije s pomočjo živali pa smo jim želeli omogočiti čim več pozitivnih izkušenj, ki bi jim pomagale razviti pozitivno samopodobo in sposobnost uživanja v občutja drugih.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

- oblikovanje skupine
- oblikovanje programa delavnic
- izpeljava delavnic in vključitev živali
- evalvacija
- oblikovanje skupine
- tutorstvo in vključitev živali
- evalvacija

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

/

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

V inovacijski projekt je bilo na začetku šolskega leta 2012-13 vključenih 6 učencev. S pomočjo literature smo sestavili program delavnic, ki so se izvajale enkrat tedensko. V delavnicah smo se pogovarjali o konfliktih, strpnostih, o primernih načinih reševanja konfliktov, izdelovali smo plakate na različne teme ter jih izobesili po šoli. K nam je prihajala na obisk tudi psička Vilma, odpravili pa smo se tudi na kmetijo, kjer so se učenci preizkusili v jahanju in skrbi za konje.

Ugotovili smo, da so učenci motivirani za aktivnosti v prisotnosti živali ter pri aktivnem delu. Vedenje učencev je v prisotnosti živali drugačno, učenci so v sami aktivnosti strpnejši do vrstnikov, sprejmejo odgovornost, ki jo dejavnost zahteva, prav tako pa so bolj odprti ter sproščeni v pogovorih z vrstniki ter učiteljem. Večjo sodelovanje in pozitivno vedenje ter upoštevanje vrstnikov in učitelja so pokazali tudi pri aktivnem ustvarjanju.

Ker so pri samih razgovorih o konfliktih, njihovem razreševanju bili manj motivirani, smo za šolsko leto 2013-14 projekt zastavili drugače. Menili smo, da bodo z aktivnim vključevanjem pri tutorstvu bolj motivirani za delo.

V začetku tega šolskega leta smo oblikovali skupino tutorjev in določili razred, v katerem se je tutorstvo izvajalo. Tutorji so prihajali v razred in pod nadzorom in ob vodenju učitelja nudili pomoč mlajšim učencem. Učenci so pri delu z mlajšimi učenci izkazali večjo mero razumevanja, strpnosti, niso se norčevali iz težav drugih, kar je drugače prisotno. Vseh teh dobrih lastnosti, ki smo jih opazili v času tutorstva in pri delu z živalmi pa niso prenašali v življenjsko situacijo, saj se ta metoda dela ni izvajala dovolj dolgo, da bi otroci lahko ponotranjili pozitivne vedenjske vzorce.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V šolskem letu 2012-13 je bilo vključenih 6 učencev tretje triade. V šolskem letu 2013-14 so bili vključeni 4 učenci tretje triade, ki so nudili pomoč štirim učencem drugega razreda in dvema učencema četrtega razreda.

Podatke smo zbirali s pomočjo opazovanja, izmenjave mnenj med sodelavci ter sprotnega odziva učencev.

Z učiteljicami, ki poučujejo učence vključene v projekt smo se sestajali na aktivih, kjer smo se pogovarjali, dogovarjali in izmenjevali mnenja o učencih in njihovem napredku.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Ugotovili smo:

- učenci so motivirani za aktivnosti v prisotnosti živali ter pri aktivnem delu;
- vedenje učencev je v prisotnosti živali drugačno, učenci so v sami aktivnosti strpnější do vrstnikov, sprejmejo odgovornost, ki jo dejavnost zahteva, prav tako pa so bolj odprti ter sproščeni v pogovorih z vrstniki ter učiteljem;
- pri aktivnem ustvarjanju pokažejo večjo sodelovanje in pozitivno vedenje ter upoštevanje vrstnikov in učitelja;
- v dejavnostih, ki vključujejo razgovore o konfliktih, njihovem razreševanju so manj motivirani;
- učenci so pri delu z mlajšimi učenci izkazali večjo mero razumevanja, strpnosti;
- dobre lastnosti, ki smo jih opazili v času tutorstva in pri delu z živalmi niso prenašali v življenjsko situacijo.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Menimo, da bi s takšnimi metodami dela morali začeti takoj, kadar opazimo slabo samopodobo in vključevati učence, ko še nimajo izrazitih vedenjskih težav ter to izvajati kontinuirano.

Širjenje novosti

Učenci so izkazali večjo sposobnost empatije in strpnosti ob izvajanju tutorstva ter pri aktivnostih s pomočjo živali. Menimo, da je bila metoda učinkovita predvsem zaradi občutka odgovornosti, ki so ga učenci (tutorji) dobili ob izvajanju nalog v katerih so prevzemali vlogo vodje.

Uporabljene metode v tem projektu lahko uporabijo tudi druge šole, ki vključujejo učence s podobnimi težavami.

Literatura

Cimerman Petrovič P., Dolamič Z., Kociper A., Novak N. Od prepira k strpnosti: priročnik za razvijanje socialnih in komunikacijskih veščin. JVI in VVZ Sv. Ana, JVI in VVZ Sv. Trojica, OŠ Kamnica, OŠ Cerkevjak – Sv. Andraž. 2007. ISBN 978-961-92199-0-4.

Girardet S., Rosado P. Utišajmo nasilje. Radovljica: Didakta, 2003. ISBN 961-6463-65-9.
Cave K., Riddel C. Drugačen. Ljubljana: Educy, 2001 (Ljubljana: Bagraf). ISBN 961-6010-38-7.

Vtič Tršinar D. Iskalci biserov. Maribor: Ekološko-kulturno društvo Za boljši svet, 2004. ISBN 961-90914-3-4.

Civardi A. Nočne lučke: zgodbice, ki jih berete vašemu otroku za pomiritev, vzpodbujanje samozavesti in ustvarjalnosti. Notranje Gorice: Quatro, 2004 (Singapur: Imago). ISBN 961-6493-08-6.

Srebot R., Menih K. Potovanje v tišino. Ljubljana: DZS, 1996. ISBN 86-341-1663-8.

Prgić J. Šolska in vrstniška mediacija: vse kar morate vedeti o mediaciji v šoli. Griže: Svetovalno-izobraževalni center MI, 2010. ISBN 978-961-92707-2-1.

Osnovna šola Dr. Slavka Gruma
Cankarjev trg 2
1410 Zagorje ob Savi

Z motoriko do vrha piramide

2010 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Mateja Šviga, prof. def.

Sodelavci: Nevenka Vidmar, mag. logopedije; Nataša Imperl, prof. def.; Erika Kos, mag. soc. ped.

Konzulent: Božena Stritih, univ. dipl. psih., Vrtec Najdihojca, Ljubljana

Povzetek:

Zaznavno motorične sposobnosti, kot sta vidno in slušno pomnjenje, uporaba sprejetih informacij, skladno delovanje zaznavanja in motorike, vse te sposobnosti so ključnega pomena za pridobivanje veščin na področju branja in pisanja. Ustrezna kognitivna struktura, kot sta količina in urejenost predhodnega znanja na področju pomnjenja vidno zaznavnih informacij, torej zmožnost posnemanja položaja telesa, prepoznavanje likov, potovanje s svinčnikom po labirintu, preslikava likov...so osnova za razvoj grafomotoričnih spretnosti.

Poleg vidno motorične usklajenosti, sta pomembni tudi vidno motorična integracija (grafično dopolnjevanje manjkajočega dela predmeta, slediti črti) in vidno motorična hitrost učenja (povezovanje in iskanje parov, povezovanje enakih znakov...). Območji motorike in psihomotorike tako obsegata splošno telesno gibalno spretnost, gibalno spretnost prstov in rok, lateralizacijo ter izgovorjavo. Vsakoletna detekcija celotne populacije prvošolčkov v občini Zagorje, je pokazala, da ima vse več učencev težave na področju grafomotorike oz. vse več je učencev, ki zavračajo risanje, barvanje, ustvarjanje z različnimi vrstami pisal, materiala, ker so na tem področju manj uspešni in morajo zato vložiti več truda. Testiranje v začetku šolskega leta je pokazalo, da je od 161 učencev imelo kar 14,9% otrok težave na tem področju oz. 2-3 učenci in več na oddelek. S ponovnim testiranjem smo ugotovile, da se je število učencev s težavami na področju grafomotorike skoraj prepolovilo. Vaje, vzpodbujanje učencev k likovnemu izražanju, lepopisju, vajam za razvoj finomotoričnih spretnosti, sodelovanje z razredniki in starši, se je izkazalo kot zelo uspešno.

Ključne besede: motorika, fina motorika, grafomotorika, vaje, delavnice, testiranje, pisanje, branje

Abstract:

The perceptual-motor skills such as visual and auditory memorisation, the usage of received information, the accordant operation of perception and motor functions; all these competences are of essential importance in acquiring skills for reading and writing. The proper competent structure such as the quantity and proper order of preliminary knowledge on memorising visually-perceptive information, namely being able to copy body's position, to recognise figures, to track a pencil through a maze, to copy a figure... These are fundamentals for the development of graph motor skills. Beside the visual motor harmonisation, visual motor integration (graphic completion of a missing part of an object, following a line) and visually-motor speed of reading (connecting and searching pairs, connecting same figures...) are just as important too. Thusly, the areas of motorics and psycho-motorics include the general body-motion skill, the motion skill of fingers and hands, lateralisation and

pronunciation. The annually detection performed on the collective population of first graders, attending schools in the county of Zagorje lead to results, pointing at an ever-growing number of students having difficulties in the graphomotor department. Indeed, we come across more and more students who refuse to draw, colour, refuse to be creative with various types of materials, pens or pencils simply because they are unsuccessful in this discipline and therefore, they have to make a bigger effort for the same effect. Results of a testing held at the beginning of the school year showed that out of 161 students an astonishing 14,9% of them had difficulties at the same area, respectively 2-3 or more students from each classroom unit. When we repeated the testing, we realised the number of students who previously had graphomotor difficulties, has been reduced to half of the previous amount. Us using exercises which would encourage students to express themselves artistically, exercises of calligraphy, exercises for the development of fine motor skills and the collaboration with class teachers as well as student's parents proved to be extremely successful.

Key words: *motorics, graphomotorics, exercises, workrooms, testing, writing, reading, speech*

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Rezultati vsakoletnega testiranja otrok (ŠVZ kartoni, detekcija prvošolcev,...) kot tudi opažanja vzgojiteljic, vzgojiteljev ter učiteljic in učiteljev kažejo, da ima vse več otrok težave na vseh področjih motorike, tako grobe kot tudi fine ter grafomotorike, ki je sestavni del fine motorike. Tekanje, hojo, plezanje po drevesih, igre z žogo, kolesarjenje, je zamenjal sodoben, hiter način življenja, v katerem prednjačita vožnja z avtomobilom in računalnik. Vse več otrok zavrača učenje finomotoričnih spretnosti (npr. zavezovanje čevljev), barvanje, risanje, ustvarjanje z različnimi materiali, saj to zahteva dodaten napor in tveganje začetnega neuspeha.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Vsa področja motorike so v medsebojni odvisnosti:

Groba motorika zajema vse aktivnosti, ki zahtevajo vključevanje večjih mišic (trupa, rok in nog) in mišičnih skupin (hoja, tek, metanje, skakanje ipd.). Mišice in mišične skupine morajo biti za izvedbo giba med seboj koordinirane. Drža je pomembna komponenta pri ocenjevanju grobe motorike, saj zahteva dobro ravnotežje in koordinacijo kot pomembna dejavnika grobe motorike. Če slednja ni zagotovljena, gibanje ne bo dovolj funkcionalno, saj je za izvedbo gibanja potrebna najprej stabilizacija mišic trupa. Groba motorika dopušča otroku gibanje v različnih smereh ter je nujna za lokomocijo telesa. Poleg tega je groba motorika pogoj za izvedbo fine motorike (Kremžar, 1997/1998).

Ker so težave v fini motoriki odsev problema v stabilizaciji trupa in proksimalnih sklepov, ki ga pogojuje optimalno razvita groba motorika, otroci pri pisanju ne obvladajo trojnega vzorca stabilizacije trupa, rame in komolca. Ko obvladajo slednji vzorec oziroma dosežejo boljšo diferenciacijo med ramo in ostalimi sklepi, so zreli za pisanje, pri čemer mora gibanje potekati samo v zapestju, medtem ko so ostali sklepi fiksirani. Otroci, ki ne znajo stabilizirati trupa in rame, si pomagajo z distalnimi deli telesa. V praksi zgleda tako pisanje kot premikanje cele roke, ki pa je neučinkovito, saj porabijo zanj preveč energije. Otroci tožijo, da jih pri pisanju boli roka, hitro odnehajo, učitelji pa so mnenja, da so otroci leni (Ž. Kalar, doktorska dizertacija).

Razvoj grafomotorike je torej tesno povezan z razvojem fine motorike. Otrok z dobro razvito grafomotoriko (sklep roke je iztegnjen, svinčnik se drži z vrhovi prstov – palca, kazalca in

sredinca - odprt lok med palcem in kazalcem, pri pisanju se pomikajo prsti in ne dlan) je pri pisanju hitrejši in manj utrujen (M. Gortnar, dipl. delo).

S pravilnim izvajanjem vaj za razvijanje motoričnih sposobnosti, fine motorike in grafomotorike, bo otrok uspešno napredoval na omenjenih področjih.

Cilj projekta

1. Z vajami za razvoj motorike vplivati na izboljšanje dela učencev v razredu.
2. S pomočjo vaj v okviru predmeta šport in individualnimi vajami v okviru dodatne strokovne pomoči, izboljšati motoriko in hiperaktivnost pri učencih.
3. Z vajami za razvoj fine in grafomotorike vplivati na izboljšanje dela učencev v razredu (hitrost zapisa, čitljivost in pravilnost zapisa).

Raziskovalno vprašanje

Ali lahko z načrtnim izvajanjem vaj za razvijanje motoričnih sposobnosti in spretnosti oz. senzomotorike in s tem tudi psihomotorike vplivamo na izboljšanje dela učencev v razredu?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Učenci z DSP imajo poleg učnih težav tudi primanjkljaje na področju motorike, govora, spominskih sposobnosti, pozornosti in koncentracije ter zaznavanja. Za delo potrebujejo dodatno motivacijo in pogosto tudi sprostitev, da lahko uspešno rešujejo naloge in tako nadaljujejo s šolskim delom. Ugotavljamo namreč, da z izvajanjem vaj za razvijanje motoričnih sposobnosti in spretnosti oz. senzomotorike, vaj za razvijanje spominske kapacitete ter vaj za razvijanje zaznavanja, pripomoremo k boljšemu celostnemu razvoju učencev.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

S projektom smo pričele v šolskem letu 2010 – 2011. V prvem šolskem letu je bil projekt usmerjen v posnetek stanja razvoja grobe in fine motorike predvsem pri učencih, ki obiskujejo DSP, v pripravo nabora nalog za razvijanje grobe in fine motorike ter izvajanje le-teh.

V drugem šolskem letu smo pripravile in sestavile nabor nalog za učitelje (vaje za razvoj ravnotežja, orientacije v prostoru in telesu, koordinacije, sprostitve,...), ki naj bi jih izvajali z vsemi učenci v okviru ŠVZ. Te naloge so bile primerne tudi za blažitev hiperaktivnosti, ki je v sedanjem času v porastu pri učencih. Vaje smo izvajale tudi v okviru obravnav DSP pri učencih, ki so bili vanjo vključeni.

Ob vsakoletnem pregledu učencev prve triade, so rezultati pokazali, da je pri učencih opaziti izrazite težave na področju fine in posledično tudi grafomotorike. Zato smo v tretjem letu projekta pripravile nabor nalog za izdelavo testa, s katerim smo preverile stanje na področju fine in grafomotorike (pincetni prijem, pritisk na podlago, koordinacija oko-roka). Z nalogami smo testirale vse učence prvih razredov, naredile analizo stanja ter o rezultatih testiranja seznanile razrednike. Pripravile smo različne delavnice, na katerih so učenci preko različnih iger razvijali finomotorične kot tudi grafomotorične spretnosti. Za učence, ki so imeli največ težav pri začetnem testiranju, smo izvedle tudi zaključno testiranje s katerim smo želele preveriti ali razvijanje finomotoričnih spretnosti vpliva na razvoj grafomotorike.

Ker vrh piramide predstavljajo razvite grafomotorične spretnosti, smo v četrtem letu projekta, v mesecu septembru, izvedle detekcijo prvošolčkov (stanja (naloge so bile usmerjene na pregled grafomotorike, sledenja navodilom, pozornosti, logičnega razmišljanja) ter analizo rezultatov predstavile razrednikom, ki so s tem dobili boljši vpogled v celotno skupino.

Poročilo o rezultatih smo posredovale strokovnim službam na OŠ, ki so potem lahko vključili učence ob našem svetovanju v različne oblike pomoči (ISP, dopolnilni pouk, obravnave pri logopedu ali defektologu). Sledil je nabor, priprava in izvajanje grafomotoričnih vaj, izvedba delavnic, na katerih so učenci preko igre razvijali grafomotorične spretnosti, ter priprava in izvedba re-testa prvošolčkov v tretjem ocenjevalnem obdobju.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

Učenci s težavami na področju grobe in fine motorike, so imeli težave tudi na drugih področjih, na področju pomnjenja vidno zaznavnih informacij, vidno motorične usklajenosti, hitrosti in integracije (npr. posnemanje in prepoznavanje telesnega položaja ter izvedba udejanjenja motoričnih nalog, nalog za razlikovanje, dopolnjevanje, preslikavanje, razločevanje, sledenje, grafično dopolnjevanje, prepisovanje, pisanje, branje...), so s pomočjo vaj, urjenja ter podpore učiteljev in staršev, hitreje premagali težave, prav tako se je izboljšala njihova pozornost, z doseženimi uspehi pa se je dvignila njihova samopodoba.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Vaje za razvijanje motoričnih spretnosti so vključevale vaje za razvijanje ravnotežja, koordinacije, natančnosti, orientacije ter poseben sklop vaj za blažitev hiperaktivnosti. Z njimi se je izboljšala motorika učencev, kar se je poznalo pri osvajanju standardov znanja pri ŠVZ in ostalih predmetih (razvoj orientacije, koordinacije, ravnotežja, natančnosti). Z osveščanjem staršev o pomenu motorike ter k spodbujanju k izvajanju vaj tudi doma, je veliko staršev vpisalo otroke v t.i. šolo nogometa kot tudi rokometa in košarke.

Z izvajanjem vaj za razvijanje fine motorike, koordinacije oko-roka so si izboljšali finomotorične spretnosti kot tudi slušno pozornost, s pomočjo katere so lažje sledili ter pravilno izvedli navodila. Vse to je posredno vplivalo na spretnejšo uporabo šolskih pripomočkov (drža in striženje s škarjami, uporaba lepila in lepljenje različnih drobnih materialov, barvanje z različnimi tehnikami, gnetenje, prepletanje, zavezovanje,...). Vse to smo preverile z izvedbo delavnic v mesecu maju, kjer so nam pomagali tudi starši obravnavanih otrok. Spoznale smo, da otroci brez lastne prizadevnosti, motivacije in spodbudnega domačega okolja, ne bi v takšni meri razvili finomotoričnih spretnosti in vztrajnosti.

Z detekcijo, ki je bila izvedena v začetku šolskega leta, se je izkazalo, da jih ima od 161 pregledanih učencev, kar 14,9 % težave z grafomotoriko. Učitelji so lahko na osnovi analize stanja na področju grafomotorike, učence lažje vključili v različne oblike pomoči (dopolnilni pouk, ISP, DSP). Z rednim izvajanjem izbranih finomotoričnih ter grafomotoričnih vaj v sklopu DSP kot tudi pri rednem pouku, se je pri prvošolcih na koncu šolskega leta z re-testom pokazalo, da so se pri polovici 'kritičnih' učencev, grafomotorične spretnosti bistveno izboljšale.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V letu 2010-2011 je bilo v vzorec zajetih 20 učencev iz prve triade vseh zagorskih osnovnih šol, (razvijanje grobe motorike), v letu 2011-12 je bila zajeta celotna prva triada (gropa motorika in hiperaktivnost), v letu 2012-2013 so bili v vzorec zajeti prvošolci in učenci, ki

obiskujejo DSP (fina motorika). V letu 2013-2014 je vzorec zajemal prvošolce na vseh šolah v zagorski občini (grafomotorika).

Uporabljale smo različne strategije zbiranja podatkov: vprašalniki, testi, re-test, opazovanje, različne dokumentacije.

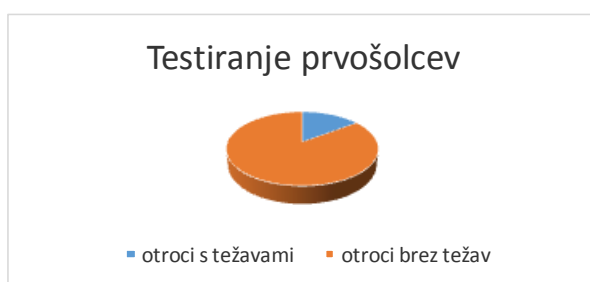
Analiza vprašalnikov ter analiza testov in re-testa.

Prikaz rezultatov

Rezultati testiranj oz. detekcije in re-testa so bili predstavljeni razrednikom ter svetovalni službi na osnovnih šolah.

Testiranje v mesecu septembru v šolskem letu 2013/14.

Od 161 testiranih prvošolcev je ob začetku šol. leta imelo 24 učencev težave na področju fine motorike in grafomotorike.

Testiranje v mesecu juniju, v šolskem letu 2013/14.

Od 24 učencev, ki so imeli težave, jih je 11 težave odpravilo. 13 učencev pa ima večje težave in bo zato potrebno več vaj in pomoči.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Ustrezen in pravilen razvoj grafomotoričnih spretnosti kot tudi razvoj govora sta tesno povezana z ustreznim in pravilnim razvojem grobe in fine motorike, psihomotorike ter z razvitimi kognitivnimi sposobnostmi.

S pomočjo vaj za razvijanje motoričnih sposobnosti, se je pri učencih izboljšala groba motorika, povečal se je tudi interes za gibalne aktivnosti. Prav tako so tudi učitelji dobili večji vpogled v pomen grobe motorike za nadaljnji razvoj učenca (koordinacija, ravnotežje, orientacija). Učitelji, učenci in starši so spoznali strategije za blažitev hiperaktivnosti ter so ob doslednem izvajanju le-teh opazili napredek. Učenci so se ob izvajanju gibalnih vaj umirili in sprostili, napredovali so na področju ravnotežja, koordinacije, orientacije. Prav tako so tudi

lažje sledili pouku. Veliko staršev je svoje otroke v različne športne krožke in v t.i. šolo nogometa.

Z izvajanjem vaj fine motorike, so učenci izboljšali svoje finomotorične spretnosti, koordinacijo oko- roka, izboljšali so slušno pozornost, s čimer so lažje sledili ter pravilno izvedli navodila. Postali so spretnejši pri rokovanju s šolskimi pripomočki (drža in striženje s škarijami, uporaba lepil in lepljenje različnih drobnih materialov, šiljenje, barvanje, zabijanje žebličkov, prepletanje, zavezovanje, zapenjanje).

Testiranje v začetku šolskega leta je pokazalo, da jih je imelo od 161 učencev prvega razreda, kar 14,9% težave na področju grafomotorike. Preko igre, z izvajanjem zanimivih ter ciljno usmerjenih finomotoričnih in grafomotoričnih vaj ter umskih izzivov, v sodelovanju s starši in razredniki, se je število otrok, ki so imeli grafomotorične težave na začetku šolskega leta, prepolovilo.

Na uspešen razvoj motoričnih področij so vplivali vsi dejavniki v procesu: otroci, učitelji, starši in okolje. Spoznale smo, da otroci brez lastne prizadevnosti in motivacije ter spodbud in podpore s strani učiteljev, staršev in okolja, ne bi v takšni meri razvili svojih motoričnih spretnosti, vztrajnosti in veselja do izvajanja nalog.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Z izvajanjem vsakoletne detekcije na začetku šolskega leta med učenci prvih razredov, odkrijemo tiste učence, pri katerih se kažejo težave na področjih fine in grafomotorike, koordinacije oko-roka, orientacije, pozornosti, razumevanja in sledenja navodil ter splošne poučenosti. Te učence lahko usmerimo v ustrezne oblike pomoči že na začetku leta in jim tako pomagamo, da lažje in hitreje omilijo svoje primanjkljaje.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Novost v projektu je detekcija oz. testiranje prvošolčkov, ki poda analizo stanja otrok ob vstopu v prvi razred na področju fine in grafomotorike, lateralizacije, koordinacije oko-roka, orientacije, natančnosti, vztrajnosti in splošne poučenosti.

Možnosti uvajanja v druga področja

Vaje za razvijanje grobe, fine in grafomotorike vplivajo na doseganje standardov znanja na vseh področjih: natančnost, vztrajnost, doseganje vzgojno-izobraževalnih ciljev pri različnih predmetih (MAT in FIZ – geometrija, načrtovanje, TIT, LUM, GUM, ŠPO, SLO - hitrost pisanja in branja, lep opis ...), majo pozitiven učinek na razvoj pozitivne samopodobe in samozavesti, učenci se preko vaj učijo socialne igre in pravil.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Močni smo na področju testiranja, saj lahko s pomočjo testov prikažemo primanjkljaje na zgoraj opisanih področjih, svetujemo primerne oblike pomoči za učence in prav tako lahko nudimo svetovanje, delavnice, predavanja za učitelje in starše.

Literatura

Gortnar, M. Učinkovitost grafomotoričnega treninga v tretjem razredu redne osnovne šole: študija dveh primerov. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta. 2013.

Kalar, Ž. Prepoznavanje petletnih otrok z razvojno motnjo koordinacije s pomočjo testov za oceno hitrosti in kakovosti gibanja. Doktorska dizertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport. 2008

Kremžar, B. Gibalna vzgoja. Educa, 1997/1998, št. 7(5-6), str. 365-371.

Pečjak, S., Grginič, M., Marinčič, L. Priročnik za učitelje k delovnemu zvezku ABC 1 - 3. del, poslušamo-govorimo, pišemo-beremo: grafomotorične vaje za pouk slovenskega jezika v 1. razredu devetletne osnovne šole. Mengeš, Izolit 2003. ISBN 9616279718, 9789616279710

Pieterse, M., Treloar, R., Cairns, S. Majhni koraki: program za zgodnje obravnave otrok z motnjami v razvoju. Knj. 4, Groba motorika. Ljubljana, Sožitje -Društvo za pomoč duševno prizadetim. Sekcija za Downov sindrom. 2000

Pieterse, M., Treloar, R., Cairns, S. Majhni koraki: program za zgodnje obravnave otrok z motnjami v razvoju. Knj. 4, Fina motorika. Ljubljana, Sožitje - Društvo za pomoč duševno prizadetim. Sekcija za Downov sindrom. 2000

OŠ Frana Erjavca Nova Gorica
Kidričeva 36
5000 Nova Gorica

Sprejemanje vidne drugačnosti

2007 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Sonja Radikon Bratina, socialni pedagog

Sodelavci: Urška Mačus, učitelj razrednega pouka; Jana Golob, učitelj razrednega pouka; Urška Leban Mavrič, učitelj razrednega pouka; Irena Albreht, učitelj razrednega pouka; Polonca Kovačič, učitelj razrednega pouka; Neva Leban, vzgojitelj; Mateja Širca, učitelj razrednega pouka; Milojka Pavlin, vzgojitelj

Konzulent:/

Povzetek:

Predstavljen in analiziran je projekt »Sprejemanje vidne drugačnosti«, ki spodbuja strpnost do različnosti ter razbija predsodke in stereotipe o drugačnosti. Obravnava aktualen proces vključevanja oseb s posebnimi potrebami v socialno in družbeno okolje. Za inkluzijo so pomembni spontani, strpni in skrbeči ter pravični odnosi med različnimi ljudmi vseh vrst, ne glede na razlike v mentalnih, telesnih sposobnostih ali rasnih, etičnih, religioznih oz. kakršnihkoli drugih razlik. Inkluzija je proces v katerem se učimo živeti drug z drugim, naučimo se sprejemati različnost. Ideja inkluzije temelji na postmoderni etiki pravičnosti. Šola in učitelji igrajo pomembno vlogo pri spodbujanju strpnosti. V vzgojno izobraževalnih ustanovah učitelji postavljajo kulturo in jo soustvarjajo z učenci. S tem ustvarjajo okolje v katerem živijo, se razvijajo in spreminjajo otroci in mladostniki. Za to okolje je izjemno pomembno, da vsakemu vključenemu posamezniku zagotavlja občutek varnosti, sprejetosti, pripadnosti, da v njem vladajo spoštljivi in odkriti sodelovalni odnosi in večsmerna komunikacija. Učni proces nam prinaša dovolj priložnosti, da se o različnosti, o ljudeh s posebnimi potrebami pogovarjamo in že majhne otroke senzibiliziramo za vse tiste med nami, ki so na nek način drugačni. S tem jim bomo dali popotnico za celo življenje. Raziskava prikazuje konkreten preventivni model spoznavanja in sodelovanja z osebami s posebnimi potrebami. Poudarjen je proces sprejemanja in soočanja z drugačnostjo ter razbijanja predsodkov in stereotipov. Učenci prve triade OŠ Frana Erjavca Nova Gorica so preko celega šolskega leta vključeni v različne vzgojne in izobraževalne aktivnosti, v katerih spoznavajo, sodelujejo, ustvarjajo in se igrajo z osebami s posebnimi potrebami. Projekt »Sprejemanje vidne drugačnosti« dokazuje, da je inkluziven odnos mogoč ter donosen na ravni osebne rasti in kakovostnih medčloveških odnosih.

Abstract:

This presents and analyses the project »Accepting visual difference«. It is a project that encourages tolerance towards people's differences and does away with prejudices and stereotypes. It covers the current process of including special needs people in our social environment. This inclusion requires spontaneous, tolerant and just relationships between all people, regardless of their mental, physical capabilities, race, ethnicity, religion or other differences. It is based on a post-modernistic ethics of justice and it is a process where we learn to live with one another and accept each other's differences. Schools and teachers play an important part in encouraging tolerance since they define cultural values, creating an environment where children live, develop and grow from childhood to their teenage years. This is why it is crucial that this environment allows each individual a sense of security,

acceptance, belonging and that the relationships are based on respect, sincerity and open communication. The teaching process gives plenty of opportunities to talk about people with special needs and sensitize young children about people who are different in any way. It is a lesson for life. The research presents a concrete preventive model of getting to know and working with special needs people. It focuses on the process of accepting and facing differences and breaking stereotypes and prejudices. The students from Frana Erjavca Primary School in Nova Gorica (grades one through three) have been involved in various educational activities throughout the school year, getting to know, collaborating, creating and playing with special needs people. The project »accepting visual differences« proves that an inclusive relationship is possible and productive for personal growth and the quality of human relations.

Ključne besede: *strpnost, predsodki, različnost, ljudje s posebnimi potrebami, vzgoja*

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Tudi invalidnost je del človekove drugačnosti, ki se v veliki meri kaže navzven. Pri otrocih želimo to drugačnost prikazati kot zmožnost razvijati druge potenciale, talente in spretnosti. Z aktivnostmi v okviru projekta želimo otroke seznaniti s skupinami posameznikov (slepi, gluhi, naglušni, osebe z nižjimi intelektualnimi sposobnostmi), ki žal niso del njihovega vsakdana, saj so odmaknjeni na rob družbenega delovanja, izolirani v svojih društvih, delavnicah. Skupna druženja in predstavitve njihovega delovanja, problemi, s katerimi se srečujejo v vsakdanjem življenju, njihova prisrčnost ..., je otrokom, učiteljicam in staršem pomembna izkušnja, ki je ne bodo nikoli pozabili.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Področje strpnosti in demokratičnosti je opredeljeno v šolskem zakonu, v 2. členu Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (2011), kjer je zapisano, da gre za: »... vzgajanje za medsebojno strpnost, razvijanje zavesti o enakopravnosti spolov, spoštovanje drugačnosti in sodelovanje z drugimi, spoštovanje otrokovih in človekovih pravic in temeljnih svoboščin, razvijanje enakih možnosti obeh spolov ter s tem razvijanje sposobnosti za življenje v demokratični družbi ...«. Človekove pravice kot temeljne vrednote vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji vključujejo individualne in kolektivne pravice ter zavezujejo k spoštovanju dostojanstva vsakega posameznika, k spoštovanju pluralnosti kultur in k spodbujanju razumevanja, strpnosti in prijateljstva med vsemi narodi, rasami, verskimi in drugimi skupinami. Sodobna družba stremi k preseganju izločevanja - življenje in njegovo pestro raznolikost smatra za vrednoto.

Strategije sodobnega izobraževanja v Evropski uniji so usmerjene v zvečanje in krepitev socialne kohezije. Ena od vlog izobraževanja in usposabljanja je krepitev socialne kohezije, saj s tem preprečujeta diskriminacijo, izključenost, rasizem in sovraštvo do tujcev, kar spodbuja temeljne vrednote, skupne vsem evropskim družbam, kot sta strpnost in spoštovanje človekovih pravic (Hozjan 2011: 16).

Sprejemanje, vključevanje in spoštovanje različnosti ter razvijanje vrlin strpnosti in medsebojnega spoštovanja pri učencih naj bi imelo več različnih učinkov. Na eni strani naj bi posameznikom, ki so med seboj različni, vzbujalo občutek enakosti. Drugič, naj bi spoštovanje različnosti drugih zagotavljalo večjo medsebojno solidarnost posameznikov v sodobni pluralni družbi, ki pripadajo različnim etničnim, verskim ali kulturnim skupinam, večjo vključenost teh drugačnih v družbo, kar posledično pomeni večjo stabilnost in povezanost družbe. Tretjič, sprejemanje, vključevanje in spoštovanje različnosti naj bi tiste, ki so izpostavljeni posameznim pojavnim oblikam različnosti, opremilo z določenim znanjem ali vednostjo o tej različnosti (Sardoč 2011: 167).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako druženje in spoznavanje z " drugačnimi" vpliva na povečanje tolerantnosti otrok do letih?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Učni proces nam prinaša dovolj priložnosti, da se o različnosti, o ljudeh s posebnimi potrebami pogovarjamo in že majhne otroke senzibiliziramo za vse tiste med nami, ki so na nek način drugačni. S tem jim bomo dali popotnico za celo življenje. Marsikaj, kar so se učili za ocene, bodo morda pozabili, ostalo pa jim bo za vedno v spominu, če bomo v šolo povabili slepe ali gluhe osebe in se z njimi pogovarjali. Učitelji bi morali stremeti k temu, da ponudijo učencem čim več možnosti, situacij, v katerih se razbijajo stereotipi in predsodki ter preprečuje diskriminacija in širi načelo strpnosti. Te možnosti oziroma situacije so srečanja z drugačnostjo, skupinsko in sodelovalno učenje, zagotavljanje priložnosti za pozitivno socialno izkušnjo, spreminjanje mnenj, ki so osnovana na predsodkih, ter razvijanje veščin kritičnega mišljenja. Učenci naj bi prihajali v stik s čim večjim številom različnih ljudi, srečali naj bi čim več različnih mnenj, s čim več zornih kotov.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

ZAČETNO STANJE:

Otroci nimajo izdelanega odnosa do drugačnosti, želimo ozavestiti ustrezno sprejemanje drugačnosti.

1.FAZA:

Razgovor, pogovor z učenci: Kaj je drugačnost? Po čem se razlikujemo med seboj? Kateri ljudje so zanje drugačni? ...

2.FAZA:

Srečanja/Izvajanje delavnic skupaj z " drugačnimi

3.FAZA:

Zbiranje gradiva, podatkov za evalvacijo

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

/

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Čustva, ki jih učenci izražajo v interakciji z različnimi obiskovalci, so: veselje, zadovoljstvo, navdušenje, sprejemanje, presenečenje. Nasmejani obrazi nam sporočajo zadovoljno razpoloženje otrok. Pri obiskovalcih oz. gostih je zaznati veselje, sproščenost in hvaležnost.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V študijo primera so vključeni udeleženci, sooblikovalci ter izvajalci projekta »Sprejemanje vidne drugačnosti«, in sicer učenci 1. triade OŠ Frana Erjavca Nova Gorica (160 učencev), učiteljice razrednega pouka (7), učiteljica – specialna pedagogina OŠ Kozara, vodja projekta oz. koordinatorka projekta, gluha oseba, slepa oseba.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Uporabili smo kvalitativne tehnike zbiranja podatkov, in sicer štiri nestandardizirane polstrukturirane intervjuje (idejni vodja projekta, učiteljica OŠ Kozara, slepa oseba, gluha oseba) ter sedem esejev učiteljic razrednega pouka, ki izvajajo projekt. Podatke smo pridobili tudi iz letnih poročil Zavodu RS za šolstvo, fotografij in video posnetkov, iz izjav učencev ter opazovanj.

Metode obdelave podatkov

Podatki so obdelani kvalitativno. Uporabila smo deskriptivno metodo obdelave podatkov. V zapisu štirih intervjujev, sedmih esejev in izjav učencev smo s podčrtanim tiskom poudarili izjave in besede, ki se nanašajo na raziskovalna vprašanja. Tem izjavam in besedam smo pripisali ustrezne kode. Kodam smo nato pripisala podkategorije. Sledilo je razvrščanje podkategorij v določene kategorije. Vse kode, podkategorije in kategorije smo vnesli v razpredelnice in so tabelarično prikazane. Sledilo je povezovanje podatkov v smiselno celoto in oblikovanje sklepnih ugotovitev.

Prikaz rezultatov

Tabela: Kode in podkategorije uvrščene v kategorijo doživljanje projekta

OSEBE	PODKATEGORIJE	KODE
VODJA PROJEKTA	pozitiven odziv oseb s pp	• ljudje veseli povabila in vabila k sodelovanju, • nasmejani obrazi, izraz hvaležnosti, topli objemi, • veseli priložnosti, da spregovorijo o njihovem življenju
	pozitiven odziv učencev OŠ Kozara	• učenci so nasmejani, spontani, veseli obiska in sodelovanja
	pozitiven odziv	• projekt je obojestransko dobro sprejet
	spontan odziv učencev 1.razredov	• učenci prvič srečajo s slepo in gluho osebo • učenci so radovedni, nezadržani, spontani, • povežejo se pozitivne energije brez predsodkov in stereotipov
	spoštljiv odnos učencev do učencev OŠ Kozara	• vez, medsebojno spoštovanje in sodelovanje, so spoštljivi, niso žaljivi, brez posmehovanja
SLEPA OSEBA	naklonjenost projektu, pozitivno mnenje	• projekt ji je všeč, redka šola, ki jo povabi, • vsako leto se z veseljem odzove vabilu, • učenci so prijazni, radovedni, vedoželjni, • projekt je dober, učenci spoznajo pripomočke in življenje slepih oseb,

	učenci in sprejemanje drugačnosti odziv učencev doživljanje projekta	• z veseljem pride na obisk, predstavi življenje slepe osebe • širjenje glasu, poročanje drugim o obisku slepih oseb • otroci vse vprašajo, so odprti, vedoželjni • pred leti imela tremo pred nastopom pred množico, • nekaj trenutkov na začetku se čudno počuti, ko steče komunikacija je bolj sproščena, • neprijetno, če so učenci zadržani, jih nič ne zanima
GLUHA OSEBA	mnenje gluhe osebe o projektu odziv učencev	• zelo pozitiven odnos do povabila na šolo, učenci spoznajo gluho osebo, • lepo mu je, ker so vsi prijazni, • vesel, ker po drugih šolah ne hodijo, • učenci malo poznajo svet gluhih, želi si več druženja, spoznavanja • učenci so veseli in radovedni, prvič srečajo gluho osebo in kretanje, • učencem je kretanje zanimivo, zabavno
UČITELJICA OŠ KOZARA	odziv otrok s pp	• veseli vsakega obiska ali dejavnosti, • najraje imajo delavnice ali prireditve, kjer je veliko smeha, zabave, ne sme biti dolgočasno, otroci so dobrovoljčki, veliko se smejejo, hitro navežejo stike, so radovedni, hvaležni so za vsako lepo besedo, za pozdrav, nasmeh, pohvalo
UČITELJ 2	odziv učencev odziv oseb s pp	• učenci so zelo radovedni in veseli vsakega obiska, še posebej, če je zanje novost, če se predmetov lahko dotikajo, ogledujejo, preizkusijo, • ni še zasledila, da bi bili učenci do teh ljudi žaljivi, nespoštljivi, da bi se jim posmehovali • ljudje in otroci s posebnimi potrebami so prijazni, prijetni, dobrovoljni in spoštljivi

UČITELJ 4	odziv učencev	med igro navezali tesne stike z otroki OŠ Kozara
UČITELJ 6	odziv učencev	med učenci dobro sprejet, veselijo se druženja, ni potrebno sedeti za klopjo in reševati naloge v delovnih učbenikih

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Na splošno je projekt med udeleženci zelo dobro sprejet. Radovedni in vedoželjni učenci se veselijo vsakega obiska zanimivih oseb. Do teh oseb so spoštljivi, vljudni ter prijazni. Ravno tako se osebe s posebnimi potrebami veselijo vabila in druženja z učenci. Radi predstavijo njihov način življenja, njihove pripomočke in igre. Na podlagi opazovanj aktivnosti, fotografij in video posnetkov smo mnenja, da učenci OŠ Frana Erjavca bogato čutno in čustveno doživljajo projekt. Ponuja jim **doživljanje z vsemi** čutili: videti, slišati, dotakniti se in poiskusiti. Čustva, ki jih učenci izražajo v interakciji z različnimi obiskovalci, so: veselje, zadovoljstvo, navdušenje, sprejemanje, presenečenje. Nasmejani obrazi nam sporočajo zadovoljno razpoloženje otrok. Pri obiskovalcih oz. gostih je zaznati veselje, sproščenost in hvaležnost.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Projekt je dobra osnova za spodbujanje in širjenje ideje inkluzije. Konkretna izkušnja in interakcije z različnimi ljudmi so osnova za razbijanje in premagovanje stereotipov in predsodkov. Srečanje z osebami s posebnimi potrebami v zgodnjem otroštvu pripomore k temu, da se predsodki in stereotipi o teh ljudeh niti ne razvijejo. Projekt omogoča učenje na področju medsebojnih odnosov, medsebojnega sodelovanja in pomoči, uči jih strpnosti in sprejemanja drugačnosti.

Med učenci šol se spletajo nova prijateljstva, zmanjšuje se strah pred drugačnostjo ter učijo se spoštovanja in razumevanje drug drugega. V ustvarjalnih, kuharskih, športnih dejavnostih je mogoče opaziti, da so učenci zmožni medsebojnega sodelovanja, da so lahko strpni (ni posmehovanja, ni žaljenja, ni zmerjanja in ni agresije). Učence učiteljice učijo, da se v vsakem človeku poišče dobre strani, kvalitete, vsak človek ima potencial, ki ga je potrebno opaziti in ceniti. Učenci se v procesu izkušenjskega učenja naučijo, kako ravnati, kako se prilagajati v primeru srečanja ali življenja z osebami s posebnimi potrebami. Pridobljene izkušnje jih bodo vodile in spremljale skozi vse življenje.

Preko projekta se učenci srečujejo z ljudmi, ki jih v vsakdanjem življenju še niso srečali, videli, niso še imeli tovrstne izkušnje, npr. srečanje s slepo ali gluho osebo. Učenci imajo s pomočjo projekta več priložnosti za socialne stike, brez projekta bi bili za te stike mogoče prikrajšani.

S projektom je ustvarjen prostor za učenje o medsebojnih razlikah in različnih potrebah, ki jih je potrebno prepoznati, spoštovati in se z njimi naučiti strpno živeti.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Projekt pripravlja učence za življenje in delo v družbi, kjer se spoštuje različnost, kjer je različnost kvaliteta. Organizirane so dejavnosti, v katerih učenci spoznajo življenje slepih in gluhih oseb, njihove pripomočke, znakovni jezik ter spoznajo učence osnovne šole s prilagojenim programom. Ker so aktivnosti izpeljane na zabaven, igriv, sproščen način, učence še bolj pritegne k sodelovanju in aktivni udeležbi. Projekt je izkušnjsko učenje, je prostor, kjer se učenci učijo strpnosti, odprtosti, dostopnosti, spoštovanja drugačnosti. Učijo se prilagajati drug drugemu, pridobijo nova prijateljstva, predvsem med učenci in učenci OŠ Kozara.

Možnosti uvajanja v druga področja

Inovacija je dobrodošla v vseh vzgojno izobraževalnih institucijah.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Naše močno področje je organizacija aktivnosti in delavnic v katerih se učenci seznanijo z drugačnostjo in v katerih se krepi strpnost ter razbijajo predsodki in stereotipi.

Literatura

BELA KNJIGA O VZGOJI IN IZOBRAŽEVANJU V REPUBLIKI SLOVENIJI. (2011). Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Hozjan, Dejan (2011): Konceptualizacija socialne kohezivnosti v šolskem polju. V Borota, Bogdana, Cotič, Mara, Hozjan, Dejan, Zenja, Ljubov (ur.): Social Cohesion in Education. Horlivka: Horlivka state pedagogical institute for foreign languages. 35 - 46.

Sardoč, Mitja (2011): Toleranca v sodobni pluralni družbi. Lukšič-Hacin, Marina, Milharčič Hladnik, Mirjam, Sardoč, Mitja: Medkulturni odnosi kot aktivno državljanstvo. Ljubljana : Založba ZRC, ZRC SAZU. 161 - 167.

OŠ Frana Kranjca Celje
Hrašovčeva 1
3000 Celje

Drevo = Življenje

2010 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Dragica Milojević, prof. ped.

Sodelavci: Danica Šalej, prof. RP; Mateja Rokavec, prof. SJK in ZGO; Alja Žekar, prof. RP; Kristina Radoš Janežič, prof. SJK, Mateja Štor, prof. RP; Darinka Čobec; prof. RP, Ivica Plešnik, prof. RP; Anja Kunej, prof. RP; Adrijana Mlinarič, učiteljica RP; Nataša Meštrov, prof. RP; Vlasta Prevolšek, prof. RP; Nevenka Brežnik, prof. RP; Sergeja Lončar, prof. RP; Barbara Petan, prof. KE in BIO; Bojan Rebernak, prof. ZGO in GEO; Tanja Remih, prof. MAT in TIT; Eva Ambrož, prof. RP; Cveto Prevodnik, učitelj LUM; Marjana Draksler, prof. MAT in FI; Sabina Hriberšek, prof. ZGO in GEO; Veronika Jelen Polak, prof. TJA

Konzulentka: mag. Sonja Zajc, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, OE Celje

Povzetek:

Unesco je obdobje 2005 - 2014 razglasilo za Desetletje izobraževanja za trajnostni razvoj z namenom, da vrednote trajnostnega razvoja postanejo del človeške zavesti in posledično njegovega načina življenja. Osnovni cilj mednarodnega projekta Unesco ASP DREVO = ŽIVLJENJE je vzgajanje, ozaveščanje in usposabljanje za sprejemanje aktivne vloge v življenju posameznika kot dela globalne vizije sveta. Projekt je del šolskega kurikula. Je projekt odprtega učnega okolja in v celoti naravnano interdisciplinarno in nadpredmetno. Vse šolsko leto se odvija pri pouku ter drugih šolskih dejavnostih. Razdeljen je fazno: raziskovanje, ustvarjalni izdelek, aktivno vključevanje v širši prostor oz. lastna aktivnost, zaključna prireditev z razstavo izdelkov in druženjem. Vsako šolsko leto je razpisana aktualna globalna tema. K sodelovanju so vabljeni vzgojno-izobraževalni zavodi Unesco ASP, širše celjske regije ter ostali partnerji, s katerimi navezujemo stike. V skladu s temami se povezujemo s strokovnjaki in starši. Omejitve glede načina dela na posameznih šolah, števila učencev in razredov ni. Enotna so le navodila za izdelavo kreativnih izdelkov za razstavo teme šolskega leta. Na ta način želimo ohraniti svobodo, inovativnost in avtonomnost vsakega zavoda in z različnimi pristopi širiti pomen trajnostnega razvoja. Tema šolskega leta 2013/14 Draga Zemlja! je bila zaradi zaključka desetletja vsebinsko odprta, prepuščena prioritetam sodelujočih z namenom, da bi stopile v ospredje metode globalnega učenja.

Abstract:

Unesco has declared the period 2005-2014 the Decade of education for sustainable development to make the values of sustainable development a part of human consciousness and, consequently, their way of life. The basic goal of the project Unesco ASP TREE = life is to train, to raise awareness and educate for taking an active role in the life of an individual as part of a global vision of the world. The project is part of the school curriculum. It has got an open learning environment and interdisciplinary and above school subjects orientation. The project takes place in the classroom and in other school activities throughout the year. It is divided into phases: the research, the creative product, the active involvement in the wider area or your own activity, the closing event with the exhibition of products and the mingling of participants. Each school year a new global topic is presented. Educational institutions of Unesco ASP of the wider region of Celje are invited to participate as well as other partners

we communicate through the project. According to the themes we connect to some experts and parents as well. There are no restrictions considering individual schools' approaches to the project, number of students and classes. There are only common instructions for making creative products on the theme of the year for the exhibition. With this approach we would like to keep freedom, innovation and autonomy of each institution and with different approaches we would like to spread the importance of sustainable development. The theme of the school year 2013/14 was Dear Earth! Due to the end of the Decade it was left open in content for the participants, so that global methods of learning would make it to the forefront.

Ključne besede: trajnostni razvoj, Unesco, ozaveščanje, globalno učenje

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Šolski učni načrti se prenavljajo, posodablajo, med drugim vključujejo tudi koncept trajnostnega razvoja. Smernice vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj Ministrstva RS za šolstvo in šport sicer opredeljujejo področja in cilje trajnostnega razvoja, a kljub temu se v praksi izkažejo zgolj kot nove vsebine, ki se obravnavajo pri različnih predmetih. Takšen način ne more privedi do nivoja ozaveščanja posameznika in posledično do njegove aktivnosti v smeri trajnosti tudi ne. Zato je projekt DREVO = ŽIVLJENJE zasnovan kot sestavni del šolskega kurikula, kar pa samo po sebi še vedno ne pomeni, da je življenje in delo šole zares prežeto s skupno usmeritvijo trajnostnega razvoja.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

»Temeljna vizija izobraževanja za trajnostni razvoj je svet, v katerem ima vsakdo priložnost za izobrazbo in učenje vrednot, ravnanja in življenjskega sloga, ki so potrebni za trajnostno naravnano prihodnost in pozitivno preobrazbo«. (Unesco, 2004: ?)

Pri tem ima izobraževanje oz. učenje ključno vlogo za trajnostno prihodnost, paradoksalno pa večina izobraževalnih praks ne vodi k trajnosti. Zapolnitev učnih načrtov z novimi vsebinami zagotovo ne vodijo v trajnost, temveč novi načini razmišljanja. (Sedmak, 2009)

»Zato je za izobraževanje bistvenega pomena, da imajo učenci možnost in sposobnost izražati svoje poglede in vlogo v globalni, medsebojno povezani družbi ter svoje razmišljanje deliti z drugimi, razumeti in razpravljati o celovitih odnosih med družbenimi, okoljskimi, političnimi in gospodarskimi vprašanji, ki so jim skupna, ter razvijati nove poti razmišljanja in delovanja.« (Smernice, 2009: 10) Maastrichtska izjava iz l. 2002 o globalnem izobraževanju pravi, da to »...ljudem odpira oči in um za resničnosti globaliziranega sveta ter jih prebuja, zato da bi bilo mogoče uresničiti pravičnejši svet, v katerem bi bilo več enakosti in človekovih pravic za vse.«

»Unescove šole namenjajo posebno pozornost uporabi znanja, ko se mladi in učitelji povežejo v interesne skupine okoli izluščenih življenjskih nalog. Če se te povezave ne udeležijo, ostaja šola tradicionalna poučevalnica, nepovezana z življenjem, neučinkovita in dolgačasna. Pomembno je, da mladi doživijo moč združenega znanja in dela skupine, da ustvarjajo medsebojno zaveznitvo.« (Aškerc Mikeln, 2007: 73)

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kaj je trajnostni razvoj in kako se lahko naučimo živeti trajnostno?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Vsi smo pred enakim globalnim učnim problemom in skupaj si pridobivamo novo kompetenco, kako se naučiti razmišljati globalno in v šolsko prakso vnesti trajnostni razvoj. DREVO = ŽIVLJENJE je projekt odprtega učnega okolja in je kot sestavni del šolskega kurikula naravnano interdisciplinarno in nadpredmetno. S to specifičnostjo želimo izstopiti iz običajnih in predvidljivih načinov šolskega dela in vstopiti v področje osebne rasti ter ozaveščanja posameznika v širšem in ožjem okolju. Bolj kot vsebinsko določena tema, je za zaključek desetletja trajnostnega razvoja, postal pomemben pristop. Metoda globalnega učenja je vezana na sposobnost kritičnega mišljenja ter na razvijanje osebnih in družbenih veščin. Vzgojno-izobraževalne organizacije smo zagotovo najpomembnejši člen v procesu globalnega učenja, zato je naša odgovornost, da z učnim okoljem odprtega pogovora mladim omogočimo in pomagamo razumeti soodvisnost tega sveta in jih kot posameznike spodbujamo k prizadevanjem za pozitivne spremembe.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Projekt DREVO = ŽIVLJENJE se izvaja pri pouku ter drugih dejavnostih. K sodelovanju so vabljene vzgojno-izobraževalne organizacije Unesco ASP, OŠ celjske regije in naša partnerska šola v Indiji. Zelo pomembno je tudi povezovanje z zunanjimi sodelavci, ki nam nudijo strokovno podporo. Sodelujoči so seznanjeni s potekom projektnih aktivnosti skozi celotno šolsko leto.

Projekt je zasnovan fazno: raziskovanje, ustvarjalni izdelek, aktivno vključevanje v širši prostor oz. lastna aktivnost, zaključna prireditev z razstavo izdelkov in druženjem. Vsako šolsko leto izberemo globalno temo leta. Omejitev glede načina dela na posameznih šolah, števila učencev in razredov ni. Enotna so le navodila za končni kreativni izdelek predstavitev letne teme.

Naslov teme v šolskem letu 2013/14 je Draga Zemlja!. Učencem pomagamo razumeti ekonomske, družbene, politične, okoljske in kulturne tokove, ki vplivajo na življenje ljudi in drugih živih bitij. Za izhodišče si izberemo ustrezni kratki film, reklamni spot, literarno zgodbo, fotografijo ipd. Izberemo obliko dela (delavnica, igra, okrogla miza, debata, predavanje ...). Učence spodbudimo k razmišljanju o pomenu lastne soudeležbe pri spreminjanju sveta. Skupaj izberemo pet najizvirnejših rešitev oz. predlogov za boljšo prihodnost sveta in po enotnih navodilih izdelamo ustvarjalni izdelek za skupno razstavo. Projekt poglobimo in aktualiziramo z neko novo aktivnostjo povezovanja z ožjim ali širšim okoljem s ciljem, da kakšno izmed svojih zamisli praktično preizkusimo. Aktivnost objavimo na svoji spletni strani. Projekt se zaključi 5. junija, na svetovni dan okolja, z druženjem in izmenjavo spoznanj sodelujočih v projektu.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Eden izmed problemov projekta je način vključevanja trajnostnega razvoja v učno okolje šole. Zato je zasnovan interdisciplinarno, lahko je del pouka ali drugih oblik šolskega dela (interesne dejavnosti, raziskovalne naloge, projektni dnevi ...). Lahko se izvaja z različnimi skupinami učencev (vsi učenci šole, določena triada, razred, interesna dejavnost, raziskovalna skupina ipd.) z ustreznim prilagajanjem operativnih ciljev, obsega in globine vsebin, stopnje zahtevnosti itd. Na ta način želimo ohraniti svobodo, inovativnost in avtonomnost vsake šole in z različnimi pristopi širiti pomen trajnostnega razvoja.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Vsako šolsko leto temo zaključimo z evalvacijo, ki je skupek rezultatov anket in izjav udeležencev. Dokaz za kakovostno delo je sodelovanje visokega števila vzgojno-izobraževalnih organizacij in zunanjih sodelavcev ter njihovi pozitivni odzivi na projektne aktivnosti. Projekt promoviramo v medijih in na spletni strani <http://www2.arnes.si/~oscefk1s/index.htm>, redno smo se vključevali v akcije na nacionalnem nivoju ali pa sami organizirali tematske aktivnosti v lokalnem okolju. Kot Unescova šola pa smo z vsemi ključnimi dokumenti zavezani k promoviranju vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V zaključnem letu je projekt uspešno izvedlo 14 VI institucij, kar pomeni 100 mentorjev in 978 učencev.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Vsi udeleženci projekta smo ciljno delovali enako, metode za dosego enotnega končnega izdelka, pa so odvisne od vsake institucije posebej. Na naši šoli so učitelji so izbrane vsebine izvajali pri pouku in urah oddelčne skupnosti. Načrtovali so jih s pomočjo predstavitve projekta na sestanku učiteljskega zbora, strokovne literature šolske knjižnice in ostalih virov po lastnem izboru.

Metode obdelave podatkov

Anketni vprašalnik za mentorje smo obdelali po deskriptivno neeksperimentalni metodi. Kot odziv učencev na letno temo smo upoštevali njihove predloge za boljšo prihodnost skupnega planeta.

Prikaz rezultatov

Odprtost teme šolskega leta s pristopom globalnega učenja, se je vsem anketiranim mentorjem zdela aktualna in prav tako vsi vidijo smiselnost svojega početja. Za sodelovanje so se odločili zaradi projektne teme, 75 % tudi zaradi svobode pri lastnem načrtovanju projekta in v enakem deležu zaradi dobrega vodenja projekta. V 25% je bila še izpostavljena časovna prilagojenost projekta. Predlogi učencev za boljšo prihodnost Zemlje, so bili zelo ustvarjalni in so se nanašali na vse sfere življenja: pravičnost, svet enakih možnosti, sodelovanje kot možnost za napredek, skrb za naravo in okolje nasploh, okoljska zavest posameznika, spoštovanje človekovih pravic ipd.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Kot nosilci projekta sledimo ciljem z instrumenti raziskovanja in metodami evalvacije. Z nami sodelujejo starši, krajani, zunanji sodelavci, od katerih vseskozi dobivamo pozitivne odzive na naša prizadevanja. Projekt se je v desetletju uspešno širil v slovenski prostor in izven. V strokovnih krogih doma in v tujini je bil večkrat predstavljen kot primer dobre prakse. Projektno skupino poleg učiteljev sestavlja tudi skupina učencev, ki se aktivno vključuje v vse faze projekta: od spoznavanja problema, načrtovanja dela, praktične izvedbe, predstavitve akcije javnosti in evalvacije.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Na podlagi opravljenih evalvacij izjav učencev, ankete učiteljev, odzivov staršev, lokalne skupnosti in ostalih, spoznavamo določen napredek na področjih: človekovih pravic, medkulturnega dialoga, prostovoljstva, solidarnosti in varstva okolja. Po drugi strani pa na

podlagi vsakodnevne šolske situacije ugotavljamo, da si je treba nenehno prizadevati h uporabi komponent učenja za trajnost, ki so: sistemsko mišljenje, sposobnost vizije prihodnosti, kritično mišljenje in refleksija, partnerstva za spremembe ter participacija.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Kaj je trajnostni razvoj ter kako razmišljati in delovati trajnostno je tema, ki je kljub zaključku desetletja trajnostnega razvoja s praktičnega vidika na šolskem polju nova. Projekt DREVO = ŽIVLJENJE s svojo fleksibilnostjo ponuja pravzaprav lasten projekt vsakega sodelujočega znotraj skupnega projekta, ki pa v zaključni fazi vse poti udeležencev združi v skupni cilj.

Možnosti uvajanja v druga področja

Inovacija ima široke aplikativne možnosti v vseh smereh, kot so: skupina, učno okolje, dejavnost, metode in oblike VI dela, povezovanje s širšim in ožjim okoljem. Fazna projektna zasnova omogoča transfer na katero koli izobraževalno področje.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Projekt DREVO = ŽIVLJENJE se je v desetletju trajnostnega razvoja razvil v univerzalni model, ki postavlja v ospredje globalno učenje kot vseživljenjski proces, odprto učno okolje in mreženje trajnostno ozaveščenih ljudi.

»Vzgoja za trajnostni razvoj je vseživljenjsko prizadevanje, ki spodbuja posameznike, institucije in družbe, da gledajo na jutri kot na dan, ki pripada vsem nam – ali pa ne bo pripadal nikomur.« (Listina ZN, Desetletje vzgoje za trajnostni razvoj 2005 – 2014)

Literatura

Aškerc Mikelc, A. Unesco associated schools – Unesco ASPnet. V: Vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj: primeri dobre prakse v Sloveniji. 1. izd. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2007, str. 71-82. ISBN 978-961-234-617-1

Gobbo, Ž. et al. Tudi ti: pri(po)ročnik za soočanje z globalnimi izzivi. Ljubljana: Društvo za človekove pravice in človeku prijazne dejavnosti Humanitas, 2010, str. 1 – 2. ISBN 978-961-92394-2-1

Golob, N. Vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj kot vseživljenjski proces. V: Edukacija za trajnostni razvoj. Maribor: Pedagoška fakulteta, 2009, str. 173 – 184. ISBN 978-961-6647-24-3

Gore, A. Neprijetna resnica: svetovna nevarnost globalnega ogrevanja in kako lahko ukrepamo. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2007. Zbirka Esenca. ISBN 978-86-11-17815-8
Razvojni cilji tisočletja (online). (citirano 10. 9. 2010). Dostopno na naslovu: <http://www.milenijski-cilji.org/razvojni-cilji.html>

Sedmak, S. Izobraževanje za trajnostni razvoj – opredelitev področja. V: Danes za jutri: Razmišljanja o vzgoji in izobraževanju za trajnostni razvoj, 2009, str. 21 – 36.

Sedmak, S., Erčulj, J. Pojem trajnostnega razvoja v učnih načrtih. V: Danes za jutri: Razmišljanja o vzgoji in izobraževanju za trajnostni razvoj, 2009, str. 57 – 75.

Smernice vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj od predšolske vzgoje do douniverzitetnega izobraževanja (online). (citirano 13. 8. 2014). Dostopno na naslovu: <https://www.google.si/#q=unece+2005+slovenija>

Smernice za globalno izobraževanje: priročnik za razumevanje in izvajanje *globalnega izobraževanja, namenjen izobraževalcem*. Ljubljana: Urad RS za mladino 2009, str. 10 – 17. ISBN 978-961-6101-49-3

UN Decade of Education for Sustainable Development: 2005 – 2014 (online). (citirano 10. 9. 2010). Dostopno na naslovu: <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001416/141629e.pdf>

UNECE, 2005. Strategija vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj Unece (online). (citirano 14. 8. 2014). Dostopno na naslovu: http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/urad_za_razvoj_izobrazevanja/vzgoja_in_izobrazevanje_za_trajnostni_razvoj/

Vseevropski kongres o globalnem izobraževanju (online). (citirano 20. 8. 2014). Dostopno na naslovu: www.mizs.gov.si/fileadmin/.../Maastrichtska_deklaracija_prevod.doc

Youthxchange: izobraževalni priročnik za odgovorno potrošnjo: vodnik k trajnostnemu načinu življenja. 2. dopolnjena izd. Ljubljana: Ministrstvo za okolje in prostor, 2007. ISBN 92-807-2128-3

OŠ Franca Lešnika – Vuka, Slivnica pri Mariboru
Mariborska cesta 4
2312 Orehova vas

Znanost v umetnosti in športu

2012 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Anja Sorko

Sodelavci: Lea Potočnik, Simona Sabati, Renata Planinšek, Milena Gerečnik, Maja Živec, Tanja Blaznik, Petra Trstenjak, Anton Obreht.

Konzulent: dr. Natalija Komljanc, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

Z veliko zagnanostjo smo dve leti izvajali projekt za okrepitev raziskovalne dejavnosti, akcijskega raziskovanja in uporabo modernih tehnologij za motivacijo ter pridobivanje znanja. Cilj je bil, da povečamo funkcionalno pismenost učencev in dvignemo nivo znanja na procese povezovanja, posploševanja in analiziranja. Naloge so bile porazdeljene med vse strokovne aktivne, kar nam je zagotavljalo medpredmetno povezovanje in vseživljenjsko učenje. Povezana znanja so razvijala dodatne spretnosti in spodbujala miselne procese, ki jih potrebujemo za raziskovanje in reševanje problemskih situacij. Torej, ne samo člani projektne skupine, ampak tudi vsi ostali učitelji smo izvedli drugače izpeljane učne ure, pri katerih smo uvajali novosti, kot so: kritično razmišljanje, sodelovalno učenje, metoda šestih klobukov razmišljanja, metoda CoRT 1; PNZ, NCD, UVD ipd.. Učenci so v teh učnih urah na drugačen način osvajali nove učne vsebine in pridobivali spretnosti vseživljenjskega znanja. Posamezniki so izvedli tudi debato, ki bo v prihodnjih letih zagotovo postala ena pomembnejših oblik pridobivanja znanja.

Iz naših osebnih načrtov smo izluščili najboljše ideje in ugotovili, da je moderna pedagoška znanja precej težko vgraditi v učne ure. Za izvedbo drugačnih učnih ur obstaja logistična prepreka, zaradi večjega števila udeležениh strokovnih delavcev.

Še zdaleč nismo izkoristili vseh zmožnosti strategij, modelov in novosti, ki smo jih preizkušali, zato bomo v bodoče uporabo vsega tega še širili in poglobljali.

Abstract:

We have performed the project with great enthusiasm for two years. It was focused on strengthening research, action research and usage of modern technology as well as its positive benefits on motivation and gaining knowledge. The main purpose of the project was to increase functional literacy of students in order to achieve thinking processes such as connecting, generalization and analysis. For this reason tasks, which enabled cross-curricular teaching and lifelong learning, were given to teachers who are teaching different subjects. Interdisciplinary teaching develops additional skills and thinking processes which are necessary for research and problem solving situations. Not only teachers who participated in the project but also all the other teachers used different ways of teaching such as: critical thinking, cooperative learning, "six thinking hats" technique, CoRT 1 method, PMI, FIP, CAF etc. The findings indicate very strongly that the foregoing approaches of teaching enabled students to learn new content in different ways and acquire skills of lifelong learning at the same time. However, for this purpose some teachers had a debate. We strongly believe that the latter will become one of the most important ways of gaining knowledge.

Furthermore, we gathered the best ideas based on our personal plans and found out that it is difficult to apply modern pedagogical trends in everyday classes. In addition, organizational barriers (namely more teachers) are one of the reasons why above mentioned teaching methods should be carefully planned and used.

In conclusion, we will definitely use these strategies, models and modern pedagogical trends in the future because we strongly believe these ideas can be developed.

Ključne besede: funkcionalna pismenost, kritično razmišljanje, sodelovalno učenje, debata

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Želeli smo izstopiti iz šolskih običajnih in predvidljivih načinov dela in vstopiti v polje nudenja možnosti iskanja različnih poti do znanja. Dvig nivoja znanja na procese povezovanja, posploševanja in analiziranja je dolg proces, ki se ga je potrebno lotiti postopoma.

V prvotnem stanju je bilo potrebno učitelje pripraviti do tega, da so začeli uvajati nove metode poučevanja, kar je predstavljalo dodaten napor, na rezultate pa je bilo potrebno čakati.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Čemu otroku ponuditi možnosti iskanja različnih poti do znanja?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Cilj je bil, da povečamo funkcionalno pismenost učencev in dvignemo nivo znanja na procese povezovanja, posploševanja in analiziranja. Naloge so bile porazdeljene med vse strokovne aktivnosti, kar nam je zagotavljalo medpredmetno povezovanje in vseživljenjsko učenje. Učenci so v teh učnih urah na drugačen način osvajali nove učne vsebine in pridobivali spretnosti vseživljenjskega znanja.

Povezana znanja razvijajo dodatne spretnosti in spodbujajo miselne procese, ki jih potrebujemo za raziskovanje in reševanje problemskih situacij.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

- zaznavanje problema, opis problema in prijava za sodelovanje v inovacijskem projektu,
- oblikovanje delovne skupine, dogovori o delovanju,
- seznanitev z akcijskim raziskovanjem,
- seznanitev delovne skupine z deBonovimi metodami razmišljanja, metodami CoRT1,
- samoizobraževanje učiteljev,
- usposabljanje za mentorje klubov za razmišljanje,
- usposabljanje za mentorje debatnih klubov,
- določitev učnih sklopov in oblikovanje drugače izpeljanih učnih ur,
- izvedba drugače izpeljanih učnih ur,

- zbiranje podatkov – preverjanje znanja in beleženje učiteljevih opazovanj,
- refleksija, izmenjava mnenj, načrtovanje dela,
- predstavitev inovacijskega projekta na pedagoški konferenci šole ter po posameznih strokovnih aktivih v šoli.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

- dvom v pozitivne učinke na znanje učencev pri uporabi metod razmišljanja, CoRT1, – kar nekaj rezultatov projekta je kazalo, da uporaba novih metod razmišljanja vsekakor pozitivno vpliva na znanje učencev,
- bojazen strokovnih delavcev pred neznanim – deBonove metode razmišljanja ter debata so za nas učitelje bile nekaj novega in zato smo ob drugače izpeljanih učnih urah vsi sodelujoči pridobili ogromno novih izkušenj.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

- učenci se veselijo drugače izpeljanih učnih ur, pri katerih uporabljamo nove metode,
- pri drugače izpeljanih učnih urah je sodelovanje učencev za pouk večje,
- učitelji se velikokrat poslužujejo uporabe novih metod in drugače izpeljanih učnih ur.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Članov inovacijske skupine je bilo skupno devet, vendar se je projekt razširil na vse strokovne aktive, zato smo vsi učitelji pripravili drugače izpeljane učne ure. Sodelovali so učenci od 1. do 9. razreda.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke smo zbirali s pomočjo evalvacijskega vprašalnika, neposrednega opazovanja članov inovacijske skupine v razredu, sprotne refleksije dela po izvedbi učnih ur, samoevalvacije počutja učencev s kartončki - obrazki po izvedbi ure, aktivnega učenja.

Metode obdelave podatkov

S pomočjo analiz, ki jih je pripravil g. ravnatelj po opravljenih hospitacijah, ter s pomočjo videoposnetkov, smo kritično ovrednotili posamezne dele drugače izpeljanih učnih ur ter primerjali stanje pred in na koncu projekta. Iskali smo skupne ugotovitve in oblikovali zaključke ter poročilo.

Prikaz rezultatov

Rezultate, ki smo jih dosegli s pomočjo dejavnosti izvedenih v okviru inovacijskega projekta, smo predstavili najprej na sestankih posameznih strokovnih aktivov, nato pa na pedagoški konferenci.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Učne ure, ki smo jih izpeljali na drugačen način, so bile zanimivejše. Pridobljeno znanje učencev je tako širše in praktično uporabno. Izvedene primere lahko ponavljamo in nadgrajujemo skozi leta, izkušnja je uporabna ter prenosljiva v novih primerih. Učitelji smo razširili in poglobili lastno znanje ne samo na področju uvajanja novih metod, ampak tudi na posameznih predmetnih področjih. Ker nas je bilo v projekt vključenih več učiteljev se je s tem izboljšala tudi komunikacija znotraj učiteljskega kolektiva. Oblika pouka z uporabo novih

metod (deBonove metode razmišljanja, CoRT1, debata...) sicer pomeni temeljito pripravo, več medsebojnega dogovarjanja in usklajevanja z ostalimi učitelji ter poznavanje različnih učnih načrtov, značilnosti in posebnosti predmeta. Odzivi učencev so bili zelo pozitivni, zato si takšnega dela še želijo. Vsi člani projektne skupine menimo, da smo se veliko naučili in s tem prispevali k svojemu profesionalnemu razvoju.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

- Uvajanje novosti na začetku predstavlja dodaten napor, na rezultate pa je potrebno včasih nekoliko počakati. Ena od večjih preprek za hitrejšo doseganje koristi je bojazen učiteljev pred nečim novim.
- Uvajanje novih metod poučevanja učence pritegne, kar lahko izkoriščamo tudi za lažjo motivacijo.
- Učenci lahko v prostem času oz. vsakdanjem življenju uporabljajo deBonove metode razmišljanja.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Z drugačnim pristopom, z novimi metodami, nam je uspelo povečati zanimanje učencev za nove učne snovi, učenje.

Možnosti uvajanja v druga področja

Inovacija je prenosljiva na vse primere poučevanja in dela z učenci. Prav tako je uporabna za vsa predmetna področja. Ker naš cilj ni bil visoko zastavljen, smo ga vsi pedagoški in strokovni delavci dosegli. Zanimiv je prav zato, ker je povezoval tudi učitelje in druge strokovne delavce iz različnih področij. Le-ti pa so veliko pridobili na lastnem profesionalnem razvoju.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Naša močna točka je predvsem uporaba novih metod razmišljanja in debate ter priprava drugače izpeljanih učnih ur. Učne ure so bile vzorčno pripravljene in izpeljane. Vsa nova znanja in spretnosti pa bomo s pridom prenašali tudi na ostale člane kolektiva ter na učence.

OŠ Franja Malgaja Šentjur
Ul. Skladatelj Iv. Ipavceva 2
3230 Šentjur pri Celju

Z vsako pesmijo me je več

2012 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Bojana Potočnik, prof. slovenščine

Sodelavci: Simona Fridl, prof. slovenščine, mag. Alenka Žolgar, prof. razrednega pouka, Ksenija Steblovnik Rak, prof. razrednega pouka, Breda Pavlič, prof. razrednega pouka, Melita Šega, prof. razrednega pouka, Tanika Virtovšek, prof. razrednega pouka, Simona Zorko, učiteljica slovenščine

Konzulent: dr. Natalija Komljanec, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Pri pouku slovenščine opažamo, da zanimanje za poezijo z leti upada, zato smo se odločili za inovacijski projekt Z vsako pesmijo me je več, s katerim smo želeli približati poezijo mladim ljudem. V okviru projekta je tako nastalo več manjših projektov: literarne delavnice, skupinsko pisanje poezije, Noč branja, recitali, pogovori o poeziji, podarjali smo si pesmi ...

Največji preboj pa smo dosegli na področju ugledališčne poezije, ki je praktično še ni na šolskih odrih. Najprej smo naredili izbor tekstov, se o njih pogovarjali, jih analizirali in skušali sestaviti v zgodbo, saj ugledališčena poezija temelji ravno na tem, da iz pesmi sestavimo nek dramaturški lok, ki ima svojo zasnovo, zaplet, vrh, razplet in razsnovo. Predstave smo tudi nagradili s sodobnim plesom.

Cilji projekta so v celoti doseženi, saj je zanimanje za poezijo na naši šoli naraslo. Povečala se je izposoja pesniških zbirk, učenci so s svojimi pesmimi sodelovali na številnih natečajih, največji preboj pa smo prav gotovo dosegli na področju ugledališčne poezije, o čemer pričajo tudi uradne kritike gledaliških igralcev in posebno priznanje za izredne dosežke na področju gledališča, ki nam ga je leta 2013 podelil JSKD Republike Slovenije.

Abstract:

When teaching Slovene we have noticed that interest in poetry over the years is declining, so we decided to start an innovative project "Z vsako pesmijo me je več", by which we wanted to approach the poetry to the young people. The project has also created a number of smaller projects: literary workshops, group writing poetry, reading night, recitals, talks about poetry, we were giving away poems...

The biggest breakthrough was achieved in the field of theatre poetry, which is practically not yet on the school stages. First, we have made a selection of texts to discuss them, analyze them and try to draw the story, because theatre poetry is based precisely on the fact that we make a dramaturgical arc from a poem, which has its own scheme, plot, top, turn and [disentanglement](#). Performances were also upgraded with modern dance.

The project aims are fully achieved, since the interest in poetry at our school has grown. The rental of poetry collections has increased, students have participated in many competitions with their poems, but the biggest breakthrough we have certainly achieved in the field of theatre poetry, as evidenced by the official reviews by theatre actors and a special award for

outstanding achievement in the field of theatre, awarded in the 2013 by JSKD Republic of Slovenia.

Ključne besede: *poezija, ugledališčena poezija, socialna omrežja in poezija*

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Poezija je izraz posameznika (pesnika) in njegovega sprejetja v okolju, ki pa ga določajo številni dejavniki. Pri pouku slovenščine v osnovni šoli že nekaj časa opažamo, da zanimanje za poezijo s starostjo učencev upada. Medtem ko v prvi triadi večina učencev z veseljem sprejema in tudi ustvarja poezijo, ta interes v višjih razredih vztrajno pada in sploh v zadnji triadi zelo upade. Le še redki posegajo po knjigah poezije, še redkejši so pisci le-te. Poezija je tako potisnjena na piedestal, da je to vrsta literature, ki je težko razumljiva in posledično namenjena ozkemu krogu elitnih bralcev.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Kajetan Gantar piše, da antični pesnik prikazuje proces pesnjenja in nastajanja pesmi kot nekaj, kar ni njegov osebni proizvod, temveč kot nekaj, kar je ustvarila neka višja božanska sila izven njega. (Kajetan Gantar, Literarni leksikon, Antična poetika, stran 8).

S projektom Z vsako pesmijo me je več smo želeli razbiti ravno ta mit božanskosti poezije, ki jo zaradi tega mitskega prizvoka velikokrat oddaljuje od mladega človeka in jo postavlja v nekaj, kar je njemu nerazumljivo in nedosegljivo.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako mladim približati poezijo?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Ker se zavedamo zapostavljenosti poezije in hkrati njene izjemne moči, smo se določili, da bomo na šoli celostno pristopili k izboljšanju odnosa do poezije. Hkrati je bilo treba imeti pred očmi tudi mlade ljudi, ki živijo v svetu hitrega tehnološkega razvoja. Le-ta jim hitro in enostavno omogoča dostop do vsebin, ki jih zanimajo. Naša vsebina je bila torej poezija, za katero pa smo opažali, da med mladimi bralci izgublja zanimanje in jo je bilo torej treba ponuditi v novi obliki in ne več zgolj kot klasično branje pesmi, recitiranje ali deklamiranje

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Člani projekta smo najprej temeljito analizirali stanje na področju poezije naši šoli. Ugotovili smo, da učni načrt za slovenščino predvsem v višjih razredih osnovne šole vključuje pesmi, ki jih otroci velikokrat brez učiteljeve razlaga sploh ne razumejo. Poleg tega pa svoje k odnosu do poezije prispeva tudi šolska interpretacija poezije, ki vključuje vprašanja v stilu »Kaj je pesnik želel povedati s to pesniško sliko?«. Pri tem so se učenci čutili izključene in dobili odpor do poezije.

Odločili smo se ta bomo to spremenili. Najprej smo želeli ugotoviti, katera so naša močna področja. Ugotovili smo, da je to predvsem gledališka dejavnost, ki je na naši šoli zelo živa.

Že leta uspešno sodelujemo na gledaliških tekmovanjih, ki jih razpisuje JSKD Republike Slovenije.

Leta 2013 smo v okviru projekta Kulturna šola edini v Sloveniji dobili posebno priznanje za izredne dosežke na področju gledališča, uprizoritvenih dejavnosti in recitatorstva.

Poleg gledališke dejavnosti pa smo želeli vzpostaviti več podprojektov, katerih skupna nit bi bila poezija, tako da bi vsak učenec lahko našel svojo pot do poezije.

Že v začetku smo za potrebe projekta ustvarili facebook profil Vse Je Pesem, kajti zavedamo se, da nove tehnologije in socialna omrežja vdirajo v vse pore našega življenja, pa če nam je to všeč ali ne. Vse prevečkrat se nova socialna omrežja v procesu učenja razumejo kot nekaj negativnega. Mi smo v tem videli izziv, saj smo učence s pomočjo profila obveščali o fazah projekta, učenci so tu lahko objavljali svoje pesmi ali pa sošolce opozarjali na pesmi drugih pesnikov, ki jih je vredno prebrati, vzporedno pa smo jih učili tudi kulture obnašanja v novih oblikah komuniciranja.

O projektu in njegovem napredku ter možnostih vključevanja smo učence redno obveščali na razrednih urah, kjer smo kaj kmalu ugotovili, da veliko otrok ne ve skoraj nič o varnosti na socialnem omrežju facebook, zato smo jih v okviru projekta naučili tudi tega.

V okviru projekta so tako potekale tudi literarne delavnice, pesniški večeri, recitali, v sodelovanju projekta Povabimo besedo DSP smo gostili pesnika Roberta Simoniška, vsi učenci in delavci šole smo si za novo leto podarili pesem ...

Poezijo smo uvrstili tudi v izbirne predmete, tako smo v pri izbirnem predmetu Gledališki klub predstavili življenje in delo Toneta Pavčka v obliki stopnišnega recitala.

Na oglasni deski na šolskem hodniku smo skupaj pisali pesem, tako da je vsak, ki je želel pripisal en verz in se seveda v oklepaju podpisal kot avtor.

Ker pa je naši šoli precej živa tudi glasbena dejavnost, smo za slovenski kulturni praznik uglasbili pesmi izbranih slovenskih pesnikov in jih s pomočjo glasbenikov tudi odigrali na koncertu.

V podprojektu Beremo, ustvarjamo, pomagamo so nastale razredne pesniške zbirke na razredni stopnji. Na Noči branja pa smo raziskovali šansone in sestavljali pesmi iz hrbitišč knjig.

Največji poudarek pa smo dali poeziji v gledališču, in sicer smo v dveh letih naredili tri predstave ugledališčene poezije, in sicer Romeo in Julija na razredni stopnji v režiji Simone Fridl in Stopil je pesnik mlad na Parnas in Res, ti si ta! (posnetek predstave je dostopen na povezavi http://www.youtube.com/watch?v=t74tUxxU7_E) v režiji Bojane Potočnik. Prav slednja je doživela izjemen uspeh, saj je bila izbrana kot ednina slovenska osnovnošolska predstava, ki je sodelovala na državnem srečanju festivala Vizije, katerega namen je prikazati in nagraditi najbolj kakovostne mladinske gledališke predstave, mladinske lutkovne predstave in mladinske rock skupine in s tem vzpodbuditi razvoj in kakovostno rast tovrstne mladinske umetniške produkcije.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Ugledališčena poezija je novost na slovenski šolskih odrih. Eden izmed glavnih problemov je bil ta, da o njej praktično ni literature, zato so nam bili v veliko pomoč strokovni sodelavci JSKD in selektorji na predizborih pred državnimi srečanji (Matjaž Šmalc, strokovni svetovalec

za gledališko in lutkovno dejavnost pri JSKD, Gašper Jarni, dramski igralec, Ana Ruter, dramska igralka).

Sicer pa so pri avtorskih predstavah, ki so nastajale v okviru projekta od vsega začetka sodelovali učenci. Najprej smo naredili izbor tekstov, se o njih pogovarjali, jih analizirali in skušali sestaviti v zgodbo, saj ugledališčena poezija temelji ravno na tem, da iz pesmi sestavimo nek dramaturški lok, ki ima svojo zasnovo, zaplet, vrh, razplet in razsnovo. Predstave smo tudi nagradili s sodobnim plesom. Kot koreografinja je pri predstavah sodelovala Ksenija Steblovnik Rak, nekatere plesne vloške pa so ustvarili učenci sami.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
Cilji projekta so v celoti doseženi, saj je zanimanje za poezijo na naši šoli naraslo. Povečala se je izposoja pesniških zbirk, učenci so s svojimi pesmimi sodelovali na številnih natečajih, največji preboj pa smo prav gotovo dosegli na področju ugledališčene poezije, kar se kaže v povečanem zanimanju za gledališko dejavnost, učenci so zelo lepo sprejemali predstave, igralci pa so v očeh sošolcev postali prave male zvezde, ki so jih sošolci zaradi njihovega uspeha občudovali in se pozitivno odzivali na ugledališčeno poezijo.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Pri projektu so lahko sodelovali vsi učenci, in sicer so se vanj lahko vključevali na podlagi interesov. Pri posameznih podprojekti (Podarim ti pesem, Razredna pesniška zbirka ... so sodelovali vsi učenci naše šole), pri avtorskih projektih pa posamezni učenci.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke smo na začetku zbirali s pomočjo ankete, razgovorov, samoevalvacije, opazovali smo statistiko izposoje pesniških zbirk.

Metode obdelave podatkov in prikaz rezultatov

Umetniški projekt so zelo težje merljivi, zato so morda najbolj verodostojne strokovne kritike selektorjev za gledališče pri JSKD Republike Slovenije in nagrade, ki smo jih na področju ugledališčene poezije dobili.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Naše dosežke na področju ugledališčene poezije najbolj verodostojno prikazuje obrazložitev priznanja za izjemne dosežke na področju gledališke dejavnosti, ki nam jo je podelil JSKD Republike Slovenije:

»Osnovno šolo FRANJA MALGAJA ŠENTJUR je komisija nominirala ZA IZJEMNE DOSEŽKE NA PODROČJU GLEDALIŠKE DEJAVNOSTI in RECITATORSTVA, kar dokazuje njeno nadpovprečno uspešnost. Šola deluje na skoraj vseh vejah umetnosti (glasba, literatura, film, ples, slikarstvo ...). Povedati je treba, da so na mnogih področjih inovativni, saj ne posegajo po delih, ki so že narejena in pripravljena za poustvarjanje umetnosti, ampak ustvarjajo svoje lastne gledališke igre, adaptacije književnih del v dramska, pripravljajo avtorske scenarije za snemanje filma... Tako želijo svojim ustvarjanjem na eni strani preseči osnovnošolske standarde v umetnosti, po drugi strani pa skušajo svoja dela vsako leto nadgrajevati. Odličen primer tovrstnega njihovega dela je lanskoletna predstava »Rekel je, da bo pesnik«, ki je dobila odlične kritike selektorjev lanskoletnih Živih besed in bila ednina osnovnošolska predstava, ki je bila povabljen na srednješolski Festival

Vizije. Z zavidljivo mero govorne artikulacije ter izčiščeno, neprisiljeno, naravno in tekočo dikcijo priborili celo Vizionarja. Njihov največji prodor zaznavamo prav na področju ugledališčne poezije, s katero orjejo ledino na šolskih odrih.«

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

V širšem lokalnem okolju smo postali znani po ugledališčeni poeziji. Kot primer dobre prakse smo gostovali po številnih šolah štajerske regije in na številnih lokalnih prireditvah za širšo javnost. Določene gledališke predstave smo ponovili več kot 10-krat, kar je povsem neobičajna praksa osnovnošolskih predstav, ki se igrajo enkrat ali dvakrat.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Naš preboj je ugledališčena poezija, ki je na šolskih odrih skorajda ni, o čemer priča tudi naša uvrstitev na Festival Vizije, kjer smo bili edini osnovnošolci.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Ugledališčena poezija resnično lahko spremeni odnos do poezije, saj učenci večinoma radi gledajo gledališke predstave in če jim na tak način ponudimo poezijo, jo tudi pozitivno sprejmejo. Če bi se katera šola odločila za to, bi ji lahko pomagali s svetovanjem.

Literatura

Gantar Kajetan, Antična poetika. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1985.

Bedrač David: Brez uteži, priročnik o pesnjenju. Ljubljana: Javni sklad za kulturne dejavnosti, 2017.

Aristoteles, Poetika. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1982.

Bernik France, Študije o slovenski poeziji. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1993.

http://www.youtube.com/watch?v=t74tUxxU7_E

<http://www.youtube.com/watch?v=BNwDYp5hmmM>

[http://www.jskd.si/gledalisce-in-](http://www.jskd.si/gledalisce-in-lutke/festivali_gledalisce/vizije_gledalisce/vizije_14/program_vizije_14.htm)

[lutke/festivali_gledalisce/vizije_gledalisce/vizije_14/program_vizije_14.htm](http://www.jskd.si/gledalisce-in-lutke/festivali_gledalisce/vizije_gledalisce/vizije_14/program_vizije_14.htm)

OŠ Gustava Šiliha Laporje
Laporje 31
2318 Laporje

Zgodnje učenje tujega jezika nemščine za razvijanje komunikacijske kompetence pri učencih

2006 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Albina Avsec, prof. slovenščine in nemščine

Sodelavci: Margareta Voglar, ravnateljica, Alenka Fidler, pedagoginja, Ines Jarh, prof. angleščine in nemščine, Ramona Arnuš, prof. angleščine in nemščine, Metka Urleb, prof. slovenščine in nemščine, Julijana Celec, prof. nemščine, Andreja Perkovič, prof. RP, Katja Aber, prof. RP, Aleksandra Jesenek, prof. RP, Ivanka Hozjan Šela, prof. RP, Natalija Koprivnik, prof. RP, Špela Štefanič, prof. RP, Marjana Štern, prof. RP, Barbara Blažič, prof. RP, Darja Bera, prof. RP, Jasmina Strelec, prof. RP

Konzulent: mag. Katica Pevec Semec, višja svetovalka, ZRSŠ

Povzetek:

V članku je predstavljen osemletni projekt Zgodnje učenje tujega jezika nemščine za razvijanje komunikacijske kompetence pri učencih, in sicer razlogi njegovega nastanka, nameni in cilji ter njihovo oblikovanje in uresničevanje.

Novost projekta je »bottom up« ideja, ki se je združila z izvedbenim kurikulumom naše šole in sedaj predstavlja obogaten osnovnošolski kurikulum z integriranim poučevanjem tujega jezika in vnosom večjezične in medkulturne dimenzije od prvega razreda dalje. V ospredju je otrok, ki pridobiva pozitiven odnos do tujega jezika in njemu drugačne kulture v naravnem, igrivem ozračju, aktivno sodelovanje v njem vzbudi veselje do učenja in spoznavanja drugačnosti.

V inovacijskem projektu je bila dosežena 4. raven novosti, kjer se je kombinacija že znanih elementov oblikovala v novo celoto, tj. nov model za učenje in poučevanje tujih jezikov na zgodnji stopnji šolanja, in sicer s pomočjo CLIL-a, krajših časovnih vložkov, prisotnostjo dveh učiteljic in umeščenostjo v urnik, tj. med poukom in ne po njem. Iz posameznih razredov se je novost prenesla na raven cele šole ter zajela vse pedagoške delavce. Inovativnost projekta je prerasla ožjo projektno skupino in vplivala na širši kolektiv kot razvoj in krepitev kompetence večkulturnosti, kar se je odražalo v porastu idej in pripravljenosti za mednarodno sodelovanje na eni ter povečanem interesu za spoznavanje drugačnih kultur znotraj šole na drugi strani.

Ključne besede: komunikacijske kompetence, socialne kompetence, CLIL (vsebinsko integrirano poučevanje in učenje tujih jezikov), učenje in poučevanje nemščine, zgodnja stopnja šolanja

Abstract:

The article discusses an eight-year project Implementing Foreign German Language to develop communication competence of pupils. The reader learns the reasons why the project was established, its purposes and goals and how they later were designed and/if realised.

The novelty of the project is "bottom up" idea, which was connected with the means of the implementing curriculum of our school and now represents the enriched primary curriculum with the integrated teaching of a foreign language and input of a multilingual and intercultural dimensions from the first grade onwards. In the foreground is the child who acquires a positive attitude towards a foreign language and a different culture in a natural, playful atmosphere, the active participation creates the joy of learning and recognition of otherness.

The 4th level of novelty has been reached in the innovation project. This was a combination of already known elements formed into a new whole, i.e. a new model for teaching and learning foreign languages at an early stage of schooling, with the help of the CLIL method and shorter time inputs, the presence of the two teachers in the classroom and the embedment in the timetable not after it. From the individual classes this novelty gradually transferred to the whole school and all pedagogical workers were involved. The innovation of the project has outgrown the selected project group and has had an impact on the whole staff as the development and strengthening of the multicultural competences, and this was reflected in the rise of new ideas and the willingness for international cooperation on one hand and the increased interest in getting to know different cultures within the school on the other side.

Keywords: *communication competences, social competences, CLIL (content integrated teaching and learning of foreign languages), learning and teaching of German language, early primary classes*

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

OŠ Gustava Šiliha Laporje stoji v Laporju, gručasti in hkrati razloženi vasi na prehodu Dravinjske v Ložniško dolino, spada med enodelčne šole in šteje nekaj več kot 160 učencev ter vključuje tudi vrtec s štirimi oddelki. Zavod se vseskozi trudi doseči čim višjo kakovost na najrazličnejših področjih življenja in dela, še posebej pa pri pridobivanju kompetenc vseživljenjskega učenja, med katere v prvi vrsti sodi timsko delo, h kateremu nas usmerja že naša vizija Sami ne moremo narediti veliko, s skupnimi močmi pa zmoremo več.

Na pobudo staršev smo pred leti zamenjali prvi tuji jezik nemščino z angleščino kot izbirni predmet 3. VIO. Ne glede na to smo hkrati želeli ohraniti interes za učenje nemščine v 1. in 2. VIO. Razlog je v posebnosti lokacije šole (bližina meje z Avstrijo je za naše učence izrednega pomena za različno poklicno usmerjenost).

Kot praktiki na predmetni stopnji smo pri učenju in poučevanju tujih jezikov zaznavali, da so učenci pogosto nemotivirani, nesproščeni za komuniciranje v tujem jeziku. Odločili smo se, da bi se zmanjševanja tega problema lotili tako, da bi jim od prvega razreda dalje ponudili novo učno izkušnjo, s katero bi zmanjšali strah in zaprtost pred komuniciranjem v tujem jeziku. Vedeli smo, da so pri zgodnjem učenju in poučevanju zelo pomembne metode in tehnike učenja tujega jezika, kjer je v ospredju upoštevanje senzornih tipov učencev, zanimivi, konkretni didaktični materiali, raznolike aktivnosti, ki vključujejo otrokove interese in razvojne značilnosti. Po posvetu s konzulentko mag. Katico Pevec Semec, ki je spremljala

naš projekt od vsega začetka, smo naredili načrt projekta z naslovom Zgodnje učenje tujega jezika nemščine za razvijanje komunikacijske kompetence pri učencih.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Pri oblikovanju teoretičnih izhodišč želimo najprej izpostaviti pomen izbora nemščine pred angleščino. Na tem mestu smo se v projektu naslonili na šolsko prakso, ki kaže, da se je nemščino kot jezik, razmeroma bogat s slovničnimi oblikami, lažje naučiti v mladih letih, zato naj bi začetki učenja segali v predpubertetni čas. Nemščina je za učenje kot 1. tuji jezik po mnenju učiteljev praktikov – kot zahtevnejša za začetno učenje – primernejša od angleščine. Učenci si bodo z nemščino kot podlago pozneje lažje pridobili potrebno znanje angleščine kot obratno. To potrjujejo tudi študije, ki govorijo v prid zaporednosti učenja različnih jezikov iz različnih jezikovnih skupin, kjer je angleščina na drugem mestu.

Kot drugi vidik izpostavljamo razvojni vidiki učenja tujih jezikov, kjer je pomembno, da začnemo otroka učiti tujega jezika v času zgodnjega otroštva, ko ima otrok sposobnosti, ki so potrebne za učenje tujega jezika pred 9. letom starosti. Kordaš in Fistrovič (1962) sta ugotovili, da je najboljša doba za začetek neprekinjenega učenja tujega jezika med 4. in 8. letom, najintenzivnejši napredek pa lahko pričakujemo v 8., 9. in 10. letu starosti.

Pomemben je tudi didaktični vidik. S pomočjo različnih tem in nejezikovnih vsebin, ki morajo biti vezane na različna dejanja in interakcijo, učenci širijo svoje nejezikovno in jezikovno védenje pri pouku tujega jezika. Tujejezikovno poučevanje v zgodnjem otroštvu je večdimenzionalen proces, saj vključuje naslednje vidike: jezikovni in komunikacijski vidik, nevropsihološki in kognitivni vidik, kulturni vidik in izobraževalni vidik (usvajanje jezika v naravnem in spontanem okolju je odvisno od kakovosti vnosa, intenzivnosti, izpostavljenosti jeziku, možnostim in osmišljenosti konteksta rabe jezika itn.) (Pižorn, Pevec Semec 2010, str. 110).

Pri didaktiki poučevanja tujih jezikov je – poleg odnosa med učiteljem in učenci ter med učenci – še posebej odločilno določanje didaktičnih kompetenc učitelja, kjer so v ospredju na učenca usmerjene aktivnosti.

Jezikovno poučevanje in učenje ima hkrati močno kulturno dimenzijo, kjer je medkulturno uzaveščanje njen sestavni del. Učitelji spoznavanje kulturnih značilnosti uvajajo s pripovedovanjem zgodb, gledanjem slik, filmov, branjem tujih revij, petjem pesmi, pogovorom o avtentičnih predmetih iz drugih držav in igranjem iger, ki so značilne za tujegovorečo državo, ali pa s sodelovanjem v mednarodnih projektih, kjer z učenci pobližje spoznavajo različne kulture in jezike (Jazbec, Dagarin Fojkar 2010, str. 54).

Kakšno raven jezikovnega znanja in zmožnosti dosežejo otroci pri starosti 12 let (ko prestopijo v mladostništvo), je odvisno od t.i. modelov jezikovnega kurikula. Kot navaja študija Evropske komisije iz leta 2006 (Edlenbos et al. 2006), obstajajo štirje modeli poučevanja dodatnih jezikov v zgodnjem otroštvu (od 3 do 9 let). Dosežki so odvisni od pogostosti/frekventnosti izvajanja ter povezave s cilji in vsebinami temeljnega programa.

V projektu smo se odločili za metodologijo CLIL-a (ang. Content and Language Integrated Learning), kjer gre za koncept pouka, ki temelji na tem, da učenci pridobivajo vsebinsko oz. »nejezikovno« znanje (dosegajo cilje, ki so zapisani v učnih načrtih, npr. za matematiko, spoznavanje okolja, vzgojne predmete) in pri tem uporabljajo, spoznavajo, usvajajo in se učijo tudi tuji jezik (http://ec.europa.eu/education/policies/lang/doc/young_en.pdf).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako zgodnje učenje tujega jezika pripomore k večji komunikativnosti in hitrejšemu odzivanju vseh učencev v konkretnih učnih situacijah?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Zaradi potrebe širšega prostora po večjezičnosti smo se odločili, da bomo vpeljali zgodnje učenje tujega jezika in medkulturno uzaveščenje v 1. razred kontinuirano do 6. razreda in v tretji triadi nadaljevali s poučevanjem in učenjem tujega jezika v okviru izbirnih predmetov.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

1. Vpeljava inovacijskega projekta

Pred pričetkom izvajanja IP v šolskem letu 2006/2007 smo sklicali starše bodočih prvošolcev in jim predstavili prednosti zgodnjega učenja in poučevanja tujih jezikov, podkrepljene z ugotovitvami raziskav, ter predlog modela zgodnjega učenja in poučevanja, ki bi ga izvajali na šoli. Zbrali smo soglasja k izvajanju projekta vseh staršev ter prijavi inovacijski projekt na ZRSS.

2. Potek inovacijskega projekta

Uvajanje učnih situacij v nemškem jeziku je potekalo postopoma, prvo leto le v 1. razredu, drugo leto v 1. in 2. razredu itd. Dejavnosti smo izvajale vedno strokovno usposobljene profesorice nemščine, ki smo se dodatno izobrazile za zgodnje poučevanje, ter profesorice razrednega pouka. Na šoli smo razvili dva modela, ki sta predstavljena v nadaljevanju.

Model A

Način izvedbe	Dodatna šolska ura tedensko (k obstoječemu predmetniku) za vse učence.
Pogostost izvedbe	Trikrat tedensko. ⁸
Trajanje	15 min (45 minut tedensko) v 1. razredu. ⁹
Profil učitelja	Učitelj tujega jezika z dodatno usposobljenostjo za poučevanje na zgodnji stopnji.
Jezik	Nemščina.
Metode, pristopi	Uporaba različnih metod, ki se smiselno uporabljajo v dani učni situaciji in z znanim ciljem, s poudarkom na razvoju komunikacijskih kompetenc otrok.
Učno gradivo	Vse, kar učitelj didaktično uporabi za dosego zastavljenih ciljev.
Organizacija prostora	Poteka v učilnici, kjer imajo otroci tudi sicer pouk. Učilnica je opremljena z gradivi za poučevanje tujega jezika ter z dostopom do spleta.
Izvedba	Z učiteljico razrednega pouka poteka tedensko timsko usklajevanje.

⁸ Model B: dvakrat tedensko.

⁹ Model B: 20 oz. 25 min (45 minut tedensko) v 2.–5. razredu.

Predmetnik	Jezikovna kopel poteka trikrat tedensko po 15 minut v dopoldanskem času ter se navezuje na obstoječi pouk.
Spremljanje in evalviranje	Spremljanje je potekalo po metodologiji akcijskega raziskovanja. <u>Člani projekta:</u> medsebojne hospitacije, izmenjava dobre prakse, študij literature, konzultacije v razširjeni inovacijski skupini ZRSS, strokovne debate, svetovanje s konzulentko. <u>Učenci:</u> obrazec za sprotno (neformalno) spremljanje učenčevega/učenkinega napredka z beleženjem, odziv otrok po uri. <u>Starši:</u> anketni vprašalnik za starše.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

Izbrana modela sta pri učencih spodbujala:

1. *Motivacijo mlajših otrok za učenje*, kjer smo dobili potrditev, da kakovostno učenje/poučevanje dodatnih jezikov od začetka šolanja dalje izkorišča s starostjo povezane psihološke in fizične lastnosti otrok, kot na primer radovednost, željo po učenju, potrebo po komunikaciji, pripravljenost in sposobnost posnemanja ter sposobnost izgovarjanja novih in neznanih glasov; nudi otrokom dodatno dimenzijo pri osebnem razvoju; spodbuja pozitiven odnos do dodatnih jezikov in jezikov nasploh; daje otrokom možnost za holistično učenje jezikov; ima pozitiven učinek na učenje nasploh (kognitivistični vidik) (Pižorn, Pevec Semec 2010, str. 113, 114).

Zaradi predstavljenega smo v projektu izvajali dejavnosti v nemškem jeziku 3-krat tedensko po petnajst minut v prvem in 2-krat dvajset oz. petindvajset minut v naslednjih razredih, tj. v drugem do petem razredu. Na ta način smo namreč maksimalno upoštevali otrokove razvojne značilnosti, s čimer zagotovimo otrokovo zanimanje in trajanje pozornosti.

2. *Komunikacijske in socialne kompetence*, kjer gre s sociokulturnega vidika pri učenju jezikov za pozitiven učinek na učenčevo samozavest in na razvoj njegove samopodobe. S tem se ustvarjajo možnosti za odpiranje neznanemu in sprejemanju drugačnosti ter različnosti, kar zavira etnocentrične težnje (Pižorn, Pevec Semec 2010, str. 113).

V projektu smo učence pogosto privabili k sodelovanju s pomočjo ročne lutke, ki otroke dodatno motivira in jim omogoča, da premostijo blokado. Trudili smo se, da so bili učenci čim bolj aktivni, čim več govorno dejavni, hkrati pa sodelovali v skupini, se držali dogovorov, spoštovali drugačnost in različnost ter razvijali veselje do učenja tujega jezika. Skozi razne didaktične igre so se učili strpnosti in poslušanja drug drugega.

3. *Intuitivni pristop učenja in poučevanje TJ* se najbolje izkazuje preko didaktične pestrosti in učiteljeve izključne rabe tujega jezika, ki učenca postavi v bolj avtentične govorne situacije. Če učitelj dosledno govori v tujem jeziku, tudi v t.i. neformalnih situacijah, ko otroke pozdravi, ko jih povpraša po počutju, ko preveri, kdo manjka, ko povpraša po vremenu itd., potem vnaša v razredno delo prepotrebno rutino, daje učencem signal, da je jezik uporaben in praktičen, ter jim tako omogoča intuitivno učenje.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

CILJ	KAZALNIK	OPIS KAZALNIKA
Spodbuditi intuitivno učenje tujega jezika v kontekstualni učni situaciji pri različnih predmetih (SPO, GVZ, MAT, NIT, LVZ, ŠVZ).	Organizacija izvedbe aktivnosti od 1. do 5. razreda. Vključitev timskih načrtovanj v urnik učiteljev.	Organizacija timskega dela v 1.–5. razredu s poudarkom na načrtovanju, izvajanju in evalvaciji.
Z izvajanjem krajših konkretnih govornih situacij spodbujati pri učencih razvoj komunikacijskih in socialnih kompetenc.	Razvite komunikacijske in socialne kompetence.	Preučitev 8 ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje. Študij komunikacijske kompetence ter tujejezikovne kompetence. Študij socialne kompetence.
Ustvarjati bogate učne situacije za večje aktivno sodelovanje učencev.	Načrtovanje didaktični sklopov v 1.–5. razredu. Uvedba različnih metod in oblik dela, izvajanje jezikovne kopeli v različnih učnih okoljih, fleksibilnejša izbira predmetov.	Timsko načrtovanje in evalviranje učnih situacij učiteljic razrednega pouka in nemščine ter medsebojne hospitacije.
Spodbujati veččutno zaznavanje in odzivanje učencev na učne situacije.	Razvita empatija pri učencih.	Izbira raznolikih učnih sredstev upoštevajoč stile zaznavanja in učenja.

Na šoli smo v času poteka inovacijskega projekta izvajali še druge projekte, posredno povezane z IP.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V projekt so bili vključeni vsi učenci od 1. do 6. razreda, starši, učiteljice nemščine in razrednega pouka, pedagoginja, ravnateljica, Comenius asistentka.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Razvili in uporabili smo obrazec za spremljanje napredka otrok, vprašalnik za starše, vprašalnik za učence, vprašalnik za izvajalce projekta in člane projektnega tima.

Metode obdelave podatkov

Opravljenе so bile:

analize spremljevalnih listov opazovanj učencev, obdelave podatkov vprašalnikov za starše in učence, analize učiteljevih portfolijev, analize spremljevalnih listov opazovanj učiteljev (hospitacije), analize s kamero posnetih ur, analize dveh vzorčnih nastopov na seminarju o zgodnjem učenju nemščine, ki je potekal na naši OŠ, sledile pa so mu delavnice za udeležence seminarja, na katerih so le-ti pripravili načrt za izvedbo učne ure, katero so tudi realizirali, analiza vzorčnega hospitacijskega nastopa za učitelje šol iz naše regije, analiza

testa JIMU v 3. razredu, analiza doprinosa Comenius asistentke na šoli, osebne refleksije članov projektne skupine.

Prikaz rezultatov

Učenci usvajajo tuji jezik na intuitiven način, v naravnem učnem kontekstu, z jezikovno kopeljo iz vsebin in ciljev rednega učnega programa z manjšimi vložki (15 do 20 minut 2- do 3-krat tedensko). Razvijajo komunikacijsko kompetenco s poudarkom na slušnem razumevanju v igrivih situacijah oz. v situacijah iz vsakdanjega življenja. Dobijo pozitiven stik s tujim jezikom, s pomočjo didaktične igre so izredno motivirani za učenje, nimajo strahu pred govornim nastopanjem, znajdejo se v novih situacijah, aktivno sodelovanje pa v njih vzbudi pozitiven odnos do učenja in sprejemanja drugačnosti, tj. novega jezika, ter spodbuja razvoj pozitivne samopodobe. Sama izbira učnih sredstev omogoča veččutno zaznavanje in posledično prilagoditev vizualnim, slušnim, kinestetičnim tipom učencev. Sama naravnost h komunikacijskemu modelu pouka pa vzpodbuja dvosmerno komunikacijo ne le na ravni učitelj–učenec, temveč tudi na ravni učenec–učenec, kar krepi sodelovanje med otroki in njihove socialne odnose.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Novost je povezava t.i. intuitivnega učenja (z osebnega vidika učenca) s situacijskim učenjem (z vidika organizacije pouka), kar prinaša dodano vrednost v učnem uspehu učečih se oz. didaktično novost. Vrednost inovacijskega projekta predstavlja še vidik odpiranja učnega okolja (znotraj šole in izven nje) potrebam učencev in učiteljev. Projektna skupina je dosegla didaktično novost s kombinacijo reorganizacije jezika, ki ga sprejema in predstavlja učencem kot učni predmet, učni jezik in socialni jezik hkrati. Jezik je tako sredstvo in tudi orodje za sporazumevanje.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Z inovativnim pristopom razvijamo pozitiven odnos do učenja tujih jezikov in s tem do sprejemanja in širjenja pomena drugačnosti kultur, saj so učenci motivirani za učenje, zagotavljamo smiselnost z vpetostjo v kurikulum, kontinuiteto učenja, oblikujemo dobro samopodobo učencev. Naš cilj ni samo ta, da nemščino usvajajo vsi učenci neprekinjeno od 1. do 7. razreda, temveč da vsi učenci nadaljujejo z učenjem tujega jezika v okviru izbirnega predmeta do 9. Razreda. Za učitelje pomeni projekt tako individualno kot profesionalno rast s pridobivanjem izkušenj tako v fazi načrtovanja, neposrednega izvajanja, kakor tudi v fazi evalviranja učnega procesa.

V okviru timskih sestankov smo dosegli, da so učitelji začutili potrebo po timskem sodelovanju, zato smo jo umestili v urnik. Izvajanje našega modela smo razširili na več predmetov, glede na vsebine, ki so ustrezne CLIL-u. Naredili smo vertikalni izvedbeni načrt s poudarkom na sistematičnosti vsebin in ciljev.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Želimo, da inovacija preraste šolsko raven, saj se v času globalizacije in narodne mobilnosti vsi dobro zavedamo, kako pomembno je znanje dodatnih jezikov ter odprtost do drugačnih kultur. Na nivoju šole imamo vizijo, da bi našim učencem odpirali vsa vrata ter jim ponujali dva tuja jezika že od prvega razreda naprej in jih na ta način tudi medkulturno bogatili.

Možnosti uvajanja v druga področja

Potrebno je razvijati zmožnosti za snovanje in vrednotenje gradiv za zgodnje jezikovno/medkulturno uzaveščanje in učenje ter razvijati in spodbujati didaktično usposobljenost učiteljev za zgodnje poučevanje jezikov. Vsekakor pa bi bilo potrebno z Belo knjigo uzakoniti ZGTJ, tako da bi poenotili sistem izobraževanja v celotni Sloveniji, saj vodilni politiki kljub izvajanju in številnim ponudbam ZGTJ v vrtcih in šolah še vedno niso uvideli nujnosti sprememb na tem področju (Bela knjiga 2011).

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Doslej predstavljene ugotovitve, ki smo jih pridobili z našim projektom, lahko posredujemo tudi ostalim učiteljem v okviru izobraževanj, bodisi v okviru teorije ali prakse (hospitacijski nastopi, video posnetki, obisk spletne strani šol idr.), saj menimo, da je predstavljena pedagoška izkušnja odlično izhodišče za naravno in na učenca usmerjeno učenje in poučevanje tujih jezikov na začetku šolanja. Timsko delo dveh učiteljev hkrati v razredu se je kot dobra praksa preneslo na ves kolektiv, in sicer kot medpredmetno povezovanje v okviru fleksibilnega predmetnika, kar smo že večkrat predstavili na posvetih v okviru fleksibilnega predmetnika. V našem večletnem projektu smo ustvarili tudi ogromno didaktičnih gradiv, ki bi jih lahko ponudili drugim v obliki priročnika za učitelje oz. kot interaktivne spletne strani.

Literatura

Balek, S. (et al.); ur: Jazbec, S. (2010): Pot v večjezičnost – zgodnje učenje tujih jezikov v 1. VIO osnovne šole. Zgledi CLIL-a. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Elektronski vir: <http://www.zrss.si/pdf/vecjezicnostclil.pdf> . [sneto 2. 5. 2011].

Brumen, M.: Didaktični nasveti za začetno poučevanje angleškega in nemškega jezika. Ljubljana: ZRŠŠ, 2004.

Edelenbos, P. (et al.) (2006): The main pedagogical principles underlying the teaching of languages to very young learners, elektronski vir: http://ec.europa.eu/education/policies/lang/doc/young_en.pdf [sneto 2. 5. 2010].

Fistrovič, K. in Kordaš, M.: Tuji jeziki za otroke. Ljubljana: DZS, 1962.

Holc, N.: Opisno in številčno ocenjevanje v 4. razredu OŠ. Maribor: ZRŠŠ, 2002.

Lipavec Oštir, A. (et al.); ur.: Lipavec Oštir, A., Jazbec, S. (2010): Pot v večjezičnost – zgodnje učenje tujih jezikov v 1. VIO osnovne šole. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Elektronski vir: <http://www.zrss.si/pdf/vecjezicnost.pdf> [sneto 6. 4. 2011].

Marjanovič – Umek, L.: Mišljenje in govor predšolskega otroka. Ljubljana: DZS, 1990.

Odziv na predlagane rešitve v Beli knjigi 2011 glede predmetnika OŠ za področje zgodnjega učenja tujih jezikov. Projektna skupina Uvajanje tujega jezika in medkulturnega/medjezikovnega uzaveščanja.

Pižorn, K.: Dodatni tuji jeziki v otroštvu. Ljubljana: PF, 2009.

OŠ Hudinja
Mariborska 125
3000 Celje

Bralni kartonček: »Ali Hudinjček bere?«

2012 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Darja Jeran

Sodelavci: Simona Turnšek, Lidija Voršič

Konzulent: Marija Sivec (v letu 2012/2013)

Povzetek:

V prihodnosti nas bodo preplavili elektronski mediji. Danes dajemo premalo poudarka branju, ki je zelo pomemben del človekovega življenja, ki ga potrebujemo na vsakem koraku. Pismenost in branje hodita z roko v roki, zato se ob branju otrok tudi opismenjuje. Že kot malčki preučujejo slikanice, potem pa napredujejo k vedno zahtevnejšim besedilom. Kasneje v šoli učenci manj berejo in so manj motivirani za branje. K branju jih pritegnejo knjige, ki jih imajo za obvezno čtivo. Pomembno je, da učenci razumejo pravi pomen branja. Zato smo se na šoli odločili, da učencem od 1. do 5. razreda ponudimo bralne kartončke, s katerimi smo začeli že v šolskem letu 2012/13. Učenci so ga na začetku meseca nalepili v zvezek in doma vsak dan brali glasno 15 minut pred starši. Na kartonček so zabeležili, kaj so brali, kdaj so brali in zraven so se podpisali njihovi starši. Ob koncu meseca smo ga tudi pregledali. Sprva so ga učenci redno izpolnjevali, kasneje pa se je dogajalo, da nekateri niso izpolnjevali teh zadev in kljub pogovoru s starši so bili vedno prazni. Pri učencih, ki so ga redno izpolnjevali, se je branje izboljšalo ter posledično tudi samo razumevanje prebranega. Starši le-teh ga zelo podpirajo, saj vedo, da je pri bralni pismenosti pomembno, da se veliko in vsakodnevno bere.

Abstract:

Electronic media will overflow us in the future. Today we do not give enough attention on reading which is an important part of human life and is a necessity. Literacy and reading are connected hand by hand and that is why children literate while reading. As toddlers they explore coloring books and later improve to read more difficult ones. When children are at school they read less and their motivation for reading decreases. They read only when necessary. It is important that children understand what they read. At our school we decided to give all children from class one to five a reading card with which we started in the school year 2012/2013. Children glued their reading card into their notebook and after reading out loud at home to their parents for 15 minutes they wrote on to the card what and when they read. Their parents signed it. At the end of the month we looked at their cards. At first children regularly wrote what they read but in time some stopped doing that and even after talking to their parents their cards remained empty. Those who filled their card regularly improved their reading skills and understanding of what they read. Parents of those children are very encouraging because they are aware that for reaching a better level of reading comprehension it is important to read a lot every day.

Ključne besede: branje, knjiga, motivacija, kartonček, razumevanje

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Na šoli smo se spraševali, kako bi izboljšali branje v nižjih razredih osnovne šole. Predlagali smo bralne kartončke, kar smo kasneje prijaviли kot projekt (v prihodnjem šolskem letu).

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Na podlagi tega, da bi starši doma z njimi sedeli in brali skupaj kakšno zanimivo mladinsko književnost, smo prišli do tega, da bi to lahko bila stalnica in bi lahko tako izboljšali branje. Prijetno s koristnim. Branje je čudovit način, ki ga otrok lahko preživi s starši.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Ali se bo po uporabi bralnih kartončkov izboljšalo branje v razredih?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Vsako leto na šoli opazujemo, da se motivacija za branje slabša. Nekako smo hoteli to izboljšati. Prosili smo starše, če nam pomagajo.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Pripravili smo bralni kartonček in mesečno so ga učenci s pomočjo staršev izpolnjevali. Res se je pri nekaterih branje izboljšalo, kar se je videlo pri samem pouku. Malo smo pa bili žalostni, ko smo od posameznikov dobivali prazne kartončke nazaj. Kljub pogovoru s starši se je še vedno dogajalo.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Za nas je bil ta projekt uspešen v tej meri, kolikor smo nekaterim učencem in tudi staršem vcepili v glavo, da je pomembno vsakodnevno branje. Da jim bo tudi to v pomoč v prihodnje. Eni so to res spoznali, tako učenci kot starši.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Več kot polovica učencev je redno izpolnjevala bralne kartončke in tudi pri samem pouku pri branju so bili uspešni in prav tako tudi pri razumevanju prebranega. Ena tretjina učencev kartončka ni redno izpolnjevala. Eni učenci od teh 1/3 tako lepo in tekoče berejo in verjetno niso izpolnjevali, ker so mislili, da že znajo brati. Eni, ko tudi redno niso izpolnjevali, so pa res slabi bralci. Nekateri nimajo rednih učnih navad, nekaterim se ne ljubi, drugi nimajo vzpodbudnega domačega okolja.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V ta projekt smo zajeli učence od 1. do 5. razreda – 266 učencev.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Sprva smo se učiteljice usedle skupaj in se dogovorile, kako bomo preverjale te bralne kartončke. Nato smo si čez en čas izmenjale mnenja in nasvete. Če je prišlo do kakšnega nesporazume, smo ga hitro odpravile.

Metode obdelave podatkov

Mesečno smo bile v kontaktu, da smo si izmenjale podatke, koliko učencev to redno izvaja. In se sproti dogovarjale, kako bi še lahko izboljšale te zadeve.

Prikaz rezultatov

Rezultate posebej nismo prikazovale. Smo pa si vsaka na koncu meseca zabeležile, koliko učencev je izpolnjevalo te bralne kartončke in v kakšnem obsegu.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Na šoli smo se po dveh letih odločili, da končamo s tem projektom. Vsaka učiteljica bo zdaj na svoj način (lahko tudi z bralnim kartončkom) preverjala, kako učenci berejo. Zaenkrat smo projekt zaključili. Če bo pa še kakšna posebna želja na to temo, pa lahko zopet ponudimo podoben projekt.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Kakšnih bistvenih posledic ni bilo, kajti naš projekt je bil zasnovan na branju.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Bralni kartonček je zanimiv do te mere, ko so otroci motivirani. Če motivacija pade, bodo res oddajali nepodpisanega.

Možnosti uvajanja v druga področja

Vsekakor se branje lahko uvaja v druga področja vsepovsod v učnem procesu ali izven njega.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Branje je res pomemben dejavnik v človekovem življenju. Lahko bi se rodil kak drugačen projekt na to temo.

Literatura

Kordigel, M.: Mladinska literatura, otroci in učitelji: Komunikacijski model »poučevanja« mladinske književnosti, I. in II. del. Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2000.

Kropp, P.:Vzgajanje bralca:Naj vaš otrok postane bralec za vse življenje. Tržič, Učila, 2000.

Jamnik, T.:Knjižna vzgoja. Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 1994.

Cole, R. M.: Ustvarjajte za otroke: pravljice za lahko noč. Ljubljana, Karantanija, 2009.

Osnovna šola Idrija
Lapajnetova 50
5280 Idrija

Spodbujanje poklicnega izobraževanja s pomočjo inovativnih pristopov poklicne vzgoje v OŠ

2009 – 2013

Vodja inovacijskega projekta: Nevja Felc, prof. pedagogike in psihologije

Sodelavci: mag. Nikolaja Munih, Andrejka Rupnik – podjetje Hidria; Tanja Kenda – podjetje Hidria, Tanja Tušar – podjetje Hidria, Lara Likar – podjetje Klima, Hidria, Damjana Berdajs – podjetje Klima, Hidria; Tanja Pirih – Poklicna šola, Gimnazija Jurija Vege Idrija; Ivo Klenovšek – PŠ, Gimnazija Jurija Vege Idrija, Srečko Gregorač - PŠ, Gimnazija Jurija Vege Idrija; Tomaž Kosmač - PŠ, Gimnazija Jurija Vege Idrija.

Projekt je vodila Nevja Felc v sodelovanju z mag. Nikolajo Munih.

Povzetek:

V okvir inovacijskega projekta smo na naši šoli vključili Karierne klube – delavnice strojništva, elektrotehnike in informatike. Namen delovanja le - teh je pri učencih vzpodbuditi zanimanje za izobraževanje na področju strojništva, elektrotehnike in informatike. Istočasno so to tudi potrebe gospodarstva, ki teži k zaposlovanju ljudi na prej omenjenih poklicnih področjih. Znano pa je, da so prav ti poklici ne samo v Idriji, tudi v Sloveniji deficitarni.

Vsako leto so bili Karierni klubi dopolnjeni s drugo-novo dejavnostjo, ki je še učencem še bolj približala deficitarne poklice. Pričeli smo s Poklicnim bazarjem, na katerega smo vabili srednje šole, ki izobražujejo za deficitarne poklice (strojništvo, elektrotehnika,...) in nadaljevali s podjetniškimi delavnicami (možnost samozaposlovanja).

Ključne besede: deficitarni poklici, izobraževanje, podjetništvo.

Abstract:

Career clubs with workshops in mechanical engineering, electrical engineering and information science are included in the inovatory project at OŠ Idrija. The aim of the project is to arouse studenrs interest in the field of mechanical engineering, electrical engineering and information science, to make them want to learn and know about these occupations. The aim supported by the awarenes that just our local, but also the national economy tends to employ proffessionals in these fields.

Every yea many new workshops have been included in the career clubs in order to make our students familiar with occupations which are in deficiency and also others. A careers bazaar has been established and every year a number of high schools represent and promote their programme at it. In order to promote selfemployment we intend to have career club workshops in the future, too.

Key words: deficient professions, education, entrepreneurship.

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Analiza anketnih vprašalnikov o izbiri poklica, ki jo rešujejo učenci devetošolci, je pokazala, da je zanimanje učencev za splošne programe precej večje kot pa za poklicno in strokovno izobraževanje. Potrebe gospodarstva v naši občini pa temeljijo predvsem na tehniških poklicih. V okviru šolskega programa šola lahko zagotovi le osnovne aktivnosti poklicne orientacije za učencev pri prehodu iz osnovno v srednjo šolo. Za temeljitejšo pripravo na izbiro ustreznega poklica pa so potrebne dodatne aktivnosti. Zato smo pričeli s projektom Spodbujanje poklicne orientacije s poklicno vzgojo v OŠ.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev

Z ustreznimi metodami dela smo želeli pri učencih razviti interes za tehniška poklicna področja, predvsem za področji strojništva in elektrotehnike (kasneje smo dodali še informatiko), jim predstaviti različna področja dela znotraj stroke, omogočiti neposredno prakso in srečanje z delovnim procesom. Projekt temelji na individualiziranih in poglobljenih oblikah dela, ki temelji na izkustvenem učenju in dobro pripravi učence na poklicno odločitev. S tem smo jim želeli učencem omogočiti spoznavanje samega sebe, jim vzbuditi zanimanje za tehniško področje in poklice v njih, jih seznaniti z možnostmi izobraževanja in uveljavljanja v življenju. Med drugim smo jim predstavili tudi možnosti izobraževanja, kar je dobra podlaga za nadaljne odločanje o poklicni poti (Poklicni bazar).

Z novimi aktivnostmi smo hoteli pripomoči k zgodnejšemu odkrivanju poklicnega interesa in tako posledično tudi k ustrežnejšemu vpisu v poklicne in tehniške šole.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje oz. trditve:

- spremeniti odnos do poklicnega izobraževanja,
- povečati ugled in poznavanje možnosti, ki jih nudi poklicno izobraževanje,
- povečati vpis v poklicno izobraževanje in
- zagotoviti ustrezen kader za gospodarstvo v občini.

Opis razlogov za izpeljavo projekta

Cilj projekta je seznanitev osnovnošolce in njihove starše o prednostih poklicnega izobraževanja in jim predstaviti učni proces v poklicni šoli, ki zagotavlja dijakom kakovostno strokovno znanje in praktično izpopolnjevanje, po končanem šolanju pa omogoča takojšnjo zaposlitev ali pa nadaljevanje izobraževanja v poklicni vertikali.

Potek dela

S projektom Spodbujanje poklicnega izobraževanja s poklicno vzgojo v osnovni šoli smo na šoli pričeli v šolskem letu 2008/09.

Izvedena je bila tiskovna konferenca, kjer so predstavniki podjetja Hidrie, Poklicne šole in OŠ Idrija ter pokojna ga. Vojka Žerovnik – IZIDA iz Ljubljane - predstavili javnosti pomen novega načina dela na področju poklicne orientacije.

Sledila je seznanitev strokovnih delavcev šole o programu projekta ter predstavitev programa staršem učencev od 6. do 9. razreda na uvodnih roditeljskih sestankih v mesecu septembru.

Svetovalna delavka, mentorji Hidrie in Poklicne šole smo imeli usposabljanje za vodenje projekta pod vodstvom ga. Vojke Žerovnik in njenih mentorjev.

Na motivacijskih delavnicah je potekala predstavitev projekta učencem od 6. do 9. razreda na šoli. Delavnico so izpeljali mentorje Poklicne šole in podjetja Hidria. Ena motivacijska delavnica je trajala eno šolsko uro. Učenci so se prijavljali s posebno prijavnico s soglasjem staršev. Priložena je bilo tudi ustrezna dokumentacija glede zavarovanja učencev v primeru poškodb na delavnicah.

Izvedba samih delavnic: 3 delavnice so potekale na Poklicni šoli pod vodstvom mentorjev PŠ. 5 delavnic je bilo izvedenih na podjetju Hidria pod vodstvom njenih mentorjev. Vsako srečanje je trajalo dve šolski uri. Ves čas je bila prisotna svetovalna delavka šole. Na četrti delavnici so bili lahko prisotni tudi starši učencev, ki so vključeni v projekt.

Pred pričetkom posameznih sklopov delavnic in po končanem sklopu delavnic so učenci, ki so bili vključeni v projekt izpolnili evalvacijske vprašalnike in sicer pred prvim obiskom delavnic prvi del vprašalnika, po zaključku pa še preostali del vprašalnika.

Na šoli smo prvi dve leti organizirali evalvacijske sestanke za vse partnerje, da smo se seznanili z rezultati. Vodila jih je ga. Vojka Žerovnik.

V naslednjih letih smo projekt nadgrajevali s Poklicnim bazarje in podjetniškimi delavnicami.

Če naredim kratek povzetek: učenci so imeli možnost presoditi lastne interese, častni umik (po tretji delavnici, če so učenci ugotovili, da nimajo pravega interesa za delo v posamezni delavnici), odločitev učencev o sodelovanju v nadaljevalnih delavnicah (podjetje) in sodelovanje staršev (starši so prejeli vabilo) na delavnicah.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Bistvo dela projekta je sodelovanje med srednjo šolo, podjetjem in osnovno šolo. Na začetku je bila vodja projekta pokojna ga. Vojka Žerovnik. Tako je kasneje svetovalna delavka prevzela vodstvo in koordinacijo projekta.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
Učenci so radi prihajali na delavnice, kar je pokazala analiza anketnih vprašalnikov. Sledili smo tudi ohranitvi interesov za delavnice – veliko število učencev bi se ponovno vključilo v vsebinsko iste delavnice. Isti učenci so se kasneje vključili v program nadaljevalnih delavnic.

Število vpisanih učencev na Poklicno šolo v Idriji se je povečalo (program mehatronike in strojništva), prav tako se je povečal interes učencev za program elektrotehnike. Še vedno pa ostaja veliko zanimanje učencev za poklice na področju zdravstva in zanimanje za program gimnazija.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V delavnice strojništva in elektrotehnike ter informatike se je vključilo približno 100 učencev od pričetka izvajanja programa. Veliko učencev je nadaljevalo z delavnicami na višjem nivoju, kjer so nadaljevali s predhodno usvojenim znanjem. Zelo so jih zanimale delavnice na temo obnovitveni viri energije (OVE).

Na delavnici so sodelovali tudi starši. Na lastno željo se je vključilo 17 staršev.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija) in analiza

Učenci so izpolnili anketni vprašalnik pred izvajanjem in po končanih delavnicah. Ocenjevali so vsebino delavnic, mentorje podjetja in srednje šole in ostale, njim lastne značilnosti.

Z veseljem so sodelovali v programih, prav tako tudi starši.

Učenci so zelo dobro ocenili mentorje, vsebino delavnic in druženje z vrstniki. Ocena, ki so jih podali delavnicam je bila 4,6(ocena 1-najnižja, 5-najvišja).

Osip v delavnicah na prestopu iz začetne (poklicna šola) v nadaljevalno stopnjo je bil 10%. 96% učencev bi se ponovno vključilo v dejavnost. Pozitivni odzivi so bili tudi s strani mentorjev srednje šole in podjetja ter staršev.

V delavnice so se vključevali učno šibki učenci in učenci z vedenjskimi težavami. Ker je bilo delo točno oblikovano in strukturirano, so na skupini dobro funkcionirali in bili uspešni.

Izdelke, ki so jih naredili učenci na delavnicah, so postali njihova last, kar jim je bilo v veliko zadovoljstvo.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Program prispeva k pravočasni pripravi učencev predmetne stopnje na poklicno odločitev. Učenci bolj zgodaj prepoznajo svoje interese in jih razvijajo. Dejavnosti jim pomagajo pri poklicnem odločanju. Pomemben rezultat je tudi povečanje samozvesti in boljša samopodoba učencev, ki so bili vključeni v program.

Učenci pridobijo realne in neposredne izkušnje v pravem delovnem okolju. Spoznajo srednjo šolo, izobraževalne programe in usvojijo najenostavnejše veščine. Poveča se vpis v tehniške šole.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Podjetje Hidria si zagotovi usposobljene in strokovne kadre, ki jih danes v okolju primanjkuje.

Predstavi se osnovnim šolam s promocijo poklicev in aktivnostmi. Tako pripomore k spreminjanju vrednotenja poklicev kot so mehatronik, strojni tehnik, računalničar.

Srednja šola v Idriji poveča vpis v poklicne programe. Predstavi učencem šolo in izobraževalne programe na konkreten način.

Medsebojno sodelovanje in povezovanje osnovne šole, srednje šole in podjetja je pomembno pri vzgoji in izobraževanju kadrov ter v življenju in pri delu v nekem okolju.

Dejavnost – sam projekt – dolgoročno vpliva na gospodarski razvoj podjetja.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

S programom Spodbujanje poklicnega izobraževanja s inovativnimi pristopi učenci dobijo poglobljena znanja o poklicih in srednješolskih programih, razvijajo in odkrivajo svoja močna

področja in interese, kar jim omogoča lažje odločanje ob vpisu v srednjo šolo v devetem razredu. Vključeni so starši.

Projekt bazira na tesnem sodelovanju med osnovno šolo, srednjo šolo in podjetjem.

Možnost uvajanja v druga področja

Tudi ostale šola lahko uvajajo projekt v svojem okolju in prostoru.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Zelo dobro je sodelovanje oz. partnerski odnos med srednjo šolo, podjetjem in osnovno šolo. Prikazan je drugačen način poklicne vzgoje na osnovni šoli.

Literatura:

Žerovnik V. in druge avtorice (1977). Iskanje pravega poklica, priročnik. Ljubljana. IZIDA

Gregorič B. (2002). Poklicni kašipot: priročnik za oblikovanje poklicnih ciljev in izobraževalnih ciljev, Zavod za šolstvo.

Različna delovna gradiva Andragoškega centra Ljubljana.

Humhreys T. (2002). Otrok in samozavest. Kako doseči in utrditi samospoštovanje že v mladih letih. Ljubljana. Mladinska knjiga.

OŠ Kozara Nova Gorica
Kidričeva 35
5000 Nova Gorica

Ustvarjamo brez meja – čezmejno sodelovanje oseb s posebnimi potrebami in njihovih mentorjev

2010 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Erika Perić, specialna in rehabilitacijska pedagoginja

Sodelavci: Nataša Manfreda, prof. specialne in rehabilitacijske pedagogike; Tina Korče, dipl.socialna delavka; Sanja Bekrič, prof. specialne in rehabilitacijske pedagogike; Erika Orel, prof. razrednega pouka; Janja Žnidarčič, prof. specialne in rehabilitacijske pedagogike; Jelena Komel, prof. specialne in rehabilitacijske pedagogike; Vikica Ladinek, prof. specialne in rehabilitacijske pedagogike; Mateja Ivanuša, prof. specialne in rehabilitacijske pedagogike; Bernarda Zorn, dipl. agronom; Tanja Lozej, prof. specialne in rehabilitacijske pedagogike

Konzulent: mag. Marta Novak, Zavod za šolstvo OE Novo Mesto

Povzetek:

Človekova ustvarjalnost ne pozna meja in ni omejena z ničemer. Z dejavnostmi projekta osveščamo okolje o ustvarjalni moči oseb s PP, ki presega državne, kulturne in razvojne meje.

Letos smo praznovali šesto obletnico sodelovanja z našimi prijatelji iz sosednje Gorice v Italiji. Projekt smo prijaviли med inovacijske projekte v šolskem letu 2010/2011.

Aktivnosti v okviru projekta otrokom in mladostnikom s posebnimi potrebami omogočajo spontano prehajanje med dvema kulturnima prostoroma, izražanje z najrazličnejšimi izraznimi sredstvi, navezovanje novih, tesnih osebnih stikov. Preko projekta poskušamo privabiti nove sodelavce, učitelje, sošolce, vrstnike s sosednjih šol in njihove mentorje k druženju z osebami s posebnimi potrebami in predvsem ozaveščamo širšo okolje, da so tudi osebe s posebnimi potrebami aktiven del naše družbe.

Raziskali smo trajno sodelovanje učencev in strokovnih delavcev z obeh strani meje. Razvili smo novo obliko dela, ki pomembno vpliva k vključevanju šole v širše okolje tudi onstran državne meje. Skozi italijansko prakso dela z učenci s posebnimi potrebami smo reflektirali našo prakso in prišli do pomembnih spoznanj, s katerimi smo oplemenitili naša spoznanja s spoznanji pedagoške prakse v Italiji. S strokovnimi delavci iz Italije si izmenjujemo e-gradiva, primere dobre prakse in nove zamisli. Uspešno smo integrirali deklico iz italijansko govorečega okolja v našo šolo. Tudi s pomočjo našega projekta rušimo nevidne meje med staro Gorico in Novo Gorico ter prispevamo h graditvi pristnih odnosov ter rušenju starih predsodkov.

Abstract:

Human creativity has no limits. Activities of the project raise awareness about creative power of people with special needs beyond national, cultural and developmental boundaries.

This year we celebrated 6th anniversary of cooperation with our friends from neighboring Gorizia, Italy. In the school year 2010/11 the project became one of the innovation projects at the National Education Institute of the Republic of Slovenia.

Project activities allow children and adolescents with special needs to spontaneously transit between two cultural spaces, to express themselves through a wide variety of means, and to establish new contacts. Through the project we are trying to attract new colleagues, teachers, classmates, peers from neighboring schools and their mentors to socialize with people with disabilities and sensitize general public to the fact that people with special needs are an active part of our society as well.

We have explored continual collaboration among students and teachers from both sides of the border. We have developed a new form of work that has a significant impact on the integration of our school in the wider community, spreading beyond national border. Through Italian practice of working with students with special needs, we reflected on our practice and came up with important insights. In that way we enriched our knowledge with knowledge of pedagogical practices in Italy. With teachers from Italy we are constantly exchanging e-learning materials, examples of good practices and new ideas. We have successfully integrated a girl from the Italian-speaking environment into our school. Our project is yet another way to overthrow the invisible borders between Gorizia and Nova Gorica, a contribution towards building genuine relationships and demolishing old prejudices.

Ključne besede: osebe s posebnimi potrebami, čezmejno sodelovanje, ustvarjanje, povezovanje, vključevanje, izmenjava dobre prakse, strokovno sodelovanje.

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Živimo v mestu, ki je nastalo po vojni, ko je novo nastala državna meja odrezala prebivalce tega področja od matičnega glavnega mesta. Prej enotno področje se je razdelilo v dve samostojni enoti z zelo različno kulturo in zakonodajo. Državna meja pa je med prebivalci zagrnila temno zaveso skovano iz različnih umetno oblikovanih predsodkov.

Za nas Slovence velja, da vedno raje pojemo sosedovo juho, kot domačo. Ali je sosedova res boljša?

Je položaj oseb s posebnimi potrebami resnično kvalitetnejši v sosednji Italiji, ki je zavezana totalni inkluziji?

Živijo na drugi strani osebe s posebnimi potrebami boljše? Imajo več možnosti?

So italijanski kolegi boljše izobraženi za delo s posebnimi potrebami kot naši strokovni delavci?

Je italijanska zakonodaja prijaznejša do oseb s posebnimi potrebami?

Sta šolska sistema v Italiji in v Sloveniji nekompatibilna?

BI se lahko povezali?

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Raziskati možnosti za izmenjave strokovnega znanja in storitev med strokovnjaki z obeh strani meje.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Vsak dan lahko v medijih zasledimo prispevke, ki kritizirajo naš šolski sistem in povečujejo šolske sisteme v tujini. Da bi lahko primerjali, moramo najprej dobro poznati oba sistema

teoretično, pa tudi praktično. Pomembno je slišati tudi mnenje uporabnikov in izvajalcev (oseb s posebnimi potrebami in njihovih staršev ter strokovnih delavcev). Najboljše pa je osebno doživeti tisto, kar želimo kritično oceniti.

V praksi smo že imeli primere, ko so starši naše učence prešolali v Italijo in obratno, imamo učence, ki izhajajo iz italijanskega okolja. Seveda je ta prehod omejen z zakonodajo obeh držav. Torej je za izvedbo prešolanja potrebno poznati zakonodajo.

Ključnega pomena pri vsem tem pa je dobro poznavanje tujega jezika oziroma imeti dobrega prevajalca.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Začeli smo na začetku. Navezali smo prve stike. Se dogovorili za preprosto sodelovanje uporabnikov naših storitev (učencev, gojencev, staršev, strokovnih delavcev) na področju ustvarjanja. Likovna umetnost, glasba in ples ne poznajo jezikovnih ovir.

Pripravili smo prvo skupno likovno razstavo, nadgradili sodelovanje s skupno glasbeno prireditvijo, nato je sledilo dopisovanje, prvi medsebojni obiski učencev in strokovnih delavcev in kot zadnje strokovno srečanje delavcev na italijanski strani in nato še na naši strani.

Spoznali smo oba šolska sistema in vsaj okvirno tudi zakonodajo, ki ureja položaj oseb s posebnimi potrebami.

S primerjavo dela smo našli področja, ki omogočajo strokovno sodelovanje in izmenjavo dobre prakse.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Ključnega pomena za dobro sodelovanje je pripravljenost sodelujočih, da presežejo kulturne predsodke, strah pred tujim okoljem, strah pred neznanjem tujega jezika. Potrebno je odpreti oči in ušesa, predvsem pa je potrebno odpreti srce in najprej prisluhniti.

Naša prva ugotovitev je bila, da so učenci k sodelovanju pristopili popolnoma neobremenjeno in z velikimi pričakovanjem in vznemirjenjem. Ta njihova pristnost je bila najmočnejše orodje pri rušenju nevidnih pregrad. Torej smo se morali tudi strokovni delavci in starši naučiti te njihove pristnosti.

Za vsak projekt, ki ga želimo izpeljati so potrebni ljudje, ki so pripravljani vanj vložiti svoj čas in trud. In mi smo na obeh straneh meje srečevali prav take ljudi. Potem je vse steklo spontano.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Začeli smo s preprosto likovno razstavo. Sodelovanje traja že šest let. Sodelovanje uporabnikov in staršev smo razširili na tradicionalno srečanje s kulturno prireditvijo v mesecu juniju, na sodelovanje pri različnih dejavnostih (pohod, obisk koncertov, obisk razstav). Strokovni delavci pa smo raziskali možnosti za sodelovanje na strokovnem področju in ga tudi v praksi začeli uresničevati (izmenjava gradiv, primeri dobre prakse, svetovanja pri konkretnih primerih...). Uspelo pa nam je tudi všolanja deklice iz italijanskega okolja.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Učenci, strokovni delavci in starši OŠ Kozara Nova Gorica, uporabniki in delavci Centra ANFFAS iz Gorice v Italiji ter njihovi zunanji sodelavci, učenci večinskih šol, prostovoljci iz obeh strani meje.

Metode zbiranja podatkov

Študija primera

Metode obdelave podatkov

Anketa, opazovanje

Prikaz rezultatov

predstavitve

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

V šestih letih čezmejnega sodelovanja smo raziskali možnosti in razvili trajno sodelovanje učencev in strokovnih delavcev z obeh strani meje. Razvili smo novo obliko dela, ki pomembno vpliva k vključevanju šole v širše okolje tudi onstran državne meje. Skozi italijansko prakso dela z učenci s posebnimi potrebami smo reflektirali našo prakso in prišli do pomembnih spoznanj, s katerimi smo oplemenitili naša spoznanja s spoznanji pedagoške prakse v Italiji. S strokovnimi delavci iz Italije si izmenjujemo e-gradiva, primere dobre prakse in nove zamisli. Uspešno smo integrirali deklico iz italijansko govorečega okolja v našo šolo.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

- učencih so izboljšali samopodobo, premagali kulturne ovire in ozavestili narodno pripadnost ter razvili domoljubje,
- starši so navdušeni nad novimi možnostmi udejstvovanja svojih otrok, novimi možnostmi socialne integracije tudi v drugačnem kulturnem in jezikovnem območju,
- ustvarili smo odprto učno okolje,
- razširili smo strokovna znanja sodelujočih v projektu (spletna učilnica, trojezični slovar,
- preko spleta smo navezali stike s strokovnjaki v Italiji ter si z njimi izmenjali strokovno literaturo, povezave na uporabne spletne strani, učni material ter praktična znanja,
- povezovanje na področju kulture smo razširili na področje športa in rekreacije v katerega smo vključili tako učence, starše kot tudi strokovne delavce,
- na naši šoli se je vsolala učenka, ki izhaja iz italijansko govorečega okolja.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Razvili smo učinkovit način sodelovanja oseb s posebnimi potrebami in njihovih mentorjev z obeh strani meje. Zgradili smo poti za sodelovanje na strokovnem področju.

Možnosti uvajanja v druga področja

Ustanove (zavodi, šole, društva, vrtci, varstveno delovni centri), ki delajo v obmejnem pasu lahko uporabijo podoben model sodelovanja.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Imamo dobro strokovno znanje in specializiran kader. Prostorski in materialni pogoji za delo so učinkoviti. Potrebe oseb s posebnimi potrebami so zelo podobne na obeh straneh meje, torej je naše znanje uporabno ne glede na kulturne razlike in razlike v zakonodaji. Lahko se pohvalimo tudi z zadovoljivim znanjem tujih jezikov.

Literatura:

Za pripravo poročila nismo uporabili literature.

Osnovna šola Lava
Pucova 7
3000 Celje

Igraje v angleščino

2010 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Andreja Golouh, mentorica

Sodelavci: Marijana Kolenko, svetovalka; Irena König, mentorica; Sonja Polegek, svetovalka; Jasmina Vidmar, mentorica; Vesna Lupše, mentorica; Nevenka Ozebek, svetovalka; Natalija Košir, svetovalka; Teja Stepišnik; Nina Žaberl.

Konzulent: mag. Katica Pevec Semec, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Naš cilj je bil otrokom pri različnih učnih predmetih približati tuj jezik in novo kulturo na sproščen in neobremenjen način, in sicer z didaktičnimi in socialnimi igrami, usmerjenim gibanjem, dramatizacijo z lutko in brez nje ter ustvarjalnimi in problemskimi učnimi situacijami. Ogromno idej je nastajalo pod peresom učiteljic.

Izvajanje projekta je potekalo po metodologiji CLIL-a, ki se je v obliki jezikovne kopeli izvajal pri različnih predmetih od 1. do 3. razreda. Učenci so se radi igrali angleške igrice, prepevali in poslušali zgodbe, ob koncu leta pa so druge učiteljice, starši in učenci s kratkim vprašalnikom potrdili, da se jim je učenje tujega jezika zelo koristno, a hkrati zabavno in neobremenjujoče.

Izkušnje pri poučevanju in učenju obveznega prvega tujega jezika v 4. razreda kažejo, da so učenci pri spoznavanju, usvajanju in rabi tujega jezika čedalje bolj govorno spretni in da strah pred tujim jezikom izginja. Učenci namreč pri izgovarjavi novih besed nimajo zadržkov, tudi sramežljivost ni več opazna, morda le pri redkih izjemah. Učenci besede večinoma zelo lepo in pravilno ponavljajo in izgovarjajo. Le redkokdaj je potrebno popravljati izgovorjavo, kar kaže na zelo pozitiven vpliv učenja angleščine v zgodnjem obdobju.

Večina učencev, ki je bila deležna triletnega projekta, je v 4. r. presegla minimalne standarde znanja pri tujem jeziku. Otroci so v razredu težko zamenjali igro za učenje, pa vendar je opaziti, da učenci ravno zaradi prejšnjega triletnega uvajanja v tuj jezik lažje dojemajo in sledijo snovi in so zato pri tujem jeziku tudi bolj uspešni.

Sledi projekta so opazne tudi na profesionalni rasti učiteljev, saj so pridobili številne nove ideje za poučevanje in učenje s poudarkom na motivaciji učencev preko didaktičnih in socialnih iger.

Abstract:

Our goal in this project was to bring English closer to young learners. We wanted children to develop their language skills in a relaxed and unburdened way through didactic and social games movements, dramatization with the doll and without it, and creative learning. Lots of materials were made by teachers.

We found that learning foreign language in the first three years (mostly noticeable in the third grade) in primary school gives children an opportunity to develop their language skills and

that the fear of speaking in foreign language slowly disappeared. At the end pupils mostly had the correct pronunciation of new words, even shyness was no longer visible, perhaps only in a few exceptions. It was rarely necessary to correct the pronunciation, which indicates a very positive impact of learning English at an early stage.

The majority of pupils still respond in the Slovenian language, but eventually more and more of them were starting to use English instead of Slovene.

We used the method CLIL. Pupils liked playing English games, sang and listened to stories. At the end of the year teachers, parents and pupils answered a short questionnaire in which they confirmed that learning a foreign language seemed useful, but also fun and unencumbering.

Due to the three-year deployment in English we had to raise standards of knowledge in 4th grade, (but, however, not to exceed the standards of the curriculum). Eventhough children had difficulties to replace playing to learning, we noticed that therefore pupils develop a foreign language skills easy and fast.

Ključne besede: CLIL metodologija, učenje in poučevanje tujih jezikov na zgodnji stopnji šolanja, uvajanje tujega jezika v OŠ, sproščena raba tujega jezika, profesionalna rast učiteljev

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Na OŠ Lava smo že leta 2009 razmišljali, kako otrokom privzgojiti pozitiven odnos do tujega jezika ter razvijati sposobnosti njihovega govornega izražanja. Prav tako smo želeli spodbudno delovati na otrokov celostni razvoj s širjenjem in povezovanjem znanj ter izkušenj z drugimi predmetnimi področji, zato smo se odločili, da bomo skozi projekt Igraje v angleščino poskusili to udejanjiti. Opazili smo namreč, da v 4. razredih, ko tuj jezik postane del učnega načrta in se ga učenci učijo ne zgolj iz veselja, ampak tudi zaradi nuje, pri marsikomu povzroči strah, negotovost. Zanimalo nas je, kako zgodnja uvedba učenja tujega jezika pripomore k njegovi bolj sproščeni uporabi. Po metodi CLILA in z usklajevanjem z učiteljicami v prvi triadi smo torej začeli strmeti k boljši govorni spretnosti, k zmanjšanju strahu pred tujim jezikom, h govoru v tujem jeziku brez zadržkov in k pravočasnemu in pravilnemu odzivanju na vprašanja in pobude zastavljene v tujem jeziku.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Izraz »Content and Language Integrated Learning« (CLIL) je bil prvič definiran leta 1994 za opis izobraževalne metode, kjer se predmeti poučujejo v tujem jeziku z dvojnimi cilji, namreč učenjem vsebine in simultanim učenjem tujega jezika (Marsh, 2002). Bistvo te metodologije je, da poteka poučevanje in učenje nejezikovnih predmetov v jeziku, ki ni materni jezik učencev. Znanje jezika postane sredstvo za učenje vsebine. Širše gledano lahko torej CLIL opredelimo kot termin za vsako situacijo v razredu, v kateri se vsebina in tuji jezik poučujeta simultano (Darn, 2009).

Didaktični pristopi k poučevanju tujega jezika:

- petje, glasbene dramatizacije, rime, izštevanka,
 - ples gibalne igre, dejavnosti popolnega telesnega odziva,
 - poslušanje in pripovedovanje pravljic, kratkih zgodb,
 - igre vlog, didaktične igre,
 - likovno (risanje, slikanje) in plastično oblikovanje.
- (Brumen, 2003)

Didaktične dejavnosti:

- povezujejo govor in gibanje (dramatizacija, igra vlog),
- z vizualnimi pripomočki, z govorico telesa, z mimiko pojasnijo pomen jezika,
- razvijajo in urijo natančnost izgovarjave, ritma, naglasa, besedne in stavčne melodije,
- spodbujajo k pomnjenju besedišča,
- motivirajo, sprostijo učenca, ustvarijo prijetno vzdušje v razredu, učenec jezik pridobiva spontano, neprisiljeno, v realnih govornih situacijah
- spodbujajo sodelovanje med udeleženci, spodbujajo skupinsko dinamiko, razvijajo pozitivno samopodobo.

(Brumen, 2003)

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako spoznavanje in raba tujega jezika v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju pripomoreta k temu, da so učenci bolj govorno spretni, da nimajo strahu pred tujim jezikom ter komunicirajo brez zadržkov in se aktivno odzivajo na učne situacije.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Učenci v 4. razredih, ko tuj jezik postane del učnega načrta in se ga je večina učencev primorana učiti, pri marsikomu povzroči strah pred neuspehom, negotovost. Zanimalo nas je, kako bi zgodnja izkušnja učencev s tujim jezikom pripomogla k njegovi bolj sproščeni uporabi v 4. razredu, ko postane tuji jezik obvezen predmet. S projektom smo želeli pri učencih spodbuditi odprtost in pripravljenost na komuniciranje v novem tujem jeziku.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

V šolskem letu 2009/2010 smo na šoli oblikovali projektno skupino. Vodja projekta je takrat bila Irena König, ki pa sem jo v šolskem letu 2010/2011 zaradi neposrednega dela z otroki zamenjala Andreja Golouh. Aprila 2010 je bil inovacijski projekt odobren s strani ZRSŠ, zato smo ga junija 2010 predstavili tudi staršem bodočih prvošolcev. Po zbranih soglasjih smo s septembrom 2010 pričeli z načrtovanjem in izvajanjem dodatnih aktivnosti za učence prvih razredih. V času projekta smo tesno sodelovali z Zavodom za šolstvo v mrežnem projektu, kjer smo se srečevali učitelji podobnih inovacijskih projektov. Med potekom projekta smo naše izkušnje bogatili ob srečanjih na letnih in polletnih refleksijah ter na seminarjih na temo Zgodnje tuje jezikovno poučevanje. V drugih in tretjih razredih smo v skladu z učnim načrtom dopolnjevali vsebine inovativnega projekta. Tedensko smo se z učiteljicami – razredničarkami dogovarjale, katere vsebine in pri katerih predmetih spoznavati v okviru tujega jezika. Nadgradili smo tako besedišče kot tudi poučevanje z večimi čutili hkrati.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

1. Časovno izvajanje aktivnosti za učence je v začetku bilo načrtovano 45 minut. Iz razvojnega vidika (kratkotrajna koncentracija) ter kognitivnega razvoja (za razvijanje dolgotrajnega spomina so potrebne večkrat krajše sekvence, med katerimi ni daljših premorov), smo se odločili, da bomo v kolikor je le mogoče (občasne težave zaradi organizacije pouka), pouk v tujem jeziku imeli po 20-25 minut.

2. Didaktični material in ideje za prakso

Glede na to, da smo se pri projektu naslanjali na jezikovno kopel, ki je pomemben element metodologije CLIL-a za mlajše otroke, smo gradiva, ideje za nove igre, pisni izdelki, pesmi in zgodbe pripravljali učitelji sami. Te ideje so bile učencem v največje veselje, saj so bile univerzalne in avtentične. Ravno zaradi tega so si jih učenci tudi najbolj zapomnili.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
S pomočjo vprašalnika za starše in učence smo dobili njihovo mnenje o razvijanju tujega jezika na razredni stopnji. Svoje mnenje so pisno podale tudi učiteljice razredne stopnje, ki so bile med urami angleščine prisotne pri pouku. Poleg tega smo vsako leto znanje učencev preverili tudi s krajšim preizkusom znanja, ki je tako staršem in učencem dal možnost vpogleda v znanje otrok.

CILJ	KAZALNIK: IGRE	OPIS KAZALNIKA
Izvajanje dodatnih aktivnost za učence pri različnih učnih predmetih s poudarkom na ustvarjanju sproščenega učnega okolja na neobremenjen način, in sicer z igro, dramatizacijo, plesom, igro z lutko, dejavnosti popolnega telesnega odziva.	1. razred: Gibalno-pevske igre: -Night-day (SPO) -Where's Bob? (MAT) - This is my right,right, right... (SLO) 2. razred Gibalno-pevske igre: -It's hot and it' cold (GUM, LUM) -Let's speak loud and quiet (SPO) 3. razred Gibalno-pevske igre: -Let's seek the pencil by doing music (GUM) -Let's play bodyparts outside (ŠPORT, SPO)	Igre smo izvajali mesečno. Prvi mesec smo se jo učili in ponavljali. Naslednji mesec smo igro za motivacijo ali premor med delom utrjevali.

--	--	--

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Anketne vprašalnike smo razdelili 32 učencem 3. razreda, 32 staršem, svoje mnenje pa so pisno podale tudi 3 učiteljice, ki so poučevale v oddelkih.

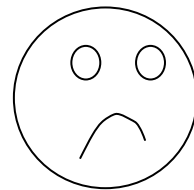
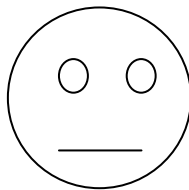
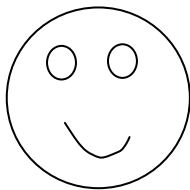
Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Zbrani in pridobljeni podatki so odraz rezultatov anketnih vprašalnikov s strani staršev, otrok, pisnega preizkusa znanja in pisnega mnenja učiteljic.

Primer vprašalnika za otroke

INOVATIVNI PROJEKT IGRAJE V ANGLEŠČINO

1. KAKO TI JE VŠEČ ANGLEŠČINA? POBARAVAJ EN OBRAZEK.

2. KAJ TI JE BILO PRI ANGLEŠČINI V TEM ŠOLSKEM LETU NAJBOLJ VŠEČ? OBKROŽIŠ LAHKO VEČ ODGOVOROV.

A) PETJE IN DEKLAMIRANJE PESMIC

B) POSLUŠANJE PRAVLJIC

C) IGRANJE V ANGLEŠČINI (PANTOMIMA, MRZLO-HLADNO ...)

D) IGRANJE Z LUTKO (OSWALD, BOB)

E) UČENJE NOVIH BESED (Z GIBANJEM, S SLIČICAMI, ...)

F) DRUGO: _____

3. ALI BI SE V NASLEDNJEM ŠOLSKEM LETU ŠE ŽELEL UČITI ANGLEŠČINE?

A) DA

B) NE

C) NE VEM

Primer vprašalnika za starše

Spoštovani starši!

Šolsko leto se počasi bliža h koncu, pa čeprav se tako nam kot verjetno tudi vam zdi, da smo komaj zakorakali vanj. V tem šolskem letu so bili vaši otroci vključeni v inovativni projekt Igraje v angleščino, kjer so na igriv način v okviru pouka in učnih ciljev spoznavali angleški jezik.

Vljudno vas prosim, da iskreno izpolnite spodnji vprašalnik in z njim pripomorete k analizi projekta in nadaljnjemu ustvarjanju novih inovativnih projektov.

Pri **vsakem vprašanju obkrožite le en odgovor**, razen če je pri posameznem vprašanju zapisano drugače.

Andreja Golouh

1. Kako pogosto vam je otrok doma pripovedoval, kaj in kako smo se učili pri angleščini?

- a) pogosto oz. vsak teden
- b) 2x-3x na mesec
- c) redko
- č) nikoli

2. Kako pogosto ste z vašim otrokom utrjevali angleške besede, pesmice, izštevance?

- a) pogosto oz. vsak teden
- b) 2x-3x na mesec
- c) redko
- č) nikoli

3. Kakšen interes je vaš otrok pokazal pri pogovarjanju, petju, recitiranju v angleškem jeziku doma?

- a) v angleškem jeziku je zelo rad govoril, tudi pel ali recitiral je v angleščini zelo rad
- b) v angleščini je rad govoril, vendar ni želel peti ali recitirati angleških pesmic

c) v angleščini se ni rad pogovarjal, vendar je rad pel in recitiral angleške pesmice

d) v angleščini se ni rad pogovarjal, tudi angleških pesmic ni rad pel

4. Kako ste zadovoljni s časovno izvedbo poučevanja angleškega jezika na OŠ Lava?

a) angleščine je bilo pri pouku premalo

b) angleščine je bilo pri pouku ravno prav

c) angleščine je bilo pri pouku preveč

5. Bi nam želeli še kaj sporočiti? Ste kaj pogrešali? Bi kaj posebej pohvalili ali pogrjali?

—

—

—

—

Hvala!

Metode obdelave podatkov

Uporabili smo metodo triangulacije (vprašalnik za starše, učence in mnenje učiteljic)

Podatki anketnih vprašalnikov so bili obdelani s pomočjo preglednic.

Prikaz rezultatov

Aktivnosti projekta, ki so potekale kot jezikovne kopeli so bile otrokom zelo všeč, radi so prepevali in govorili v tujem jeziku (angleščini), kar so potrdili tudi njihovi starši in učiteljice razredničarke. Tako starši kot tudi učenci si v nadaljevanju šolanja želijo še več podobne dodatne učne ponudbe, saj so pohvalili tudi načine in oblike dela. Starši so spremljali projekt preko svojih otrok tako, da so jim otroci doma predstavili najzanimivejše igrice in se skupaj z njimi igrali v tujem jeziku. (38 % staršev je to počelo vsak dan, 38 % staršev pa vsaj 2x-3x mesečno.) Starši so podprli idejo po pogostejšem izvajanju aktivnosti projekta, večkrat na teden.

Mnenja učiteljic članic inovativnega projekta Igraje v angleščino

V šolskem letu 2010/2011 smo v našem razredu prvič izvajali projekt »angleščina v 1. razredu«, ki ga je vodila učiteljica Andreja Golouh.

Pouk angleščine je bil izvajan dvakrat tedensko, po približno 20 minut in se je povezoval z ostalimi predmeti. Z učiteljico sva se na začetku leta odločili, katere teme bi učencem približali še v angleškem jeziku in to vpletli v letne učne načrte. Tako smo pri slovenščini obravnavali razne predloge, se učili deklamacij in poslušali pravljice ... Pri matematiki smo se učili števila ter računske operacije, like in barve ... Pri spoznavanju okolja smo spoznavali hrano ter okuse, vreme, živali, ... Tudi pri vzgojnih predmetih smo vpeljevali pouk angleščine, in sicer z različnimi pesmicami ali pa smo preprosto poskusili voditi pouk v angleščini s pomočjo besed, ki so jih učenci že poznali.

Projekt je bil zanimiv in bi bilo dobro, da ostane v 1. razredu tudi za prihodnje šolske generacije. Seveda pa bi bilo smiselno, da ta razred nadaljuje s poukom angleščine še naprej. Učencem se je angleščina tako približala z bolj igrive in njim zanimive strani.

Slabost tega projekta je le ta, da je učiteljica angleščine druga strokovna delavka in ob nadomeščanjih ni mogla izvajati pouka. Kolikor se je izšlo, smo to nadoknadili kakšen drugi dan.

JASMINA VIDMAR,
RAZREDNIČARKA 1. B

junij, 2011

V letošnjem šolskem letu (2010/2011) so bili učenci prvič vključeni v projekt Igraje v angleščino.

V razredu sem opazala, da se je projekt dobro »prijel«. Večina učencev je razveselila, ko so videli, da je na vrsti angleščina. Prav tako so radi tudi pri matematiki in spoznavanju okolja povedali, da zanjo nekatere vsebine tudi po angleško.

Rada bi pohvalila pestre načine dela, ki jih je učiteljica Andreja Golouh pri svojem delu izbirala. Idealno bi bilo, če bi angleščino lahko v pouk vključevali večkrat, kot so jo lahko v 1. B razredu, kjer je bila učiteljica hkrati tudi druga učiteljica v razredu.

Menim, da je ta inovativni projekt dober in bi bilo prav, da bi z njim nadaljevali.

MARJANA VRHKAR,
RAZREDNIČARKA 1. A

junij, 2011

V šolskem letu 2013/2014 smo nadaljevali s projektom »Igraje v angleščino«, ki ga je vodila učiteljica Andreja Golouh.

Pouk angleščine se je povezoval z ostalimi predmeti. Z učiteljico sva se na začetku leta odločili, katere teme bi učencem približali še v angleškem jeziku in to vpletli v letne učne načrte. Tako smo pri slovenščini obravnavali predloge, se učili deklamacij in poslušali pravljice, zgodbe, ki so nastajale v glavi učiteljice. Pri matematiki smo se učili števila ter računske operacije. Pri spoznavanju okolja smo spoznavali ustanove v mestu, pokrajino, človeško telo, praznike. Tudi pri vzgojnih predmetih smo vpeljevali pouk angleščine, in sicer z različnimi pesmicami, ali pa smo preprosto poskusili voditi pouk v angleščini s pomočjo besed, ki so jih učenci že poznali. Pouk je velikokrat potekal tudi zunaj. Učiteljica je mnogokrat poskrbela, da so pri učenju učenci uporabljali vsa svoja čutila.

Projekt je bil zanimiv in bi bilo dobro, da ostane tudi za prihodnje šolske generacije. Učencem se je angleščina tako približala z bolj igrive in njim zanimive strani.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Učenci pri izgovarjavi novih besed večinoma nimajo več toliko zadržkov, kot so jih imeli na začetku, prisotna je le še manjša sramežljivost, pa še to le pri nekaterih učencih (npr. pri poimenovanju predmetov v nahrbtniku lutke je bilo sprva v slovenščini, kasneje v polomljeni angleščini in proti koncu že v pravilni angleščini). Tudi če besed ne izgovorijo pravilno, se učenci potrudijo pravilno ponoviti za učiteljem (Pri igri Let's play bodyparts outside smo zaradi večjega prostora razgibavali dele telesa zunaj in jih preko pesmi utrjevali oz. spoznavali tako, da je določena skupina otrok del telesa poimenovala oz. ponovila za mano, ostali so pa spremljali in vrednotili pravilno izgovorjavo). Učenci so se na pobude in vprašanja, zastavljene v angleškem jeziku, sprva odzivali samo v slovenščini, kasneje pa tudi v angleščini. Zanimivo je tudi to, da sicer redki učenci kljub vsemu še niso dovolj samozavestni, da bi na vprašanja odgovorili v angleščini, ampak na predmet ali stvar po katerem se sprašuje, raje pokažejo (Igra: Let's seek the pencil – na svinčnik so raje pokazali, namesto da bi odgovorili, kje se skriva) oz. odreagirajo z mimiko, kot pa da bi odgovorili v slovenščini.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Jezikovne kopeli v tujem jeziku smo vse učiteljice rade izvajale, saj so bili otroci zelo odprti za nove domiselne pristope, ki so bili vključeni vanje. Projekt je tako vplival tudi na profesionalno rast učiteljev, saj nam je dopuščal svobodno pot poučevanja in nas ni omejeval s cilji učnih načrtov. Pri tem smo se kolegice timsko povezovale in skupaj pripravljale in oblikovale gradiva in aktivnosti za učence.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Jezikovne kopeli so preizkušen način spodbujanja večjezičnosti in medkulturnosti še posebej namenjen mlajšim otrokom, saj otroke animirajo na sproščen in neobremenjen način, in sicer z didaktičnimi in socialnimi igrami, usmerjenim gibanjem, dramatizacijo z lutko in brez nje ter ustvarjalnimi in problemskimi učnimi situacijami ter raznimi besedili, pesmimi, deklamacijami, igrami, ki so nastale pod peresi učiteljic.

Možnosti uvajanja v druga področja

Inovacijo lahko uporabljajo učitelji v prvem ali drugem VIO ali vzgojitelji v vrtcu in ki so odprti za večkulturno in večjezično učenje in poučevanje. Naše domiselne ideje iger, pesmi, zgodbe, ki so nastale v projektu, priporočamo širše, ne le učiteljem tujih jezikov, ampak tudi učiteljem, ki poučujejo interesne dejavnosti na razredni stopnji, saj vsi vemo, kako so otroci ob koncu pouka utrujeni in so zato prav veseli drugačnega pristopa k poučevanju in učenju.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Močna točka je bila motivacija učiteljev, predvsem pa tudi učencev za delo. Naše ideje lahko uporabijo učitelji na višji stopnji, ki bi želeli pouk izvesti malo drugače, predvsem z namenom presenetiti učence in jih motivirati, kadar pade motivacija oz. koncentracija.

Literatura

Brumen, Mihaela: Pridobivanje tujega jezika v otroštvu: Priročnik za učitelje; teoretična in praktična izhodišča za učitelje tujega jezika v prvem in drugem triletju osnovne šole. Ljubljana: DZS. 2003.

Darn, S. (2009). CLIL Organisation. (www.stevedarn.com, pridobljeno 3. 8. 2014).

Marsh, D.: CLIL/EMILE – The European Dimension: Actions, Trends and Foresight Potential.

Bruxelles: The European Union. 2002

<http://cms.siel.si/documents/109/docs/igre---socialne-igre.docx>, pridobljeno 3. 8. 2014

<http://www.viskigaj.si/files/File/Razvijanje%20psihosocialne%20kompetence%20-%20igre.doc>, pridobljeno 3. 8. 2014

Osnovna šola Naklo
Glavna cesta 47
4202 Naklo

Labirint spoznavanja

2010 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Dimitrij Banda, psiholog

Sodelavci: Ljuba Celar, pomočnica ravnatelj, profesorica športne vzgoje, Tinka Bertoncelj, specialna pedagoginja, Andreja Hafner Krek, specialna pedagoginja, Gabrijela Masten, pedagoginja, Andreja Plut, psihologinja

Konzulent: Marjeta Kepec, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Zastavili smo si vprašanje, s kakšnimi kontinuiranimi dejavnostmi znotraj celotnega oddelka lahko uresničujemo zastavljene vrednote šole in prispevamo k boljši razredni klimi. V svetovalni službi smo v pomoč razrednikom pri delu z razredom med razrednimi urami pripravili projekt Labirint spoznavanja. Aktivnosti smo zastavili na podlagi teorije o socialni in odnosni kompetenci ter čustveni inteligentnosti. Bile so sistematizirane in kontinuirane. Odvijale so se vsak mesec na razrednih urah. Pri tem smo morali spremeniti obstoječi režim razrednih ur, tako da so bile enkrat mesečno te dolge 45 minut. V šolski svetovalni službi smo pripravili aktivnosti glede na zastavljen program in na aktualnost določene problematike, razredniki pa so ure izvedli s svojim razredom. Vključeni so bili vsi razredi 2. in 3. triade. V štirih letih izvajanja našega projekta smo pripravili štiri celoletne sklope aktivnosti. Projekt smo evalvirali tako z učenci kot učitelji sproti in ob koncu vsakega šolskega leta. Analiza vprašalnikov tako razrednikov kot učencev kaže, da se večinoma strinjajo, da se učenci na tematskih urah veliko naučijo, da razredne ure pripomorejo k temu, da se učenci kot tudi razredniki v razredu boljše počutijo, da pripomorejo k boljšemu razumevanju učencev med sabo, lažjemu reševanju konfliktov med učenci in da lahko s pomočjo tematskih razrednih ur rešujejo aktualne probleme v razredu.

Abstract:

We have asked ourselves, which continuous activities inside of whole class can realize our stated values and improve class atmosphere. School counsellors prepared activities named Labyrinth of discovering to help class teachers work with their classes during class lessons. The activities were based on theory of social and relational competence and emotional intelligence. The activities were both systematic and continuous. They took place every month. We have to change the organization of our class lessons so that we could have 45 minutes for activity of the project. School counsellors made the preparations for lesson on the basis of the program and actual problems and class teacher executed it. All classes from 2nd and 3rd triad were included. We have prepared 4 series of activities in 4 years. We have evaluated our activities both with children and teachers regularly and at the end of school year. We have found out from both pupils and teachers that pupils learn a lot during activities, that the activities have a influence on atmosphere in class, that pupils feel better in their class, they understand each other better and they resolve conflicts in a better way.

Ključne besede: razredne ure, razredna klima, čustvena inteligentnost, socialne veščine, svetovalna služba

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Eden od razlogov za uvedbo projekta Labirint spoznavanja je bil sprejetje Vzgojnega načrta Osnovne šole Naklo aprila 2009, v katerem so zapisane najpomembnejše vrednote, ki jim bo šola posvečala največ pozornosti. Te vrednote namreč lahko zaživijo le z aktivnim prizadevanjem in načrtno izvajanimi dejavnostmi, za katere smo se prav tako zavezali v Vzgojnem načrtu.

Drug pomemben razlog za uvedbo projekta Labirint spoznavanja pa je bilo prizadevanje za večjo socialno integracijo otrok s posebnimi potrebami v razredu. Učencem s posebnimi potrebami lahko namreč pomagamo pri vključevanju v razred in jih podpiramo tudi pri šolskem delu, če jim zagotovimo tudi učenje socialnih veščin (Mcgrath in Francey, 1996).

Tematske razredne ure so za zgoraj omenjene dejavnosti primerne iz več vidikov. Na razrednih urah je bilo pred uvedbo projekta Labirint spoznavanja veliko improvizacije, dogodki preteklega tedna so usmerjali delo na razredni uri. Kot navaja Branka Hederih (2001) je temu lahko posvečen le del ure, saj moramo tudi pri razrednikovanju slediti načrtu, če želimo priti do cilja. Cilj pa naj si vsak razrednik postavi glede na specifikko razreda, komunikacijo v oddelku, vizijo šole in svojih prepričanj, ki izhajajo iz potreb otrok, modificiranih z razvojno stopnjo. Podobno navajajo tudi Programske smernice za delovanje oddelčnega učiteljskega zbora in oddelčne skupnosti v osnovnih in srednjih šolah (2005) – razrednik nima samo administrativne in informativne vloge v razredu, temveč tudi povezovalno, vzgojno, animatorsko, načrtovalsko in posreduvalno. Pri tem je želela svetovalna služba pomagati razrednikom.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Pri načrtovanju projekta smo se naslonili na najbolj obširen dokument v zvezi z delom oddelčnega učiteljskega zbora in oddelčne skupnosti v osnovni šoli - Programske smernice za delovanje oddelčnega učiteljskega zbora in oddelčne skupnosti v osnovnih in srednjih šolah (2005).

Naslonili smo se tudi na teoretična izhodišča Jasperja Juula in Helle Jensen (2009), ki med drugim izpostavita, da lahko cilje pedagoških institucij najbolj in najbolj konstruktivno za vse udeležence uresničujemo takrat, ko učitelji in vzgojiteljice izhajajo s stališča, da so temelj sožitja odnosi, ko jih skrbno negujejo in na teh temeljih oblikujejo vse druge aktivnosti. Ločita med socialno kompetenco in odnosno kompetenco. Socialna kompetenca je pojem, ki ga uporablja predvsem za opisovanje sposobnosti otrok za sodelovanje, obzirnost, sklepanje prijateljstev itd. – za označevanje tega, kako konstruktivno delujejo v neki skupnosti. Odnosna kompetenca pa je tista, ki jo razvijajo odrasli, v našem primeru predvsem učiteljice in vzgojitelji, v odnosu do otrok. Odnosna kompetenca je po izkušnjah Jasperja Juula dolgoročno nujna za to, da lahko otroci internalizirajo vse tiste socialne kompetence, ki se nam zdijo smiselne in nujno potrebne.

Pojma socialne veščine ter čustvena inteligentnost se tako v teoretičnih izhodiščih kot pri načrtovanju praktičnih aktivnosti neločljivo pokrivata. Mayer in Salovey (1997; v: Panju, 2010) sta opredelila čustveno inteligentnost kot »priučeno zmožnost, da lahko spremljaš čustva in občutke sebe in drugih, da jih znaš med seboj ločevati in da te informacije uporabljaš pri usmerjanju mišljenja in dejanj«. Daniel Goleman (1997; v: Panju, 2010) loči naslednje sestavine čustvene inteligentnosti: samozavedanje, samokontrola, empatija, osebna motivacija in spretnosti v medsebojnih odnosih.

Učenje je socialna aktivnost, zato so socialne spretnosti odločilne pri delu z ljudmi, s katerimi smo v razredu v odnosih. Teh spretnosti ne dobimo po naravni poti, ampak se jih moramo naučiti. Po mnenju Marziyah Panju (2010) bi morale biti spodbujanje čustvene inteligentnosti

na isti ravni kot učenje pisanja in računanja, saj ta vpliva na vsa področja v našem življenju – na učni uspeh, vedenje, zdravje in odnose. Pomembno dejstvo, ki ga zagovarja Marziyah Panju (2010) je, da se čustvene inteligentnosti lahko priučimo, jo razvijamo in izboljšujemo, in sicer tako, da se učimo in vadimo spretnosti, ki predstavljajo njeno osnovo. Zato je lahko šola kot kraj, kjer se otroci dnevno srečujejo, spodbuja odpravljanje pomanjkljivosti na področju čustvene inteligentnosti in otrokom omogoča, da se naučijo nekaterih življenjskih spoznanj, ki jih ne morejo pridobiti nikjer drugje.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

S kakšnimi kontinuiranimi dejavnostmi znotraj celotnega oddelka lahko uresničujemo zastavljene vrednote šole (spoštovanje, poštenje, dobri medsebojni odnosi, pozitivna samopodoba, strpnost ter sodelovanje) in prispevamo k boljši razredni klimi?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Za raziskavo smo želeli odgovoriti na naše raziskovalno vprašanje, vpeljati kontinuirane dejavnosti na tematskih razrednih urah, jih sproti evalvirati in jih na podlagi evalvacije izboljševati.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

1. Analiza stanja na šoli. 2. Dogovor znotraj svetovalne službe glede vsebin, metod in oblik dejavnosti za učence na razrednih urah. 3. Dogovor za spremenjen režim razrednih ur in posledično jutranjih pedagoških sestankov. 4. Priprava vsebine razredne ure v svetovalni službi. 5. Uvajanje obveščanja vseh razrednikov in skupnih sestankov za pripravo na izvajanje aktivnosti. 6. Sodelovanje ravnatelja in vseh razrednikov ter sodelovanje učencev. 7. Izvajanje evalvacije (sprotne in končne). 8. Upoštevanje izsledkov evalvacije pri pripravi novih aktivnosti.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Skupaj z vodstvom šole smo se odločili, da enkrat mesečno namenimo razredno uro izključno za dejavnosti zastavljene v projektu. To je pomenilo tudi spremembo siceršnje prakse sestankov oddelčne skupnosti, ki so vsakokrat trajali le pol šolske ure. Svetovalna služba se je povezala z razredniki vseh razredov 2. in 3. in za razredne ure pripravila dejavnosti za učence, pomembno je bilo njihovo sodelovanje na sestankih pred razrednimi urami in njihove povratne informacije in predlogi. Tekom izvajanja projekta smo pridobili veliko dodatne literature, iz katere smo lahko črpali dodatne ideje za dejavnosti. Pomembna je bila tako sprotne kratka evalvacija vseh učencev na vsaki razredni uri kot tudi evalvacija ob koncu vsakega šolskega leta.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
Uresničevanje zastavljenih ciljev smo preverjali s sprotne in končne evalvacije, katere rezultati so predstavljeni v naslednjem razdelku.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Projekt se je izvajal v vseh oddelkih 2. in 3. triade (20 oddelkov).

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Kratka evalvacija za učence po vsaki razredni uri (tarča s štirimi postavkami), ob koncu šolskega leta pa smo pripravili evalvacijski vprašalnik posebej za učence in posebej za učitelje. Kvalitativne podatke smo zbirali tudi sproti preko mnenj učiteljev.

Metode obdelave podatkov

Kvalitativna in kvantitativna analiza.

Prikaz rezultatov

Analiza evalvacijskih vprašalnikov učencev kažejo, da po mnenju večine učencev tematske razredne ure so pripomogle k temu, da se posamezni učenci v razredu boljše počutijo, da se učenci v razredu bolje razumejo med sabo in da lažje rešujejo konflikte. Povprečno približno četrtnina učencev ta prispevek ocenjuje kot precejšen. Učenci 2. Triade so bolj pozitivno ocenili ure kot učenci 3. triade. Prav tako večina učencev ocenjuje, da so s pomočjo tematskih razrednih ur reševali aktualne probleme v razredu. Bolj kot koliko je za nas pomembno samo dejstvo, da so učenci začutili, da veščine, ki jih spoznavajo in trenirajo na tematskih razrednih urah, dejansko pripomorejo k bolj ugodni klimi in odnosom v razredu. S tem smo tudi dosegli zastavljeni cilj, ki smo si ga zadali na začetku šolskega leta, to je med učenci razviti medsebojno razumevanje in spoštovanje, sprejemanje raznolikosti in strpnost. Prav tako lahko na podlagi dejstva, da učenci poročajo, da s pomočjo tematskih razrednih ur rešujejo aktualne probleme v razredu, potrdimo, da smo z modelom priprave tematskih razrednih ur pripomogli k temu, da so razredniki določen del ur oddelčne skupnosti namenili reševanju aktualne problematike.

Analiza vprašalnikov razrednikov kaže, da se večina razrednikov strinja, da se učenci na tematskih urah veliko naučijo, da razredne ure pripomorejo k temu, da se učenci kot tudi razredniki v razredu boljše počutijo, da pripomorejo k boljšemu razumevanju učencev med sabo, lažjemu reševanju konfliktov med učenci in da lahko s pomočjo tematskih razrednih ur rešujejo aktualne probleme v razredu.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

V sklopu projekta Labirint spoznanja so nastali štirje sklopi razvijanja veščin čustvene inteligentnosti. En sklop smo izvedli preko enega šolskega leta. Vsak sklop se začne z uvodno uro na prvi šolski dan (postavljanje razrednih ciljev in pravil) in konča z razredno uro, v kateri smo se posvetili pohvalam učencev in evalvaciji. Prvi sklop je po vrsti vseboval teme: postavljanje ciljev in ustvarjanje varnega in pozitivnega učnega okolja, čustva, obvladovanje jeze, življenje v drugega, asertivnost, pogajanje in sprejemanje kompromisov, optimistične in pesimistične misli. Drugi sklop je vseboval teme (izhajajoč iz Coveya, 2000): bodi aktiven, začni s ciljem v mislih, najprej najpomembnejše, zmagam-zmagaš, najprej poskušaj razumeti, nato išči razumevanje, deluje sinergično, nabrusi žago. Tretji sklop sestavljajo teme: čustva (dva dela), termometer in semafor, reševanje sporov, sodelovanje, reševanje problemov. Četrti sklop pa sestavljajo teme: predstavitev razreda, kako naslikam svoja čustva, niti nas povezujejo, sporazumevanje, sodelovanje, žerjavi skrbi. Drugi sklop smo pripravili tudi v kratkih prispevkih in napotkih za starše. Ugotovili smo, da učenci radi sodelujejo, če so dejavnosti zastavljene interaktivno. Teme s področja čustvene inteligentnosti so bile nekaj novega in so imele vpliv na šolsko okolje, kot ga opisujemo spodaj.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

S projektom smo izboljšali razredno klimo v posameznih razredih, odnose med učenci in odnos učenci-razrednik, to pa je vplivalo tudi na boljšo šolsko klimo. Posvetili smo se temam in veščinam, ki jih v rednem pouku skorajda ni, skozi dejavnosti na razrednih urah pa so tako učenci kot učitelji spoznali, da se da veščine čustvene inteligentnosti učiti in naučiti. Seveda so bile razredne ure preredke, da bi se lahko učenci samo na njih dobro naučili veščin, a stvari, ki so jih spoznali pri razrednih urah so bile uporabne tudi pri delu pri pouku in drugih situacijah v razredu. S tem, ko smo nekaj tem pripravili za starše, pa smo tudi njim približali učenje socialnih veščin.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

V projektu smo razvili sistematičen in kontinuiran program razvijanja socialnih veščin in čustvene inteligentnosti ter razvijanja pozitivne razredne in šolske klime preko rednih mesečnih tematskih razrednih ur, ki jih je pripravljala svetovalna služba, izvajali pa razredniki 2. in 3. triade.

Možnosti uvajanja v druga področja

Inovacijo lahko uporabijo druge osnovne šole za učence 2. in 3. triade na več ravneh. Lahko uporabijo le organizacijsko strukturo projekta Labrinta spoznavanja (skupna priprava ur, določen termin za razredno uro, sodelovanje razrednikov in svetovalne službe, vključitev staršev) ali pa sledijo tudi vsebinski predlogi, torej konkretnim pripravam na uro. Uporabniki imajo tako na voljo štiri celoletne vsebinske predloge za ure, saj smo vsako leto razvili novo.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Projekt je imel močno teoretsko podlago, saj smo črpali iz obsežnega vira literature, prav tako pa smo uporabili naše preteklo znanje s področja razvijanja čustvene inteligentnosti. Literaturi nismo le togo sledili, tako da so poleg prirejenih aktivnosti nastale tudi mnoge nove. V štirih letih izvajanja projekta smo pridobili mnoge praktične izkušnje glede prenašanja teorije v prakso, razvijanja socialnih veščin učencev, sodelovanja svetovalne službe in razrednikov, organizacijskih rešitev ter evalvacije. Te izkušnje smo ob različnih priložnostih (aktivni, izmenjave dobrih praks) že delili z drugimi šolami.

Literatura

(1998) Intercultural Games. Leuven: Centrum Informatieve Spelen.

(1999) Prvi Koraki: metodični priročnik za poučevanje človekovih pravic. Ljubljana: Amnesty International Ljubljana

(2006) Izobraževalni priročnik: ideje, pripomočki, metode in aktivnosti za neformalno medkulturno vzgojo in izobraževanje mladostnikov ter odraslih. Ljubljana: Informacijsko dokumentacijski center Sveta Evrope pri NUK.

(2006) Mladinske delavnice. Nova Gorica: Mladinski center.

Bisquera Alzina, R. (2010). Čustvena inteligenca otrok: priročnik za učitelje in starše z vajami. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.

Covey, S. (2000). 7 navad zelo uspešnih najstnikov. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Covey, S. (2009). Najpomembnejših šest odločitev v najstniških letih. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Covey, S. (2010). 7 navad srečnih otrok. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Hederih, B. (2001). Sodelovanje med razrednikom in šolsko svetovalno službo – realna in nerealna pričakovanja. *Sodobna pedagogika*, 52 (1).

Jeriček, H. (2007). Ko učenca stresa stres in kaj lahko pri tem naredi učitelj; priročnik za učitelje in svetovalne delavce. Ljubljana: IVZ.

Juul, J. in Jenesen, H. (2009). Od poslušnosti do odgovornosti. Radovljica: Didakta.

Kalin, J. (2001). Pogledi na razrednikovo delo in vloge. *Sodobna pedagogika*, 52 (1), 8-31.

Lamovec, T. (1993). Spretnosti v medosebnih odnosih. Ljubljana: Produktivnost – Management consulting, Center za psihodiagnostična sredstva.

Lekič, K. in drugi (2010). To sem jaz, verjamem vase: priročnik za fante in punce: 10 korakov do boljše samopodobe. Celje: Zavod za zdravstveno varstvo.

McGrath, H. in Francey, S. (1996). Prijazni učenci, prijazni razredi (Učenje socialnih veščin in samozaupanja v razredu). Ljubljana, DZS.

Muršič, M. in drugi (2010). Znanje o čustvih za manj nasilja v šoli. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.

Palomares, S. (2001). Spodbujanje strpnosti in sprejemanja drugačnosti. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.

Panyu, M. (2010). Strategije za vzpodbujanje čustvene inteligentnosti v razredu. Ljubljana: Modrijan.

Programske smernice za delo oddelčnega učiteljskega zbora in oddelčne skupnosti v osnovnih in srednjih šolah ter dijaških domovih (2005).

Rozman, U. (2006). Trening socialnih veščin. Nova Gorica: Educa.

Schilling, D. (2000). 50 dejavnosti za razvijanje čustvene inteligence. Ljubljana: Inštitut za razvijanje osebne kakovosti.

Seligman, M. (2007). *Optimistic child*. New York: Houghton Mifflin.

Tacol, A. (2010). 10 korakov do boljše samopodobe: priročnik za učitelje za preventivno delo z razredom. Celje: Zavod za zdravstveno varstvo.

Vtič Tršinar, D. (2004). Iskalci biserov: priročnik za razredne ure. Maribor: Društvo Za boljši svet.

OŠ Roje
Kettejeva 15
1230 Domžale

»Refleksivna medvrstniška skupina za dekleta in Refleksivna medvrstniška skupina za fante«

2013 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Andreja Škrli, univ. dipl. socialna pedagoginja, mag. klin. psihologije

Sodelavci: Manja Mesar Bogovič, univ. dipl. psih., spec.; Maja Iskra, profesorica defektologije; Tjaša Vevoda, profesorica defektologije

Konzulent: dr. Franc M. Kolenec, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

Učenci, ki so prešolani na našo šolo (šolo s prilagojenim in posebnim programom vzgoje in izobraževanja) so pogosto opremljeni z negativnimi izkušnjami v odnosu do sebe (tesnoba, anksioznost, čustvene težave, negativne oblike agresivnosti) in do drugih (vrstnikov, učiteljev), ki se kažejo preko neustreznih vedenjskih vzorcev. Tako je na šoli nastala zamisel o refleksivni skupini za dekleta in fante, ki jih vodiva svetovalni delavki in učitelji.

Mladostniki se preko skupine učijo tehnik aktivnega poslušanja in dajanja konstruktivne kritike, skupaj prepoznavamo skrite stiske mladostnikov, ki jih ob vsakodnevnem življenju v šoli in doma ne verbalizirajo, vrstniki si dajejo suport, skozi izkušnje iz skupinske dinamike želimo vplivati na pozitivne odnose med vsemi vpletenimi v procesu. Učenci se učijo, kako sprejemati sebe, se uveljaviti in pri tem spoštovati druge.

S pomočjo pozitivnih izkušenj in učenja novih socialnih veščin v komunikaciji tudi na medvrstniškem področju smo želeli izboljšati klimo v razredu.

Preko vprašalnika Razredno okolje, ki smo ga izvedli ob začetku ter na koncu šolskega leta, smo se dotaknili odnosov in sistema med učenci ter med učenci in učitelji. Ugotovili smo, da je klima na naši šoli zelo dobra (v primerjavi s slovenskimi šolami, ki so bile navedene v literaturi).

S strokovnimi delavkami smo pripravile pedagoško interno gradivo, ki smo ga tekom leta dopolnjevale. Strokovno gradivo so učitelji izvajali preko delavnic, mesečno pa smo potem delo reflektirali ter predlagali izboljšave glede na značilnosti posameznega razreda in želje učiteljev. Preko delavnic in strokovnih srečanj smo tako razvijali asertivnost in posodabljali ter razvijali primer dobre prakse.

Ključne besede: otroci s posebnimi potrebami, pozitiven feedback, klima

Abstract:

Students who come to our school (school for children with special needs) from other elementary schools have often negative experiences in attitude to themselves (anxiety, emotional problems and aggressiveness) and in relations to others (peers and teachers). We

can see their problems through inappropriate behavioral patterns. So we created the idea of a reflexive group for boys and girls.

Adolescents in a group can learn techniques for active listening and constructive criticism. Together we can identify hidden distress which they don't talk about it in daily life. Peers give support to each other. We try to affect on positive relationship through experience from group dynamic. Adolescents learn how they can accept themselves, assert oneself and respect others.

We tried to improve the atmosphere in classes through positive experience and new social skills in communication.

Through the questionnaire 'Class society', which was carried out at the beginning and at the end of the school year, we researched the relations and the system among the pupils and between the pupils and the teachers. We found out that the atmosphere is very good at our school (in comparison to the Slovenian schools, which were stated in the literature).

We prepared the expert material, which we supplemented over the year. The teachers implemented the material through workshops. Their work was assessed monthly and modifications were suggested considering the characteristics of particular classes and according to the wishes of the teachers. Through the workshops and expert meetings, we were developing assertiveness and setting an example of good practice.

Key words: *children with special needs, positive feedback, atmosphere,*

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

V praksi opažamo, da so učenci na našo šolo prešolani prepozno, saj so pri mnogih notranje stiske prevelike (tesnoba, anksioznost, čustvene težave) zaradi predhodnih neuspehov na šolskem področju in težav v odnosih z drugimi vrstniki (negativne oblike agresivnosti) in se pogosto kažejo v neustreznih vedenjskih vzorcih v medsebojnih odnosih.

Pomembno je, da se mladostniki naučijo težave reševati v učinkoviti medsebojni komunikaciji ob našem usmerjanju (refleksivna medvrstniška skupina), vendar je predpogoj, da jim zagotovimo varno okolje z jasnimi pravili in toplimi medosebnimi odnosi. Tako je zelo pomembno, da z mladostniki razvijamo pozitivno klimo.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Razredna (šolska) klima je dogajanje v razredu (v šoli), ki je določeno z: odnosom (povezanost, podpora, konflikt), osebnostnim razvojem (rast, napredovanje) in sistemskimi spremembami (pričakovanja, pravila) (Fraser, 1989, Zabukovec, 1998: 7).

Na klimo v razredu pa pomembno prispeva vsak posameznik s svojim vedenjem. Na posameznikovo obnašanje v skupini vplivajo: osebnostne značilnosti: spol, dedne dispozicije, temperament, prepričanja, vrednote, cilji ter okolje – socialni vplivi: klima v družini (vzgojni stil staršev, lik očeta in matere, oblike agresivnosti), vrstniške skupine (trpinčenje med učenci), šola (vloga klime, pravil in odnosa), revščina (vpliv na samopodobo) in mediji, razlagata Anderson in Bushman (2002: 27-51).

Če želimo uspeti pri razvijanju pozitivnega lastnega samovrednotenja pri delu v skupini, je potrebno zagotoviti ustrezno klimo. Tako je potrebno delati večplastno ter izhajati iz

posameznikovih trenutnih stisk in potreb. Skupina za dekleta in fante je del celostnega pristopa (Škrlj, A., 2014, Interno gradivo).
Preko predavanja in delavnic smo skušali delati na posameznih področjih znotraj obeh skupin: otroci in učitelji.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako medvrstniška skupina s pomočjo refleksije vpliva na boljšo klimo v razredu?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

S projektom smo želeli:

- posodabljeni in razvijati primer dobre prakse,
- prepoznavati skrite stiske mladostnikov, ki jih ob vsakodnevnom življenju v šoli in doma ne verbalizirajo;
- skozi izkušnje iz skupinske dinamike vplivati na pozitivne odnose med vsemi vpletenimi v proces;
- učiti se sprejemati sebe (tesnoba in anksioznost, drugačnost) in druge;
- prepoznavati konflikte med vrstniki in učiti se ustreznega odzivanja nanje.
- priprava poglobljenega strokovnega gradiva na temo projekta (povezanost teorije s prakso)

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

1. IZHODIŠČNA IDEJA / PROBLEM / RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

Kako medvrstniška skupina s pomočjo refleksije vpliva na boljšo klimo v razredu?

2. OPIS / RAZLAGA DEJSTEV

Bistvena novost pri takšnem načinu dela je pozitiven feedback vrstnikov v spolno ločenih skupinah, kjer je polje njihovih težav bolj podobno in se tudi počutijo bolj varne.

3. NAČRTOVANJE

V projektu je skupno sodelovalo 30 učencev od 6. do 9. razreda in oddelka PPVI IVa in Va.

Delavnice smo izvajali tedensko ali na štirinajst dni (znotraj ur socialnega učenja ali oddelčne skupnosti) skozi vse šolsko leto. Evalvacije pa smo imeli mesečno, na srečanjih skupine inovacijskega projekta, kjer smo preko povratnih informacij delo izboljšali ter vsebino delavnic prilagodili glede na potrebe specifičnega razreda.

V mesecu januarju smo pripravili izobraževanje (predavanje, delavnice) za učitelje.

Preko vprašalnikov (Razredno okolje) in določenih delavnic, ki so služili kot sociogram, smo izvedeli tudi kakšna je klima v posameznem razredu. Glede na rezultate smo potem tudi načrtovali delo.

UVAJANJE AKCIJE

Mesec	IZVEDENE DEJAVNOSTI
-------	---------------------

September	Oblikovanje projektne skupine in podrobnega načrta dela,
Oktober	Priprava strokovnega gradiva, Izvajanje diagnostičnega vprašalnika za učence (posnetek stanja),
November	
December	
Januar	Priprava in izvedba predavanja in delavnic za učitelje (18. 1. 2014),
Februar	Priprava in analiza strokovnega gradiva,
Marec	Priprava polletnega poročila za ZRSS, predstavitev dela na polletni refleksiji na ZRSS
April	Izvajanje delavnic, refleksijska srečanja z učitelji, izvajanje diagnostičnega vprašalnika za učence (posnetek stanja)
Maj	
Junij	Priprava končnega poročila za ZRSS, Izvajanje diagnostičnega vprašalnika za učence in učitelje (posnetek stanja),
Julij	srečanje strokovne skupine evalvacija dela
Avgust	Priprava zaključnega poročila za ZRSS
Stalna naloga	Sodelovanje z vodstvom šole, sodelovanje z ZRSS, sprotne analize in refleksije, procesno razvijanja inovacijskega projekta

Delo je potekalo po zastavljenih ciljih brez večjih težav in ovir.

a) SPREMLJANJE UČINKOV

Metode (kako?)

Uporabljali smo tako posredne (preko opazovanja otrok v skupini in na šolskih hodnikih) kot neposredne (pogovor in debate v delavnicah ter v skupini inovacijskega projekta, pregled dokumentacije in vprašalnikov) metode dela.

Tehnike (s čim?)

Glavne tehnike so bili

1. vprašalnik Razredno okolje – za učence, merili smo medosebne odnose in sistem
2. sociogrami preko različnih praktičnih delavnic
3. analiza dnevnikov in dokumentacij

b) RAZLAGA UČINKOV

Ugotovili smo (preko merskih instrumentov), da se je klima na šoli izboljšala (področje medosebnih odnosov in sistema). Delavnice so bile namenjene tako učencem kot tudi odnosom med učenci in učitelji. Ugotovili smo, da se mladostniki počutijo dobro.

Opazen pa je bil tudi napredek v rezultatih, ki smo jih dobili ob koncu šolskega leta v primerjavi s tistimi, ki smo jih izmerili decembra.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Čeprav je bilo v preteklih letih veliko narejenega na področju klime na naši šoli smo želeli v projekt vključiti čimveč učencev in zainteresirane učitelje. Preko evalvacij in refleksij učiteljev ter vprašalnikov, ki so jih reševali učenci, sem skušala delavnice približati specifičnim potrebam otrok in upoštevati značilnosti posamezne skupine. Pri neposrednem delu z mladostniki smo izhajale in njihovih aktualnih problemov in trenutnih stisk (delale smo po sistemu »tukaj in sedaj«), predvsem pa je pomembno vlogo imelo varno okolje. Strokovne delavke so delavnice izvajale na način, ki je njim bil najbližji.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
S projektom smo tako želeli:

- posodabljanje in razvijanje primer dobre prakse,
- naučiti učence konstruktivnega reševanja vsakdanjih stisk,
- spodbujanje pozitivnega samovrednotenja (učenje za življenje),
- priprava poglobljenega strokovnega gradiva na temo projekta (povezanost teorije s prakso)

Pričakovani cilj inovacije je dosežen. V sodelovanju s strokovnimi delavkami smo pripravile pedagoško interno gradivo, ki smo ga tekom leta dopolnjevale. Preko delavnic in strokovnih srečanj pa smo razvijali asertivnost, posodabljali in razvijali primer dobre prakse ter spodbujali pozitivno samovrednotenje. Zavedam pa se, da je delo na področju klime namenjeno učenju za vse življenje, zato se bo delo nadaljevalo tudi izven projekta.

Rezultate pa smo preverili preko vprašalnikov in sociograma.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

a) Število učencev

V projektu je skupno sodelovalo 30 učencev od 6. do 9. razreda in oddelka PPVI IVa in Va.

b) Število učiteljev

V delavnicah smo sodelovale 4 strokovne delavke.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke smo zbirali preko opazovanja vedenja otrok, vodenja dnevniških zapisov (izhajali smo iz specifičnih potreb razreda in otrok), vprašalnika Razredno okolje in sociograma.

Metode obdelave podatkov

Ugotovitve smo analizirali in reflektirali ter delo nadgrajevali iz sprotnih rezultatov.

Prikaz rezultatov

Rezultate sem prikazala v spodnji točki.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Učenci so izpolnjevali vprašalnik Razredno okolje (izpolnilo ga je 20 učencev, 6-9. razred), ki smo ga izvedli ob začetku in na koncu šolskega leta. Vprašalnik ima dve vzporedni verziji: obstoječe stanje oziroma želeno stanje. Razlika med obema verzijama naj bi bila ravno pravišnja (zmerna razlika je od 1 – 3 točke):

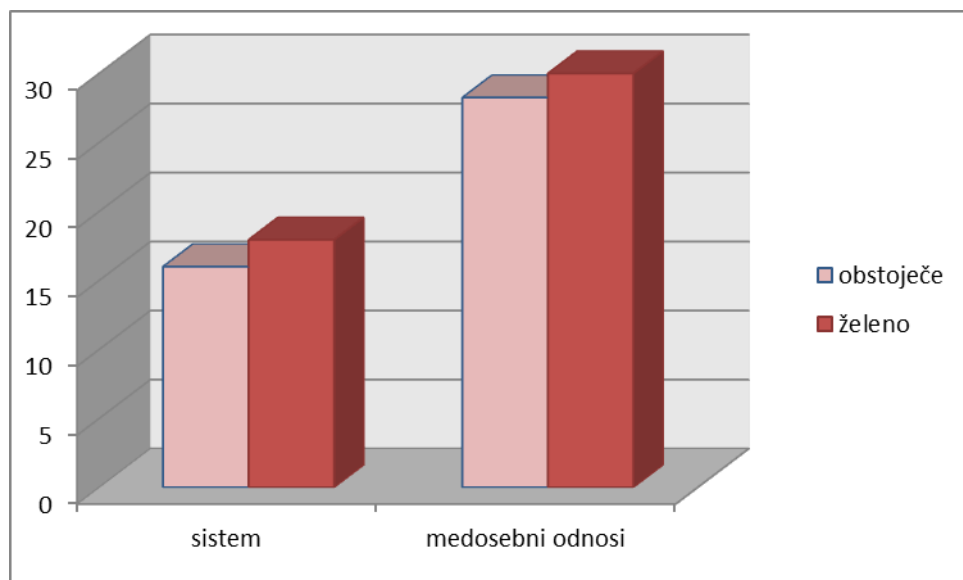
- če je razlika prevelika, je cilj preveč nedosegljiv in ni motivacije za spremembo
- premajhna razlika tudi deluje nemotivirajoče

Kategoriji razredne klime, ki ju izmerimo sta (težiti morata k čimvišjemu številu točk):

- **medosebni odnosi**, ki opisuje medosebne odnose v razredu, med učenci in učiteljem (angažiranost, socialni stiki, podpora učitelja),
- **sistem**, ki opisuje organizacijski vidik pouka in pravila, ki veljajo (red in organizacija, jasnost pravil).

Tabela 1: Rezultati učenci OŠ Roje oktober 2013

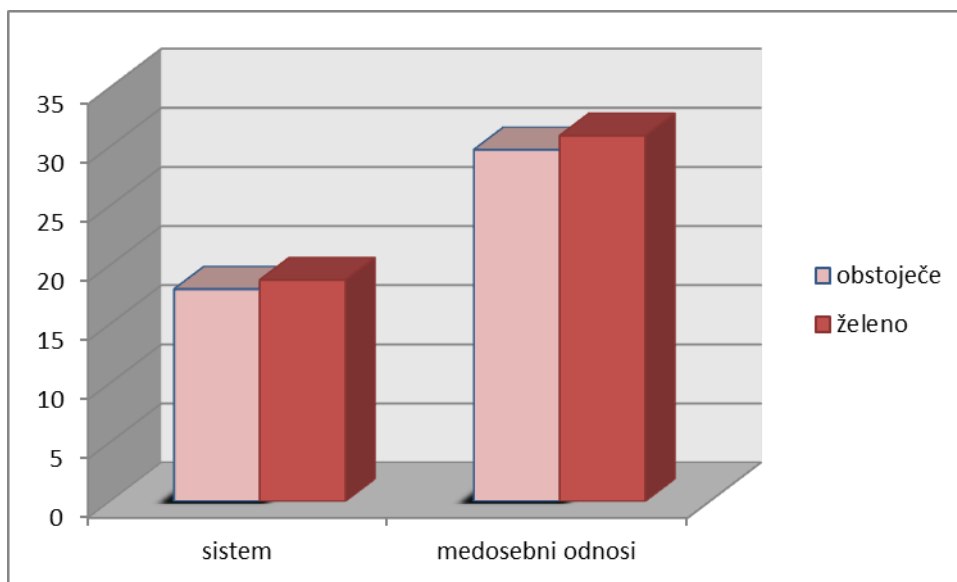
OŠ Roje	sistem	medosebni odnosi
obstoječe	16	28,25
želeno	17,95	30

Graf 1 ponazarja rezultate učencev OŠ Roje (ravno pravišnja razlika med obstoječim in želenim stanjem, da je motivacija za spremembo).

Tabela 2: Rezultati učenci OŠ Roje junij 2014

OŠ Roje	sistem	medosebni odnosi
obstoječe	17,95	29,75
želeno	18,73	30,93

Graf 2 predstavlja rezultate učencev OŠ Roje, in sicer junij 2014

Na področju medosebnih odnosov so učenci dosegli višje število točk kot meseca oktobra, kar je razvidno iz gornjih grafov. Torej lahko ugotovimo, da zaznavajo veliko pozitivnih medsebojnih stikov, v skupinah se dobro počutijo.

Napredek sem ugotovila tudi na področju sistema (jasnost pravil, red in organizacija dela v razredu). Tu so učenci tudi dosegli večje število točk (junija 17, 95, oktobra pa 16).

Predpogoj, da lahko mladostnik uspešno razvija lastno samovrednotenje in utrjuje svojo samopodobo, je zagotoviti varno okolje, kjer vsak posameznik čuti do skupine tudi pripadnost. Ugotovili smo, da so učenci napredovali na teh področjih in bomo s tem načinom dela nadaljevali tudi v prihodnjem šolskem letu v sklopu našega vzgojno izobraževalnega dela.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Projekt (srečanja, delavnice in izobraževanja) je pozitivno vplival na medosebne odnose, sistem in osebno rast, zavedamo pa se, da je klima področje, na katerem je potrebno delati vse življenje (vseživljenjsko učenje).

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

3. raven: Razvijanje »dobre prakse«

Delavnice za mladostnike in srečanja smo izvajali enkrat tedensko ali na štirinajst dni. Bistvena novost pri takšnem načinu dela je pozitivni feedback vrstnikov v spolno ločenih skupinah, kjer je polje njihovih težav bolj podobno in se tudi počutijo bolj varne. Na ta način

posledično mladostniki razvijajo in utrjujejo pozitivno samopodobo, izboljšali pa so se tudi medosebni odnosi ter organizacija in jasnost pravil v razredu, kar pa smo ugotovili preko evalvacijskih vprašalnikov Razredno okolje.

Z učitelji smo skupaj pripravljali tudi strokovno gradivo, ki smo ga izvajali preko delavnic učenja asertivnosti, mesečno pa smo potem delo reflektirali ter predlagali izboljšave.

Možnosti uvajanja v druga področja

Inovacijo lahko uporabi vsak delavec na naši šoli, saj pripomore k izboljšanju odnosov in osebnostnem razvoju. V proces smo vključili tako učitelje kot otroke, ki bodo v naslednjih letih nadaljevali delo po začrtanih smernicah.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Pripravili smo:

- strokovno gradivo na temo projekta,
- spoznali načine, kako lahko bolj kvalitetno shajamo drug z drugim.

Literatura

Anderson, C. A., Bushman, B. J. (2002): Human aggression, v: Annual Review of Psychology, 53, str. 27-51.

Interakcijske vaje (III. In IV. del), Center za socialno delo Piran, februar 1996,

Komljanc, N. (2007/2008): Spletni zvezek akcijskega raziskovanja, ZRSŠ.

Kozar, N. (2002). Nasilje? Ne, hvala!, v: Šolsko svetovalno delo, 1 (8), str. 7-10.

Mlinarič, M. (2007/2008): Spletni zvezek akcijskega raziskovanja, ZRSŠ.

Olweus, D. (1996): Trpinčenje med učenci. Kaj vemo in kaj lahko naredimo? Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Reasoner, W. R. (2013): Razvijanje pozitivnega samovrednotenja, Priročnik za mentorje, Inštitut za razvijanje osebnosti

Škrli, A. Bogovič, M., M. (2014): Kdaj bo spet skupina za dekleta in fante? Interno gradivo.

Škrli, A. Bogovič, M., M. (2007): Reci nasilju NE! Priročnik za učitelje. Interno gradivo.

Virk Rode, J., Belak, Ožbolt, J. (1998): Socialne igre v osnovni šoli, Zavod RS za šolstvo.

Zabukovec, V. (1998): Merjenje razredne klime, priročnik za učitelje. Ljubljana: Produktivnost, d.o.o, Center za psihodiagnostična sredstva.

OŠ Sveta Ana
Sveta Ana 14
2233 Sveta Ana

Glasbeno – didaktične igre

2012 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Nataša Petek, prof. glasbene umetnosti

Sodelavci: Lidija Kocbek, Aleš Milošič, Marija Hauptman, Cvetka Emeršič, Teja Lončarič, Anja Senekovič, Jožica Drozg Slaček, Ana Šnofl, Metka Amon Beber, Polona Kastelic, Suzana Kaloh, Aleš Žumer, Boris Mlakar

Konzulent: Ada Holcar Brunauer, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Zanimivo je opazovati in raziskovati interese učencev ter njihova močna oz. šibka šolska področja. Nekateri z veseljem plešejo, spet drugi izkoristijo vsak trenutek za športne aktivnosti, tretji se ubadajo z matematičnimi ugankami ali pa razvijajo multimedijske veščine. Veliko se jih rado zadržuje v knjižničnih prostorih: berejo, ustvarjajo projektna dela, brskajo za zgodovinskimi podatki... Vsak učenec je v nečem dober in tiste reči zelo rad počne in hkrati je običajnemu osnovnošolcu kakšna šolska dejavnost nekoliko manj pri srcu, a z gotovostjo lahko na podlagi 15-letnih delovnih izkušenj v razredu trdim, da se vsi učenci - tako majhni kot veliki - zelo radi igrajo. Kadar je igra naravnana tako, da lahko z njeno pomočjo učenci dosežejo cilje iz učnega načrta, je veselje in zadovoljstvo učitelja in tudi učenca toliko večje.

Glasbeno-didaktične igre (GDI) so poučne igre na glasbenem področju. Za predšolske otroke lahko kar precej GDI najdemo v literaturi, manj jih je za prvo in drugo triado osnovne šole, zelo malo oz. skoraj nič pa za tretjo triado OŠ. Prav iz tega razloga in potrebe je v nastajanju zbirka glasbeno-didaktičnih iger v štirih sklopih na podlagi ciljev iz učnega načrta Glasbene umetnosti v OŠ. Vsaka igra je razdeljena na tri težavnostne stopnje, ki prehajajo od lažje k težji, vendar so stopnje med seboj lahko tudi neodvisne. Zbrane igre so v razredu praktično preizkušene, nekaj je avtorskih, nekaj prirejenih, kakšna pa tudi povzeta.

Zbrane glasbeno - didaktične igre lahko učitelj uporabi za motivacijo, utrjevanje, ponavljanje, krepitev ritmično-melodičnega glasbenega posluha, za sproščanje in nenazadnje za zabavo, ne samo pri pouku glasbene umetnosti, ampak tudi pri drugih predmetih.

Abstract:

It's interesting to observe and research the students' interests, their strengths and their weaknesses. Some of them like dancing, some spend every moment of their free time doing sports, others enjoy solving mathematical riddles or develop their multimedia skills. Many of them like to spend time in the library-they read, work on projects, search for hystorical data ... Every student is good at something and enjoys doing that, but at the same time, an average pupil usually has a school activity that he is not particulrly fond of. However, in the 15 years of teaching I have learned that all pupils (younger and older) love to play. When the game is created to help achieve certain goals, it certainly encreases the contentment of both the student and the teacher.

Musical-didactic games are educational music games. For pre-school children, a lot of such games can be found in the existing literature, but the number decreases as the age of the learners goes up. That is the reason for creating a collection of musical-didactic games in four compounds based on the aims of the primary school curriculum for music. Every game has got three levels changing from the easiest to the most difficult, that can also be independant. The games in the collection have already been practised in the classroom, some of them are original (authorial) and some not.

The collected musical-didactic games can be used for motivation, practice, repetition, development and enhancement of rhythmical and melodical sense, for relaxation, and fun – not just during music classes but also for any other subject.

Ključne besede: Glasbeno-didaktične igre, Glasba, OŠ Sveta Ana

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako zbrati in urediti glasbeno-didaktične igre in jih strniti v uporabno celoto, ki bi jo učitelj lahko učinkovito uporabljal pri vzgojno-izobraževalnem procesu, ter kako s tem izboljšati kakovost in strokovnost pri glasbeni vzgoji v osnovni šoli ter nižji glasbeni šoli?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Akcijsko raziskovanje največ pripomore k zbiranju, urejanju in ustvarjanju glasbeno-didaktičnih iger. Naše delo bomo zaključili z izdajo priročnika namenjenega učiteljem glasbene umetnosti v osnovnih in glasbenih šolah ter študentom glasbene pedagogike. V priročniku bodo kazalke za spletne povezave do praktično izvedenih primerov, ki bodo posneti na OŠ Sv. Ana.

V današnji šoli obstaja nujna potreba po priročniku, ki bi celovito in na enem mestu učitelju omogočil hitro in kakovostno iskanje primernih glasbeno-didaktičnih iger za določen sklop glasbenih vsebin.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Vodji projekta sva pripravili prvi sklop glasbeno-didaktičnih iger in z njim seznanili učiteljice razrednega pouka na OŠ Sveta Ana. Ta prvi sklop sva predstavili na prvi delavnici s pomočjo demonstracije in igre vlog. Posredovali sva navodila, kako na novo pridobljena znanja prenesti v razred in kako nato zbirati rezultate, zapisovati lastna opažanja in ideje ter ideje učencev.

Na naslednjem srečanju smo izmenjali prve raziskovalne izkušnje. Nove ideje in pridobljene rezultate smo analizirali in ugotavljali učinkovitost GDI pri pouku. Reševali smo probleme in iskali alternativne rešitve. S kritičnim mišljenjem smo uskladili vsebine ter pripravili načrt za snemanje. Vodji projekta sva podali navodila za izvajanje 2. sklopa GDI. Snemalna ekipa je po drugem srečanju pričela z vpeljevanjem 2. sklopa GDI v prakso in hkrati s snemanjem že utrjenega 1. sklopa GDI. Tako smo nadaljevali še s tretjim in zadnjim, četrtem sklopom.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Ugotavljamo, da je pouk z vključenimi GDI pestrejši, bolj razgiban in učencem zanimivejši.

Naučili smo se novih strategij, učnih pristopov in različnih metod dela. Z GDI smo svoje delo in pouk popestrili, svoje znanje nadgradili, z izkušnjami pa pridobili samozavest na glasbenem področju in nove zamisli, ki jih vnašamo v učni proces.

V pouk glasbene umetnosti smo uspešno sistematično vnašali izvajanje glasbeno-didaktičnih iger.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Dosegli smo 3. raven novosti.

Primer »dobre prakse« sem vodja projekta s pomočjo glasbenih delavnic prenesla na učitelje. Učitelji so novo pridobljeno znanje uporabili pri svojem delu, ga evalvirali, pričeli so kreativno ustvarjati, vključevati nove zamisli tako učiteljev kot učencev in pričeli so raziskovati »svojo prakso«.

Literatura

Ambrožič, M. et al. Informacijsko opismenjevanje: Priročnik za delo z informacijskimi viri. 1. Natis. Ljubljana, Zavod republike Slovenije za šolstvo in šport, 2004. ISBN 961-234-487-6.

Holcar, A. et al. Glasbena vzgoja: Učni načrt. El. Knjiga. Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, 2011. ISBN 978-961-234-960-8

OŠ Sv. Jurij ob Ščavnici – Enota vrtec Sonček
Ul. Edvarda Kocbeka 4
9244 Sv. Jurij ob Ščavnici

»Z igro do porajajoče se pismenosti v drugi starostni skupini«

2013 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Andreja Majcen, dipl. vzgojiteljica predšolskih otrok

Sodelavci: Mateja Maguša, dipl. vzgojiteljica predšolskih otrok, ravnatelj Marko Kraner, mag. manag., prof., vodja vrtca Vera Mihalič, dipl. vzgojiteljica predšolskih otrok

Konzulent: Nives Zore, prof. pedagogike in sociologije, pedagoška svetovalka za predšolsko vzgojo, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Porajajoča se pismenost v vrtcu je zelo pomemben del, ki ga je treba sistematično načrtovati in ga smiselno umeščati v vzgojno-izobraževalno delo glede na razvojne in individualne značilnosti otrok oz. ga razvijati. Pri našem inovacijskem projektu z naslovom »Z igro do porajajoče se pismenosti v drugi starostni skupini« smo dali poudarek na spodbudnem učnem okolju za razvoj otrokovih jezikovnih kompetenc, na igrivem spoznavanju jezika, razvoju govora in pozitivnega odnosa do branja. Glavni cilj in namen projekta je bil povečati sistematičnost v smislu načrtovanja, izvedbe in evalviranja ciljev in vsebin s področja porajajoče se pismenosti.

Z razvijanjem zgodnje pismenosti so otroci v vrtcu spoznavali svet tiska, slike in besede. Igrali so se z različnimi besedili (pravljice, deklamacije, recepti, pesmi ...), spoznavali oznake v svoji okolici, risali črke ter prepoznavali svoja imena. Med različnimi dejavnostmi v vrtcu je bilo tudi skupno branje z vzgojiteljico.

Otrokom smo pripravljali jezikovno bogato učno okolje, v katerem so se otroci vsak dan srečevali s knjigami, z revijami, z napisi, s plakati. Veliko smo se pogovarjali, opisovali, pripovedovali, se poslušali in tako bogatili besedni zaklad ter sporazumevalne sposobnosti. Organizirali smo spodbudno okolje, naši igralnici sta urejeni kot okolje, ki nudi spontane izzive za seznanjanje s pismenostjo, kotički v igralnicah so bogati s pisanimi besedami (časopisi, table, napisi, embalaža), z zemljevidi, s telefonskimi imeniki in z navodili s slikovnimi prikazi.

V projektu smo tako sledili napovednikom zgodnje pismenosti, in sicer pridobivanju besednjaka, metajezikovnemu zavedanju in pripovedovanju zgodb. Izvajali smo veliko zanimivih, načrtovanih dejavnosti s področja porajajoče se pismenosti, izkoristili številne pobude otrok, ki so se porajale ob njihovi igri ter aktualne situacije in dogodke, ki so pritegnile otroke.

Abstract:

The rise of literacy in kindergarten is an integral component that needs to be systematically planned and logically included in education according to the developmental and individual characteristics of children. In our innovative project, titled "The rise of literacy in the second age group through games", we put importance on creating an encouraging learning

environment for children to develop language competence, a playful way of learning a language, development of speech, and a positive attitude toward reading. The main goal and purpose of the project has been to enrich the system with planning, execution, and the evaluation of goals and content in the field of the rise in literacy.

By developing early literacy, children have come in contact with the world of print, images, and words. They played with different types of texts (fairy tales, declamations, recipes, songs, etc.), recognized signs in their environment, drew letters, and recognized their own names. Among the different activities in kindergarten they also conducted group reading with their teacher.

We prepared a rich learning environment for the children in which they came into contact with books, magazines, signs, and posters on a daily basis. We spoke, described, narrated, listened, and thus enriched our vocabulary and communication skills. We organized an encouraging environment, our playrooms are arranged to offer spontaneous challenges for coming into contact with literacy, the corners in the playrooms are stocked with written words (newspapers, blackboards, signs, packaging), maps, telephone directories, and instructions with images.

In our project, we followed the indicators of early literacy, vocabulary knowledge, metalinguistic awareness, and narration of stories. We conducted many interesting activities in the field of the rise of literacy and used many suggestions offered by the children when they were playing.

Keywords: child, speech, rise of literacy, encouraging environment, game, the role of the educator.

Ključne besede: predšolski otrok, govor, porajajoča se pismenost, spodbudno učno okolje, igra, vloga vzgojitelja.

Izhodišče

Vedno pogosteje opazamo, da so otroci govorno vse slabše razviti. Ob današnjem modernem tempu življenja je verjetno to tudi posledica vpliva različnih medijev (televizija, računalniki, ...) in premalo verbalnih spodbud. Ker pa se v vrtcu zavedamo, da otroci že v predšolskem obdobju, predvsem v spodbudnem okolju, razvijejo predbralne in predpisalne zmožnosti, jim želimo ustvariti oz. zagotavljati spodbudno okolje in čim več priložnosti ter različnih dejavnosti, v katerih razvijajo govor, predbralne in predpisalne sposobnosti v skladu z njihovimi razvojnimi značilnostmi ob upoštevanju individualnih potreb, interesov in okolja, iz katerega izhajajo. Zato je pomembno, da se že v predšolskem obdobju zavedamo pomena spodbudnega okolja za razvoj otrokovega govora in njegove pismenosti.

Nacionalni dokument Kurikulum za vrtce (1999) govori o tem, da je predšolsko obdobje najpomembnejše za razvoj govora, ki odpira široke možnosti za sodelovanje in komunikacijo otrok z odraslimi in z otroki, za seznanjanje s pisnim jezikom ter za spoznavanje nacionalne in svetovne književnosti. Otroci se učijo jezika ob poslušanju vsakdanjih pogovorov in pripovedovanju literarnih besedil, ob poslušanju glasnega branja odraslih, s pripovedovanjem, z opismenjevanjem, ob učenju otrok od otrok, v različnih socialnih igrah, pravljičah, izštevankah, rimah, šaljkah, ugankah, besednih igrah ipd. Temeljni cilj, ki definira globalne cilje, je »razumevanje jezika kot temelja lastne identitete« (Kurikulum za vrtce, 1999, str. 32).

L. Marjanovič Umek ugotavlja, da številne raziskave, ki so bile opravljene v zadnjih dvajsetih letih na področju govora in pismenosti otrok, kažejo na to, da so visoki in pomembni

napovedniki zgodnje in akademske pismenosti otrok predvsem besedišče otrok, pragmatična zmožnost otrokovega pripovedovanja zgodbe in metajezikovne zmožnosti otrok. Poudarja pa tudi simbolno igro otrok, zgodnje socialne interakcije med odraslim in otrokom ter med otroki oz. vrstniki, potem skupno branje, dejavnosti s knjigami, risanje in pa simbolno bogato družinsko in vrtčevsko okolje (Marjanovič Umek, 2012).

Cilji projekta

S projektom smo želeli poudariti pomembnost področja porajajoče se pismenosti v predšolskem obdobju, saj je pismenost kulturna vrednota posameznika in družbe ter sodi med glavne dejavnike kakovostnega življenja v sodobnem času. Glavni cilj in namen projekta je bil povečati sistematičnost v smislu načrtovanja, izvedbe in evalviranja ciljev in vsebin s področja porajajoče se pismenosti. Cilji inovacijskega projekta so bili doseženi.

V projektu smo sledili naslednjim ciljem:

- Otrokom zagotavljati spodbudno okolje za razvoj govora, predbralnih in predpisalnih sposobnosti v vrtcu, ki so pomembne za kasnejše uspešno učenje ter razumevanje branja in pisanja (glasovno zavedanje, spoznavanje in prepoznavanje črk, razumevanje vloge tiska, zaznavanje in prepoznavanje tiska iz okolja, razumevanje navodil).
- Učenje in spodbujanje k pravilni izgovorjavi posameznih črk (sičniki, šumniki, črka r).
- Razvijanje jezika na vseh jezikovnih ravneh.
- Učenje samostojnega pripovedovanja in ustvarjalnega izražanja v jeziku.
- Spodbujanje družinskega branja preko različnih dejavnosti (bralna nalepka, bralni nahrbtnik).
- Razvijanje prstnih spretnosti, t. i. fine motorike, ki je predpogoj za kasnejše pisanje.

Potek dela

Vse strokovne delavce vrtca in starše smo seznanili z inovacijskim projektom (pomen, naloge, cilji) ter sestavili projektno skupino. Zastavili smo si raziskovalno vprašanje: »Kako otrokom v drugi starostni skupini (3-6 let) omogočiti spodbudno okolje za razvoj govora v vrtcu in doma?«, na katero smo preko izvajanja različnih dejavnosti porajajoče se pismenosti otrok našli veliko odgovorov. Cilje smo skrbno načrtovali in jih skozi leto tudi dopolnili ter razčlenili glede na dejavnosti in posebnosti, ki smo jih zaznali. Oblikovali smo si tudi opazovalne liste, ki so nam bili v pomoč pri spremljanju otrokovega napredka in pri preverjanju uspešnosti izvajanja dejavnosti v okviru inovacijskega projekta.

Načrtovanje faz projekta:

1. FAZA:

- oblikovanje spodbudnega okolja za razvoj govora – ureditev igralnice (označevanje in opis kotičkov, pohištva, zabojev z igračami, »branje« simbolov, ureditev stalnega knjižnega in lutkovnega kotička, priprava in izdelava različnih sredstev za simbolno igro, diktafon in kamera za snemanje ...),
- seznanitev staršev z inovacijskim projektom,
- dogovor o načinu opazovanja otrok na področju govora in področja opazovanja (na začetku šolskega leta),
- srečanje s konzulentko,
- ureditev t.i. »Modrega kotička«. Strokovne delavke smo za kotiček izdelale zanimive jezikovne igre, ki so jih imeli otroci vedno na razpolago in so bile različnih težavnostnih stopenj,
- izvajanje bralne nalepke in bralnega nahrbtnika (ti dve dejavnosti, preko katerih spodbujamo bralno kulturo, otroke in starše združujeta na poseben način, hkrati pa jih povezujeta z vrtcem),

- obisk šolske knjižnice – pravljica ura v knjižnici,
- opazovanje, beleženje napredka otrok,
- na podlagi ugotovitev iz opazovanj smo izdelali nove didaktične igre iz področja PSP za »Modri kotiček«,
- vključitev izvajanja različnih jezikovnih dejavnosti – v mesecu decembru poudarek na skupnem branju pravljic v skupini,
- sodelovanje s svetovalno delavko – pomoč pri razvijanju finomotorike in grafomotorike ter predbralnih veščin – izvajanje grafomotoričnih vaj,
- izmenjava zapaženega, na podlagi opaženega izdelamo poročilo o stanju po skupinah (v skupini VII in V) – realizacija stanja, primerjava začetnega stanja z vmesnim.

2. FAZA:

- vsakodnevno načrtno in priložnostno izvajanje jezikovnih dejavnosti, izvajanje različnih vaj pri gibanju, pri dnevni rutini, v zvezke,
- izdelovanje iger za Modri kotiček,
- izvajanje nenačrtovanih jezikovnih dejavnosti (spontane, priložnostne),
- načrtno izvajanje jezikovnih dejavnosti – kratki zapisi, evalvacija,
- aktivnejša vključitev otrok, ki jih jezikovne dejavnosti ne pritegnejo preko dodatnih spodbud in motivacije,
- ugotovitve, katere igre otroke najbolj pritegnejo,
- obisk knjižnice,
- srečanje s konzulentko,
- srečanje s starši v vrtcu v smislu prikaza naših dejavnosti v okviru porajajoče se pismenosti – dejavnosti projekta nazorno prikažemo v obliki igrarij,
- razvijanje porajajoče se pismenosti pri vsebinah, temah, ki smo jih v pomladnem času raziskovali – pust, praznovanje pomladi, praznovanje materinskega dneva, tema Potujmo po Sloveniji in jo spoznajmo – priprava na zaključno prireditve otrok, ki zadnje leto obiskujejo vrtec,
- skupna evalvacija in vrednotenje poteka dejavnosti vseh udeležencev projekta z izmenjavo izkušenj, predlogi, mnenja glede različnih pristopov sodelavcev inovacijskega projekta.

3. FAZA:

- priprava poročil in pisnega gradiva,
- evalvacija dela skupaj s konzulentko,
- priprava gradiva za objavo prispevkov o inovacijskem gradivu v medijih,
- priprava poročila in publikacije o projektu,
- predstavitev IP na zaključni prireditvi v mesecu juniju in na razstavi vrtca.

Ugotovitve in spoznanja

Skozi projekt smo ugotovili, da:

- otroci z velikim zanimanjem sodelujejo pri izvajanju načrtovanih in nenačrtovanih, spontanih dejavnosti s področja porajajoče se pismenosti,
- ureditev in oblikovanje spodbudnega simbolno bogatega okolja za področje PSP,
- spodbudno bogato okolje pozitivno vpliva na razvoj otrokovega govora, otroci hitreje razvijajo simbolno igro – z rabo simbolov aktivneje izvajajo miselne in govorne pretvorbe, kar omogoča razvoj metajezikovnih zmožnosti,
- otroci, še posebej pa deklice, se zelo radi igrajo v novem »Modrem kotičku«, ki vsebuje veliko didaktičnega materiala,

- otroci se veliko več pogovarjajo, dogovarjajo in odgovarjajo, otroci že govorijo v daljših stavkih, izraziteje izražajo svoje potrebe, stališča in čustva,
- otroci pogosto kažejo motivacijo za spontano pisanje črk, besed, veliko bolje in hitreje prepoznavajo črke svojega imena ter imena drugih otrok,
- otroke je vključitev oz. uporaba zvezkov zelo navdušila, brez pobude so začeli otroci posegati po svojih zvezkih, v katere so risali svoja doživetja ter jih vrstnikom in vzgojiteljicam opisovali, risali črte, kroge, zapisovali svoja imena, imena svojih prijateljev, črke, števila, besede, ter se učili rokovati z zvezkom,
- otroci uporabljajo tako narečje kot tudi knjižni jezik – otroci se med spontano igro v večini pogovarjajo v narečju, na jutranjem krogu (vsako jutro se vsi zberemo in se pogovorimo o dnevu), in v pogovoru z vzgojiteljicami pa knjižno – torej otroci že ločijo (prepoznajo) med narečjem/pogovornim jezikom in knjižnim govorjenim jezikom,
- otroci se zelo radi zadržujejo v stalnem Knjižnem kotičku, kjer si izmišljujejo svoje zgodbe, si ogledujejo različno slikovno gradivo, sami opisujejo naslikano drugim otrokom in tudi vzgojiteljicam,
- ob našem skupnem branju in pripovedovanju pravljic so otroci bolj natančno poslušali in hitreje razumeli vsebino prebranega. Med otroki in vzgojiteljicami so se poglobljale tudi čustvene vezi,
- ob sodelovanju v inovacijskem projektu strokovne delavke opažamo, da v svoje delo bolj zavestno vnašamo dejavnosti z elementi porajajoče se pismenosti, bolj smo osredotočene na posameznega otroka v skupini in tudi pogovorne ure s starši lahko izvajamo bogatejše in bolj poglobljeno.

Širjenje novosti

Naš »Modri kotiček« v igralnici je na razvoj otrok vplival zelo pozitivno, preko njega smo aktivno spodbujali govor ter pismenost otrok v vrtcu in pozneje učencev v šoli, otroci so v njem vsakodnevno spontano sodelovali, razvijali so svoje sposobnosti in tako na področju porajajoče se pismenosti aktivno napredovali. Otrokom bomo tudi v prihodnosti ponudili »Modri kotiček«, še naprej bomo otrokom omogočali razvoj zgodnje pismenosti v vrtcu, preko katerega bodo spoznavali svet tiska, slike in besede. Igrali se bomo z različnimi besedili (pravljice, deklamacije, recepti, pesmi ...), spoznavali oznake v svoji okolici, risali črke ter prepoznavali svoja imena. Pripravljali bomo jezikovno bogato učno okolje, v katerem se bodo otroci vsak dan srečevali s knjigami, z revijami, z napisi, s plakati, se veliko pogovarjali opisovali, pripovedovali, se poslušali in tako bogatili besedni zaklad ter sporazumevalne sposobnosti. Med različnimi dejavnostmi v vrtcu bomo še naprej dajali poudarek tudi skupnemu branju z vzgojiteljico, saj ima kakovostna otroška knjiga pomembno estetsko vlogo, vlogo v procesu socializacije in razvoju govorne kompetentnosti, zlasti v razvoju otroškega besednjaka, govornega izražanja in seznanjanja s tiskanim gradivom.

Drugim lahko ponudimo publikacijo o projektu, ogled igralnice in kotičkov v njej, ki so urejeni kot okolje, ki nudijo spontane izzive za seznanjanje s pismenostjo, igre našega »Modrega kotička«, videoposnetke, fotografije in izdelke otrok o projektu, celotno poročilo o inovacijskem projektu.

Literatura

Bucik, N. (2009). Didaktične igre za spodbujanje porajajoče se pismenosti. V: Livija Knaflič in Nataša Bucik (Ur.). Branje za znanje in branje za zabavo. Ljubljana: Andragoški center Slovenije, str. 107–115.

Grginič, M. (2008). Vsak po svoji poti do pismenosti: priročnik za vzgojitelje in starše predšolskih otrok. Mengeš: Izolit.

Knaflič, L. (2009). Družinska pismenost v predšolskem obdobju. V: Livija Knaflič in Nataša Bucik (Ur.). Branje za znanje in branje za zabavo. Ljubljana: Andragoški center Slovenije, str. 7–16.

Kurikulum za vrtce. Predšolska vzgoja v vrtcih. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

Marjanovič Umek, L. (2013). Razvoj bralne pismenosti in vloga ŠSD. Šolsko svetovalno delo, XVII, številka 1/2, str. 4–9.

OŠ Sveta Ana
Sveta Ana 14
2233 Sveta Ana v Slovenskih goricah

Didaktka ocenjevanja - formativno spremljanje

Vodja inovacijskega projekta: Barbara Pristovnik, prof. slov. in angl.

Sodelavci: Irena Rola Bek, predmetna učiteljica; Petra Cimerman, univ. dipl. pedagog; Mateja Kramberger, prof. nem. in slov.; Cvetka Emeršič, razredna učiteljica; Polona Kastelic, prof. razr. Pouka; Natalija Bauman, prof. angl. in zgod.; Boris Mlakar, prof., spec.

Konzulent: mag. Nada Nedeljko, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

V času sodelovanja v projektu se je v našem strokovnem timu zaradi spleta okoliščin, povsem nepovezanih s samim projektom, zamenjalo kar nekaj članov, s čimer se je na nek način spreminjala tudi dinamika projekta, vendar je bilo osnovno vodilo članov ves čas raziskovanje lastne prakse, izmenjevanje izkušenj, seznanjanje s primeri dobre prakse in ugotavljanje, kaj je šlo narobe pri tistih primerih, ki se niso izkazali kot najboljši, z namenom razvijati uspešen, učinkovit in sodoben način ocenjevanja, temelječega na spremljanju učenčevega dela in napredka. Osredotočili smo se na učenca in njegovo dejavnost, pri tem pa smo skušali razvijati in spodbujati čim aktivnejše sodelovanje pri celotnem procesu učenja in poučevanja. Prizadevali smo si za čim kvalitetnejši in tvoren način sodelovanja med učencem in učiteljem, ter si za osnovo, najpomembnejši gradnik kvalitetnega dela zastavili povratno informacijo, ki mora potekati v vseh smereh med udeleženci učnega procesa. Skoncentrirali smo se na diagnostično in sprotno (ali formativno) preverjanje in ocenjevanje zanja ter na vpliv le-teh oblik na motivacijo, odnos do dela in predmeta ter ne nazadnje tudi na končno (sumativno) ocenjevanje oz. njegove rezultate in učinke. Po večletnem delu in poglobljenem raziskovanju lastne prakse ugotavljamo, da je sprotno preverjanje in ocenjevanje znanja ključno za uspešno, osmišljeno delo učenca in učitelja, vendar pa mora biti dobro načrtovano ter sprotno in končno evalvirano. Za to je nujno izvajati tudi diagnostiko (pred)znanja, na podlagi katerega je mogoče ugotoviti učenčeva močna in šibka področja, njegove interese in pričakovanja, ter zastaviti načrt dela, ki bo skladen z njegovimi potrebami in željami. Pri tem je temeljna kvalitetna povratna informacija, saj je mogoče izključno z njo spostaviti ustrezen odnos in motivirati učenca za nadaljnje delo. Kadar so izpolnjeni vsi kriteriji (torej kvalitetno povratno informiranje, diagnostika in sprotno preverjanje) je tudi sumativna ocena, ki je pri nas še zmeraj (ali pa spet zmeraj bolj) nepogrešljiva, zgolj dejstvo, ki smiselno zaključí proces.

Abstract:

During our participation in the project, quite some members joined and left the team due to circumstances that were not connected to the project, thus constantly changing the dynamics of our work, but the main goal was to research our own work, discussing the things that proved to be successful and those that were not in order to create and evolve a successful, efficient and modern way of assessment that would be based on monitoring the student's work and progress. We have focused on the student and his activities, and tried to create and evolve an active participation in the process of learning and teaching on his behalf. We have struggled to achieve a high quality cooperation between student and teacher, and recognized feedback to be the most important element of this kind of work. The main focus of our research were diagnostic and formative assessment and their effect on motivation,

attitude toward work and subject, and on the sumative assessment (final mark). After several years of working on and researching of our own methodologies we find that feedback and formative assessment are key to successful and sensible work of both the student and the teacher, but have to be, however, well planned and constantly evaluated. To provide that it is necessary to diagnose the knowledge and thus determine what the student's are good at and what still needs to be worked on, his interests and expectations, and create a working plan that is compatible with his needs and wishes. Feedback is crucial in this, since it can create an appropriate relation between student and teacher, and motivate student to work further. When all the criteria is met (quality feedback, diagnostics, and formative assessment) the summative assessment (the mark) is just a fact that logically sums up the process.

Ključne besede: *povratna informacija, diagnostika, formativno spremljanje, evalvacija, motivacija*

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Pogosto se zgodi, da prihaja do razkoraka med pričakovanji učencev in staršev na eni strani ter dejanskim stanjem v šoli prav takrat, ko učenec za svoje znanje prejme oceno. Ocena je lahko nižja od pričakovane, višja od nje, vselej pa neskladje med pričakovanim in tem, kar se dejansko zgodi pri dodelitvi neke sumativne ocene, v učencu vzbudi občutek, da ne ve, kaj se od njega dejansko pričakuje. To lahko znatno vpliva na njegov odnos do dela, do predmeta, na njegovo samopodobo in motivacijo, nenazadnje pa tak odnos vpliva tudi na učitelja in na njegovo samopodobo, motivacijo in odnos do dela. Zgodi, da je prav ocenjevanje tisto, ki povzroča stres, konflikte in nejevoljo, sicer pa na odnos do dela in/ali predmeta vpliva tudi način dela pri pouku ali učenčeva prepričanja, s katerimi vstopa v proces učenja.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Ali obstaja pristop, ki bi hkrati zmožgal izboljšati motivacijo, zvišati raven znanja in olajšati ocenjevanje?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Didaktika ponuja obliko možnih metod in pristopov, s katerimi lahko učitelj naredi pouk privlačnejši, bolj razgiban (morda celo modnejši), vendar te večinoma nagovarjajo posamezne segmente poučevanja. Želeli smo ugotoviti, ali je mogoče z uporabo smiselne premika poseči v proces učenja in poučevanja na način, ki bi učinkovito izboljšal več aspektov hkrati. Potrebe, ki so se najodločneje ponujale, so bile potreba po višji motiviranosti učencev, po kvalitetnejšem znanju na višjih taksonimskih ravneh in po ocenjevanju, ki bi bilo hkrati učinkovito in čim manj stresno.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Razvojno-aplikativni projekt, ki je potekal v okviru ZRSŠŠ, je naš tim vpeljal v teoretična izhodišča in nas seznanil s praktičnimi rešitvami, ki jih ponuja koncept formativnega spremljanja učenčevega napredka. Po seznanjanju s ključnimi koncepti in načini dela pa smo se člani tima lotili individualnega načrtovanja dela, študija literature, ki je na voljo, ter se udeleževali delavnic, seminarjev in posvetov na to temo.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Ključni problem je bilo predvsem vprašanje metodologije. Vsak izmed članov tima ima namreč svoj lasten način dela in razmišljanja, zato smo se veliko ukvarjali z načini spremljanja, z zapisi, obrazci, vprašalniki, ki smo jih sprva oblikovali preveč podrobno, da bi lahko služili svojemu namenu. Zmotno smo verjeli, da potrebujemo poenoten sistem, obrazec, ki bi mu lahko sledili in z izvajanjem korakov, predvidenih v obrazcih, formativno spremljali učenčev napredek. Šele ko smo dojeli, da je osnova formativnega spremljanja povratna informacija, ki ni vezana na obliko pač pa na vsebino in vpletene osebe, smo se tudi zedinili. Izvajanje formativnega spremljanja je neposredno povezano z povratnim informiranjem, ki pripomore k izboljšanju odnosov in razredne klime, k prevzemanju odgovornosti za svoje delo (učenje in poučevanje), k zvišanju motivacije in (s pomočjo sooblikovanja) k razumevanju ciljev in pričakovanj.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
Kazalcev, ki bi z izmerljivo, dokazljivo gotovostjo dokazali, da so naši cilji doseženi, tako rekoč ni. So pa zato žive neštete ure, ki so s pomočjo drugačnega pristopa, itenzivnega povratnega informiranja tako učencev kot učiteljev, skupnega načrtovanja, skupnega ugotavljanja do kolikšne mere so zastavljeni cilji že doseženi in kam vodi pot od doseženega mesta. Najpomembnejši kazalci so bili pogovori z učenci, ki so začeli delo dojemati bolj kot izziv, se ga lotevati motivirani, saj so sami delno ustvarjali naloge, ter kritično razmišljali o tem, katere cilje že dosegajo in kako bi lahko svoje znanje nadgradili.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Pri projektu smo sodelovali ravnatelj, učiteljice razrednega pouka in predmetne učiteljice, ki smo delale z učenci, ki smo jih poučevale oz. pri predmetih, ki jih učimo – torej je bila zajeta celotna vertikalna (od 1. do 9. razreda).

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Zbiranje podatkov je potekalo predvsem na podlagi razgovora in občasnih vprašalnikov, ki so jih izpolnjevali učenci in učitelji.

Metode obdelave podatkov

Večina podatkov, ki smo jih zbrali, je bila evalvacijske narave, torej pridobljenih v določenih t. i. kritičnih trenutkih (npr. pred obravnavo nove snovi, na kontrolni točki in po obravnavi, ali pa pred izvedbo projekta, po zaključeni prvi fazi in ob koncu ...), pri tem pa je šlo predvsem za opise dosežkov, samoevalvacijo, refleksijo ipd. Učiteljice smo le-te primerjale (zapisi ali izjave enega učenca skozi določeno obdobje, zapisi ali izjave skupine v različnih trenutkih ...) in na podlagi pričevanj učencev ter svojih lastnih spoznanj prihajale do zaključkov.

Prikaz rezultatov

Rezultati se kažejo v razredu in na hodnikih, težko pa bi jih znanstveno prikazali na tem mestu. Nemogoče se namreč zdi izmeriti zadovoljstvo in sproščenost, motivacijo in željo po delu, učiteljice pa ugotavljamo, da se pri veliko učencih tak način dela kaže tudi v porastu ocen (npr. skozi šolsko leto ali leta) ali vsaj v preprečevanju upadanja le-teh, ter v zmanjšanju konfliktnih situacij, ki izhajajo iz nerazumevanja pričakovanj in ciljev.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Ugotavljamo, da je v šolskem prostoru (ne zgolj na relaciji učenec-učitelj) povratna informacija, ki je posredovana na primeren način in je vsebinsko bogata, neprecenljiva. Vsi vpleteni tako bolje razumejo drug drugega, njihova pričakovanja in zahteve, ter imajo možnost nanje tudi reagirati. Povratna informacija nam da možnost zastavljanja skupnih ciljev, ki si jih posameznik lahko tudi do neke mere prikroji po svoje, kar je izjemnega pomena za motiviranost. Učenci se učijo kritično razmišljati, komunicirati in se znajo postaviti zase tudi v primeru, ko jim nekaj ne gre, saj postavljanje vprašanj v učilnici FS ni tabu.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Projekt je blagodejno vplival na razpoloženje v razredih in močno povezal (sodelujoče) učitelje, ki so v času trajanja projekta skupaj reševali probleme, iskali rešitve in se navsezadnje naučili, da je ključ uspeha v kvalitetnem dialogu.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Novost našega projekta je osrediščenje učnega procesa na povratni informaciji. Le-ta zagotavlja osnovni pogoj za delo v šoli, vendar je velikokrat spregledana ali napačno razumljena. Člani tima smo vložili veliko časa v raziskovanje oblik komunikacije, načinov postavljanja vprašanj, načinov, kako na vprašanja odgovarjati, se odzvati na pobude, predloge itn.

Možnosti uvajanja v druga področja

Komunikacija je osnovno orodje družbe, zato mislimo, da se lahko naša novost, torej vrnitev k pogovoru, stiku, tvorni diskusiji in iskanju skupnih poti naprej, uvede v številna področja izven šolskega prostora.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Ponudimo lahko izkušnje, številne dogodke, primere dobre in ne najboljše prakse, ki smo jih nabirali v letih projekta.

Literatura

Marentič Požarnik B. (2000): Preverjanje, ocenjevanje in učenje. Psihologija učenja in pouka. Ljubljana.

OŠ Sveti Jurij
Sveti Jurij 13
9262 Rogašovci

Branje je dobro za znanje

2012 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Tatjana Grah Marič, prof. slov. j. in teologije

Sodelavci: Aleksander Mencigar, ravnatelj (član); Andreja Burina, učiteljica razrednega pouka (član); Anita Fartek, psihologinja (član); Andreja Ošlaj, knjižničarka (član); Suzana Ficko Matko, učiteljica razrednega pouka (član); Liljana Hajdinjak Zelko, učiteljica slovenščine (član); Nataša Rajšp, učiteljica OPB (član); Andreja Vertič, učiteljica razrednega pouka (član); Lea Kuzmič, izvajalka projekta Popestrimo šolo

Konzulent: dr. Natalija Komljanc, Zavod RS za šolstvo, Ljubljana

Povzetek:

Projekt Branje je dobro za znanje je v šolskem letu 2013/2014 skozi različne bralne aktivnosti: bralne in pravljичne urice, obeležitve dneva poezije in knjige, bralnega maratona, obiskov knjižnic, izdelave in spremljanja bralnih kartončkov, Bralne značke, tedenskega 15-minutnega branja – Dobro jutro, knjiga, medvrstniškega branja – Berem zase in za druge, spodbujal izbrano generacijo šestošolcev, da bi spoznali pomen branja ter le-tega prepoznali kot vir informacij, znanj ter tudi kot zabavo in užitek. Člani projektne skupine v sodelovanju s strokovnimi delavci in tudi starši smo motivirali učence in jih najprej pritegnili v vključitev teh aktivnosti, posledično pa pri njih vzbudili interes za branje na sploh, za različna knjižna gradiva (časopise, leposlovne knjige, enciklopedije ...). Učenci s pomočjo izvedenih aktivnosti gojijo pozitivnejši odnos do branja, ki z leti šolanja upada, prav tako upada z razvojem vseh oblik IKT-ja. Znano je namreč, da so učenci, ki imajo pozitiven odnos do branja, ki radi berejo, tudi uspešnejši, ne samo na področju jezikoslovja, temveč tudi na drugih področjih. Razvoj bralnih sposobnosti je zapleten proces, ki terja mnogo vaje, urjenja in spodbujanja tako s strani staršev, pedagoških delavcev in nenazadnje tudi bralca samega. Člani projektne skupine smo učence na različne načine motivirali za branje in izhajali iz pozitivnega spodbujanja in vzbujanja zanimanja za branje ter iz tega, da smo pri zagotavljanju motivacije za branje uspešni takrat, ko pri otroku dosežemo spoznanje, da si s pomočjo branja odpira različne možnosti vključevati se v različne življenjske položaje (Žigon 2001). Vključeni učenci so tekom šolskega leta to pomembnost branja odkrili in prepoznali.

Abstract:

The project 'Reading is good for knowledge' was completed through various reading activities like reading and story-telling lessons, marking the day of poetry and book, reading marathon, visiting the library, making reading notes, reading badge, 15-minute reading every week – Good morning book, reading among different generation – I read for myself and for others. Six-graders were influenced to read for information, fun and pleasure. Members of project groups cooperated with professional staff and parents in order to motivate and make the active in reading in general various kind of book material (newspaper, fiction, encyclopedia, ...) Through these activities they get more positive attitude towards reading, that is in decrease year after year with development of ICT. It is known that pupils that have a positive attitude towards reading more successful not only in language subjects but also in other areas. Development of reading skills is a complicated process. It acquires a lot of exercise, influence by parents, teachers and also the reader himself. The project members

have motivated pupils for reading and tried to make provide good motivation and interest for reading. We can be successful then, when a pupil makes recognition that reading opens a wide variety of possibilities applicable in many life situations (Žigon 2001). The pupils involved in the project have had the chance to recognize all this during the school year.

Ključne besede: osnovnošolci, branje, bralna motivacija, bralna pismenost, bralna kultura.

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Razne ankete in raziskave tudi na naši šoli že vrsto let kažejo, da večina učencev bere le, kar je nujno oz. obvezno (npr. domače branje, za pripravo seminarske naloge, govornega nastopa ...). Notranjo motivacijo pretehtajo razlogi zunanje motivacije. Da bi vzgojili dolgoročnega bralca je primerno, da spodbujamo in težimo k obema vrstama motivacije za branje.

Ker na bralno motivacijo učencev vplivajo trije pomembni dejavniki: primarno okolje (družina), lastna angažiranost in sekundarno okolje (vrtec, šola, knjižnice ...), smo želeli v projektu dati največ, kar lahko da tretji dejavnik – šola. Vemo namreč, da je prvih dveh faktorjev pri učencih prisotnih zelo nizka vsebnost. Učenci nimajo namreč pravega vzora in spodbud od doma (nizki izobrazbeni standard, znanje pogosto ni vrednota), zato tudi sami le redko posegajo po knjigi. V tem projektu smo si tako zadali otrokom pokazati, kako je branje lahko tudi prijetno, zabavno in pomembno.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Prav tako kažejo raziskave, da branje knjig z leti upada, tako da to ni le problem naše šole, temveč pogosto šol na splošno. Branje knjig z leti šolanja namreč upada, saj kasneje učenci začnejo branje enačiti z učenjem. Ker je učenje težaven proces, jim zato branje predstavlja prav tako težavno dejavnost. Otrokom smo želeli z lastno navdušenostjo in različnimi dejavnostmi pokazati, da je branje lahko tudi zabavno, zanimivo, prijetno in atraktivno. Hkrati pa pokazati, da je branje pomembno za uspeh v šoli in kasneje v življenju.

Motivacijo za branje pogosto razumemo preveč »na lahko«, saj mislimo, da smo naredili dovolj, če otrokom oziroma učencem ponudimo dovolj zanimivih in aktualnih knjig in pričakujemo, da bodo po njih posegli iz lastne iniciative ter da bomo tako vzbudili v njih željo po branju. Zavedati se moramo namreč, da je motivacija za branje kompleksen in dolgotrajen proces, ki se dogaja globoko v notranjosti posameznika. Motivacija za branje torej mora izhajati iz želje in namere posameznika, da prebere določeno besedilo oziroma knjigo (Rosebrock in Nix 2010).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako v sodobnem času IKT-ja otroku približati knjigo in ga motivirati za branje?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

- Ustvarjanje pozitivnega odnosa do branja knjig.
- Pri učencih VZDUDITI interes za različna knjižna gradiva (časopis, leposlovne knjige, stripe, enciklopedije, leksikoni ...).
- Učencem predstaviti pomen branja ter omogočiti, da branje prepoznajo kot vir informacij in znanj ter kot zabavo in užitek.

- Večja vključenost v aktivnosti branja (bralna značka, bralni maraton, domače branje, obiski knjižnic ...).

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Pri izpeljavi smo sledili trem zadanim fazam: 1. faza (oktober–december), 2. faza (januar – marec) in 3. faza (april–maj). V 1. fazi smo izvedli vodeni razgovor o bralni motivaciji s strukturiranimi vprašanji (s pomočjo tega smo dobili podatke o začetnem stanju) in posamezne bralne ure. V 2. fazi smo obeležili svetovni dan poezije, svetovni dan knjige in izvedli bralni maraton – Branje za lepše sanje, pravljичne urice in seznanili starše s potekom projekta. V 3. fazi smo evalvirali celotne dejavnosti, primerjali izhodiščne rezultate s končnimi. V okviru vseh treh faz pa smo izvajali dejavnosti, ki so potekale celo šolsko leto, in sicer – Ne v apoteko, temveč v biblioteko (obiski knjižnic); spremljali bralni kartonček, izvajali tedensko branje Dobro jutro, knjiga; Berem zase in za druge – medvrstniško domače branje, opravljali Bralno značko.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Učenci sprva za posamezne dejavnosti niso bili navdušeni, vsakoletna praksa pa jih potem zunanje motivira, da se udeležijo raznih bralnih aktivnosti. Kar posledično vodi do rezultatov (višji obisk knjižnic, opravljena bralna značka, višji interes za branje).

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Učenci so na vprašanje, kako bi ocenili Projekt Branje je dobro za znanje, vključno z vsemi dejavnostmi ocenili, zelo visoko (ocena 4 od 5).

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Strukturiran intervju smo izvedli v obeh oddelkih 6. razreda. V vodenem razgovoru je ob koncu šolskega leta skupno sodelovalo 20 učencev (2 učenca sta na dan izvedbe vodenega razgovora manjkala). V razgovoru je bilo vključenih 11 deklic, 9 fantov.

Vprašanja za voden razgovor smo pripravili člani IP, izhajali smo iz strokovne literature in lastnih opažanj. Skupno smo učencem zastavili 10 vprašanj. Na tri vprašanja so učenci odgovorili s pomočjo 5-stopenjske ocenjevalne lestvice, ostala vprašanja pa so bila odprtega tipa.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Voden razgovor ob koncu šolskega leta smo izvedli v ponedeljek, 23. 6. 2014, 5. šolsko uro (oba oddelka skupaj). Voden razgovor sva opravili razredničarka 6. b ter psihologinja. Učencem sva najprej predstavili namen intervjuja in jih spodbudili, naj odgovarjajo iskreno. Nato je psihologinja postavljala vprašanja, razredničarka jo je dopolnjevala s spodbudami, podvprašanji ... ter beležila odgovore učencev.

Metode obdelave podatkov

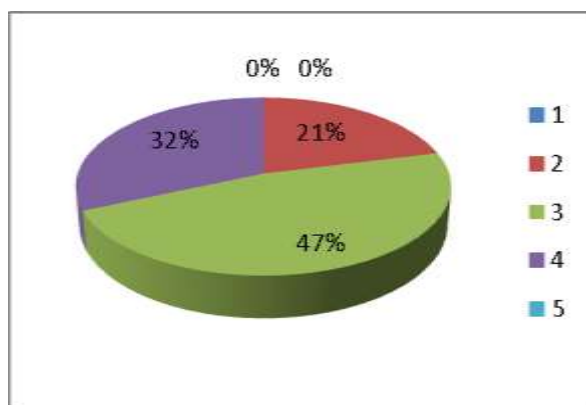
Podatki so obdelani s pomočjo programa SPSS.

Prikaz rezultatov

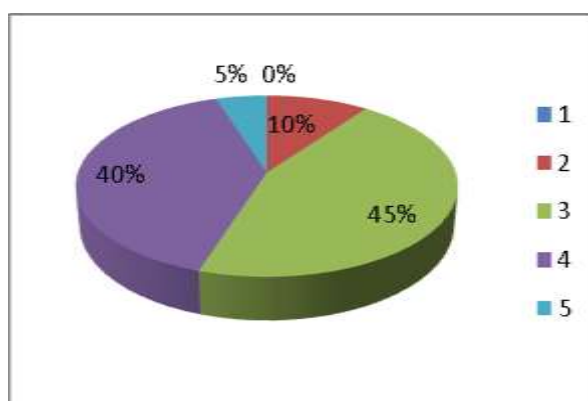
Rezultati raziskave in njihova interpretacija so podani po posameznih vprašanjih, kot so si sledila pri vodenem razgovoru.

ANALIZA ODGOVOROV UČENCEV – primerjava začetek in konec šolskega leta 2013/2014

1. Vprašanje: Kako bi ocenili svoj interes za branje? Uporabite ocene od 1 do 5 (1 – sploh ne berem rad, 5 – zelo rad berem).

Slika 1. Prikaz odgovorov učencev 6. razreda

Slika 2. Prikaz odgovorov učencev 6. razreda

na vprašanje, kako bi ocenili svoj interes za branje (začetek šol. l.).

na vprašanje, kako bi ocenili svoj interes za branje (konec šol. l.).

Iz primerjave bralne motivacije na začetku šolskega leta (slike 1) in na koncu šolskega leta (slika 2) vidimo, da je prišlo do pozitivnih sprememb. Tako na primer vidimo, da je na koncu šolskega leta bil višji odstotek učencev, ki so izbrali najvišji oceni (oceno 5 in oceno 4) kot na začetku šolskega leta. Manj je bilo tudi učencev, ki so izbrali negativno oceno 2. **Rezultati kažejo na pozitiven premik na področju interesa za branje.**

2. Vprašanje: Zakaj ti bereš?

S pomočjo tega vprašanja smo želeli ugotoviti bralno motivacijo učencev. Učenci so lahko sami podali odgovor za branje. Njihovi odgovori so podani v tabeli 1. Učencem smo dali možnost, da so izbrali več odgovorov, zato vsota frekvenc presega skupno število učencev.

Tabela 1. Razlogi za branje.

Odgovori učencev	Pogostost odgovorov – zač. šol. l.	Pogostost odgovorov– kon. šol. l.
Zaradi vsebine, vedoželjnosti, užitka.	15	13
Zaradi šolskih obveznosti.	9	4
Zaradi nagrade – ZLATI BRALEC.	8	2

Ker me silijo starši.	3	1
-----------------------	---	---

Iz tabele 1 vidimo, da so tako na začetku kot tudi na koncu šolskega leta učenci najpogosteje navedli razloge za branje s področja notranje motivacije (vedoželjnost, užitek, interes za branje).

3. Vprašanje: Kaj bi te spodbudilo, da bi prebral več knjig?

Tabela 2. Spodbude za branje.

Odgovori učencev	Pogostost odgovorov zač. šol. l.	Pogostost odgovorov kon. šol. l.
Vsebina knjige.	21,1 %	90,0 %
Nagrada staršev.	42,1 %	10,0 %
Bralna značka, zlati bralec.	15,8 %	0
Dobre ocene.	21,1 %	0

Iz tabele 2 vidimo, da je na koncu šolskega leta veliko več učencev izbralo odgovor s področja notranje motivacije – vsebina knjige in manj učencev zaradi zunanjih nagrad.

4. Vprašanje: Kje, kolikokrat in kako dolgo običajno bereš?

Tabela 3. Prostor, čas in trajanje branja.

Odgovori učencev	Pogostost odgovorov zač. šol. l.	Pogostost odgovorov kon. šol. l.
PROSTOR BRANJA		
V svoji sobi.	18	15
Dnevna soba.	11	4
Zunaj, na prostem.	3	1
V šoli, knjižnici.	2	0
Na potovanju, na poti.	1	0
POGOSTOST in TRAJANJE BRANJA		
Nič.	/	1
Enkrat na teden.	7	4
Dvakrat na teden.	1	2
Trikrat na teden.	4	5

večkrat na teden.	7	8
-------------------	---	---

Iz tabele 3 vidimo, da večina učencev bere doma (v svoji ali dnevni sobi), le malo učencev bere v šoli, knjižnici. Iz pogostosti branja vidimo, da se je število učencev, ki bere trikrat ali večkrat na teden, ob koncu šolskega leta nekoliko povečalo.

Učence smo povprašali o trajanju branja. Na začetku šolskega leta je večina od učencev povedala, da bere kratko (po 15 minut, nekaj poglavij v knjigi ...), ob koncu šolskega leta pa je 16/19 učencev povedalo, da bere od pol ure do 1 ure na dan.

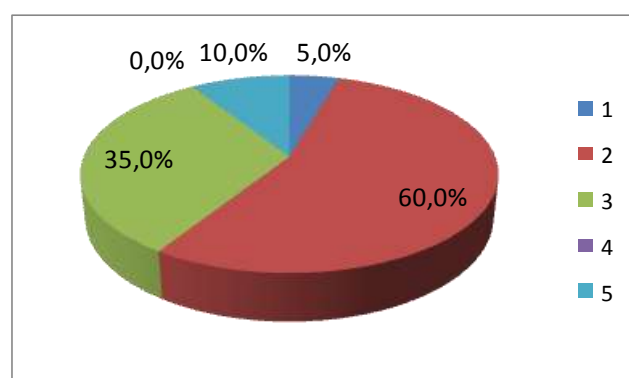
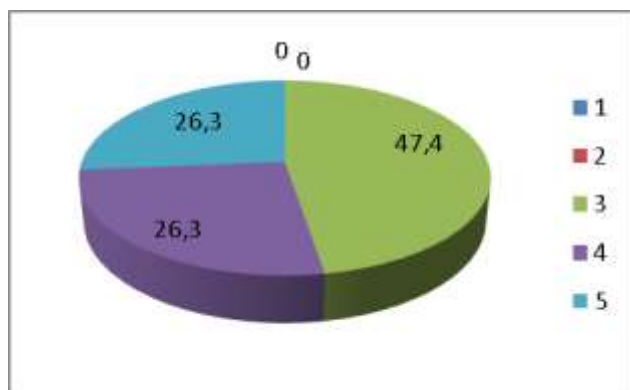
5. Vprašanje: Katera knjižna gradiva bereš?

Tabela 4. Vrsta knjižnega gradiva, ki ga učenci berejo.

Odgovori učencev	Pogostost odgovorov (frekvenca) zač. šol. l.	Pogostost odgovorov (frekvenca) kon. šol. l.
Leposlovje (romani, črtice, pesmi ...).	11	6
Revije, članki, časopisi...	7	8
Leksikoni, enciklopedije.	5	4
Nič.	0	1

Iz tabele 4 vidimo, da med knjižnimi gradivi, ki jih učenci berejo, prevladuje leposlovje (različne knjige ...), med tem ko le malo učencev bere/uporablja tudi leksikone in enciklopedije. Ob koncu šolskega leta je nekoliko več učencev izbralo revije, članke, časopis ...

6. Vprašanje: Kako so ti všeč knjige, ki jih moraš prebrati za šolske aktivnosti (npr. za domače branje)? Oceni z ocenami od 1 do 5.

Slika 3. Ocena všečnosti gradiv, ki jih učenci berejo za domače branje (zač. šol. l.).

Slika 4. Ocena všečnosti gradiv, ki jih učenci berejo za domače branje (kon. šol. l.).

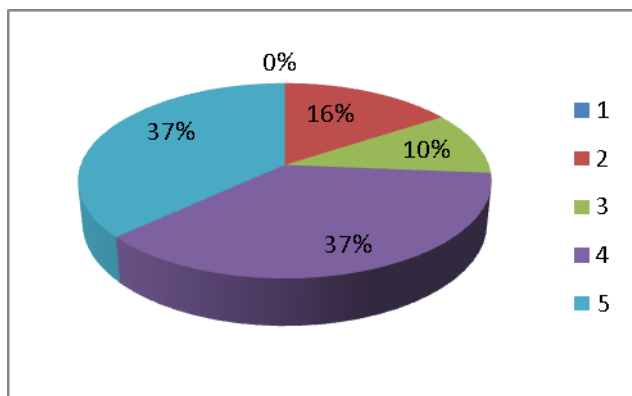
Iz slike 3 vidimo, da je skoraj polovica učencev ocenila gradiva za domače branje srednje – z oceno 3. Enako število pa jih je ocenilo z oceno 4 in 5. Negativnih ocen ni bilo. Ob koncu šolskega leta (slika 4), pa so prevladale negativne ocene (predvsem ocena 2), kar pomeni, da jim gradiva niso bila všeč.

7. Vprašanje: Ali rad bereš gradiva na spletu (npr. članke o dogodkih, poučne vsebine, novice – šport, vreme ...)? Če da, kolikokrat na teden uporabljaš internet?

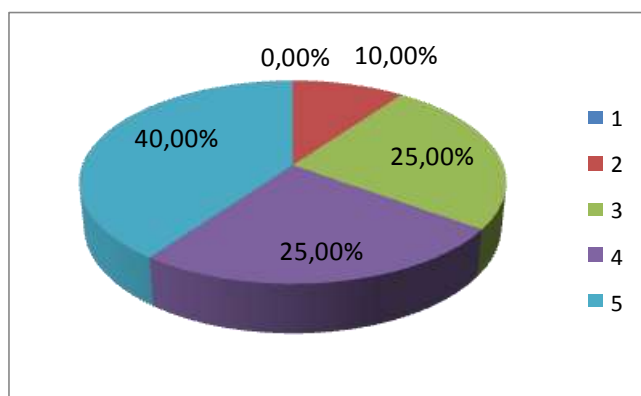
Večina učencev je na začetku šolskega leta odgovorila, da rada bere gradiva na spletu (ocene od 3 do 5). Med njimi so trije učenci, ki vsak dan berejo na spletu (po 15 minut), 3 učenci so trikrat na teden na spletu, 5 učencev je dvakrat na teden na spletu, ostali učenci pa enkrat ali nobenkrat. Ko smo jih povprašali, kaj berejo na spletu, so našli naslednje stvari: šport, novice, šolski jedilnik, glasba; veliko pa jih uporablja tudi socialna omrežja (11 učencev).

Na koncu šolskega leta je večina učencev (okrog 60,0 %) odgovorila, da berejo na spletu trikrat na teden. 25 % učencev je odgovorilo, da berejo dvakrat na teden gradiva na spletu. Le dva učenca bereta vsak dan in 1 učenec nikoli. Med stvarmi, ki jih najpogosteje berejo, so: vreme, novice, šport, obnove ...

8. Vprašanje: Kako pomembno se ti zdi branje? Oцени z oceno od 1 do 5 (1 – ni pomembno, 5 – je zelo pomembno).

Slika 5. Ocena pomembnosti branja (zač. šol. l.).

Slika 6. Ocena pomembnosti branja

(kon. šol. l.).

Iz slike 5 vidimo, da nobeden od učencev ne meni, da je branje popolnoma nepomembno (tako na začetku kot tudi na koncu šolskega leta). Večina učencev je branje ocenila po pomembnosti z oceno 4 in 5.

9. Vprašanje: Ko bereš zato, da se učiš, kako se tega lotiš? (Uporaba bralno-učnih strategij)

Velika večina učencev je na začetku šolskega leta odgovorila, da se učijo iz učbenikov in zvezkov. Pri tem je najpogostejša strategija branje in ponavljanje v mislih (celotnega besedila ali po delih). Le štirje učenci so povedali, da si naredijo tudi izpiske, ki jih dopolnijo, in se iz njih učijo. Barvno označevanje in podčrtovanje uporablja 5 učencev, le en učenec je povedal, da si občasno izdelava tudi miselni vzorec. Časovnega traka, slovarček neznanih besed... ne uporabljajo. Sodelovalnega učenja z vrstniki prav tako ne uporabljajo (to počne le en učenec občasno), veliko od njih pa se uči s starši (18 od 19 učencev!). Starši učencem sestavljajo vprašanja, jih sprašujejo, z njimi ponavljajo, preverjajo naučeno ...

Ob koncu šolskega leta smo to vprašanje ponovili. Nekoliko več učencev je povedalo, da uporablja pri učenju tudi izpiske in miselne vzorce. Kljub temu več kot polovica učencev še naprej za učenje uporablja zgolj učenje (11 od 20 učencev).

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Rezultati posameznega vprašanja in njihova interpretacija je podana že zgoraj.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Širše se projekt v okolju povezuje le s starši učencev.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Tedensko branje z učenci ter sprotno preverjanje bralnega razumevanja, bralni maraton.

Možnosti uvajanja v druga področja

Aktivnostim projekta sledijo tudi strokovni delavci na razredni stopnji in strokovni delavci drugih predmetnih področij. Prav tako se določeni cilji projekta pojavljajo kot temeljni cilji, ki si jih je zadala šola, v okviru Razvojnega načrta.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Močni smo v raznovrstnih bralnih aktivnostih, ki jih razširjamo tudi na druga predmetna področja.

Literatura

Kordigel, M. (1990): Bralni razvoj, vrste branja in tipologija bralcev. V *Otrok in knjiga: revija za vprašanja mladinske književnosti, književne vzgoje in s knjigo povezanih medijev*. Št. 29/30, str. 5-42.

Rosebrock, C. in Nix, D. (2010): *Grundlagen der Lesedidaktik und der systematischen schulischen Leseförderung*. Hohengehren: Schneider Verlag.

Žigon, M. (2001): Motivacijski dejavniki branja. V Mislej Božič, N. [ur.]: *Branje na stičišču: zbornik simpozija*. Ljubljana: Bralno društvo Primorske; Sežana: Knjižnica Srečka Kosovela.

OŠ Šmartno v Tuhinju
Šmartno 27 a
1219 Laze v Tuhinju

Družimo se na odru

2013 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Monika Ravnikar Bobnar, prof. RP

Sodelavci: Jožica Hribar, prof., Alenka Stopar, prof. slovenščine, Vida Kovačič, učiteljica RP, Ivanka Bajde, učiteljica RP

Konzulentka: Mojca Dolinar, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Otroci so na splošno zelo ustvarjalni in pri projektu Družimo se na odru imajo možnosti za razvijanje ustvarjalnosti, ki je pri pouku pogosta zavrta. Vodi jih želja po nečem novem, zanimivem in predvsem nepričakovanem. Dramska igra nudi vse to.

Cilj projekta je bil izboljšati dramatizacijske spretnosti. Naredili smo opazovalni list, kjer smo opazovali, kako se dramatizacijske spretnosti izboljšujejo tekom leta. Vodila nas je želja, da imamo štiri dramske skupine isto besedilo, katerega končni del preoblikujemo skupaj z učenci. Inovacijski projekt je potekal na vseh podružničnih šolah (razredna stopnja) in na matični šoli (predmetna stopnja). Vodje dramskih skupin iz vseh podružnic in matične šole smo se odločile za dramsko igro, katero lahko priredimo vsem starostnim skupinam. Naslov igre je bil Boj v omari (Jana Milčinski). Vsaka dramska skupina je preoblikovala končni del dramske igre. Naredili smo vse potrebno za dramatizacijo (kostume, lutke, sceno, glasbo...) Vsako igro in igralca svoje skupine smo pri vajah analizirali. Prišli smo do spoznanja, da so učenci pri dramskem krožku postali tako pozitivno kot negativno samokritični in kritični do soigralcev. Pri vsaki vaji je bilo manj negativne kritike in več pozitivne, kar je pripomoglo k večji samozavesti nastopajočih na odru. Govor pri igralcih se je izboljšal. Postal je bolj jasen, razločen, knjižen in interpretativen. Učenci so postali prepoznavni v širšem okolju kot dramski igralci in osebno samozavestnejši.

Abstract:

Children are generally very creative and in the project Together on stage they have a chance for the development of creativity, which is commonly inhibited in classrooms .

They are led by the desire for something new, exciting and most of all unpredictable. Dramatic play offers all of this.

The goal of the project was to improve dramatization skills. We made the observation sheet where we were observing how the skills were improving in the course of dramatization.

We wanted to have the same text in four drama groups, but the final part of this text was revamping, together with the students.

The innovation project was held on all dislocated school units (class level) and at the Central School (elementary level). The head of the drama groups from all branches and home school, chose a drama play, which could be adapted to all age groups.

The title of a play was (Boj v omari) A struggle in the closet (by Jana Milčinski). Each drama group has transformed the final part of the game.

We've done everything necessary for a play (costumes, puppets, scene, music, etc.).

Each play and the player's own group were analysed. We have realised that the students at the drama club became as positive as negative self-critical and critical of his teammates.

In each exercise was less negative criticism and more positive, which is contributing to greater self-esteem performers on stage. Speaking of the players has improved. It became more clear, distinct, posted and interpretive. The students have become recognizable in the wider environment as dramatic actors and self-confident personalities.

Ključne besede: *razvijanje ustvarjalnosti, dramatizacijske spretnosti, gledališka kultura, analiziranje.*

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Največ problemov smo imeli pri izbiri primerne besedila, ki bi ustrežal starostni skupini od 1. do 9. razreda in ga je lahko nadaljevati in/ali preoblikovati. Težave so se pojavile tudi pri predstavitvi posamezne dramske skupine na drugi lokaciji, zaradi težke in količinsko velike scene, ki jo je bilo potrebno prenesti na kraj nastopa.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Gledališka igra je najprej igra in ni nujno, da ima za svoj namen nastop. Je svobodna oblika igre, katere oblikovalci dejanj so otroci. Ti se radi preizkušajo v različnih vlogah, pri gledališki igri pa bi naj bi dalj časa vztrajali v predhodno določeni. Boljše, kot se bo igralec v vlogi počutil, bolj bo njegov nastop prepričljiv in bolj bo lahko izhajal iz značaja vloge. Če je vloga izrazitejša, bo otrok lažje improviziral z besedilom. (Albrecht-Schaffer, 2006.)

Gledališka igra se ne odvija v izoliranem prostoru, ampak pomeni skupnost. Pri gledališko-pedagoškem delu mora biti pedagog pozoren na prostorske pogoje; nihče od otrok ne sme biti zapostavljen, pomembno pa je tudi, da pripravi podlago njihovi odprtosti in igralski pripravljenosti. Prijetno vzdušje skupine, ki pripomore, da se otroci počutijo sprejete in zaupajo v prostor je odločilnega pomena za kakovostno estetsko podobo igre (Bidlo, 2006).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Zakaj razvijati gledališko kulturo?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Za projekt družimo se na odru smo se odločili, da bi izboljšali dramaticijske spretnosti in samozavest na odru. Zanimalo nas je, zakaj učenci želijo obiskovati dramski krožek, kako bodo igralsko napredovali tekom šolskega leta in hoteli smo preveriti, kako se bodo nastopajoči in nato gledalci odzvali na igro s podobno vsebino in drugačno izvedbo.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

- Izбира primernega besedila: Članice projektne skupine, ki smo tudi mentorice dramskega krožka na posamezni šoli, smo skupaj izbrale enotno dramsko besedilo, ki bo primerno za učence na predmetni stopnji in na razredni stopnji. Vsaka mentorica je besedilo delno preoblikovala glede na potrebe nastopajočih (besedilo se lahko skrajša, dodaja, glasbeni vložek, ples, lutke...)
- Izdelava opazovalnega lista: Opazovali smo tisto, kar je pomembno, da izboljšamo pri igranju (kritičnost in samokritičnost, govor, nastopanje).
- Priprava igralcev na igro. Vsaka mentorica je v času interesnih dejavnosti na svoji šoli pripravljala igralce na igro. Pri tem jih je opazovala in beležila opažanja na opazovalni list ter jih spodbujala k pozitivnemu in negativnemu argumentiranju sebe in soigralcev, opozarjala na pravilni govor in nastopanje.
- Dramske skupine so se predstavile z igro z enakim naslovom in preoblikovano po svojih merilih.
- Pogovor: občutki ob nastopu – nastopajoči in občinstva.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Ključni problem je miselnost učencev, da kritika pomeni povedati čim več negativnega. Ko smo to miselnost spremenili, so našli veliko več pozitivne kritike in na ta način so prispevali k večji samozavesti.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Aktivno sodelovanje učencev pri ocenjevanju sebe in soigralcev s pozitivnim in negativnim mnenjem je spodbudilo igralce, da so z vsako vajo dobili čim manj negativne kritike in čim več pozitivne, kar je pripomoglo k večji samozavesti pred občinstvom.

Učenci na predmetni stopnji so sami nadaljevali zgodbo, ji spremenili konec, dodali več vlog, učenci na razredni stopnji so to naredili z vodenjem mentorja.

Vsak učenec je sam naredil kostum ali lutko za svojo vlogo, kar je prispevalo k temu, da so se pri izdelavi maksimalno potrudili, na kostum/lutko so bolj pazili pri igranju in pri shranjevanju. Učenci so se med seboj povezali in družili tudi v prostem času, da so naredili in dokončali sceno, sami so pripravili glasbo in spesnili pesem, ki je bila del igre.

Vse štiri dramske skupine so se predstavile na šolskem odru z igro z enakim naslovom in čisto drugačno izvedbo. Z nastopom so učenci pokazali svoje igralske sposobnosti, svojo ustvarjalnost in samozavest. Gledalci (učenci in učitelji) so bili pozitivno presenečeni in navdušeni nad izvirnostjo posamezne dramske skupine in nad nekaterimi nastopajočimi učenci, ki so bili samozavestnejši pri igri kot pri pouku.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Podatke za spremljanje inovacijskega projekta smo pridobili s pomočjo opazovalnega lista, s pogovorom s strani učencev in učiteljev.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Nastop učencev smo pri vajah opazovali: igralci so se samokritično ovrednotili, nato so kritično ovrednotili še soigralce.

Metode obdelave podatkov

Podatke smo zbirali s pomočjo opazovalnega lista, opazovanjem igre in preko pogovora z učenci.

Prikaz rezultatov

Rezultate smo predstavili učencem in celemu učiteljskemu zboru.

Rezultati, ki smo jih ob koncu šolskega leta in ob koncu inovacijskega projekta dosegli, so pokazali, da so vsi učenci znali poiskati tako pozitivno kot negativno mnenje pri soigralcih in pri sebi. Govor pri igri se je pri vseh izboljšal in je postal razločnejši, bolj jasen, knjižen in interpretativnejši, nastopanje se je izboljšalo, saj so bili nastopajoči samozavestnejši in pozorni na obračanje na odru. Motivacija za igro se je povečala, saj se je večina nastopajočih odločila, da bo naslednje leto obiskovala dramski krožek, prav tako so marsikateri gledalci-učenci izrazili željo po nastopu pri dramski igri. Učitelji so opazili samozavest pri učencih nastopajočih, ki pri pouku ni opazna v tolikšni meri.

OPAZOVALNI LIST

po igri		med igro				začetno stanje	končno stanje
Ime učenca	samokritično se oceni	kritič. argument. soigralce	govor			nastopanje	motivacija za igro
	pozitivno, negativno	pozitivno, negativno	razločen	jasen	knjižen interpretativen	samozavestno ne laže hrbta pripravljeno nastopanje	dod. list-vprašalnik

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

V projekt smo bile vključene vse učiteljice dramskega krožka na naši šoli (matična šola in vse tri podružnične šole).

Ugotovile smo, kako pomembno je vključevati otroke v čim več dejavnosti, ki jih dramski krožek nudi. Opazile smo, kako so bili nastopajoči veliko bolj samozavestni na odru, kot v razredu. Spodbujale smo ustvarjalnost na vseh področjih in so bili učenci nad sabo začudeni, česa so skupaj zmožni (nadaljevanje igre, ideja za sceno, kostume, lutke....) Otroci so na svoje delo in dosežke zelo ponosni. V tem projektu so otroci pridobili več, kot smo pričakovali. Niso le izboljšali dramatizacijske spretnosti ampak so pridobili veliko pri sodelovalnem učenju in timskem delu. Tudi mi smo se od njih naučili marsikaj.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Učenci so postali prepoznavni v širšem okolju kot dramski igralci, osebno samozavestnejši in pri nastopu pogumnejši.

Vsi učenci so znali poiskati tako pozitivno kot negativno mnenje pri soigralcih in pri sebi. Govor pri igri se je pri vseh izboljšal in je postal razločnejši, bolj jasen, knjižen in interpretativnejši, nastopanje se je izboljšalo, saj so bili nastopajoči samozavestnejši in pozorni na obračanje na odru. Motivacija za igro se je povečala.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Dejavnosti izvedene v okviru projekta so pripomogle k pridobivanju novega znanja.

Ugotovile smo, da je pomembno učence usmerjati na kaj na bodo pozorni med igro kot igralci ali opazovalci in jih spodbujati h kritičnem razmišljanju, ki naj bo tako pozitiven kot negativen, saj to povečuje njihovo samozavest. Dobro je dati učencem možnost vključevanja pri načrtovanju in izvedbi aktivnosti, s tem povečamo ustvarjalnost in motiviranost za delo.

Možnosti uvajanja v druga področja

Inovacijo lahko uporabljajo učitelji in vzgojitelji pri dramskih igrah in delno (npr. opazovalni list) tudi pri drugih javnih nastopih.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Menimo, da smo bili pri projektu najbolj uspešni z učenci pri spodbujanju ustvarjalnosti, kritičnem razmišljanju in učenčevih inovativnostih.

Literatura

Dr. Natalija Komljanc – zapiski izobraževanj (ZRSS)

<http://www2.arnes.si/~ljotks2/gzm/dokumenti/literatura.html>

Jana Milčinski (1989), Boj v omari, Ljubljana.

Albrecht-Schaffer A. (2006). Theaterwerkstatt für kinder 100 un eine Idee rund ums Theaterspielen unter Mitarbeit von Katrin Rohlf. München: Don Bosco.

Bidlo, T. (2006). Theaterpädagogik: Einführung. Essen: Oidib.

Stopar M. (2010), diplomsko delo, Maribor.

OŠ Šmartno
Pungrt 9
1275 Šmartno pri Litiji

Vrtec Ciciban
Za povrtmi 6
1275 Šmartno pri Litiji

Gozdno igrišče Cvinger

2011 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Dušanka Pevec, vzgojiteljica

Sodelavke: Alenka Smuk Dušak, diplomirana vzgojiteljica; Agata Lambergar, diplomirana vzgojiteljica; Maja Toplak Primc, diplomirana vzgojiteljica

Konzulenta: dr. Natalija Komljanc, Zavod RS za šolstvo, Poljanska cesta 28, Ljubljana
un. dipl. inž. gozdarstva, Jaka Šubic, BIOTEC d. o. o., Ljubljana

Povzetek:

V prvem delu strokovnega prispevka sta predstavljena problematika in želje našega vrtca po spremembah v načinu izvajanja pedagoškega dela. Navedene so kratke teoretične utemeljitve, zakaj je zgodnje učenje v zunanjem okolju tako pomembno in kako se navezuje na našo prednostno nalogo, to je spodbujanje gibanja otrok. Osrednji del je namenjen prikazu konkretnih akcij v triletnem časovnem obdobju za dosego zastavljenih ciljev, opremljen z nekaterimi številčnimi podatki. Glavna in ključna strokovna spoznanja, opisana v zadnjem delu, govorijo o uspešnosti našega dela in vloženega truda v inovacijski projekt.

Ključne besede: gibanje, gozd, raziskovalna igra, izkustveno učenje, funkcionalno znanje

Summary

The first part of the article presents the problems and expectations of our kindergarten related to the changes in the mode of pedagogical work. The article briefly outlines theoretical grounds for the importance of early learning in the outdoor areas in relation with our priority task, which is to motivate children to move. The central part of the article describes particular actions taken in the three-year period to achieve the set goals and presents certain numerical data. The final part of the article focuses on principal and vital realisations and evaluates the successfulness of our work and efforts related with the creative project.

Keywords: movement, forest, research play, experiential learning, functional knowledge

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Prva zavedanja, da premalo izkoriščamo naravno okolje za proces učenja in da igrišče vrtca postaja premajhno, so se pojavila, ko so se na igrišču hkrati igrali otroci iz petih skupin glavne zgradbe vrtca in občasno še iz treh skupin dislociranih enot. Iskali smo rešitve, kako otrokom omogočiti igro na igrišču v ustreznih pogojih, ki bodo spodbujali njihov razvoj, ter jim zagotoviti prijetno in varno počutje. Hkrati smo želeli spodbuditi vzgojiteljice k oblikovanju dejavnosti, ki bodo izvedljive zunaj, v naravi.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev

Zakaj izvajati dejavnosti zunaj, v naravi?

Narava nudi ogromno možnosti za multisenzorno učenje, pomeni bogastvo materialov, ki otroke spodbujajo k zaznavanju z vsemi čutili, reševanju problemov in nadgradnji razumevanja že osvojenega znanja. Poleg konkretnih, fizičnih izkušenj se otroci urijo tudi v socialnih veščinah. Pridobijo si takojšnje znanje, ki je trajno.

Več o multisenzornem učenju v naravi izvemo iz predavanj naše konzulentke, dr. Natalije Komljanc, ki so dosegljiva na: <http://www.gozdnivrtec.si/sl/predal-idej/predavanja-seminar-gozdni-vrtec-gozdna-sola/68>.

Zunaj, v naravi imajo otroci več možnosti za gibanje. Gibanje pa je prioriteta našega vrtca že od leta 2010 in se zelo dobro navezuje na inovacijski projekt.

Polovica vseh človekovih živčnih mrež se razvije prvih pet let, ko se oblikuje največ povezav. Nadaljnjih 30 % se jih razvije do 8. leta, ko se živahno »sklepajo« nove povezave. Kasneje se oblikuje 20 % živčnih mrež. Možganom se torej mudi, tako kot telesu nasploh. Tudi telesni razvoj teče v podobnih časovnih obdobjih: 45–55 % telesne višine dosežejo otroci do 4. leta starosti, nadaljnjih 30 % do 12. leta starosti in preostalo do 18. leta. Podobno je z umskimi sposobnostmi: 35 % se jih razvije do 6. leta, 40 % do 13. leta in preostalih 25 % do 18. leta starosti. Prvih deset let je torej najpomembnejših! **Če možganov ne uriš, se začno starati že v otroštvu. (Ščuka, 2007: 45)**

Dr. Rajović, ki je imel tudi v Šmartnem predavanje za strokovne delavke vrtca in starše predšolskih otrok, piše, da je gibanje temelj življenja in preživetja že milijone let. Z nenadzorovanimi gibi se giblje že nerojeni otrok v maternici. Po rojstvu ga v gibanje žene notranja motivacija preživetja, zato je gibanje nujno potrebno za fizično zdravje otroka, njegov pravilni kognitivni razvoj in funkcionalno razmišljanje. Zaradi tega je tako zelo pomembno, da otroku omogočimo vrtenje, skakanje, plezanje, vlečenje, kotaljenje S tem poskrbimo, da dobijo možgani veliko različnih dražljajev in stimulacij, na katerih se gradijo nove in nove živčne povezave – sinapse. Zelo pomembno je tudi gibanje prstov, govor in akomodacija očesa. Če ustreznih dražljajev v predšolskem obdobju primanjkuje, jih je kasneje nemogoče nadomestiti. (Po dr. Rajović, R. Pustite dijete da skače do mile volje (online). 9. 4. 2012. Dostopno na naslovu:

<http://slobodnadalmacija.hr/Mozaik/tabid/80/articleType/ArticleView/articleId/170450/Default.aspx>.)

Pri človeku pojmuje gibanje kot razgiban splet splošnega telesnega gibanja, ročnih spretnosti in govora, vse skupaj pa se močno povezuje s čustvenimi in miselnimi dogajanjem v možganih. Govorimo o »gibalni inteligenci«, ki jo preverjamo preko psihomotoričnih sposobnosti, kažejo pa se v hitrosti, okretnosti, mišični moči, natančnosti, ravnotežju in skladnosti gibov. Ob pomanjkanju gibanja v predšolskem obdobju pride do gibalne neokretnosti, ta pa pogojuje razvoj nekaterih učnih sposobnosti. V času šolanja kažejo

gibalno neokretni šolarji motnje branja in pisanja, zbranosti, abstraktnega mišljenja, ravnotežja, ritma, petja. Na čustvenem področju pa se kaže kot zmanjšana potrpežljivost v stiski, čustvena preobčutljivost, neodločnost, nezaupljivost, plašnost. (Po Ščuka, V. (2007)).

Gibanje otrok v naravi je še učinkovitejše, če so obsijani s soncem. Pod vplivom sonca se v telesu proizvaja vitamin D, ki po najnovejših raziskavah ni običajen vitamin, ampak predoblika hormona, ki pomaga, da se s pomočjo holesterola proizvede aktivna oblika vitamina D. Vitamin D deluje na celotno telo, ne le na kosti (rahitis), kot so mislili včasih. Zadnje raziskave dokazujejo, da vitamin D dobro deluje v obrambi proti prehladnim virusom in pri okužbah, ki jih povzročajo streptokoki in stafilokoki. Z izpostavljanjem soncu se poveča tudi učinkovitost naših belih krvničk in s tem dvig protivnetnih snovi v telesu. (Po Dolinar, A. Toliko trpljenja po nepotrebnem (online). 15. 6. 2014. Dostopno na naslovu: <http://www.zazdravje.net/razkrivamo.asp?art=792>.)

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Prenos učnih vsebin v odprto učno okolje.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Strokovne delavke v vrtcu smo ugotavljale, da z otroki premalo zahajamo v gozd. Čeprav je naš kraj obdan s travniki in z gozdovi in je v bližini kar nekaj lepih kotičkov, primernih za igro predšolskih otrok, so bili ti kraji težko dostopni zaradi neustrezne prometne ureditve skozi središče kraja. Najbližje dostopna točka do gozda pa nam je bila nedosegljiva, ker v bližini ni bilo prehoda preko reke.

Eden izmed razlogov je bil tudi ta, da so vzgojiteljice preveč naravnega materiala prinašale v igralnice. Želeli smo jih spodbuditi, da poiščejo material skupaj z otroki v naravi, se tam pogovarjajo, raziskujejo in ga le po potrebi prinesejo v igralnico.

Vzgojiteljice opažamo, da se fizična kondicija in gibalna spretnost otrok iz leta v leto slabša. Strinjale smo se, da bomo dosegli boljšo kondicijo otrok, če bomo delovali v tej smeri kjerkoli zunaj vrtca, v naravnem okolju. Posledično se bo izboljšalo tudi zdravje otrok.

Z vključevanjem širše družine pri dejavnostih v gozdu smo si želeli doseči, da bodo tudi starši s svojimi otroki več prostega časa preživeli v naravi.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Strokovne delavke vrtca smo se odločile, da najprej raziščemo realne možnosti za ureditev dostopa do najbližje in najlažje dosegljive točke v gozdu. Tim za gozdno igrišče je vzpostavil stik z lastniki gozdnih parcel, občino Šmartno in gozdarji. Njihovi odgovori so bili pozitivni in spodbudni. Organizirali smo prostovoljno delovno akcijo strokovnjakov, staršev in zaposlenih v vrtcu ter s pomočjo donatorjev sami zgradili most preko reke. Očistili in uredili smo še del terena, ki je dosegljiv tudi najmlajšim otrokom. Vzgojiteljice so skupaj z otroki za goste pripravile otvoritev mostu, lokacijo pa smo poimenovali **gozdno igrišče Cvinger**.

Vzporedno z gradnjo mostu so se po skupinah izvajale delavnice pod vodstvom gozdarja Jake Šubica. V popoldanskem času so potekale delavnice za vzgojiteljice z istim gozdarjem.

V drugem letu delovanja inovacijskega projekta smo vzgojiteljice s svojimi skupinami ob dopoldnevih obiskovale gozdno igrišče Cvinger po lastnih možnostih in presoji, popoldan pa smo članice tima vodile t. i. Gozdne dogodivščine. Dejavnost so obiskovali otroci od 4. do 6. leta starosti, v dveh skupinah, dvakrat mesečno, od oktobra do maja.

V tretjem letu se je popoldanska dejavnost Gozdnih dogodivščin razširila na tri skupine in je potekala od septembra do junija. Poleg stalnih članic tima so se vključevale tudi druge vzgojiteljice.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

K uspešnemu zaključku projekta sta prispevala dva ključna dejavnika, tehnični in pedagoški. Prvi je odločitev, da izberemo za otroke varnejšo pot in zgradimo most. Drugi pa je izobraževanje strokovnega kadra na gozdnem terenu z otroki in gozdarjem, s ciljem spoznavanja terena, kjer se bodo otroci gibal, in odpravljanje strahov pred nevarnostmi in nezgodami. Kot pomemben dejavnik, ki se je pokazal kot uspešen, je bil zgled in spodbuda vzgojiteljica vzgojiteljici. V timu za Gozdne dogodivščine delujemo vzgojiteljice, ki nam je narava zelo blizu in nam bivanje z otroki v gozdu predstavlja vir novih idej in priložnosti situacijskega učenja.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

- Ob jutranjem prihodu otrok v vrtec je vse več staršev podajalo pozitivne in spodbudne povratne informacije o dejavnostih, izvedenih v naravi.
- Otroci so zadovoljni in bolj umirjeni ter kažejo več zanimanja za igro v gozdu.
- Vzgojiteljice pogosteje prenašamo dejavnosti v odprto učno okolje.
- Strokovne delavke opažamo napredek v koncentraciji, vzdržljivosti in boljši spretnosti ob premagovanju ovir na terenu.
- V okolici gozdnega igrišča je čedalje več uhojenih poti in stezic, ki kažejo, da poti pogosteje uporabljajo tudi krajani, česar prej ni bilo.

Obdelava podatkov

Prikaz rezultatov

Prvo leto delovanja inovacijskega projekta so se štirih izobraževalnih delavnic z gozdarjem v gozdu udeležile vse vzgojiteljice. Za otroke je bilo z gozdarjem izvedenih še pet delavnic v gozdu.

V drugo leto inovacijskega projekta smo vstopili s predavanjem naše konzulentke, dr. Natalije Komljanc, o situacijskem učenju, kar nas je spodbudilo, da smo članice tima začele izvajati popoldansko dejavnost Gozdne dogodivščine. V dve skupini je bilo vključenih 26 otrok, ki so dejavnost obiskovali dvakrat mesečno, od oktobra do maja. Prva skupina je imela 63,46 % obiskanost, druga pa 66,43 %. Občasno je sodelovalo še pet vzgojiteljic.

V tretjem letu projekta se je v dejavnost Gozdne dogodivščine vključilo že 47 otrok. Oblikovali smo tri skupine, ravno tako so otroci obiskovali dejavnost dvakrat mesečno (73,73 % obiskanost), potekala pa je od septembra do junija. Občasno je pri dejavnosti sodelovalo še deset vzgojiteljic, ob posebnih dogodkih (»gozdni dan«) pa so sodelovale vse vzgojiteljice.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

- Gozdno igrišče smo vzgojiteljice uporabljale za načrtovane in nenačrtovane dejavnosti.
- Kot posebni dogodki so se tam odvijala praznovanja rojstnih dni otrok, družinski dnevi s starši, zaključki ob koncu vrtčevega leta, krožni pohodi, jesenski in pomladanski gozdni dnevi z vključenim kosilom na travniku.
- Otroci vse več pripovedujejo, da so gozdno igrišče obiskali tudi s starši v prostem času, kar je bil tudi naš cilj.
- Veliko smo dosegli na področju spodbujanja uporabe gozdnega igrišča in njegove promocije za naš kraj.
- Odpravili smo fizično oviro in vsem skupinam omogočili varen dostop v naravo.

Preko vodenih delavnic za otroke in vzgojiteljice smo spoznali in se prepričali, da je oblikovanje pedagoških vsebin mogoče in uresničljivo, saj nam zunanje okolje nudi še več multisenzornih situacij, kot jih lahko pripravimo v igralnicah. Vzgojiteljicam bodo v veliko pomoč pri njihovem delu v skupinah tudi pridobljene izkušnje in nova znanja iz Gozdnih dogodivščin.

Pomembno je spoznanje, da nismo omejeni le na gozd, kot odprto učno okolje, temveč je možno izkoristiti za učenje vsako nenačrtovano situacijo kjerkoli izven igralnice.

V treh letih delovanja projekta poškodb ni bilo, otroci so pridobili nove kompetence v povsem drugačnih okoliščinah. Otroci so spoštovali in upoštevali dana navodila, zato so si pridobivali naše zaupanje in strah vzgojiteljic pred nevšečnostmi je postajal vse manjši.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

- Uporabniki gozdnega igrišča so vse skupine Vrtca Ciciban, v dopoldanskem in popoldanskem času. Obiskala sta ga tudi dva najbolj oddaljena oddelka, ki sta se v bližino pripeljala z avtobusom.
- Vzgojiteljici sta z otroki drugega starostnega obdobja izdelali lesene tablice – kažipote in jih namestili v bližini gozdnega igrišča.
- V prazničnem decembru so se Gozdne dogodivščine udeležile še vzgojiteljice drugih slovenskih vrtcev in učiteljice prve triade OŠ Šmartno. Dogodek je bil organiziran ob zaključku projekta pod okriljem Inštituta za gozdno pedagogiko iz Kamnika in LAS Srce Slovenije nas povezuje iz Litije.
- Na našem gozdnem igrišču so se igrali tudi otroci iz enote Kekec iz Vrtca Litija. Vzgojiteljice enote Taček iz Litije pa so pripravile svoj gozdni družinski dan.
- Skupina starejših otrok našega vrtca se je z vlakom odpeljala na obisk vrtca Kekec in si ogledala njihovo gozdno igrišče.
- Tudi ostali krajani Šmartna radi uporabljajo most in gozdno igrišče kot krožno sprehajalno pot.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Za naš vrtec pomeni gozdno igrišče veliko pridobitev. S stalno lokacijo otroci dobro spoznajo teren, se ga navadijo in z vsakim ponovnim obiskom lažje nadgrajujejo njim lastno raziskovalno in gibalno igro. Stalna lokacija igrišča v gozdu je v pomoč tudi vzgojiteljicam, ki niso domačinke in krajevnih naravnih danosti še ne poznajo dovolj dobro.

Možnosti uvajanja na druga področja

Možna je uporaba gozdnega igrišča in okolice tudi za učence OŠ Šmartno, zato smo učiteljice prve triade povabili na »gozdni dan«.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Naša prioriteta in vsa pozornost je bila usmerjena v dejavnosti in delo z otroki v okviru vrtca, zato se nismo veliko posvečali širjenju ideje navzven. Nekateri dogodki so se zgodili nenačrtovano, spontano. Spodbude in ideje so prihajale tudi s strani drugih ustanov in posameznikov (Zavod republike Slovenije za šolstvo, LAS Srce Slovenije, Institut za gozdno pedagogiko, vzgojiteljice iz Vrtca Litija, krajani).

Naše praktične izkušnje v zvezi z organizacijo Gozdnih dogodivščin, ki so potekale tudi v zimskem času v mraku in temi, lahko posredujemo tudi drugim zainteresiranim. V uporabo priporočamo »gozdni nahrbtnik«, ki je opremljen z didaktičnimi pripomočki za delo na terenu in ves čas v pripravljenosti za novo dogodivščino.

Literatura in viri

Dr.Komljanc,N. (2012) Inovacijski projekti: Mreža gozdnih vrtcev in šol. Situacijsko učenje. Svetovalna storitev v OŠ Šmartno pri Litiji za strokovne delavke vrtca Ciciban

Dr.Komljanc,N. <http://www.gozdnivrtcec.si/sl/predal-idej/predavanja-seminar-gozdni-vrtcec-gozdna-sola/68>

Šubic, J. Odprto učno okolje v gozdu, delavnice za skupine otrok v vrtcu v gozdu

Šubic, J. Odprto učno okolje v gozdu, delavnice za strokovne delavke v vrtcu v gozdu

Šubic, J. (2012). Gozd, kot učilnica za vse predmete in otrok vseh starosti. V: Trajnostni razvoj v šoli in vrtcu. Zavod RS za šolstvo, letnik 6, številka, 1-2, str: 81-88

Ščuka, V. Šolar na poti do sebe. Zavod republike Slovenije za šolstvo. Radovljica: Didakta d. o. o., 2007. 978-961-6646-16-1

Dr. Rajović, R. Pustite dijete da skače do mile volje (online). 9. 4. 2012. Dostopno na naslovu:
<http://slobodnadalmacija.hr/Mozaik/tabid/80/articleType/ArticleView/articleId/170450/Default.aspx>

Dolinar, A. Toliko trpljenja po nepotrebnem (online). 15. 6. 2014. Dostopno na naslovu:
<http://www.zazdravje.net/razkrivamo.asp?art=792>

Šolski center Ptuj
Volkmerjeva cesta 19
2250 Ptuj

Mladi, mediji in svet podatkov

2012 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Silva Javornik, mag. Melita Šemrl

Sodelavci: Aljoša Bradač, Vesna Emeršič, Patricija Koler, Sonja Šaše

Konzulent: /

Povzetek:

Najstniška populacija si gradi svojo osebnost in svoj odnos do družbe v procesu socializacije zlasti s sošolci (vrstniki) v srednji šoli. Obkroža jo tudi svet številnih informacij in podatkov, ki jih pridobi iz različnih medijev. V prvem letu našega projekta smo se aktivno povezovali tudi s projektom ACES, torej s sarajevskimi in zagrebškimi dijaki srednjih šol. Na podlagi rezultatov

Pise o slabih sporazumevalnih zmožnostih slovenskih petnajstletnikov smo poskusili to izboljšati z drugačnim didaktičnim pristopom. Z anketno raziskavo o pripadnosti šoli in narodu smo tudi ugotovili, da imajo naši dijaki v primerjavi s sarajevskimi in zagrebškimi nizek čut za pripadnost svoji ekonomski šoli in slovenskemu narodu. V drugem letu projekta smo zato želeli povečati občutek pripadnosti naših dijakov do matične šole in izboljšati njihovo nacionalno zavest ter sporazumevalno zmožnost v materinščini. V ta namen smo zasnovali načrt na podlagi kombinacije didaktičnih elementov za izdelavo promocijskega filma Ekonomska šola Ptuj.

S sistematiziranim pristopom k promociji šole in poklicev, za katere šola izobražuje, smo povečali vpis v prve letnike v primerjavi z lanskim letom.

S sodobnimi učnimi pristopi smo uspešno koordinirali naloge in vloge posameznih učiteljev in dijakov pri vključevanju medijev v promocijo šole, kar izkazuje naš končni izdelek.

Po pozitivnih odzivih sodeč (profesorji iz drugih šol, starši, bodoči dijaki) je ta učni model uporaben v praksi na vseh šolah, ki želijo izboljšati svojo promocijo in uspešno vplivati na pripadnost dijakov šoli ter povečati njihovo sporazumevalno zmožnost.

Abstract:

Teenagers develop their personality and their attitudes towards society mostly through the socialization with their peers at secondary school. Their world is surrounded by a series of pieces of information and data gained from different media. In our first year of the project we actively cooperated with the project ACES, which is with students from secondary schools in Sarajevo and Zagreb. With regard to the weak Pisa results of Slovenian fifteen-year-olds in the field of communication skills we tried to improve these skills with a different didactical approach. In addition to the Pisa results, a questionnaire performed among our students, showed that in comparison to their peers from Sarajevo and Zagreb, our students have a lower sense of belonging to their school and country. This is why, in the second year of the project, we attempted to raise the awareness of belonging of our students to their school as well as to their national origins and additionally improve communication in their mother tongue. Thus we designed a combination of didactical elements to form a basis for a

promotional film of the School of Economics Ptuj. By introducing a systematic approach to the promotion of our school and professions which can be learnt at our school we raised the number of applicants to our school in comparison to the previous year. By combining modern teaching techniques we succeeded in coordinating the tasks and duties of individual teachers and students when including public media into the promotion of our school, which is proved by the final result of the project – the promotional film. Judging from the responses of teachers from other schools, parents and future students this teaching model could be used in praxis at any school trying to raise the number of its applicants and successfully raise the sense of belonging of its students to the school as well as simultaneously raising the students' communication skills.

Ključne besede: *pripadnost šoli, mediji, promocijski film*

Key words: *sense of belonging, media, film, promotion*

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Na podlagi ankete med ptujskimi, sarajevskimi in zagrebškimi dijaki ekonomskih šol smo ugotovili, da imajo naši ptujski dijaki najnižji občutek pripadnosti šoli in najnižjo nacionalno zavest. Hkrati pa so se nas dotaknili rezultati Pise o slabih sporazumevalnih zmožnostih slovenskih petnajstletnikov v materinščini. Vse to nas je spodbudilo k aktivnemu načrtovanju za izboljšanje stanja.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Danes prevladuje prepričanje, da je za razvoj veščin 21. stoletja potrebno tako šolsko kot zunajšolsko učno okolje, ki razen temeljnih izobraževalnih predmetov učence spodbuja k razvijanju nove medijske pismenosti, kritičnega in systemskega mišljenja, medosebnih veščin in veščin samousmerjanja. Pristopi k poučevanju podpirajo kontinuirano raziskovalno in sodelovalno učenje. Mednarodno sodelovanje lahko samo še okrepi možnosti za snovanje in uresničevanje vidikov poučevanja in učenja. Vir: O naravi učenja (Uporaba raziskav za navdih prakse), OECD, Ljubljana 2013

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako pri dijakih spodbujati in razvijati pripadnost šoli in narodu s pomočjo medijev?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Osrednja tema našega projekta je bila Stereotipi med mladimi Hrvati, Bosanci in Slovenci. V ta namen smo izvedli anketo, ki je poizvedovala tudi o tem, kako se mladi vidijo kot pripadniki določenega naroda in kot pripadniki določene šole. Rezultati naših dijakov so nam pokazali njihovo nizko nacionalno zavest in nam tudi odgovorili, v čem je problem nizkega vpisa na našo šolo.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

1. Izdelava načrta: s katerimi konkretnimi koraki pri dijakih spodbujati pripadnost šoli in narodu

2. Izpeljava in analiza ankete o stereotipih med ptujskimi, zagrebškimi in sarajevskimi dijaki- povezava s projektom aces
3. Uporaba dobljenih podatkov iz ankete- pripelje do ideje za snemanje promocijskega filma
4. Izdelava scenarija za promocijski film in povezava s PeTV
5. Izbira igralcev za promocijski film med dijaki ekonomske šole
6. Vaje za nastop v filmu
7. Snemanje promocijskega filma na različnih lokacijah – 2 snemalna dneva
8. Montaža filma v prostorih PeTV – ja
9. Promocija filma
10. Analiza odmevov

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Ključni problem pri našem projektu je bil, kako z minimalnimi finančnimi sredstvi priti do končnega izdelka. Problem smo reševali s povezavo s projektom aces in z delnim sponzorstvom lokalne ptujske televizije PeTV

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

- Posnetek razvijanja in stanja projekta:

Dokumentiranje posameznih faz (fotografiranje, analiza ustvarjenega, iskanje novih poti v reprezentaciji...)

- Evalvacija po posameznih delih: izmenjava mnenj, težav, sprotna evalvacija s pogovorom, analiza odmevov (zelo pozitivni odmevi)

Cilji projekta so v celoti doseženi (pozitivni odmevi med učitelji, dijaki, starši in okoljem, dvig vpisa v 1. letnik v primerjavi z lanskim)

Obdelava podatkov

Sprotna evalvacija s pogovorom po posameznih korakih dela.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

S srečanji v projektu aces smo razvijali medkulturni dialog med dijaki in učitelji in razvijali jezikovno zmožnost sporazumevanja. Pri izdelavi promocijskega filma smo uvajali nove oblike in metode dela in s tem izboljšali kvaliteto pedagoškega dela. Najpomembnejše se nam zdi povezovanje šole z okoljem; z iskanjem partnerstva med ekonomskimi šolami v tujini in z iskanjem sodelovanja s podjetji.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Inovacija prinaša nove oblike in metode pedagoškega dela, razvija in izboljšuje komunikacijske spretnosti dijakov (sporazumevalna zmožnost), razvija socialne kompetence in kritično mišljenje. Učiteljem smo pokazali, kako z novimi načini pedagoškega dela priti do izdelka. Dijaki so povečali občutek za pripadnost šoli. Kvaliteten promocijski film naše šole združuje dijake ekonomske šole, jim dviguje samozavest in jim prikazuje pozitivno podobo šole. Tudi starši so izrazili pohvalo in zadovoljstvo ob gledanju filma. Film smo objavili na spletni strani ekonomske šole. Tudi druge šole so nas že povprašale, kako smo se lotili izpeljave, ker bi tudi same rade vpeljale podobno prakso.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Inovacijo bomo nadaljevali, to pomeni, da bomo načrtovali šolske aktivnosti s povezovanjem vizualne komunikacije. Dobra izkušnja nam potrjuje, da je mlade potrebno učiti tudi s pomočjo filmske tehnike in jim omogočiti povezovanje z okoljem.

Literatura

Sentočnik, S. Vpeljevanje sprememb v šole, Ljubljana 2006.

Dumont, H. O naravi učenja (Uporaba raziskav za navdih prakse), OECD, Ljubljana 2013

Zorman, M. Udejanjanje načel vseživljenjskega učenja, Ljubljana 2006

Ščuka, V. Šolar na poti do sebe, Radovljica 2007

Šolski center Ptuj, Ekonomska šola
Volkmerjeva cesta 19
2250 Ptuj

Hrana in zdravje za dijake

2013 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Leonida Arsić, prof. angleščine in slovenščine, svetovalka

Sodelavci: Mija Vaupotič Gregorinčič, prof. biologije in kemije, svetnica

Konzulent: Simona Slavič Kumer

Povzetek:

Zavedamo se, da je zdrava prehrana bistvenega pomena za zdravje dijakov. Samooskrba s hrano je vse bolj pomembna in ima tudi vse več privrženecv. Ponuja nam potrditev, da lahko sami poskrbimo zase in za svoje bližnje. V IP smo želeli vzpodbuditi dijake, da sami vzgajajo in pripravljajo zdravo zelenjavo s samooskrbo, saj je neoporečna samo hrana, ki jo pridelamo sami. Prehranska samooskrba je temelj zdravega, varnega in kakovostnega načina življenja. Vse glasnejša so predvidevanja, da se bomo v prihodnosti, če bomo hoteli uživati v „razkošju“ sveže hrane, morali vrniti k samooskrbi. Tako smo se z dijaki 2. letnika programa ekonomski tehnik lotili zanimivega projekta samooskrbe s pridelavo zelenjave na 20 arih njivske površine v letu 2013 - 2014.

Z dijaki smo spremljali razvoj sadik zelenjave od samega začetka, in sicer, sodelovali so pri pripravi semen za kalitev, ugotavljanju procenta kalitve, pri pripravi njive s hlevskim gnojem, pri ugotavljanju uspešno rastočih rastlin, pri zalivanju, pri odpravljanju škodljivcev, pri rednem odstranjevanju plevela, pri rahljanju zemlje ter do samega konca, to je pri pobiranju plodov. Dijaki so tako sami občutili celoten proces samooskrbe.

Prednost samooskrbe je v čim večji porabi domače sveže zelenjave, pripravi konzervirane zelenjave za ozimnico, vzgoja dijakov za pripravo zdrave hrane ter ugotovitvijo, da s samooskrbo manj škodujemo okolju. V prid samooskrbe pričajo tudi rezultati anketnega vprašalnika, ki so ga dijaki izvedli na spletu.

Abstract:

We are aware that a healthy food is essential for the health of students. Self-sufficiency in food is very important and also has a growing number of followers. It offers us a confirmation that we can take care of ourselves and of course for our loved ones.

In this innovation project we wanted to encourage the students to grow and prepare healthy vegetables with the method of self-sufficiency because the only safe food is food which is grown by ourselves. Food self-sufficiency is the base of a healthy, safe and quality way of life. There are more and more predictions that we will have to return to self-sufficiency method in the future, especially if we want to enjoy the luxury of fresh food.

With the students of the second year in Secondary School of Economics we began an interesting project of self-sufficiency in vegetable production on 20 ares field in the year 2013-2014. We observed the development of seedlings from the beginning, they participated in the preparation of seeds for germination, and to the very end, this is a collection of fruits.

The students have personally experienced the whole process of self-sufficiency.

The advantage of self-sufficiency is in the use of consumption of fresh vegetables in the preparation of canned vegetables for winter stores, learning and educating of students to prepare healthy food. We also found out that self-sufficiency way of growing is less harmful to the environment.

In favour of self-sufficiency it is also evidenced by the results of a questionnaire by the students implemented on the Web.

Ključne besede: samooskrba, zdrava hrana, spodbuda, njiva.

Key words: self-sufficiency, healthy food, encouragement, field

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Naša pričakovanja so bila, da spoznamo vzgojo zdrave domače zelenjave od semen do sadik, se seznanimo s sejanjem, opazovanjem kalitve rastlin, spoznavanjem presajanja sadik, računanjem procenta kaljivosti, ugotavljanjem največje in najmanjše kaljivosti. Hkrati poskušamo vzpodbuditi dijake, da se tudi sami lotijo vzgoje sadik doma in se tako seznani s procesom samooskrbe ter s tem prispevajo k pozitivnemu družinskemu proračunu. Izračunali smo tudi ekonomski vidik (stroške za nakup semena, zemlje za presajanje, kolarcev za vlaganje, pokrovov, kisa, soli...), kakšen je dobiček, nismo pa računali lastnega vloženega dela. Z zanimanjem smo pričakovali, kaj so nam pokazali rezultati ankete na spletu, ki so jo izpeljali dijaki, udeleženi v projektu. Naša pričakovanja so bila, da bo dijakom pomenila samooskrba pomemben vidik pri družinskem proračunu, veselje pri delu na vrtu in gibanje v naravi tudi sprostitelj.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Slovenija ima veliko možnosti za lokalno oskrbo s prehranskimi proizvodi. Možnosti za to imamo, te možnosti pa prav gotovo niso še dovolj izkoriščene. Da bi jih lahko bolje izkoristili, je potrebno več vložiti v ozaveščenost potrošnikov, v izobraževanje in usposabljanje kmetov, v raziskave na področju kmetijstva ter nove tehnologije, v organiziranost pridelovalcev in njihov skupni nastop na trgu, v odpravljanje birokratskih ovir. Prav tako je potrebno bolje varovati kmetijske proizvodne potencialne, ki se v zadnjih letih zaskrbijoče zmanjšujejo na račun spremembe namembnosti kmetijskih zemljišč v zazidljiva, po drugi strani pa se vse večji delež kmetijskih površin uporablja tudi za neprehranske namene.

Lokalno pridelana hrana postaja »modni trend« med potrošniki. Ozaveščenost potrošnikov o njenih prednostih narašča, s tem pa tudi želja po njenem kupovanju. Najpomembnejše prednosti lokalno pridelane hrane so predvsem večja kakovost, svežina zelenjave in krajši transport, kar prispeva tudi k manjšemu onesnaženju okolja. Poleg tega lokalno pridelana hrana pomembno prispeva k boljši lokalni ekonomiji in socialni blaginji.

Korak naprej na tem področju je bil pri nas narejen z Resolucijo o nacionalnem programu prehranske politike, ki vključuje tri strateško pomembna področja: varnost živil, uravnoteženo in varno prehranjevanje ter zagotavljanje trajnostne oskrbe z živili, pri čemer daje prioriteto prav lokalni pridelavi in lokalni porabi.

(Defra, 2011)

Realni potencial za lokalno oskrbo hrano v Sloveniji, mag. Anton Perpar, dr. Andrej Udovč
Oddelek za agronomijo, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, Razgledi, 2010.SURS)

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Zdrava prehrana je bistvena za vsestranski razvoj dijakov. V IP želimo vzpodbuditi dijake, da sami vzgajajo in pripravljajo zdravo zelenjavo s samooskrbo. Prehranska samooskrba je temelj zdravega, varnega in kakovostnega načina življenja. A vprašanje je, če se tega Slovenci zavedamo dovolj. Vse glasnejša so predvidevanja, da se bomo v prihodnosti, če bomo hoteli uživati v „razkošju“ sveže hrane, morali vrniti k samooskrbi. Ta naj bi bila v Sloveniji trenutno manj kot 40-odstotna, kar je zelo zaskrbljujoče, sploh v primeru, če bi se gospodarska kriza še poglobljala. Tako smo se dijakinje 2. letnika programa ekonomski tehnik lotile zanimivega projekta samooskrbe s pridelavo zelenjave na 20 arih njivske površine v letu 2013 - 2014.

Priprava semen za kalitev se začne že februarja v semenske posodice v ogrevanem objektu. Vznikle rastline presadimo v lončke v rastlinjaku in ugotavljamo procent kalitve in uspešnega vznika rastlin. Potem sadike presajamo iz lončkov na njivo, ki smo jo prej dobro pripravili, pognojili z naravnim hlevskim gnojem in nato spet ugotavljamo procent uspešno rastočih rastlin. Na njivi skrbimo za redno zalivanje in dodajanje nujno potrebnih gnojil za uspešno rast rastlin in razvoj plodov. Spremljati je potrebno napade škodljivcev in ostalih bolezni in po čim bolj naravni poti skrbeti za odpravo le – teh. Sadikam je potrebno postaviti oporo, jih privezati na njo, redno skrbeti za odstranjevanje plevelov, rahljati in zračiti zemljo pri sadikah, ki niso posajene na plastično folijo. Potem sledi redno pobiranje dozorelih plodov, njihova sprotna poraba in konzerviranje viškov. Prednost samooskrbe je v čim večji porabi domače sveže zelenjave, pripravi konzervirane zelenjave za ozimnico in vzgoja dijakov za pripravo zdrave domače prehrane.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Razlogi za izpeljavo raziskave so:

- dijake vzpodbuditi k večji pridelavi zdrave domače zelenjave in hrane nasploh,
- spoznati bistvo in pomen samooskrbe v Sloveniji,
- spodbuditi željo in voljo do večje samooskrbe gospodinjev,
- izvajati samooskrbo v naravi - na njivi,
- sejati, opazovati kalitev rastlin,
- spoznavati presajanje sadik na njivo, računati procent kaljivosti, ugotavljati največjo in najmanjšo stopnjo kaljivosti,
- spoznavati pravilno in uspešno gojenje zelenjavnih sadik, pravilno pobiranje dozorelih plodov, konzerviranje in shranjevanje zelenjave za zimo,
- seznaniti dijake o škodljivosti umetnih gnojil, pesticidov in industrijsko pridelane hrane, informirati dijake o pozitivnih učinkih naravnih gnojil in škropiv, ki jih lahko pripravimo kar sami doma,
- izpeljati anketo med dijaki o pridelavi in uporabi domače zelenjave v primerjavi s kupljeno zelenjavo v trgovini ter ugotavljati prednosti oz. pomanjkljivosti ene in druge,
- predstaviti ekonomski vidik pridelave - izračunati stroške in prihodke pri gojenju zelenjave.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Načrtovanje, sejanje rastlin, opazovanje kaljenja, ugotavljanje procenta kaljivosti, presajanje v rastlinjaku, sajenje na njivo, seznanjanje dijakov o vzgoji rastlin na njivi, domačih škropivih, namakanju. Primerjanje in evalvacija kaljivosti v letu 2013 in 2014. Anketiranje dijakov in evalvacija ankete ter izračunavanje stroškov.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Ugotovili smo, da je bila naša povprečna kaljivost 84,2 % v letu 2013, v letu 2014 pa 86%, kar ustreza pravilu od 80% do 90% kaljivosti semen. Bistvo projekta pa je, da so dijaki spoznali v praksi, v naravi, na njivi celoten postopek samooskrbe s hrano in posledično tudi vrednotenje svojega dela in pridelkov.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
Z dijaki ugotavljamo, da je prehranska samooskrba temelj zdravega, varnega in kakovostnega načina življenja. Z dijaki smo spremljali razvoj sadik zelenjave od samega začetka pa do nabiranja plodov, tako da so dijaki sami občutili celoten proces samooskrbe.

Obdelava podatkov

Opis vzorca:

Semena, sadike in plodovi različne vrste domače zelenjave.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Opazovanje, demonstracija, kvantitativne in kvalitativne meritve, laboratorijska metoda, preverjanje, analiza, evalvacija kalitve, anketiranje in evalvacija.

Metode obdelave podatkov

Vnos podatkov, urejanje, deskriptivna obdelava, ocenjevanje, analiza, grafični zapis...

Prikaz rezultatov:

Grafični prikaz v Wordu in Power Pointu.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Dosežke in spoznanja smo predstavili v projektni nalogi v obsegu 80 strani (vključuje teorijo vrtnarjenja, opis sadik raznovrstne zelenjave, grafični prikazi kaljenja, grafični prikazi ankete...)

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Z dijaki smo ugotovili, da je prehranska samooskrba temelj zdravega, varnega in kakovostnega načina življenja.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Poudarjanje pomena dela dijakov v naravi, pridobivanje znanja o vzgoji zelenjave, pridelava lastne zelenjave, pomen ekonomskega aspekta.

Možnosti uvajanja v druga področja

Inovacijo lahko uporabijo vse šole, ki želijo mlade ozavestiti o lastni pridelavi hrane, jim privzgojiti spoštovanje do narave, tako da teorijo povežejo s prakso, izboljšati odnos do hrane na osnovi spoznanja lastnega dela na njivi. Pri tem projektu se lahko uporabi široko medpredmetno povezovanje na različnih področjih.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Močni smo v skupinskem delu, vztrajnosti, izkušnjah pri vzgoji zelenjave. Drugim lahko pomagamo z nasveti iz naših izkušenj in ogledu zelenjave na njivi.

Literatura

<http://sl.wikipedia.org/wiki/Paradi%C5%BEnik>

<http://www.zemlja.si/index.php/zemlja/vrt-in-sadovnjak/kmetijska-opravila/pridelava-zelenjave>

<http://www.bodieko.si/samooskrba-hrana>

<http://www.svet-je-lep.com/tag/repelenti/>

<http://www.bodieko.si/dognojevanje>

<http://sl.wikipedia.org/wiki/Paradi%C5%BEnik>

<http://paradizniki.blogspot.com/2010/03/vzgoja-paradiznikov-na-kratko.html>

<http://www.bodieko.si/paradiznik-proti-boleznim-srca-in-ozilja>

<http://druzina.ena.com/Dom/Vrt-in-domace-rastline/Paradiznik-v-vrtu.html>

<http://www.slonep.net/vrt-in-okolica/zelenjava/novice/paprike-sladke-in-pekoce>

<http://www.okusnivrt.com/rastline/zelenjava/solata.php>

Ustno izročilo – nasveti mam, babic, sosedov

Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje
Ljubljanska cesta 97
3000 Celje

GARTroža = die GARTENrose = VRTnica

2013 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Lidija Oblak, profesorica geografije in nemščine

Sodelavci: Lucija Bratina Pešec, profesorica angleščine in nemščine; Katja Funtek, univ. dipl. ing. agronomije; Štefanija Kos Zidar, spec. managem., dipl. ing. agronomije in hortikulture

Konzulent: Susanne Volčanšek, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, območna enota Novo mesto

Povzetek:

Sodobna družba teži k večjezičnosti, zato ima znanje tujih jezikov zelo velik pomen. V Šoli za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje si prizadevamo, da bi se dijaki po končanem izobraževanju znali sporazumevati ne le v angleškem jeziku, ki je za večino dijakov prvi tuji jezik, temveč tudi v nemškem jeziku. Le program aranžerski tehnik ima obvezen drugi tuji jezik – nemščino. Z inovacijskim projektom smo želeli približati nemški jezik tudi programu hortikulturni tehnik in v dijakih spodbuditi zanimanje in veselje do večjezičnosti. Ker ima naša šola poleg klasičnih šolskih prostorov tudi velik šolski park, smo v tem videli odlično priložnost za nov model poučevanja tujega jezika – učilnico v naravi. Poleg tega imamo na šoli večje število dijakov s posebnimi potrebami za katere predstavlja klasični pouk v razredu nemalokrat ovire. Učilnica v šolskem parku je tako poskus seznanjanja z jezikom tudi za to skupino dijakov.

Abstract:

Contemporary society tends to use multilingualism, therefore the knowledge of languages plays an important role. In School For Horticulture and Visual Arts Celje we attempt to teach students to communicate in English as well as in German, although for the majority English is their first foreign language. Only the four-year programme »window dresser« includes the second foreign language (i. e. German) as a compulsory subject in its curriculum. With this innovation project we wanted to bring German closer to students in the four-year programme »horticultural technician« as well as stimulate their interest and joy for polyglotism.

The fact that our school has a big school park apart from the classrooms offers a great opportunity for a new teaching method – a classroom in nature. Besides, there are quite a few students with special needs who face difficulties when confronted with traditional (classroom) teaching. The classroom in nature is therefore an attempt to introduce the second foreign language to that kind of students.

Ključne besede: *poučevanje tujih jezikov, nemški jezik, strokovna terminologija v nemščini, učilnica v naravi, dijaki s posebnimi potrebami*

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Na področju hortikulture naša šola intenzivno sodeluje z ostalimi evropskimi državami, še posebno z nemško govorečimi državami (npr. Nemčijo, Švico, Avstrijo). Trend globalizacije angleškega jezika je drastično posegel v osnovne šole. Na področju Savinjske regije je bilo pred dvajsetimi leti težko najti šolo, kjer bi poučevali angleščino kot prvi tuj jezik. Danes pa je z generacijo izpred treh, štirih let izginila še zadnja nemščina kot prvi tuji jezik v srednji šoli.

Večletne izkušnje so pokazale, da dijakom, ki se izobražujejo za vrtnarske poklice, manjka ne samo strokovno izrazoslovje, temveč tudi osnovno znanje nemščine.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Vesna Kondrič Horvat navaja: »Že nekaj časa opažamo, da nemščina kot prvi tuji jezik izginja iz osnovnih šol tudi v krajih, ki mejijo na Avstrijo in vse premalo se zavedamo, kako pomembno je, da v Sloveniji kot prvi tuji jezik poleg angleščine ostane tudi nemščina, ki jo govori največ naravnih govorcev v Evropski uniji (32 odstotkov) – medtem ko to drži za angleščino v 13 odstotkih in za francoščino v 26 odstotkih (podatki iz leta 2006).« (Kondrič Horvat, V., 2011)

»V EU in predvsem v Sloveniji moramo tudi zaradi tega podatka biti zelo previdni, ko govorimo o angleščini kot **lingui franci**. Ta je pomembna za gimnazije, pomembna za študij, pomembna pri raziskovanju in podobno, pozabljamo pa na specifičnost slovenskega gospodarskega prostora (največ izmenjave imamo prav z državami nemškega govornega področja) in turizma (največ nemško govorečih turistov), pozabljamo na raven vsakdanjega življenja, na to, da denimo trgovci, medicinske sestre, frizerke, zidarji ... v obmejnih krajih, da delavci v turizmu, denimo v naših zdraviliščih, bolj potrebujejo nemščino kot angleščino.« (Kondrič Horvat, V., 2011)

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

V kolikšni meri je nemščina potrebna za bodoče ustvarjalce v zelenih poklicih?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Dijaki potrebujejo in želijo osnove nemščine, da bi lahko kandidirali za potencialno izmenjavo dijakov v šolskih projektih, mednarodnih tekmovanjih, ...

Strokovno nemščino pa želijo obvladati zaradi zgoraj omenjenih aktivnosti in ker bi s tem lahko prebirali strokovno literaturo, ki jo potrebujejo v šoli in jo bodo potrebovali kasneje pri študiju oz. delu.

Eden izmed ciljev projekta je tudi dvig samozavesti za komuniciranje v tujem jeziku za vse dijakke ter dvig samopodobe za dijakke s posebnimi potrebami.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Projekt je potekal v šolskem letu 2013/14. Na začetku projekta smo izbrali zainteresirane dijakke, ki so izpolnili uvrstitveni test, na osnovi katerega smo ugotavljali predznanje. Analiza testa je pokazala, da dijakom manjka strokovno izrazoslovje kakor tudi osnovno znanje nemščine. Organizirali smo delavnice, na katerih smo dijakke naučili osnove nemščine in z

njimi naredili prve korake v svet stroke v nemščini. Delavnice so radi obiskovali, ker pridobivanje znanja ni bilo pogojeno z ocenami. Sledila je učilnica v naravi, na osnovi katere smo izvedli refleksijo. Refleksija je pokazala izboljšanje poznavanja strokovne terminologije v nemščini. V učilnici v naravi so dijaki pridobljeno znanje samostojno uporabili na konkretnih primerih, ki so jih povezali z latinskimi izrazi. Tako smo prišli do »trojezičnega« poimenovanja rastlin in delov rastlin. Poleg tega so sodelujoči v projektu na osnovni ravni sposobni komunicirati in iskati informacije v tujem jeziku.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Dijaki, ki se izobražujejo za poklice v hortikulturi, v svojem 3 do 4-letnem izobraževanju nimajo nemščine kot drugega tujega jezika. Ogromno strokovne literature, ki je med drugim na razpolago tudi v šolski knjižnici (npr. periodika, priročniki, katalogi,...) in s katero si trenutno pomagajo samo profesorji in redki dijaki, ki prihajajo iz osnovnih šol z znanjem nemščine, je v nemškem jeziku.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Naši kazalci uspešnosti so zadovoljni dijaki, ki so se z veseljem učili tujega jezika. Delavnice so radi obiskovali, ker pridobivanje znanja ni bilo pogojeno z ocenami. Naučili so se komunicirati na osnovni ravni in iskati strokovne informacije v tujem jeziku. Učilnica v naravi jim je dala znanje strokovne terminologije v nemščini v povezavi z že usvojenim izrazoslovjem v materinem jeziku in latinščini.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Sodelovalo je 17 dijakov, med njimi tudi dijak s posebnimi potrebami z odločbo in dijak dislektik.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke o inovacijskem projektu smo zbirali z anketnimi vprašalniki, na katere so odgovarjali dijaki.

Metode obdelave podatkov

Podatke smo obdelali s pomočjo obdelave podatkov zbranih vprašalnikov in njihovo analizo ter s sprotnimi analizami dela.

Prikaz rezultatov

Na podlagi zbranih rezultatov smo ugotovili, da se dijaki še naprej želijo učiti tujega jezika, da bodo znali komunicirati in uporabljati strokovno terminologijo v nemščini. Jezik se rajši učijo, če učenje ni pogojeno s pridobivanjem ocen.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Ugotovili smo, da učenje tujega jezika spodbuja interes za tuje kulture, tuje dežele, običaje, navade... Dijaki so veliko bolj motivirani za delo, ker učenje ni pogojeno s pridobivanjem ocen.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Znanje tujega jezika ima pozitivne posledice v okolju. V okviru inovacijskega projekta pridobljena znanja predstavljajo prvi korak v znanje nemščine za 17 dijakov Šole za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje, programa hortikulturni tehnik (SSI, PTI).

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

V programu, ki nima nemščine kot drugega tujega jezika, smo izvedli delavnice, s katerimi smo dijake naučili osnovnega komuniciranja v nemščini in jih uvedli v jezik stroke, potem pa iz učilnice prenesli usvajanje znanja v naravo.

Novost učilnice v naravi je učenje na konkretnih primerih, učenje od znanega k neznanemu (npr. slovenski-latinski-nemški strokovni termin), učenje z uporabo čutil, povezovanje stroke in jezika, verbalna in neverbalna komunikacija, urjenje socialnih veščin in delo v skupini.

Možnosti uvajanja v druga področja

Novost lahko uporabijo učitelji pri poučevanju jezika stroke v hortikulturi. Drugačen pristop poučevanja se lahko izvaja tudi pri ostalih predmetih v srednjih in osnovnih šolah.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Drugim lahko ponudimo primer dobre prakse, nasvete in ideje. Pridobili smo nova znanja in izkušnje, ki smo jih predstavili tudi svojim sodelavcem v kolektivu.

Literatura

Kondrič Horvat, V. Nelogično in neživljenjsko. Šolski razgledi: strokovnoinformativni časnik za vzgojo, izobraževanje, znanost in kulturo (online), Ljubljana, Šolski razgledi, 16.9.2011, št. 14. Dostopno na naslovu: <http://solski-razgledi.com/clanek.asp?id=235>

Aufderstraße, H. et al. Themen aktuell 1 - Kursbuch. Max Hueber Verlag, 2007. ISBN 3-19-00190-9

Beaumont, E. in Pimont, M.-R. Dein buntes Wörterbuch der Natur. Fleurus Verlag, Köln, 1994. ISBN 3-89717-074-4

JVIZ Vrtci občine Žalec
Tomšičeva 5
3310 Žalec

Izboljševanje kakovosti pedagoškega dela s planiranim timskim načrtovanjem (optimiranje učinkovitosti pristopa)

2012 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Anja Podveržen, dipl. vzg.

Sodelavci: Ema Selič, dipl. vzg.; Natalija Starič Žikič, univ.dipl.soc.del.; Alenka Ježovnik, vzg.
Urška Glušič, vzg.

Konzulent: dr. Natalija Komljanc, Zavod RS za šolstvo Ljubljana

Povzetek:

V inovacijskem projektu smo se vsebinsko ukvarjali z ozaveščanjem pomena timskega dela, z aktivnejšo vlogo vsakega strokovnega delavca (v nadaljevanju strokovne delavke) pri načrtovanju, spremljanju, izvedbi in evalvaciji. V ospredju smo imeli posodabljanje prakse na podlagi akcijskega raziskovanja.

S pomočjo delavnic, kolegialnih hospitacij smo kritično pogledali v lastno prakso, v svojo profesionalnost in nadgradnjo dela v paru in timu ter dobili povratno informacijo, ki je spodbujala proces učenja pri vseh udeležencev. Prav tako so preoblikovani interni obrazci za načrtovanje vzgojno izobraževalnega dela, razvijali uravnoteženost kakovostnega vzgojno izobraževalnega dela v vseh enotah zavoda.

Za uspešno izvajanje projekta je bilo pomembno interno in eksterno strokovno izobraževanje ter študij strokovne literature. Na ta način smo pričeli ozaveščati pomen timskega dela in ga nadgradili.

Skupno delo v projektu nam je prineslo izmenjave izkušenj, predstavitev problema, poglobljanje razumevanja problema, iskanje novih idej, uvajanje le-teh v prakso ... Vidna je bila rast profesionalnosti strokovnih delavk, ki se kaže v komuniciranju, dogovarjanju, spremljanju, evalviranju lastne prakse in vnašanje spremembe v njo.

Ključne besede: timsko delo, spremljanje in reflektiranje timskega dela, timsko načrtovanje, timsko izvajanje, timska evalvacija

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

V vrtcu strokovne delavke izvajajo vzgojno izobraževalno delo že več let, prav tako se je v zadnjih letih zaposlilo več strokovnih delavk, ki svojo poklicno pot komaj začenjajo. Za kakovostno vzgojno izobraževalno delo je potrebno medsebojno sodelovanje in timsko delo. Zavedamo se, da moramo timsko delo v organiziranih oblikah nenehno nadgrajevati. Že lansko in letošnje šolsko leto smo se preko inovacijskega projekta (v nadaljevanju IP) odločili

za spremembe, ki jih je potrebno vnesti v že uveden mesečno planiran timski pristop načrtovanja vzgojno izobraževalnega dela.

Poudariti in potrditi želimo, kako pomembna je vloga vsake strokovne delavke, njena usposobljenost in pripravljenost delati drugače, boljše, z nadgradnjo timskega dela – pri načrtovanju, spremljanju, izvedbi in evalvaciji.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Z znanjem o timskem delu se ne rodimo: učimo se ga ob aktivnem timskem delu, s študijem strokovne literature, z razvijanjem spretnosti timskega dela na različnih izobraževanjih in delavnicah, predvsem pa z veliko samokritičnega »dela na sebi« in reflektiranjem svojega ravnanja. Bistvo je v odgovoru vsakega izmed nas na vprašanje: kaj in kako lahko jaz osebno prispevam k učinkovitem timskem delu (Polak, 2007). Nova spoznanja o timskem delu omogočajo boljše razumevanje samega sebe in drugih, spodbujajo intelektualno radovednost, kritično mišljenje in osmišljanje stvarnosti. (Polak, 2012).

Z akcijskim raziskovanjem rešujemo problem prenašanja znanja v prakso, to je spreminjanja praktičnega ravnanja pod vplivom novih spoznanj (Mesec, 1994). Akcijska raziskava se vse bolj uveljavlja kot metoda posodabljanja pedagoške prakse. Ni samo nova metoda, temveč od uporabnikov zahteva nov način razmišljanja v povezavi s prakso, kar je osnova bolj premišljenega, avtonomnega ravnanja (Kramer in Koželj, 2014).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako izboljšati kakovost izvedbenih oblik načrtovanih dejavnosti z uvedbo planiranih ur timskega načrtovanja?

Cilj projekta:

- Raziskati učinkovitost nadgradnje pristopa načrtovanja z aktivnejšo vlogo vsakega posameznika pri načrtovanju, spremljanju, izvedbi in evalvaciji.

Pri vsaki internih izvedenih predavanjih in delavnicah smo imeli še vmesne cilje.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

1. akcijski korak

Inovacijski projekt smo vnesli v LDN vrtca; strokovne delavke so bile na 1. vzgojiteljskem zboru (oktober 2013) seznanjene z nadaljevanjem inovacijskega projekta, z načrtom in cilji dela v tem šolskem letu.

Izvedli smo interno izobraževanje: E. Selič (november 2013) Delo v paru in timsko delo (Osvežitev teoretičnih osnov iz preteklih izobraževanj – šol. leto 2012/13); delavnice – načrtovanje v preoblikovane interne obrazce načrtovanja).

Udeležili smo se eksternega strokovnega izobraževanja: G. Vranešič, I. Leskovar: Osnove »na otroka osredinjene« vzgoje in izobraževanja za otroke.

2. akcijski korak

Oblikovali in izvedli smo anketne vprašalnike za vse strokovne delavke vrtca – timsko delo. Na ta način smo ugotavljali stališča strokovnih delavk do uvajanja novosti.

Vodstvo je spremljalo timsko načrtovanje v vseh enotah zavoda (E. Selič, N. Starič Žikič).

Izvedli smo interno izobraževanje, delavnice: E. Selič (februar 2014) – medsebojne hospitacije. Strokovne delavke so po ogledu dveh videoposnetkov dejavnosti v oddelku za prvo in drugo starostno obdobje v skupinah zapisale skupno spremljanje (evalvacijo) po kazalnikih kakovosti (področje spremljanja: načrtovanje, spremljanje, ocenjevanje ter učno okolje) in poročale.

3. akcijski korak

Strokovne delavke so izvedle medsebojne kolegialne hospitacije (področje: načrtovanje, spremljanje, ocenjevanje ter učno okolje); zapis spremljave in zapis pogovora ter ugotovitev po opravljeni hospitaciji je potekal po vnaprej pripravljenem opazovalnem listu namenjenemu opazovanju in vprašanjih.

Izvedli smo interno izobraževanje: E. Selič, N. Starič Žikič. Analiza stanja dopolnjenega/prenovljenega načrtovanja, izvajanja in evalvacije dela (videnje vseh strokovnih delavk, ravnateljice, pomočnic ravnateljic), delavnice – opravljene kolegialne hospitacije (konkretna opažanja in razmišljanja strokovnih delavk pri izvajanju in opazovanju medsebojnih hospitacij - izhodiščna vprašanja, zapis v tabele), poročanje.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

1. akcijski korak

Za uspešno izvajanje projekta je bilo pomembno interno in eksterno strokovno izobraževanje ter študij strokovne literature. Na ta način smo pričeli ozaveščati pomen timskega dela in nadgradili timsko načrtovanje.

S pomočjo delavnic smo kritično pogledali v lastno prakso, v svojo profesionalnost in nadgradnjo dela v paru in timu ter dobili povratno informacijo, ki je spodbujala proces učenja pri vseh udeležencev. Preoblikovani interni obrazci za načrtovanje vzgojno izobraževalnega dela in načrtovanje vanje razvija uravnoteženost kakovostnega vzgojno izobraževalnega dela v vseh enotah vrtca.

2. akcijski korak

Z delom v delavnicah in z ostalimi aktivnostmi smo preko refleksije in evalvacije naše prakse, prepoznali nivo profesionalnega razvoja v našem vrtcu. Spoznavali smo, da je prav tako kot načrtovanje in izvajanje, pomembno tudi spoznavanje veščine opazovanja in beleženje opaženega. Opazovanje in samoevalvacija sta eni izmed ključnih kompetenc strokovnih delavk za izvajanje kakovostnega vzgojno izobraževalnega procesa, enako kot ozaveščanje vloge opazovalke dejavnosti v oddelku.

3. akcijski korak

Strokovne delavke so preko kolegialnih hospitacij prišle do spoznanja, da lahko delamo kakovostnejše in da smo pripravljeni v naše delo vnašati smiselne spremembe.

Z dodajanjem novih znanj, z ozaveščanjem lastnega ravnanja ter na osnovi kazalnikov kakovosti, medsebojnega dogovarjanja in nadgrajevanje kompetentnosti (samoučinkovitosti) v vlogi načrtovalke, izvajalke in opazovalke vzgojno izobraževalnega procesa, se je razvijal konstruktivni pogovor (evalvacija).

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V projektu smo sodelovale vse strokovne delavke vrtca – pomočnice vzgojiteljic, vzgojiteljice in vodstvo vrtca. Posredno pa tudi otroci in starši.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke smo zbirali pri strokovnih delavkah preko anketnih vprašalnikov z odprtimi vprašanji, s spremljanjem timskega načrtovanja v vseh enotah zavoda, z zapisi pogovora in ugotovitev po opravljenih hospitacijah po vnaprej pripravljenih vprašanjih, s pomočjo delavnic, evalvacije ter refleksije.

Metode obdelave podatkov

Po vsakem internem izvedenem predavanju in delavnicah smo člani projektne skupine sodelovali pri refleksiji ter naredili skupne zaključke, ki so nam služili kot izhodišče za nadaljnje načrtovanje in izvedbo izobraževanj.

Ključnega pomena pa je bila evalvacija, refleksija vseh članov projektne skupine, ravnateljice ter pomočnice ravnateljice med samimi poteki aktivov ter motivirano sodelovanje vseh strokovnih delavk na vseh srečanjih.

Statistična obdelava podatkov ni bila možna, saj so se med seboj odgovori zelo razlikovali (odprta vprašanja).

Ugotovitve in spoznanja

Na podlagi vseh zbranih podatkov smo lahko ugotovili, da smo s projektom dosegli želeni rezultat – z ozaveščanjem pomena timskega dela, z aktivnejšo vlogo vsake posameznice pri načrtovanju, spremljanju, izvedbi in evalvaciji smo dosegli napredek, višji nivo kvalitete vzgojno izobraževalnega dela, sodelovanja in povezovanja. V svojem osebnem in profesionalnem razvoju smo naredile premik, saj smo začutile pomen izobraževanja, samoizobraževanja in ozavestile vlogo odraslega v vrtcu.

Preoblikovani interni obrazci za načrtovanje vzgojno izobraževalnega dela, razvijajo uravnoteženost kakovostnega vzgojno izobraževalnega dela v vseh enotah zavoda. V sklopu izobraževanj, delavnic in medsebojnih hospitacijah smo dosegle visok profesionalni nivo, kateri je izboljšal zmožnost načrtovanja, izvedbe in evalvacije vzgojno izobraževalnega dela.

Strokovne delavke pridobivamo temelj za napredek, spreminjanje ter osebnostno, strokovno in profesionalno rast. S tem postanemo razmišljujoči praktiki – to je kakovost za prihodnost in trajni razvoj.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

V času izvajanja IP smo uspeli prehoditi pot k reflektirajočemu praktiku tako, da smo vzele potrebo po evalviranju in refleksiji za svojo. Naša vrlina je bila v tem, da smo kljub številčnemu številu udeleženk pri izobraževanju, spodbujali k individualnosti in ustvarjalnosti vse strokovne delavke.

Po vsakem izobraževanju smo članice projekta naše pridobljeno znanje in izkušnje strnile v interno gradivo, katero je in bo strokovnim delavkam v pomoč pri vzgojno izobraževalnem delu.

Ob izvajanju IP smo spoznali, da niso koristni le rezultati projekta, pač pa vsak posameznik, ki je »rastel« in sproti vnašal spoznanja v svoje delo in tako spreminjal klimo in kulturo vrtca.

Literatura

Kramer M. in Koželj M.: Spletni zvezek akcijskega raziskovanja. 2014. Dostopno na naslovu: [Spletni zvezek akcijskega raziskovanja \(2. zvezek\)](#).

Mesec, B.: Model akcijskega raziskovanja. Ljubljana, Fakulteta za socialno delo, 1994.

Polak, A.: Razvijanje in reflektiranje timskega dela v vrtcu. Ljubljana, Pedagoška fakulteta, 2012.

Polak, A.: Timsko delo v vzgoji in izobraževanju. Ljubljana, Modrijan, 2007.

Polak, A.: Timsko delo z vidika pedagoškega pristopa Reggio Emilia. V T. Devjak in D.

Skubic. Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia. Ljubljana, Pedagoška fakulteta, 2009, str.: 77-92.

Vrtec Radenci – Radenski Mehurčki
Titova c. 1
9252 Radenci

Kaj nam pove otroška risba otrok, starih 3 – 6 let?

2013 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Jasmina Fašalek Paldauf, dipl. vzg.

Sodelavci: Fani Vrhovšek Ulamec dipl. vzg., Bernarda Bračko dipl. vzg., Jožica Veberič vzg.,
Cvetka Marinič vzg., Otilija Matjašič vzg., Bojana Kalič dipl. vzg.

Konzulent: dr. Natalija Komljanc; Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Otrok se uči likovnega izražanja s svobodnim risanjem. Ravno v zadnjih dveh besedah, sem zaznala problem pri večini predšolskih otrok. Velikokrat se otroci niso znašli kaj in kako narisati bodisi določen predmet, osebo, pojav ... ali pa po lastni izbiri, domišljiji. Tukaj je prihajalo do kopiranja drug od drugega, povzemanja idej od soseda, posluževanja šablonskega risanja, lastnih predsodkov »jaz pa tega ne znam narisati.« Glede na opisano sem se odločila ukreniti in poizkusiti drugačen pristop in spodbude k risanju pri otrocih, v namen izboljšanja le tega.

Tako smo prvi korak naredili preko igre z različnimi sredstvi in materiali, skozi katero je otrok dobil izkušnjo, vizualno zaznavo, ki jo je kasneje prenesel v risbo skozi likovni izraz. Otroci so se počasi pričeli navajati na ta način dela in v bodoče že znali uporabiti svoje predhodno znanje. Vedeli so in se tudi navadili kaj sledi po igri s sredstvi, predmeti, ki jim niso bili vsakdanji. Napredek pri otrocih se je počasi kazal v lastnem pripovedovanju o svoji risbi, razlagi narisanih simbolov ali pa delnega posnemanja videza, postajali so vedno bolj samozavestni in samostojni. Njihove krivulje, črte, posameznosti, sklopi gostih črt, so počasi dobivali delno realen videz predmeta, s katerim so se igrali oz. z njim rokovali na vse možne načine. Navajali so se na zmožnost opazovanja objekta.

V drugem delu šolskega leta, smo naše delo pričeli nadgrajevati. Otrok na prostorskem področju ne razvija samo prostorskih predstav, temveč tudi ekspresivno izrazno moč in estetsko občutljivost. Slednje se je opazovalo in spodbujalo z dejavnostmi tudi na drugih področjih kurikuluma, predvsem s telesnim gibom, govorom, mimiko, ritmom, zvokom. Oblike osebnega izražanja, estetski vidik, vtise, impresijo, sporočila otrok doživetega, so otroci kazali z lastnim gibalnim prikazovanjem, mimiko obraza, ritmom telesa, risanjem s prsti ... Tako so tudi nevizualne izkušnje, nadgrajevali po spominu ali slišnem zvoku.

Ključne besede: otroci, predmeti, igra, svinčnik, risba

Abstract:

The child learns artistic expression with free drawing. Exactly within the last two words, I perceived a problem in most preschool children. Many children were not able to get around with what and how to draw, either a specific object, a person, a phenomenon ... or by their own choice or imagination. Here it has come to copying from one another, summarizing ideas from a neighbour, resort of template drawing, their own prejudices "I do not know how to draw this." In this manner, I decided to try and take a different approach and incentives to draw in children, for the purpose of improving thereof.

Thus, the first step was done through the game with different means and materials, through which the child has gained experience and visual perception which was later transferred to the drawing through artistic expression. Children have slowly started to become accustomed to this way of working and in the future were able to use their prior knowledge. They knew and also got used to what follows after the game by any means, items, which have not been commonplace to them. The progress in children was slowly reflected in their own narrative of their own drawing, the interpretation of symbols drawn, or partial copying the appearance, they became increasingly confident and independent. Their curves, lines, individualities and sets of dense lines, were slowly receiving partial realistic appearance of the object, with which they played or handled with in all possible ways. They accustomed to the ability to observe the object.

In the second part of the school year we started to upgrade our work. A child does not only develop spatial performances, but also the expressive power of expression and aesthetic sensitivity. The latter was observed and promoted in activities in other areas of the curriculum, especially with physical movement, speech, facial expressions, rhythm and sound. Forms of personal expression, aesthetic aspect, impressions, impression and messages of what the children experienced, the children showed with their own motive displaying, facial expressions, body rhythm, drawing with their fingers ... They even upgraded non-visual experiences by memory or heard sound.

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

V vrtcu otroci vse pogosteje ostajajo brez idej pri risanju. Posledično temu je vse več prerinjanja od tistih, ki imajo svojo idejo že v žepu. Ravno tako opažamo, da so otroci neustrezno motivirani, premalo je pozitivne spodbude s strani odraslega, saj kažejo občutke manjvrednosti oz. se poslužujejo stavka »jaz tega ne znam.« Otroci pri risanju načrtovanih aktivnosti rabijo ustrezen pristop odraslega, konstruktivno in spodbudno učno okolje, v katerem bodo ustvarjali brez zadržkov. Zato je tudi pomembno, da otrok spoznava vizualno – prostorski svet skozi neposredno interakcijo z objekti, predmeti in dogodki.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Marjanovič Umek (2004), navaja več razvojnih stopenj risanja pri otrocih. Torej se je naše raziskovanje pričelo v predshematski stopnji, ki je značilna za otroke 3 – 6 let. V tej fazi naj bi otrok že risal simbolno risanje, ki nakazujejo na delno posnemanje realnega videza. Veliko 3, 5 letnih otrok pri nas, je bila še v fazi za predshematsko stopnjo, torej v fazi likovnih simbolnih struktur (čečkanju, kot so takrat to imenovali). Skozi drugačen pristop do risanja pri otrocih, so le ti tekom leta napredovali, ter v risbo vnašali vedno več delnega posnemanja videza.

Tako smo prišli do spoznanja, da je pri risanju z otroci zelo pomembna vloga odraslega, ki ga ustrezno motivira in na igriv način vodi do svobodnega risanja.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Spoznati kako poteka otrokovo razumevanje na likovnem vizualno prostorskem področju.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Otrokom približati risanje kot prijetno – neprisilno dejavnost. Mu omogočiti kritičnost, raziskovanje in razvijanje domišljije skozi različne materiale. Približati risanje s svinčnikom kot prijetno izkušnjo, ki skozi likovni izraz na papirju izlije vse kar mu je znano.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Na podlagi zastavljenega cilja, smo si oblikovale načrt poteka dela. Izpostavile smo ključni problem risanja pri otrocih, ter iskale način kako to izboljšati.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

Ključni problem je bil kako pri otrocih vzbuditi čut za likovno dejavnost, da bodo na to osredotočeni in samozavestni. Spoznanje razumevanja na prostorskem področju, je za otroke zelo pomembna neposredna izkušnja, interakcija z objekti, predmeti, ki jih otrok raziskuje z vsemi čutili, ter je sposoben to tudi prenesti v risbo. Slednje je pomembno že zelo zgodaj v otrokovem razvoju oz. takrat ko nastopi z obiskovanjem vrtca.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Igra s storži

risanje po igri

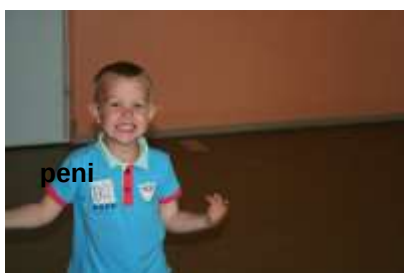
Prikaz potoka in mostu

Prikaz vulkana

Primer naranega vulkana

peni

P. je uprizarjal mačko
in kazal kremplje

Risanje s
prsti po
brivski

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V delo je bilo vključenih 7 skupin 2. starostnega obdobja, od tega ena polovična skupina.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke smo zbirali z metodo opazovanja, zapisovanjem komentarjev, risbami otrok, posnetki.

Metode obdelave podatkov

Analiza fotografij, otroških risb, posnetkov, sporočila otrok doživetega, evalvacija vzgojiteljic, predstavitev staršem in pogovori z njimi.

Prikaz rezultatov

Otroci veliko raje posegajo po risanju brez predsodkov, so veliko bolj samozavestnejši, kritični in ustvarjalni, znajo se osredotočiti na opazovanje objekta. Starši kažejo zadovoljstvo pri svojih otrocih, ki pri štirih letih še niso pravilno uporabljali svinčnika (barvice) v roki, kaj šele da bi posegali po risanju.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Otrokovo razumevanje prostora se razvija primerno hitro njegovi starostni stopnji. Otroci od 3,5 let do 4,5 let so se šele vpeljevali in dokaj hitro pričeli z opazovanjem, raziskovanjem predmeta skozi igro. Videno so tudi komentirali. Med tem, ko starejši otroci so sposobnejši natančnejšega opazovanja in posledično temu v svojo risbo vnašajo vedno več detajlov.

Otroci so pričeli kazati čut za likovno dejavnost, povezano z vizualno zaznavnim procesom.

Intenzivno delo, izkušenjsko učenje je bilo pomemben prehod v likovno delo.

V drugem delu, ko smo pričeli izražanje s čutnim doživljanjem, vtisi, z ritmom, zvokom in gibalnimi prikazi, so nekateri otroci sprva bili zadržani, bilo jih je sram. Postopoma so se razživel in nepričakovano prikazali veliko gibalne in čustvene ustvarjalnosti, ki jih nismo pričakovali.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Otroci so mali raziskovalci, ki so v risanju napredovali skozi različne izkušnje in dejavnosti, ki so jim bile ponujene.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Predstavitev naše novosti je bila staršem na zaključnem roditeljskem sestanku ob konkretnih primerih aktivnosti. Ravno tako si bodo izpeljavo in potek projekta lahko ogledali vsi obiskovalci na otvoritvi vrtca, v mesecu septembru.

Možnosti uvajanja v druga področja

Strokovni delavci v vrtcu skozi prepletanje vseh področij kurikulum, institucije predšolske vzgoje.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Ustrezen pristop in pozitivne spodbude otrokom, uvajanje stimulatívnega in konstruktívnega učnega okolja.

Literatura

Marjanovič U., Zupančič in dr. (2004) Razvojna psihologija: Razvoj otroške risbe. Ljubljana: Rokos ISBN 86-7207-148-4

Gardner H. (1995) Razsežnost uma: Teorija o več inteligencah. Prevod I. Kovačič. Ljubljana: Tangram. ISBN 86-81845-29-2

Marjanovič U., Fekonja U. (2008) Sodoben vrtec: možnosti za otrokov razvoj in zgodnje učenje. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete ISBN 978-961-6648-16-5

Vrtec Trnovo
Kolezijska ul. 11
1000 Ljubljana

Projektno delo z lutko (PDL)

2013 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Renata Mrvar Peršuh

Sodelavci: mag. Suzana Antič, ravnateljica; mag. Mojca Garvas, pom. Ravnateljice; Renata Mrvar Peršuh, vzgojiteljica; Frančka Šoštarič, vzgojiteljica; Mojca Zupan, vzgojiteljica; Mojca Kolar, vzgojiteljica; Petra Arko, vzgojiteljica; Nina Zorko, vzgojiteljica; Lidija Pristavec, vzgojiteljica; Lara Pavšič, vzgojiteljica; Teja Tomažič, vzgojiteljica; Klara Sobočan, vzgojiteljica; Katja Leskovic, vzgojiteljica; Elvira Laharnar, vzgojiteljica; Snežka Kužnik, vzgojiteljica; Klara Velkoverh, vzgojiteljica; Mateja Kavčič, vzgojiteljica; Romana Jankovec, vzgojiteljica; Katja Pečar, vzgojiteljica; Alenka Klenovšek, vzgojiteljica; Tjaša Kamnar, vzgojiteljica; Zdenka Ljubič, vzgojiteljica; Duša Stanič, vzgojiteljica; Mojca M. Felicijan, vzgojiteljica; Zorica Petrovič, vzgojiteljica

Konzulent: dr. Natalija Komljanc, Zavod RS za šolstvo Ljubljana

Povzetek:

Z inovacijskim projektom smo v šolskem letu 2013/14 oblikovali pedagoško inovacijo z naslovom Literarno didaktična zgodba - kot izvedbeni kurikulum Vrtca Trnovo v Projektnem delu z lutko (PDL). Koncept temelji na učnem sožitju vseh učečih se, s posebnim poudarkom na priložnostih za medsebojno podporo v miselnih procesih. Pedagoška zgodba, ki se rodi vsako leto, je rojena z raziskovalnim vprašanjem in izzivi v obliki vozlov oz. učnih zagat za razvoj miselnih procesov. Vsako letna literarno pedagoška zgodba na novo naslika lik oz. lutko za celovito podporo miselnemu procesu učečih se. Lutka(-r) vodi rdeče niti raziskovanja; to so raziskovalne teme, ki opredelijo didaktični scenarij v obliki spirale v pedagoškem lutkovnem laboratoriju z didaktičnim namenom doživljanja. Lutka(-r) osmišlja vzgojno-izobraževalni proces, metodo učenja in metodo podpore učečih se za ustvarjalno učenje. Izvedbeni kurikulum se zapiše v aplikacijo z naslovom »didaktični zemljevid«, ki predstavlja veliko sliko dogajanja oz. akcijskega raziskovanja in formativnega spremljanja vzgoje in izobraževanja.

Abstract:

The outcome of the innovative project in the school year 2013/14 is pedagogical innovation named "Literary didactic story" - the school curriculum of Trnovo kindergarten within the Project work with a puppet (PWP). The concept is based on the coexistence of all pupils, emphasising the opportunities for mutual support in mental processes. The pedagogical story is created every year and is accompanied by research question and challenges in a form of knots or learning obstacles for the development of thinking processes. Every year, a pedagogical literary story provides new character or puppet to achieve holistic support in pupils' thinking process. The puppet (player) is in charge of the discovery thread. These are research themes defining didactical scenario in the form of a spiral within the pedagogical puppet laboratory enabling the didactical experience. The puppet (player) gives sense to the educational process, learning method and the method supporting pupils for creative learning. The school curriculum is registered in the application named "Didactical Map" representing a large picture of activities or active planning in a formative assessment of education.

Ključne besede: *Projektno delo z lutko (PDL), lutka, izvedbeni kurikulum, pedagoška zgodba, didaktični zemljevid, učno sožitje.*

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Strokovni delavci smo želeli nadgraditi otrokovo igro z metodo odkrivanja, ki jo podpira teorija konstruktivnega učenja.

Cilji projekta

Uvedba modela Projektnega dela z lutko (PDL) kot oblika izvedbenega kurikuluma v vzgojno-izobraževalnem programu Vrtca Trnovo.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Glej primer uporabe didaktičnega zemljevida v šolskem letu 2013/14 v priročniku Pedagoška inovacija - Literarno-didaktična zgodba.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Projektno delo z lutko (PDL) je izostrilo oblikovanje koncepta vzgoje in izobraževanja v našem vrtcu in opredelilo profil poklica »pedagoški lutkar«.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Glej 2. poglavje Refleksija izvedbenega kurikuluma Vrtca Trnovo v priročniku Pedagoška inovacija - Literarno-didaktična zgodba.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

100% strokovni delavci

10% staršev

10% otrok

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Zbirali smo mnenja oz. vtise otrok in staršev na vprašanje Kaj je lutka, kaj ti pomeni lutka, pri strokovnih delavcih pa mnenja o koristih didaktičnega zemljevida.

Metode obdelave podatkov

Zbiranje in posplošitev vtisov, mnenj.

Prikaz rezultatov

Glej 2. poglavje Refleksija izvedbenega kurikuluma Vrtca Trnovo v priročniku Pedagoška inovacija - Literarno-didaktična zgodba.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

- Uvedba Projektnega dela z lutko (PDL) v celoten kolektiv,
- uvedba didaktičnega zemljevida v celoten kolektiv,
- uvedba stalnega strokovnega izpopolnjevanja vseh strokovnih delavcev,
- izdaja priročnika pedagoška inovacija - literarno-didaktična zgodba,
- posodobitev intraneta – google skupine.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Želja po oblikovanju odprtega pedagoškega laboratorija.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Našo novost bi lahko širili s/z:

- priročnikom,
- odprtimi vrati,
- ponudbo seminarjev oz. modulov za usposabljanje strokovnih delavcev.

Možnosti uvajanja v druga področja

Ker sami našo inovacijo ocenjujemo kot pomemben prispevek k razvoju vzgojno-izobraževalnega dela in k razvoju načinov učenja (otrok in odraslih), bi jo lahko kot del razvojnih projektov prenesli tudi v druga razvojna okolja.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Ponudimo lahko seminarje oz. module za usposabljanje strokovnih delavcev.

Literatura

Antič, S. et al. Pedagoška inovacija : didaktični zemljevid. 1. natis. Ljubljana, Vrtec Trnovo, 2013. ISBN 978-961-93552-0-6

Zavod za slepo in slabovidno mladino Ljubljana
Langusova ulica 8
1000 Ljubljana

Notni zapis za slepe

2012 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Mateja Jenčič

Sodelavci: Neva Laščak

Konzulent: Ada Holcar Brauner; Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Slepi učenci v procesu izobraževanja skoraj na vseh področjih uporabljajo prilagojeno računalniško opremo, ki pomaga premostiti komunikacijske ovire med njimi in videčimi. Področje računalniškega glasbenega zapisa do sedaj ni bilo sistematično urejeno, zato so bili učenci pri pouku glasbene umetnosti prikrajšani.

S tem projektom naj bi slepi učenci dobili možnost branja in zapisovanja glasbe v elektronski obliki. Projekt je bil omejen zgolj na uporabo notnega zapisa v osnovnih šolah pri pouku glasbene umetnosti, pa tudi pri pouku nauka o glasbi – solfeggio v glasbenih šolah.

Izbran je bil notni zapis ABC, angleško "ABC notation". To je enostaven in slepim dostopen kratkopis grafičnega notnega zapisa, ki se lahko uporablja v kateremkoli urejevalniku besedila. Možno ga je uporabiti tudi za pretvorbo v grafični notni zapis, kar je lahko koristno za učitelje. Da pa bi bil uporaben za slepe učence, je bilo potrebno pripraviti nekaj prilagoditev.

Pri učencih smo opazili dober odziv, prav tako tudi pri učiteljih v ZSSM.

Oblikovana so bila navodila za učitelje z naslovom Notni zapis za slepe v elektronski obliki - prilagojena ABC notacija. Skupaj z drugimi gradivi se dokument nahaja na spletni strani abcnotacija.splet.arnes.si, ki je tudi rezultat tega projekta.

Prilagojena ABC notacija lahko služi tudi kot osnova za prilagajanje učbenikov, delovnih zvezkov in drugih gradiv.

Potrebno je poudariti, da brajev notni zapis s tem ne sme izgubiti na veljavi in mora imeti še vedno pomembno vlogo pri glasbenem izobraževanju slepih.

Abstract:

Blind learners in Slovenia use assistive computer technology at school. It helps them to overcome communication barrier to their teachers at almost every subject, except at music lessons. There was no unified computer based music code suitable for the blind.

This project was supposed to deliver that kind of music notation for blind learners. They should be able to read and write music notation using a computer. The project was limited by only using music notation at music lessons in primary schools, although it also could be used for solfeggio at music schools.

For that purpose ABC notation was chosen. It is a simple and accessible shorthand form of print music. Any text editor can be used to edit the music. Using one of the computer programs it can be transcribed to print music, which can be useful for teachers.

During the project ABC notation was in some way adapted and simplified in order to suit the blind learner's needs.

Blind learners and also teachers from ZSSM find adapted ABC notation easy to use.

As a result of the project a manual for teachers was created as well as a new website abcnotacija.splet.arnes.si.

Now any kind of computer based learning material can be created so that blind learners could use it at music lessons.

Even though the adapted ABC notation has many benefits the braille music code should still have an important role for the music education of the blind.

Ključne besede: grafični notni zapis, brajev notni zapis, ABC notacija, prilagojena ABC notacija, notni zapis v elektronski obliki, notni zapis v tiskani obliki

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Večina slepih učencev obiskuje redne osnovne šole. V prvi triadi za pisanje uporabljajo brajev stroj, zato morajo tudi učitelji poznati brajico. Brajev notni zapis pa je precej zahteven in se v rednih šolah ne uporablja. V preteklih letih je v Sloveniji brajev notni zapis poznalo več slepih učencev kot danes. Sedaj se jih večina glasbo (petje, inštrument) uči po posluhu. Tak trend je povsod, ne samo pri nas. Obstaja nevarnost, da bo brajev notni zapis zatonil v pozabo.

Na začetku druge triade učenci večinoma že uporabljajo računalnik s prilagojeno opremo, ki olajša komunikacijo med njimi in učitelji. Učitelji na ekranu lahko preberejo, kaj je učenec zapisal, poznavanje brajice za učitelje ni več nujno potrebno. S pomočjo računalnika slepi učenci lahko zapisujejo in berejo različne vrste zapisov, besedila, števila, matematične zapise, ne pa tudi notnega zapisa. Do sedaj ni bilo enotnega oziroma dogovorjenega sistema za notni zapis v elektronski obliki. Z uvedbo le tega bi slepi učenci dobili možnost branja in pisanja notnih zapisov z računalnikom. Komunikacija z učitelji bi bila veliko bolj preprosta kot pa pri brajevem notnem zapisu.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Tako kot brajico je tudi brajev notni zapis izumil Louis Braille. V osnovi naj bi bil enoten po vsem svetu, vendar se je v preteklosti ponekod v detajlih spreminjal in se danes od države do države lahko razlikuje. V zadnjem času je bil brajev notni zapis po nekaterih državah deležen posodobitev.

Razvoj informacijske tehnologije je v življenje slepih prinesel veliko sprememb. Med drugim tudi nove načine zapisovanja notnega zapisa v brajici.

Eno izmed programskih orodij je na primer zbirka programov Dancing Dots, ki omogočajo pretvorbo grafičnega notnega zapisa v brajev tisk ali v zvočni zapis. Takšni programi so navadno zahtevni za uporabo, cene pa so tudi precej visoke. Vsekakor so zelo koristni in nepogrešljivi za tiste slepe uporabnike, ki se z glasbo veliko ukvarjajo.

Obstajajo tudi drugi načini notnega zapisovanja v elektronski obliki, ki v osnovi niso namenjeni slepim.

ABC notacija je primer takšnega notnega zapisa. Je kratkopis grafičnega notnega zapisa. Namesto notnih znamenj se uporabljajo črke ter drugi znaki za trajanje, zvišanje, znižanje ... V osnovi je ABC notacija enostaven tekstovni zapis, ki ga je mogoče zapisati v vsakem urejevalniku besedila (Beležnica, Word, ...).

Na voljo je kar nekaj računalniških programov, s katerimi je mogoče zapisati skladbo v ABC notaciji. Ti programi lahko vključujejo orodja za lažji zapis, hkraten pogled grafičnega notnega zapisa in pretvorbo v zvočni zapis. Na spletu obstajajo večje zbirke skladb, ki so že zapisane v ABC notaciji.

S pomočjo prilagojene računalniške opreme je zapis v ABC notaciji dostopen slepim.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kateri notni zapis v elektronski obliki bi bil najbolj ustrezen za slepe učence v Sloveniji?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Slepi učenci v procesu izobraževanja skoraj na vseh področjih uporabljajo prilagojeno računalniško opremo, ki pomaga premostiti komunikacijske ovire med njimi in videčimi. Področje glasbenega zapisa v elektronski obliki do sedaj še ni bilo sistematično urejeno, zaradi česar so bili slepi učenci pri pouku glasbene umetnosti prikrajšani. S tem projektom želimo dati slepim učencem tudi pri pouku glasbene umetnosti takšne možnosti, kot jih imajo njihovi vrstniki. To pomeni čim bolj enostavno branje, zapisovanje in izmenjavo notnega zapisa z učitelji.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Na začetku projekta smo iskali gradiva o brajevem notnem zapisu, ki so se do sedaj uporabljala v Sloveniji. Na končnem seznamu se je znašlo kar nekaj gradiv, od katerih sta dva v slovenskem jeziku, napisana v brajici.

Na spletu smo iskali obstoječe možnosti za notni zapis v elektronski obliki, ki bi bil dostopen slepim.

Za natančnejši pregled smo izbrali ABC notacijo, ki je prosto dostopen, odprt sistem. Možno ga je uporabiti tudi za pretvorbo v grafični notni zapis, kar je lahko koristno za učitelje.

Obstoječo ABC notacijo smo prilagodili tako, da je postala primerna za slepe učence.

Rezultat projekta v prvem šolskem letu izvajanja je bil nastanek dokumenta Notni zapis za slepe v elektronski obliki - prilagojena ABC notacija, s podnaslovom Priročnik za pouk glasbene umetnosti v osnovnih šolah in Nauk o glasbi – solfeggio v glasbenih šolah.

V drugem letu smo prilagojeno ABC notacijo preizkušali v praksi in jo na osnovi tega tudi dopolnjevali. Izvedli smo izobraževanje za učitelje.

V zadnjem delu projekta smo se ukvarjali predvsem s promocijo. V ta namen je bila izdelana spletna stran, ki je dosegljiva na naslovu abcnotacija.splet.arnes.si.

Za lažjo prepoznavnost projekta smo izdelali logotip in pripadajočo grafično podobo spletne strani.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

Ugotovili smo, da se moramo v projektu omejiti na notni zapis v elektronski obliki, ki se bo uporabljal samo v osnovnih šolah pri pouku glasbene umetnosti. Omogočati bi moral tudi nadgradnjo.

ABC notacija, takšna kot je, ni bila v celoti primerna za slepe učence, zato jo je bilo potrebno delno spremeniti in prilagoditi. Prilagojena ABC notacija je tako postala bolj enostavna in razumljiva za slepe učence, prav tako tudi za učitelje.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Na začetku projekta smo si zastavili naslednje cilje:

- poiskati in raziskati obstoječe možnosti za računalniško zapisovanje glasbe, ki so dostopne slepim in izmed obstoječih možnosti izbrati ustrezno za slovenski prostor,
- izbrani notni zapis preizkusiti v praksi,
- pripraviti navodila za uporabo.

Cilje smo dosegli.

Izbrana je bila ABC notacija, ki smo jo prilagodili za slepe učence.

Pri učencih smo opazili dober odziv, kar potrjuje, da je izbrani zapis primeren.

Učiteljica glasbene umetnosti, ki je pripravljala gradiva v prilagojeni ABC notaciji, je potrdila, da je postopek prilagajanja notnega zapisa enostaven.

Oblikovana so bila navodila za učitelje z naslovom Notni zapis za slepe v elektronski obliki - prilagojena ABC notacija. Dokument je objavljen na spletni strani abcnotacija.splet.arnes.si.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V projekt so bili vključeni štirje slepi učenci iz druge in tretje triade. Samo eden izmed njih je poznal brajev notni zapis.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke smo zbirali v pogovorih z učitelji v Zavodu za slepo in slabovidno mladino Ljubljana, z učitelji glasbene umetnosti v rednih šolah, z učenci in njihovimi starši.

Med poukom specialnih znanj smo opazovali učence, kakšne so njihove spretnosti pri branju in zapisovanju prilagojene ABC notacije.

Na rednih sestankih tima smo sproti ugotavljali ali dosegamo cilje.

Metode obdelave podatkov

Ker je bil vzorec majhen, podatkov nismo statistično obdelali.

Zbrane podatke na osnovi pogovorov in opazovanj smo zapisali in posneli video.

Prikaz rezultatov

Rezultati projekta so predstavljeni na spletni strani abcnotacija.splet.arnes.si. Najbolj nazorno pa jih prikazuje [video posnetek](#).

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Ugotovili smo, da je prilagojena ABC notacija primeren notni zapis za slepe v elektronski obliki. Slepí učenci ga hitro osvojijo. Prav tako tudi učitelji glasbene umetnosti.

Za uspešno uporabo zapisa pri pouku morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji:

- učenci so spretni pri uporabi prilagojene računalniške opreme,
- učenci poznajo pravila prilagojene ABC notacije v korelaciji z vsebino pouka,
- učitelj zna pripraviti gradiva v prilagojeni ABC notaciji.

Zavedamo se, da samo priročnik in spletna stran nista dovolj, da bi projekt dosegel svoj namen. Učitelje rednih šol bo vsako leto potrebno obveščati o možnosti, ki jo ponuja prilagojena ABC notacija in izvajati izobraževanja.

Notni zapis za slepe bo lažje našel pot v redne osnovne šole tudi s pomočjo prilagojenih učbenikov v elektronski obliki in drugih gradiv, na primer zbirke primerov prilagojenih notnih zapisov na spletni strani.

Posebej je potrebno poudariti, da brajev notni zapis zaradi prilagojene ABC notacije ne sme izgubiti na veljavi. Uporabljali naj bi ga tisti slepi učenci, ki se z glasbo poleg pouka glasbene umetnosti še dodatno ukvarjajo.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Slepí učenci v drugi in tretji triadi so pridobili možnost branja in zapisovanja notnega zapisa s pomočjo prilagojene računalniške opreme.

Spoznavanje prilagojene ABC notacije je vključeno v pouk specilnih znanj.

Učitelji lahko na spletu pridobijo osnovne informacije o notnem zapisu za slepe v elektronski obliki.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Prilagojena ABC notacija je kratkopis grafičnega notnega zapisa in je namenjena slepim učencem. S pomočjo prilagojene računalniške opreme lahko zapisujejo in berejo notne zapise. Prilagojena ABC notacija se lahko uporablja pri pouku glasbene umetnosti v osnovnih šolah.

Možnosti uvajanja v druga področja

Prilagojeno ABC notacijo je mogoče uporabljati tudi v glasbenih šolah pri predmetu Nauk o glasbi – solfeggio.

Ker to ni zaprt sistem, se ga lahko nadgrajuje in uporablja na vseh področjih glasbenega udejstvovanja slepih.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

V tem projektu smo pridobili dovolj znanja in izkušenj, da lahko svetujemo učiteljem v osnovnih šolah in glasbenih šolah glede uvajanja prilagojene ABC notacije ter izvajamo izobraževanja na to temo.

Literatura

Jenčič, M. in Laščak N. Prilagojena ABC notacija - notni zapis za slepe v elektronski obliki.

Priročnik za pouk glasbene umetnosti v osnovnih šolah in nauka o glasbi – solfeggio v glasbenih šolah. 2014. (Citirano 22. 8. 2014). Dostopno na naslovu:

<http://abcnotacija.splet.arnes.si/files/2014/05/Notni-zapis-za-slepe-navodila-2.pdf>

Learn ABC. <http://abcnotation.com/learn> (22. 8. 2014).

Mellor, C. Michael. Louis Braille: a touch of genius. Boston: National braille press, 2006. ISBN: 0-939173-70-0.

Prilagojena ABC notacija. Notni zapis za slepe v elektronski obliki.

<http://abcnotacija.splet.arnes.si> (22. 8. 2014).

The ABC Music standard 2.0 (December 2010).

<http://abcnotation.com/wiki/abc:standard:v2.0> (22. 8. 2014).

Zvočni posnetek o notnem zapisu v brajici iz okrogle mize ob 200 letnici Louisa Braila z naslovom "S PRSTI DO PISANE BESEDE".

<http://www.zveza-slepih.si/okroglamiza/006%20Notni%20zapis%20v%20brajici.MP3>

(22. 8. 2014).

Center Janeza Levca Ljubljana - OE Dom
Karlovska 18
1000 Ljubljana

Tranzicijski program za mladostnike s posebnimi potrebami ob prehodu iz šole na trg dela

2010 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Tamara Lipičar, prof.def.

Sodelavci: Irena Nose, spec.ped., Radika Muhič, spec.ped., Danjela Kolenc, spec.ped., Tomaž Klepec, prof.def., Jasmina Žagar Iskra, prof.pedag., mag. Andreja Četina, prof.spec.in reh.ped., Helena Može Cedilnik, dipl.prof.psih.

Konzulent: dr. Natalija Komljanc, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Pri našem projektu smo izhajali iz problema, ki ga opažamo že nekaj let. Za mladostnike s posebnimi potrebami predstavlja prehod iz šole na trg dela velik problem. Mladostniki brez podpore obtičijo in se izgubijo v bazi Zavoda za zaposlovanje.

V Centru Janeza Levca Ljubljana-OE Dom že nekaj let prakticiramo uvajanje mladostnikov, ki so zaključili nižje poklicne izobraževanje, v delovno okolje. Taka praksa se je izkazala kot zelo uspešna, vendar so se hkrati pokazale tudi pomanjkljivosti, ki zavirajo uspešno vključevanje mladostnikov na trg dela. Dve glavni oviri sta, da vzgojitelji to delo opravljamo prostovoljno ter da mladostniki medtem živijo doma, kar otežuje vsakdanjo komunikacijo in podporo vzgojitelja mladostniku.

Za cilj smo si zadali oblikovati Tranzicijski program za mladostnike s posebnimi potrebami ob prehodu iz šole na trg dela in ga predstaviti Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport.

Program je oblikovan v skladu z osnovnimi zakonodajnimi dokumenti republike Slovenije, s Strategijo razvoja RS 2013-2020 in EU predpisi.

Po zakonu smo dolžni omogočiti vsakemu - otroku, mladostniku in odraslemu – kakovostno vzgojo in izobraževanje. To pomeni, da mu omogočimo učenje po njegovi meri, da skušamo izobraževanje in usposabljanje optimalno prilagoditi potrebam in zahtevam učeče se osebe. Zato smo oblikovali Tranzicijski program, ki je namenjen tistim mladostnikom s posebnimi potrebami, ki so zaključili nižje poklicno izobraževanje in zaradi specifične težave na področju intelektualnega, socialnega in čustvenega razvoja niso zmožni prevzeti celotne odgovornosti za iskanje zaposlitve.

Temeljni namen Tranzicijskega programa za mladostnike s posebnimi potrebami ob prehodu iz šole na trg dela je, da v podaljšanem letu bivanja v Domu CJL Ljubljana, po končanem nižjem poklicnem izobraževanju, nadaljujejo z razvojem socialnih in čustvenih kompetenc, s poudarkom na samostojnosti pri iskanju zaposlitve in na delovnem mestu ter se osamosvojijo od matične družine.

V tem dodatnem letu bi se vzgojitelj-koordinator in mladostnik lahko sistematično posvetila samo temu. Tako bi mladostnik pridobil nov status in se postopno umeščal v delovno okolje.

Abstract:

In working on our project we have been coming out of a problem which has been noticed for some years. Transitional period from school to labour market represents a great problem for juveniles with special needs. Juveniles without support get stuck and lose themselves in employment bureau's data base.

In the Centre of Janez Levec Ljubljana-branch of dormitory we have been practising deployment of juveniles, who have concluded lower-level occupational education, into work environment for some years. Such practice has shown itself as a very successful, even though there have been some obstacles at the same time slowing down successful deployment of juveniles into labour market. Two of the obstacles are reflected in a fact that teachers-coordinators carry out this work voluntarily and that juveniles live at home in this period which impedes every day communication and support of a teacher-coordinator to a juvenile.

We set a goal to form the Transitional Programme for Juveniles with Special Needs to support the transitional period from school to labour market and to present it to the Ministry of Education, Science and Sport. The programme is formed due to basic legislation documents of the Republic of Slovenia, strategy of development of the Republic of Slovenia in the period from 2013 to 2020 and the regulations of the European Union.

To act under the law we are obliged to enable each - child, juvenile and adult - quality education. It means that that we enable them customized learning, that we try to optimally adjust education and training to needs and demands of people involved in educational process. That is why we have formed the Transitional Programme which is targeted to the juveniles with special needs who have concluded lower-level occupational education and due to specifics of problems in the area of intellectual, social and emotional growth (development) they are not capable to take whole responsibility for job seeking alone.

Main purpose of the Transitional Programme for Juveniles with Special Needs in a transitional period from school to labour market is that in an extended year in the Dormitory of CJL Ljubljana after finishing lower-level occupational education they continue with development of social and emotional competences with an emphasis on independence in a period of job-seeking and at workplace and to attain independence from extended and immediate family.

In this additional year a teacher-coordinator and juvenile could systematically dedicate themselves only to this issue. This way a juvenile would get a new status and gradually get involved into work environment.

Ključne besede: mladostniki s posebnimi potrebami, prehod iz šole na trg dela, zaposlovanje invalidov, vseživljenjsko učenje, samovzgoja

Problemsko stanje***Opis problema v praksi***

V Domu Centra Janeza Levca Ljubljana že nekaj let prostovoljno praticiramo uvajanje mladostnikov, ki so zaključili nižje poklicno izobraževanje, v delovno okolje. Taka praksa se je izkazala kot zelo uspešna, vendar so se hkrati pokazale tudi pomanjkljivosti, ki zavirajo uspešno vključevanje mladostnikov na trg dela. Opažamo slabo sistemsko povezavo med različnimi službami, ki obravnavajo otroka s posebnimi potrebami od rojstva naprej. Večje težave opažamo po zaključku šolanja (izguba statusa dijaka, nekompetentnost uslužbencev različnih institucij za prepoznavanje oseb s posebnimi potrebami, nekonkurenčnost na trgu

dela, bivalni in socialno-ekonomski problem,...). Zaznava se nepovezanost med različnimi strokovnjaki, ki nudijo podporo pri iskanju zaposlitve. Institucije, ki so vpletene v proces zaposlovanja sicer zagotavljajo različne vrste podpor, a med njimi ni smiselnih povezav.

V zadnjih letih opazamo upad števila ponudb programov nižjega poklicnega izobraževanja (NPI) in neenakost pri ponudbi omenjenih programov za dekleta- razpisanih programov primernih za dekleta je manj.

V zadnjih letih večina dijakov NPI uspešno zaključi (97% dijakov, ki bivajo v CJL Ljubljana) izobraževanje in se vpiše v poklicni program, istočasno pa jim pravica do dodatne strokovne pomoči, ki so jo imeli v NPI ne pripada več.

Opazamo, da mladostniki preko izobraževalnega sistema pridobijo premalo praktičnih izkušenj in poklicnih spretnosti, pripravnštva pa delodajalec praviloma ne ponuja. Veliko je poudarka na akademskih znanjih in če želijo biti uspešni, morajo zaradi primanjkljajev, ki izhajajo iz motnje v duševnem razvoju, veliko časa nameniti učenju in pripravi na pouk. Tako jim zmanjka časa, dodatne motivacije in zbranosti za učenje življenjskih spretnosti.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Pobuda za oblikovanje Tranzicijskega programa za mladostnike s posebnimi potrebami ob prehodu iz šole na trg dela, je bila osnovana na osnovnih zakonodajnih dokumentih RS, EU predpisih in s Strategijo razvoja RS 2014-2020 katere prioritete so tudi: vključevanje ranljivih skupin na trg dela in posebni ukrepi za zagotavljanje enakih možnosti invalidov na trgu dela (socialna vključenost), izboljšanje kvalitete življenja posameznikov in družin ter povečanje družbene povezanosti (kohezije) in socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva, aktivna politika zaposlovanja usmerjena v kratkoročno in dolgoročno učinkovite ukrepe za povečanje zaposljivosti ranljivih skupin prebivalstva in prejemnikov socialnih transferjev ter zmanjševanje dolgotrajne brezposelnosti,...

Poleg splošnih vzgojno izobraževalnih ciljev so glavni cilji Tranzicijskega programa za mladostnike s posebnimi potrebami ob prehodu iz šole na trg dela naslednji:

MLADOSTNIK doseže višjo raven osebnostnega razvoja (izboljša samopodobo, okrepi zaupanje vase, nauči se prevzemati odgovornost, pridobi na socialni in čustveni zrelosti,...), pridobi temeljna znanja in spretnosti za lažje obvladovanje situacij v vsakdanjem življenju, osvoji konkretna znanja in pridobi praktične izkušnje kako sodelovati in uporabljati usluge različnih inštitucij (ZRSZ, CSD, ZZZS,...), nauči se veščin, ki so pomembne za konkuriranje na trgu dela, zaživi samostojno življenje. Zaposlen mladostnik ni finančno breme države, zaposlen mladostnik s svojo produktivnostjo prispeva k razvoju družbe, uspešno vključevanje na trg dela povzroči višjo stopnjo dejavnosti mladih, kar pozitivno vpliva na pripravljenost in ekonomsko sposobnost mladih, da zaživijo samostojno, si ustvarijo družino, posledično se zmanjša tveganja za razvoj revščine.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako omogočiti mladostniku s posebnimi potrebami uspešen prehod iz šole na trg dela?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

V letih nižjega poklicnega izobraževanja pridobi dijak znanja s področja poklica ne pa tudi veščin, ki so potrebne za prehod v novo življenjsko situacijo in konkuriranje na trgu dela. Dijaki s posebnimi potrebami imajo v večini primanjkljaj na področju socialnih veščin in

čustvenega funkcioniranja, kar otežuje uspešno sodelovanje z različnimi institucijami s katerimi se srečajo po zaključku šolanja.

Naš cilj je pripeljati mladostnika do zaključka šolanja, njegova usmeritev ob prehodu na trg dela ter zaposlitev. Za uresničevanje tega cilja je potrebna velika stopnja osebnega zaupanja in celostno poznavanje mladostnika, kar smo v letih šolanja in bivanja mladostnika v našem Domu že vzpostavili. Pomembno je tudi že vzpostavljeno zaupanje s številnimi zunanjimi strokovnjaki (psiholog, socialni delavec CSDja, osebni zdravnik, psihiater, psihoterapevt, trener,...), ki mladostnika obravnavajo.

Da bi tak mladostnik pridobil potrebne veščine in znanja za vključitev na trg dela, bi bilo potrebno dodatno leto usmerjanja po zaključku šolanja. Mladostniki, ki po zaključku NPI in vrnitvi v domače okolje ponovno iščejo pomoč pri nas, so samo eden od realnih pokazateljev potrebe po vzgojitelju-koordinatorju. S podaljšanjem učenja za življenje v našem Domu za eno leto, bi omogočili nadaljevanje kontinuiranega procesa učenja in delovanja. Hkrati bi zmanjšali občutek izključenosti mladostnika iz družbenih procesov in mu ponudili možnost za bolj produktivno sodelovanje pri osamosvojitvi. V tem letu bi lahko vzgojitelj-koordinator z mladostnikom intenzivno delal na vključevanju v samostojno življenje in na trg dela.

V praksi opazimo sistemske pomanjkljivosti in slabe rešitve, ki so vzrok omejenega vključevanja mladostnikov s posebnimi potrebami na trg dela. Institucije, ki so vpletene v proces zaposlovanja sicer zagotavljajo različne vrste podpor, a med njimi ni smiselnih povezav. Poseben primanjkljaj je opaziti pri nujenju podpore osebam s posebnimi potrebami. Pri usmerjanju mladostnikov s posebnimi potrebami ob prehodu iz šole na trg dela vidimo velik pomen prisotnosti vzgojitelja-koordinatorja, ki mladostnika pozna celostno in tekom izobraževanja vzpostavi z njim zaupljiv odnos.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

S projektno skupino vzgojiteljev smo najprej izpostavili problem, ki smo ga že dalj časa opazali. Izbrali smo potencialne mladostnike, ki bi v projektu sodelovali. Sestavili smo okvirni plan dela, se dogovorili o načinu dela, zbiranja potrebnih informacij, podatkov, dokumentacije in se dogovorili o nadaljnjem delu. Seznanili smo izbrane mladostnike, njihove starše oz. skrbnike glede namena projekta in jim v podpis izročili soglasje o sodelovanju. Sledila je predstavitev projekta in njegov namen vsem strokovnjakom, ki so spremljali oz. izobraževali vključenega dijaka in jih povabili k sodelovanju. Z mladostniki smo delali na področju osebnostnega razvoja, pridobivanju temeljnih znanj in spretnosti za lažje obvladovanje situacij v vsakdanjem življenju, osvajanju konkretnih znanj in pridobivanju praktičnih izkušenj kako sodelovati in uporabljati usluge različnih inštitucij (ZRSZ, CSD, ZZZS,...), učenja veščin potrebnih za konkuriranje na trgu dela ter za samostojno življenje in jih vodili do prijave na Zavod za zaposlovanje oz. do zaposlitve.

Vzgojitelji smo se seznanili z zakonodajo zaposlovanja invalidov, sodelovali z različnimi društvi in službami, ki se ukvarjajo z zaposlovanjem, sestavili smo »Forme medinstitucionalnega povezovanja za spremljanje in sistematično usmerjanje dijaka s posebnimi potrebami do poklica«, oblikovali predispozicije koordinacijskega telesa, opredelili vloge in naloge vzgojitelja-koordinatorja, predvideli njegovo potrebno strokovno izobrazbo, skupaj z mladostnikom načrtovali nadaljnje korake pri osamosvojitvi, sodelovali s konzulentko ZRSŠ o nadaljevanju projekta. Oblikovali smo Tranzicijski program za mladostnike s posebnimi potrebami ob prehodu iz šole na trg dela na podlagi študij primerov in veljavne zakonodaje RS, utemeljili njegov pomen tudi z gledišča stroškov in koristi. Oblikovali smo vlogo prošnje za odobritev izvajanja omenjene dejavnosti na Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (negativen odgovor).

Na pobudo konzulentke smo opredelili sistemske pomanjkljivosti in slabe rešitve pri spremljanju in izobraževanju otroka od 0.-15. leta starosti, opredelili sistemske pomanjkljivosti in slabe rešitve, ki ovirajo uspešno izobraževanje in vključevanje mladostnikov z LMDR, v obdobju med 15. in 26. letom starosti, v družbo, na trg dela in povabili na razpravo o problemu zaposlovanja mladih s posebnimi potrebami strokovnjake iz srednje šole BIC Ljubljana.

Tranzicijski programa za mladostnike s posebnimi potrebami na prehodu iz šole na trg dela smo predstavili predstavnikom projektne pisarne CJL Ljubljana in se dogovorili za pomoč pri iskanju in vključevanju omenjenega projekta v obstoječe evropske projekte, iskanje partnerjev in sredstev za izvedbo.

Doseganje 4. ravni inovacijskega projekta: Tranzicijski program za mladostnike s posebnimi potrebami na prehodu iz šole na trg dela smo predstavili na Zavodu RS za šolstvo pred komisijo in kasneje program in seznanitev s problemom na ravni države predstavili pred vzgojiteljskim zborom OE Dom Centra Janeza Levca Ljubljana.

Sodelovali smo na strokovnem posvetu strokovnjakov s področja zdravstva, šolstva in zaposlovanja, o zagotavljanju pomoči otrokom s posebnimi potrebami od rojstva do zaposlitve, ki ga je organiziral Zavod RS za šolstvo. Spoznali smo, da opažamo iste probleme in imamo ideje za rešitve, ki pa vključujejo višje državne organe. Zapisali smo sklepe, določili delovno skupino in sprejeli smernice za nadaljnje delo. Problem mladostnikov na prehodu iz šole na trg dela smo predstavili tudi na XXII. izobraževanih dnevih specialne in rehabilitacijske pedagogike v Portorožu (april 2014).

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Ključni problem je bil iskanje sistemskih rešitev pomoči pri vključevanju mladostnikov s posebnimi potrebami na trg dela.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta
Seznanitev s politiko zaposlovanja invalidov in pomanjkljivostmi ter slabimi rešitvami, iskanje dobrih rešitev, oblikovanje programa pomoči mladostnikom s posebnimi potrebami pri vključevanju na trg dela, seznanitev z opredelitvijo odgovornosti pri sistemski rešitvi problema, sprejem sklepov in smernic za nadaljnje delo na državni ravni.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V šolskem letu 2010/11, 2011/12 je pri projektu sodelovalo 5 mladostnikov s posebnimi potrebami, ki so zaključevali šolanje v nižjem poklicnem izobraževanju, sodelovali so 4 vzgojitelji, psihologinja.

V šolskem letu 2012/13 so pri projektu sodelovali 4 mladostniki s posebnimi potrebami, 5 vzgojiteljev in vodja doma.

V šolskem letu 2013/2014 sta pri projektu sodelovala 2 mladostnika in 2 vzgojitelja ter vodja doma.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Pogovor, opazovanje, spremljanje in vodenje mladostnika v okviru smernic projekta in zastavljenih ciljev, študije primerov, branje literature, zakonodajnih dokumentov RS, zbiranje različnih podatkov, načrtovanje.

Metode obdelave podatkov
Analiza stanja, sinteza ugotovitev.

Prikaz rezultatov

Rezultati so bili decembra 2013 predstavljeni komisiji za inovacijske projekte na Zavodu RS za šolstvo. Zbrani podatki v Tranzicijskem programu za mladostnike s posebnimi potrebami ob prehodu iz šole na trg dela in v študijah primerov, so bili februarja 2013 prvič poslani tudi na Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport. Problem prehoda mladostnikov s posebnimi potrebami iz šole na trg dela smo izpostavili na strokovnem posvetu na Zavodu za šolstvo in na XXII. izobraževanih dnevih specialne in rehabilitacijske pedagogike v Portorožu aprila 2014.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

- Potrebna je sistemska podpora zaposlitve osebam s posebnimi potrebami od rojstva do zaposlitve. Največja vrzel je ob koncu šolanja, v času pred zaposlitvijo, ko mladi izgubijo status učenca s posebnimi potrebami. Potrebno bi bilo določiti status mladih s posebnimi potrebami za vse specifikke.
- Nujno medsebojno sodelovanje institucij, društev, neodvisnih služb, ki se ukvarjajo z izobraževanjem in zaposlovanjem mladih, ranljivih skupin (smiselna sistemska podpora).
- Starši in skrbniki imajo veliko avtonomijo pri vzgoji in odločanju glede svojih otrok. Nujno je sodelovanje z njimi, ozaveščanje na primeren način.
- Usposobiti svetovalce za prehod, da bi uspešno koordinirali mlade iz šole na trg dela oz. do ustalitve na delovno mesto.
- Osebna mapa dosežkov mladih je smiselna, saj lahko z njo dokazujejo poleg certifikata tudi posebna oz. specifična znanja oz. veščine.
- Ponovna uvedba pripravništva na delovno mesto bi bila za dijake s posebnimi potrebami zelo smiselna.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Podrobna seznanitev s problemom zaposlovanja mladih s posebnimi potrebami vseh zaposlenih v OE Dom Centra Janeza Levca Ljubljana in širše javnosti na Dnevu specialnih in rehabilitacijskih pedagogov Slovenije, povezava z nevladnimi organizacijami in posameznimi strokovnjaki državnih institucij, ki se ukvarjajo s tem problemom in dogovor o nadaljevanju dela na tem področju ter opozarjanje državnih organov, ki so dolžni reševati to problematiko.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Menimo, da bi sistematični pristop in sistemska urejenost podpore od rojstva do zaposlitve oseb s posebnimi potrebami ter medsebojno sodelovanje institucij, društev, neodvisnih služb, ki se ukvarjajo z izobraževanjem in zaposlovanjem ranljivih skupin pripomoglo k lažjemu in kvalitetnejšemu zaposlovanju mladih.

Za dijake, ki bivajo v Centru Janeza Levca OE Dom, bi s sprejetjem Tranzicijskega programa za prehod mladih iz šole na trg dela, s strani Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, omogočili nadaljevanje kontinuiranega procesa učenja in delovanja. Hkrati bi zmanjšali občutek izključenosti mladostnikov iz družbenih procesov in jim ponudili možnost za bolj

produktivno sodelovanje pri osamosvojitvi. Tako bi jim tudi dali možnost, da so enakovredni član naše družbe.

Možnosti uvajanja v druga področja

Spoznanja in predstavljene rešitve so lahko v pomoč dijakom na prehodu iz šole na trg dela, pedagoškemu osebju, ki dela s podobno populacijo, staršem in skrbnikom.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Predstavitev pomoči in smiselnih rešitev na prehodu iz šole na trg dela dijakom, njihovim staršem oz. skrbnikom, pedagoškemu osebju.

Literatura

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (Ur. list RS, št. 54/2000)

Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Ur. list RS, št. 97/2006)

Smernice za izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2012–2015;
http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/smernice_apz_2012_2015.pdf

http://www.belaknjiga2011.si/pdf/bela_knjiga_2011.pdf

Strategija vseživljenjskosti učenja v Sloveniji, Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije v sodelovanju: Javni zavod Pedagoški inštitut iz Ljubljane, julij 2007;
http://www.arhiv.svrez.gov.si/si/delovna_podrocja/priprava_strategije_razvoja_slovenije_2013_2020/javna_razprava/index.html

http://www.ess.gov.si/_files/2240/katalog_apz_2011.pdf

http://www.euintegra.eu/cms/uploads/media/SOCIALNA_EKONOMIJA_V_SLOVENIJI.pdf

http://www.eurydice.si/index.php?option=com_content&view=article&id=6697&Itemid=342,

Izhodišče za pripravo Strategije razvoja Slovenije za obdobje 2014-2020, Vlada RS 15.1.2013

Eu politika zaposlovanja;

http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/index_sl.htm

Individualiziran program za dijaka R.V.

Individualiziran program za dijaka M.L.

Individualiziran program za dijaka U.Š.

Individualiziran program za dijakinjo A.H.

Analiza delovanja varstveno delovnih centrov, Inštitut RS za socialno varstvo, marec 2008

OŠ Škofja Loka- mesto
Šolska ulica 1
4220 Škofja Loka

Motorične sposobnosti kot izziv

2013 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Aleša Zrimšek, dipl. vzg. predšolskih otrok

Sodelavci: Klara Kovačič, učiteljica razrednega pouka; Ana Bergant, prof. športne vzgoje

Konzulent: Nives Markun Puhan, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Po podatkih izsledkov v meritvah športno vzgojnega kartona se je izkazalo, da učenci slovenskih osnovnih šol po rezultatih nekoliko nazadujejo. Trend se je v zadnjih letih sicer ustavil, a smo te ugotovitve zaznale kot izziv za dodatno motivacijo pri športnih aktivnostih učencev. Z zavedanjem, da v veliki meri na razvoj gibalnih sposobnosti poleg fizioloških predispozicij vpliva primarna vzgoja v družini, smo si pred sebe zastavile nalogo, da k izboljšanju sposobnosti pripomoremo tudi učitelji v času pouka.

Razvoj motoričnih sposobnosti je še posebno pri otrocih medsebojno prepleten, a smo se odločile, da se osredotočimo na dve – moč rok in ramenskega obroča ter gibljivost.

Tako smo načrtovale vaje, ki smo jih izvajali redno pri pouku športa ter pri drugih dejavnostih. Izvedli smo meritve na začetku, vmes in na koncu šolskega leta v oddelku 1. razreda, vključenem v projekt in v kontrolnem oddelku.

Rezultati so pokazali, da je bilo delo z učenci dobro in da je dejansko pozitivno vplivalo na razvoj sposobnosti.

V nadaljnje bomo z vajami nadaljevale, a ne v okviru projekta.

Abstract:

The findings show that pupils in Slovenian primary schools are, according to the results of the measurements of the physical education card, slightly lagging behind. The trend has stopped in recent years, but we detected these findings as a challenge to further motivate pupils in sporting activities. We are aware of the fact, that the development of motor skills depends on physiological predispositions and impact of primary education in the family, but still we set ourselves the task that we as teachers can also try to improve pupils' skills during lessons.

The development of motor skills is intertwined, especially with children, but we decided to focus on two – arm and pectoral girdle strength and flexibility. We planned exercises, which were performed regularly at Sports and other activities. We conducted measurements at the beginning, during and at the end of the school year in first grade, involved in the project and also in a control grade.

The results showed that working with pupils was efficient and that it actually positively influenced the development of pupils' motor skills. We will continue to plan and perform exercises, but not within the project.

Ključne besede: *motorične sposobnosti, moč, gibljivost*

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Po podatkih izsledkov v meritvah športno vzgojnega kartona se je izkazalo, da učenci slovenskih osnovnih šol po rezultatih nekoliko nazadujejo. Trend se je v zadnjih letih sicer ustavil, a smo te ugotovitve zaznale kot izziv za dodatno motivacijo pri športnih aktivnostih učencev.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Iz v virih navedene literature so razvidni rezultati, ki kažejo na stanje gibalnih sposobnosti slovenskih otrok. Pri pouku športa so nam pri izbiri ustreznih vaj bili v pomoč v virih navedeni didaktični pripomočki.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

V kolikšni meri se z dodatno načrtovanimi sistematičnimi gibalnimi vajami izboljša motorična sposobnost prvošolcev?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Gibanje učencev nasploh in izboljšanje gibalnih sposobnosti pozitivno vpliva na samopodobo učencev in tudi na druge sposobnosti kot so koncentracija, pisanje, ustvarjalnost.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

- Načrtovanje vaj (ogrevalni, osrednji, zaključni del ure športa)
- Meritve v septembru
- Izvajanje vaj pri urah športa, okloja, dni dejavnosti... (celo šolsko leto)
- Meritve v januarju
- Obiski na matični šoli (velika telovadnica, plezanje po žrdi, vrvi...)
- Meritve v juniju

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Učenci so bili dobro motivirani za delo. Gibanje nasploh za veliko večino učencev te starosti predstavlja veselje in notranjo motivacijo. Zato so različne metode dela ter izvajanja vaj pri učencih našle zelo dober odziv, tudi naprimer bolj zahtevno naravnane ure z vajami po postajah

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

V zgornji točki pri prikazu podatkov

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Meritve so potekale trikrat v letu v obeh oddelkih:

- 1. B – oddelek, vključen v projekt
- 1. C – kontrolni oddelek

– visenje v zgibi in predklon na klopci

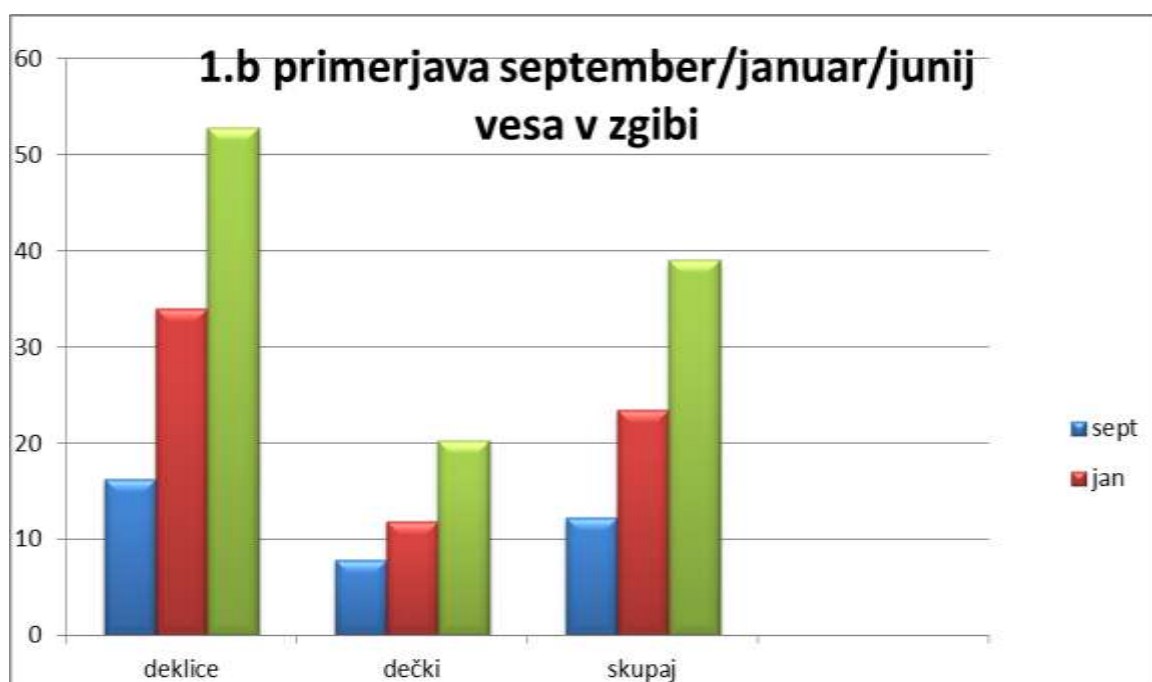
Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

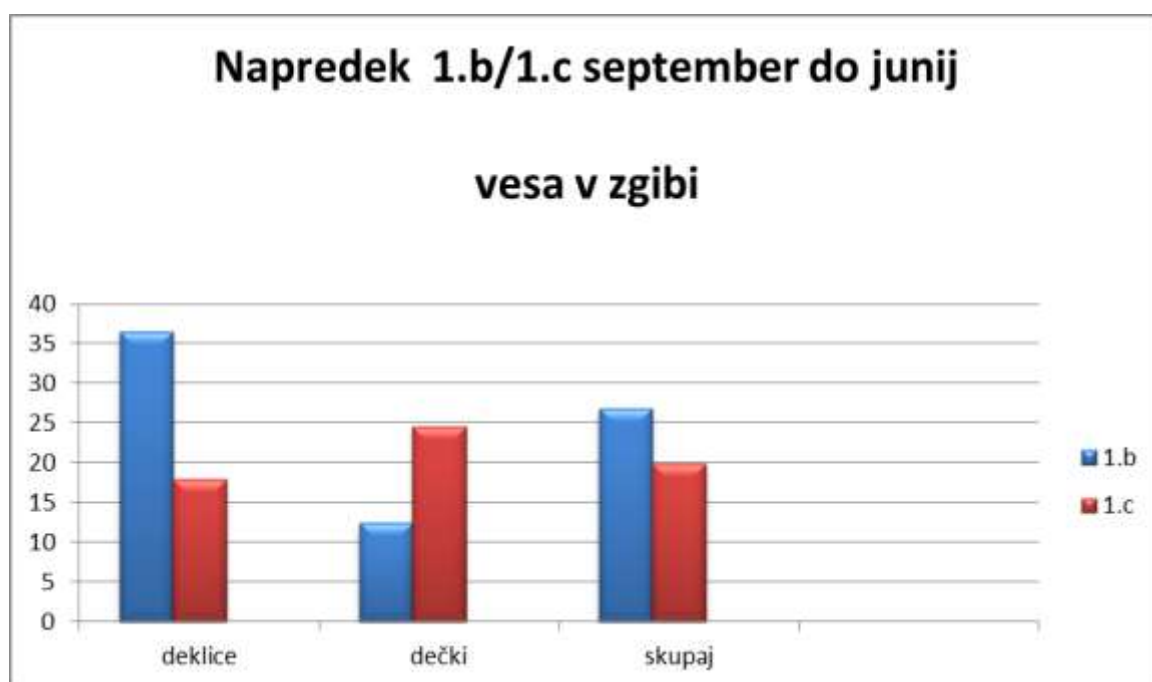
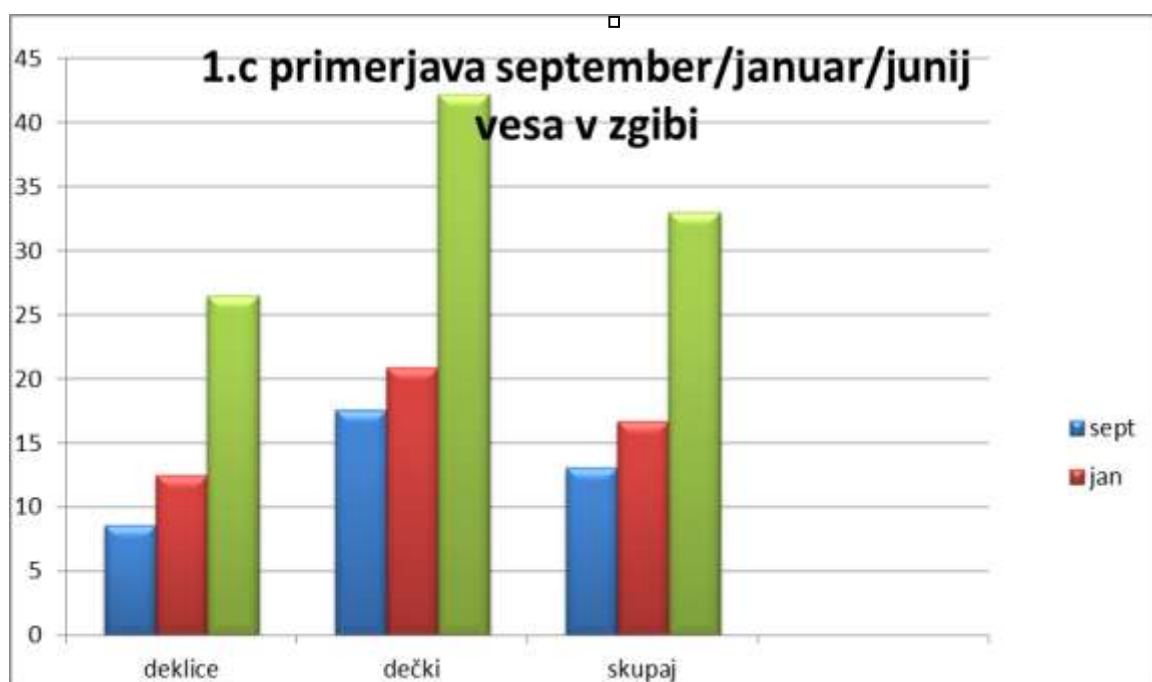
Za pokazatelj izboljšave smo izbrali dve vrsti meritev, podatke smo primerjali.

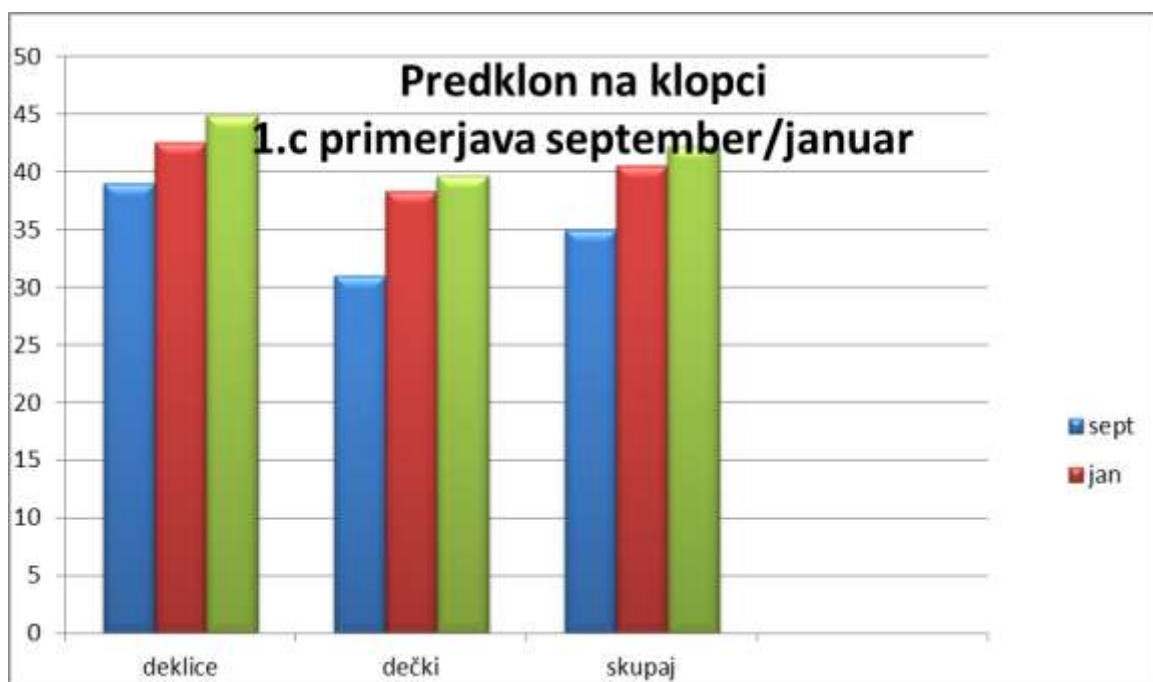
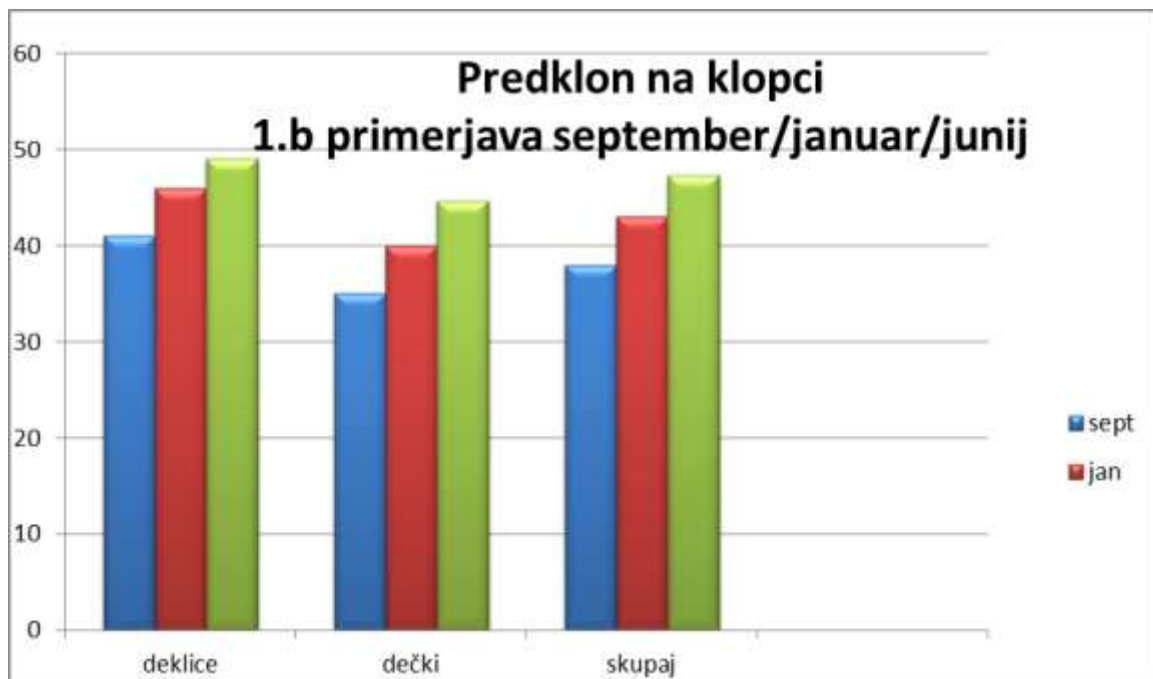
Metode obdelave podatkov

Podatki so preko grafov primerjano prikazani za oba oddelka.

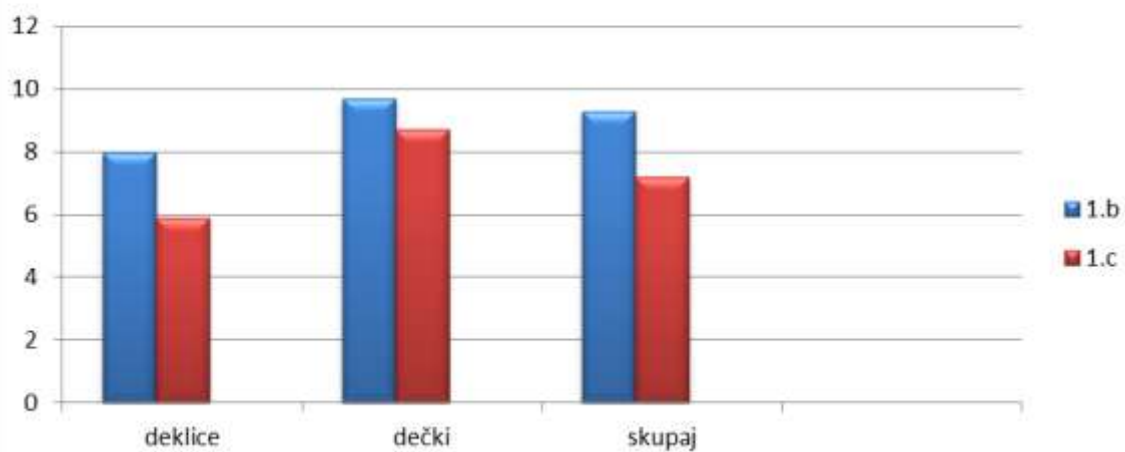
Prikaz rezultatov

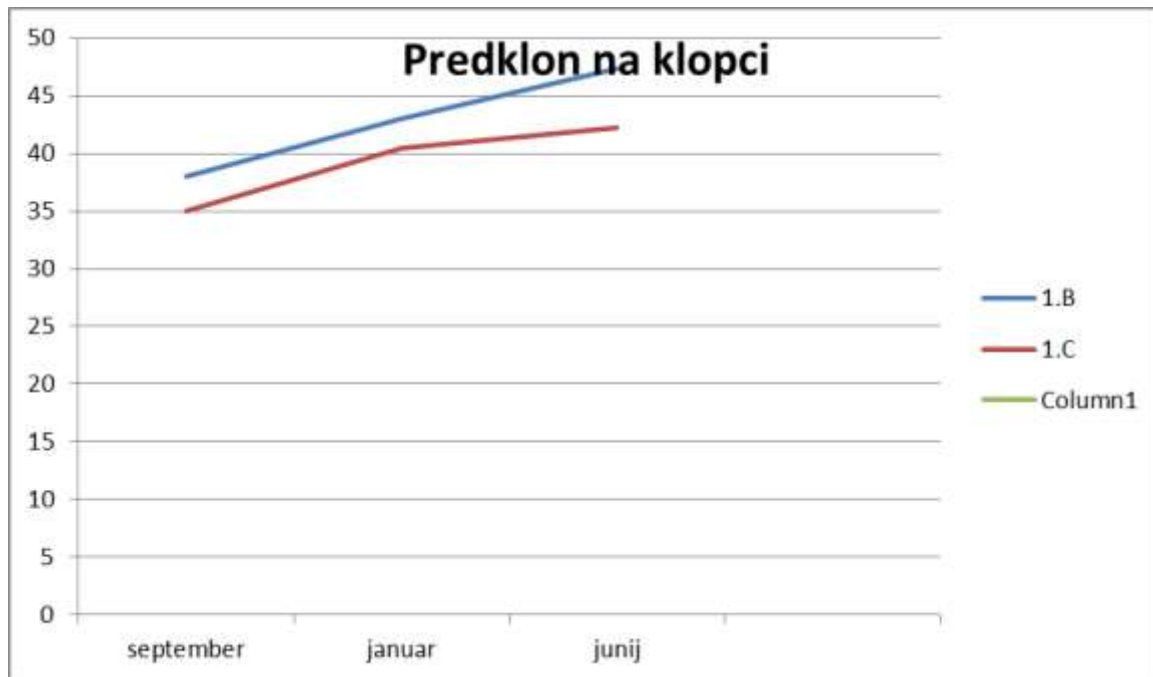

Napredek 1.b/1.c september/junij predklon na klopci

Vesa v zgibi

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Dosežki so najboljše razvidni iz grafov. Napredek je viden v obeh oddelkih, a razvidno je, da so rezultati boljši v oddelku, kjer smo vaje izvajalo sistematično.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Učence smo spodbudili k različnim oblikam gibanja na prostem in v prostoru.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Novost je bila predvsem v tem, da je bil poudarek dan na sistematično postopno razvijanje motoričnih sposobnosti na več načinov.

Možnosti uvajanja v druga področja

Vaje se lahko izvaja tudi pri drugih dejavnostih (npr. kot minutka za zdravje, športni dnevi, spoznavanje okolja, ...)

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Tudi nekaj vaj pri vsaki uri športa ter nekaj drugih dejavnosti lahko pozitivno vpliva na razvoj motoričnih sposobnosti. Vsaka vaja je več kot nobena.

Literatura

Pintar, S., Pistotnik, B. (2008) Gibalna abeceda - plazenja [videoposnetek]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Pintar, S., Pistotnik, B., Pori, M. (2006) Gibalna abeceda - lazenja [videoposnetek]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Rupnik, A. (2007). Osnove športne aerobike za prvo triletno devetletko. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Košir, A. T. Kaj prinašajo meritve iz športnovzgojnega kartona?. Planet Siol.net (online). Ljubljana, 16.12.2013 (Citirano 13.1.2014) Dostopno na internetu na naslovu: http://www.siol.net/sportal/rekreacija/novice/2013/12/sportni_karton.aspx

Osnovna šola Col
Col 35
5273 Col

Kuhano, pečeno – na mizo prinešeno ...

2012 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Jasmina Likar Štinjek, prof. geografije in zgodovine

Sodelavci: Franc Černigoj in Svetlana Bušen, prof. slovenščine; Irena Saksida, prof. angleščine; Nives Bratina Furlan dipl. socialna pedagoginja, mag. Silva Karim, prof. likovne pedagogike; Lilijana Nabergoj, predmetna učiteljica biologije in kemije; Andrejka Repič, prof. italijanščine in zgodovine; Nataša Grom, prof. fizike in tehnike; Pavel Makovec, prof. matematike in računalništva; Veronika Tihelj Bajc, prof. razrednega pouka.

Konzulent: Marija Sivec, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, OE Ljubljana

Povzetek:

Proces priprave šolskega glasila smo v inovacijski projekt vključili na osnovi dolgoletnih inovativnih in uspešnih izkušenj raziskovanja ljudske dediščine najprej pri pouku slovenščine in likovnega pouka, sta jih na naši šoli inovativno razvijala učitelja Franc Černigoj in Silva Karim. Kasneje so se pridružili še ostali učni predmeti ter izbor tematike, ki omogoča raziskovanje preteklosti, pa tudi aktualizacijo v sedanjosti in možnost reševanja problemov.

V temelju koncepta pedagoške inovacije našega IP so:

- 1. kompetenčni pristop pri poučevanju in učenju (pridobivanje znanja in veščin, spodbujanje kritičnega vrednotenja in razvijanje odnosa do vsega tega);*
- 2. učinkovit komunikacijski pouk jezika skozi vse štiri sporazumevalne dejavnosti (poslušanje, govorjenje, branje, pisanje), spodbujanje izražanja in dialoškega sporazumevanja;*
- 2. pristop medpredmetnega povezovanja (najprej dveh, nato večine učnih predmetov);*
- 3. problemski oz. projektni pouk;*
- 4. spodbujanje medkulturnosti in večjezičnosti (najprej medgeneracijsko povezovanje, preteklost-sedanjost, narečje – knjižni jezik; nato tudi povezovanje s šolami iz tujine in komunikacija v tujih jezikih: angleščini, italijanščini, portugalščini);*
- 5. ob vsakem akcijskem krogu načrtno izbrana učna tematika, ki učencem, učiteljem in krajanom omogoča dejavno sodelovanje ob skupnem raziskovanju naravne in kulturne dediščine v svojem in širšem okolju.*

Kombinacijo vseh omenjenih pristopov smo povezali v učinkovit učni model, ki povezuje učence, učitelje in krajan v učečo se skupnost, jim daje možnosti in priložnosti za raziskovanje in izražanje (v besedni in likovni govorici, pragmatični in umetnostni), veliko priložnosti za participacijo in soodločanje za vse, ki so vključeni v proces učenja in sodelovanja.

V zadnjih dveh letih našega akcijskega raziskovanja smo kot skupen raziskovalni okvir izbrali tematiko prehranjevanja v lokalnem okolju (šolskem okolišu) nekoč in danes.

V prvem letu projekta smo kot skupno delo učiteljev mentorjev in sodelujočih učencev izdali:

- **večjezični šolski koledar** z likovno in besedno (v slovenščini in 3 tujih jezikih) predstavljenimi 12 tipičnimi jedmi območja Cola,*

- knjigo z naslovom »**Kuhano, pečeno – na mizo prineseno**« (učenci in učitelji predmetne stopnje),
- šolsko glasilo z naslovom: »**Reci zelje, tvoj fant se v kozici pelje**« (učenci in učitelji razredne stopnje).

Ob predstavitvi izdanih publikacij smo pripravili več kulturnih dogodkov na šoli in v kraju in povezali vse sodlujoče v nove ustvarjalne oblike sodelovanja in izražanja.

V drugem letu so bila omenjena gradiva uporabljena kot učni pripomoček – iz zbranega in objavljenega gradiva smo črpali snov za obravnavo določenih tem, ob njih smo tematiko aktualizirali pri posameznih predmetih in o njej razpravljali na razrednih diskusijah in drugih oblikah ustnega, pisnega in likovnega izražanja. Najprej smo učence navajali na raziskovanje in uporabo virov, v drugem letu so lahko razvijali kritično mišljenje ob uporabi lastnih virov. Tako smo s pripravo in uporabo lastnih publikacij in glasila pri pouku razvijali, spodbujali in krepili tudi bralno pismenost za vseživljensko učenje.

Učence smo navajali na celostno, sistemsko, samostojno, objektivno, stvarno in kritično mišljenje. Vsak učitelj je iskal možnosti in didaktične pristope za čim večjo aktivno vlogo učenca. Spremljali smo odzive učencev: če so bili aktivno udeleženi, so bili bolj motivirani in so sodelovali, znali so oprabljeni znanje in veščine, njihovo znanje je trajnejše. Takšni pristopi so se pokazali kot učinkoviti, učenci in učitelji so jih dobro sprejeli. Dosegli smo tudi spretnosti organiziranja takšnega načina dela, zato bomo z njimi nadaljevali tudi v prihodnje.,

Z odprtim učnim okoljem smo vzpostavili ustvarjalno in sodelovalno ozračje, krepili medgeneracijske odnose, ohranjali in vzpostavljali odnos do naravne in kulturne dediščine. Na takšne načine in ob teh pristopih smo celoten pouk reorganizirali s filozofijo trajnostnega razvoja.

Abstract:

The idea of creating a school magazine as a part of our project was based on the experience gained during many years of researching the cultural heritage. Slovenian and Art teachers, Franc Černigoj and Silva Karim, started the innovative research. Other school subjects were included later and they covered the same topic which enabled us to research the past, updated the present and tried to find solutions for the future.

The concept of our pedagogical innovation is based on:

1. Competency-based approach to teaching and learning (obtaining access to new knowledge, acquiring new skills, encourage critical assessment and developing the attitude to this approach).
2. Effective communicative language teaching – improving four language skills (reading, writing, listening, speaking), stimulating spoken interaction.
3. Making cross curricular links (gradual involvement of all school subjects).
3. Problem solving lessons.
4. Development of the intercultural competences and **multilingualism**, (intergenerational cooperation: past and present; literary language and dialects; encouraging twinning between classes from different countries, communication in foreign languages (English, Italian, Portuguese).
5. Systematic selection of topics allowed students, teachers and people from the local community to participate actively in researching the cultural and **natural heritage**.

By combining all approaches into an effective learning model we joined students, teachers and other citizens into a learning community. They were given opportunities to research and express themselves in various ways (verbal acts, art and design, pragmatic education). Participation and cooperation for all involved in the learning process were provided.

In the past two years of our action research the theme of eating habits (in the past and today) in our local school district (Col) was chosen.

In the first year we published:

- multilingual school calendar - 12 recipes of traditional local dishes were introduced (in Slovenian, English and Italian);*
- a book entitled »Kuhano, pečeno – na mizo prinešeno« (Cooked, baked and put on the table);*
- a school magazine entitled »Reci zelje, tvoj fant se v kozici pelje« (Say 'cabbage', your boyfriend travels in a saucepan) - primary level pupils were involved.*

When the publications were presented many cultural events were organized at our school and new and creative ways of interacting were established.

Above-mentioned publications were used as a learning resource in the second year of our researching. Material collected and published was a basis for the content of various school lessons. Topics were the subject of detailed discussions in the classroom; literary, artistic expression and other forms of oral communication were included as well.

Firstly, pupils were taught how to do a research and find sources. The purpose in the second year of researching was to develop children's critical thinking using their own sources. Using our own publications we were developing and improving reading literacy for lifelong learning.

We encouraged students in global, independent, objective and critical thinking. Teachers continued to seek out the best possibilities and didactic approaches for students to become active learners. Monitoring students' response we found out that they were more motivated if they played an active role in researching. Every student had a chance to take part, they were able to use knowledge and skills and they acquired long-term knowledge. Those approaches were efficient and welcomed by teachers and students. We have achieved skills of organizing new ways of work so in future we will continue our work.

By making school an open learning environment we provided a creative and cooperative atmosphere, promoted intergenerational cooperation and encouraged young people to appreciate the cultural and natural heritage. With those approaches all lessons were reorganized on the basis of sustainable development.

Ključne besede: trajnostni razvoj, medpredmetno povezovanje, problemska naravnost pouka, šolsko glasilo, aktivne oblike dela

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

V osnovni šoli je premalo vertikalnega in horizontalnega medpredmetnega povezovanja. Učitelji še vedno premalo sodelujemo med seboj. Prevladuje klasični pouk, kjer so učenci premalo aktivni. Znanje, ki ga učenci prejmejo na klasični način, se hitro pozabi. Učenci dobijo premalo trajnega znanja ter veščin za raziskovanje in aktivno delo.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Pri iskanju možnih rešitev, kako bi učno okolje odprli, učence aktivirali in se med seboj povezali, smo sami našli način, kako rešiti problem. Na naši šoli že vrsto let izdajamo tematska šolska glasila Javorov list. Sklepali smo, da je izdaja glasila rešitev opisanega problema – z njim bomo aktivirali učence, jih naučili raznih veščin, se vertikalno in horizontalno povezali. Sklepali smo, da se bodo na ta način veliko naučili, njihovo znanje pa bo trajnejše.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako razvijati pri učencih ključne kompetence za vseživljenjsko učenje?

Ob tematiki hrane, s pristopi medpredmetnega povezovanja ter raziskovanja naravne in kulturne dediščine v domačem okolju.

Pomožna vprašanja

Kakšna je vloga glasila oz. kulturnega okolja pri razvijanju in doseganju ciljev bralne pismenosti?

Kako ob tematiki hrane spodbujati učence k raziskovanju in celostnemu odnosu do domačega naravnega in kulturnega okolja, razvijati veščine učenja in sporazumevalne zmožnosti?

Cilji

- Osmisliti vlogo šolskega glasila pri doseganju ciljev bralne pismenosti ter vlogo kulturnega okolja domačega kraja pri tem (raziskovanje in zbiranje ljudskega gradiva ob dani tematiki);
- Preko raziskovanja različnih segmentov, povezanih s tematiko hrane, učitelji in učenci vzpostavljajo pozitiven in spoštljiv odnos do hrane ter ozaveščajo pomen naravne in v domačem okolju pridelane hrane;
- Iskati pristope medpredmetnega povezovanja in timske sodelovanje pri večini učiteljev na šoli;
- V okviru različnih učnih predmetov snov aktualizirati in razvijati odnos do nje ter poudarjati pomen hrane in odnos do nje v današnjem času;
- Razvijati pri učencih komunikacijske spretnosti, ustvarjalnost in kritično mišljenje;
- Razvijati pri učencih osebno samopodobo in nacionalno identiteto ter spoštovanje drugih jezikov in kultur.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Ugotovili smo, da učenci podpirajo aktivne oblike dela na šoli. V osnovni šoli je premalo vertikalnega in horizontalnega medpredmetnega povezovanja. Učno okolje je potrebno odpreti navzven, graditi moramo medgeneracijske odnose, ohranjati in povezati moramo kulturno in naravno dediščino. Prav tako se v današnjem času veliko govori o prehrani učencev, o lokalno pridelani hrani, bio-izdelkih, ... Zato smo s projektom skušali aktivirati in

motivirati učence za delo, se medpredmetno povezovati ter s tem učiti za življenje. Hoteli smo izboljšati socialno »klimo« ter s skupno dejavnostjo povezati učitelje, učence, starše in lokalno okolje.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Prvo šolsko leto

V prvi fazi smo pripravljali šolsko glasilo: priprava anket in izvedba anketiranja (tudi o šolskih malicah), priprava in izvedba intervjujev, priprava in zbiranje receptov starih jedi, priprava in fotografiranje starih jedi, raziskovanje navad in običajev, ki so povezani s prehrano.

V drugi fazi smo izdali in predstavili glasilo, v tretji pa nadaljevali s predstavitvijo in dodatnimi aktivnostmi: glasilo učencev I. in II. triade in delavnice na temo hrane.

Drugo šolsko leto

V prvi fazi smo skupaj z učenci načrtovali, kako bi glasilo uporabili pri pouku (kot učni pripomoček) in tudi že začeli z izdelavo nekaterih izdelkov. Pripravili smo načrt dela za drugo fazo, v kateri smo:

- izdali koledar 2014 v treh jezikih (slov., it., angl.);
- pri domovinski in državljanski kulturi in etiki izpeljali delavnice na temo lakote;
- pri domovinski in državljanski kulturi in etiki izdelali mape O hrani, v katerih so učenci zbrali članke iz medijev o hrani in jih analizirali;
- pri slovenščini pripravili kratki film – kuharsko oddajo (raba narečnih izrazov za jedi);
- pri slovenščini posneli slovarček narečnih izrazov, ki so bili uporabljeni v glasilu;
- pri likovni umetnosti oblikovali strip (likovni del);
- pri slovenščini, angleščini in italijanščini napisali besedilo za strip;
- pri slovenščini, angleščini in italijanščini zbirali frazeme o hrani;
- pri gospodinjstvu in sodobni pripravi hrane kuhali po receptih iz glasila;
- na razredni stopnji pripravili primere zdravega zajtrka;
- pri tehniki in tehnologiji izdelali košarice za sadje;
- pri zgodovini analizirali življenje na začetku 20. stoletja.

V tretji fazi smo dokončali nekatere aktivnosti ter pripravili obsežno evalvacijo (učencev, staršev in učiteljev). Pripravili smo končno predstavitev projekta.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

V našem delu je bilo zelo pomembno to, da smo vse faze in aktivnosti načrtovali z učenci. Učenci so se zaradi skupnega načrtovanja še bolj vključili v projekt in bili aktivnejši. Pouk smo reorganizirali. Izhajali smo iz ljudskega izročila v sodobnost. Razvilo se je situacijsko učenje. Prilagodili smo tudi ocenjevalni sistem, ki temelji na formativnem spremljanju učencev.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Uporaba našega pristopa se je izkazala za učinkovito. Učenci so se na projekt dobro odzvali. S pomočjo izdelave obeh glasil so učenci utrjevali bralno pismenost. Veliko je bilo anketiranja, zapisovanja, oblikovanja raznih sestavkov, besedil (npr. strip), iskanja frazemov, v I. in II. triadi tudi pesnenja... Po izdaji glasil pa tudi analiza sestavkov, izdelava izvlečkov, pogovori o člankih, razvijanje kritičnega razmišljanja... Besedila iz glasila so učencem bila zanimiva, razumljiva, saj so izhajala od njih samih, od ljudi iz njihove okolice. Učitelji

izvajamo manj frontalnega pouka, večji poudarek damo sodelovalnemu učenju in sodobnemu, projektnemu učenju. Pri projektnem delu ni večjih disciplinskih problemov. Za posamezne, dodatne naloge, se prostovoljno javi več učencev, kot jih je za neko nalogo potrebno.

Opazamo, da se je izboljšal odnos učencev do hrane. Učenci so pozorni na šolske jedilnike, kritično jih analizirajo: večkrat podajo svoje ideje za kombiniranje šolskih malic, pogostokrat se vprašajo, od kod njihova hrana izvira, zavedajo se, da zaužijejo premalo bio-izdelkov... Menimo, da so s tem projektom dobili trajno znanje za življenje. Zavedajo se, da je hrana dar in da morajo biti pozorni na to, kaj zaužijejo.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Sprva smo v projekt vključili učence 6., 7., 8. in 9. razreda naše šole. Zaradi pozitivnih začetkov smo projekt razširili še na ostale učence (od 1. do 5. razreda) ter na podružnično šolo v Podkraju. Delo v projektu smo vključili v pouk, zato so sodelovali vsi učenci. Za posamezne naloge (npr. anketiranje, intervjuvanje, obdelava podatkov, uredniški odbor za glasilo, ...) smo oblikovali posamezno skupino, v katero so se učenci vključili prostovoljno. Projektna skupina učiteljev je vključevala 8 učiteljev, in sicer slovenščine, angleščine, italijanščine, biologije in gospodinjstva, zgodovine in državljanske in domovinske vzgoje ter etike, likovne vzgoje, tehnike in tehnologije, matematike in računalništva. Ostali učitelji (razredne učiteljice, socialna pedagoginja, šolska knjižničarka) so se v projekt vključili občasno (za določeno nalogo).

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Dejavnosti smo učitelji načrtovali skupno, jih predstavili učencem in jih po potrebi tudi popravljali, spreminjali.

Podatke smo zbirali na več načinov:

- učenci: intervju (skupinski in individualni), anketa zaprtega tipa, anketa odprtega tipa;
- metoda opazovanja, snemanje in fotografiranje;
- strokovni delavci: ankete, intervju, fotografiranje;
- inovacijski tim: evalvacijski pogovori po vsaki izvedbeni fazi (vsako leto trije krogi);
- ob koncu zadnjega leta smo izvedli evalvacijo med učenci, učitelji in starši.

Metode obdelave podatkov

Podatke smo obdelovali opisno. Statistično smo obdelali pridobljene rezultate iz anket, vprašalnikov, ocen opazovanja, evalvacije in refleksije.

Prikaz rezultatov

Zbrane in obdelane rezultate smo prikazali v dveh šolskih glasilih (Kuhano, pečeno – na mizo prineseno ... in Reci zelje, tvoj fant se v kozici pelje), filmčkih (pesmice, kuharska oddaja, slovarček), na fotografijah (pripravili smo dve razstavi) in kulturni prireditvi ob slovenskem kulturnem prazniku. Preostale izdelke smo objavili le na šolski spletni strani: stripi o hrani, fraze na temo hrane, koledar, primeri zdravega zajtrka, ... Vse izdelke smo pri pouku uporabili kot učni pripomoček, jih analizirali, evalvirali.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Glasilo Kuhano, pečeno – na mizo prinešeno ... smo izdali v papirnati obliki, Reci zelje, tvoj fant se v kozici pelje pa le v elektronski obliki. O izdaji našega glasila, prireditvi, razstavah so poročali lokalni mediji (Primorske novice, Goriška, Ajdovske novice). Glasilo Kuhano, pečeno – na mizo prinešeno ... je dobilo priznanje za posebne literarne dosežke, ki ga podeljuje Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Po analizi evalvacije, ki smo jo naredili med učenci, starši in učitelji, lahko trdimo, da je bil projekt v okolju odlično sprejet. Učenci so napisali, da si še želijo takega dela, ker so pri taki obliki učenja zelo aktivni, rezultati njihovega dela pa so oprijemljivi. Učitelji so navdušeni, ker so učenci za tako delo zelo motivirani, pri pouku je bilo manj disciplinskih problemov (ko so delali za projekt). Pri projektu so nas podpirali tudi straši, saj so videli, da se učenci učijo za življenje, da so postali kritični do hrane, pridelave, ostankov, ...

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Na šoli smo organizirali pouk s filozofijo trajnostnega bivanja učečih se. Oblikovali smo novo celoto s kombinacijo že znanih didaktičnih elementov. Izdali smo šolsko glasilo in ga uporabili pri pouku kot učni pripomoček. Inovacija omogoča učencem doseganje trajnostnih načel z medpredmetnim povezovanjem učnih vsebin in problemsko oz. projektno naravnostjo pouka. Učence smo navajali na celostno, sistemsko, samostojno, objektivno, stvarno in kritično mišljenje. Uspešno smo motivirali učence za delo. Na šoli smo vzpostavili odprto učno okolje, ustvarjalno in sodelovalno ozračje. Učenci so naš način dela dobro sprejeli, zato bomo s tem načinom v prihodnje nadaljevali, saj se je izkazal kot zelo učinkovit.

Možnosti uvajanja v druga področja

Ta način poučevanja in izdajanja šolskih glasil (publikacij) lahko izvajajo vse osnovne in srednje šole, pa tudi vrtci.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Učitelji smo veliko bolj povezani med seboj in z učenci, saj smo vse dejavnosti načrtovali skupaj. Ves čas iščemo, kako motivirati in aktivirati učence, kako ustvariti učinkovito učno okolje, ki bo učencem dalo trajnih znanj za življenje.

Literatura

Kuhano, pečeno – na mizo prinešeno, ...; Tematska številka v okviru projekta »Kuhano, pečeno – na mizo prinešeno«, Javorov list, 35. leto izhajanja, šolsko leto 2012/13.

Vrtec Pedenjped Novo mesto
Šegova ulica 22
8000 Novo mesto

Hkratno izvajanje programa za P.O. in prilagojenega programa za P.O. v skupnem oddelku

2013 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Saša Dular, dipl. vzg.

Sodelavci: Marjana Papež, spec. ped.; Kristina Žmavčič, univ. ped.; Meta Potočnik, dipl. vzg.; Vesna Šmalc, univ. ped.

Konzulent: Nives Zore in mag. Janja Cotič Pajntar, ZRSŠ

Povzetek:

V letošnjem šolskem letu smo v našem vrtcu izvajali inovacijski projekt, ki smo ga poimenovali Hkratno izvajanje programa za p.o. in prilagojenega programa za p.o. v skupnem oddelku. Z našim inovacijskim projektom smo dosegli 4. raven novosti. Razvili smo koncept vzgojiteljeve samospremljave in celovite podpore v rasti in razvoju predšolskih otrok z raznoterimi sposobnostmi in zmožnostmi. Preko samospremljave in tudi samoregulacije vzgojitelja smo pri otrocih dosegli razvoj njihovih veščin samoregulacije in posledično dvignili nivo kakovosti dela v oddelku ter dokazali, da tako socialno zahtevne skupine otrok vzgojitelj ne more peljati po osnovni poti ampak mora v svoj profesionalni razvoj vključiti nenehno samospremljavo in izredno močno komponento samorefleksije. Koncept temelji na številu otrok v oddelku, ki je zmanjšan zaradi vključenih otrok z motnjo v razvoju ter na vzgojiteljevem osredinjanju na tisto, kar otrok, ki ima primanjkljaj zmoglosti in je pri otroku dobro. Naš koncept ponujamo zato, ker se je izkazalo, da s tem, ko je vzgojitelj zmožen uvideti vsakdanje dejavnosti in interakcije pri otrocih kot izziv oziroma kot učne situacije za razvoj otrokovih zmoglosti za učenje in vedenje, napredujejo otroci na vseh področjih. Vzgojitelj pa se v takem oddelku in s takim načinom dela počuti uspešnega in čuti napredek v svoji profesionalni rasti.

Ključne besede: samospremljava vzgojitelja, samoregulacija, razvoj socialnih veščin (povezanost, empatija, pomoč vrstniku), samorefleksija, napredek otrok, profesionalni razvoj.

Abstract:

During this school year, our kindergarten has been implementing an innovation project called Simultaneous implementation of preschool and SEN preschool program in a joint group. The innovation project has achieved an innovation level 4. We have developed a concept of teacher self-monitoring and comprehensive support of the growth and development of preschool children with diverse skills and abilities. Through teacher self-monitoring and self-regulation we have achieved a growth of the children's abilities to self-regulate which as a result raised the quality of work in the group thus proving that such a socially demanding group of children cannot be attended to in any usual way but rather demands the teacher to incorporate continuous self-monitoring and an immensely powerful element of self-reflection

into their professional growth. The concept is based on the number of children in the group which has been reduced on account of including the SEN children as well as on the teacher's focus on the things that the children with challenged capabilities can do. Our concept has shown that the teacher's potential to recognize daily activities and interactions of children as a challenge or learning experience for the development of the children's learning and behavioral skills results in the children's advancement in all areas. The teacher on the other hand is feeling successful with the work method being used in this type of group as well as with the progress of their professional growth.

Keywords: *teacher self-monitoring, self-regulation, social skill development (connection, empathy, peer help), self-reflection, children's progress, professional development.*

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

V šolskem letu 2013/14 sta bila v razvojni oddelek vključena samo še dva otroka s posebnimi potrebami, kar je pomenilo, da razvojni oddelek ne zadostuje več predpisanim normativom in kot tak ne more obstajati.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Zakonodaja ne omogoča direktne premestitve otrok s posebnimi potrebami, ki so usmerjeni v prilagojen program za predšolske otroke, v »redne« oddelke vrtca, zato teh dveh otrok nismo mogli vključiti v ostale oddelke ampak smo jima bili, dokler sta vpisana v vrtec (tj. še eno leto), dolžni zagotoviti izvajanje prilagojenega programa.

Končno smo našli rešitev in oblikovali polovični oddelek, v katerem naj bi se hkratno izvajala dva programa, program za predšolske otroke in prilagojeni program za predšolske otroke. Glede na standarde je bila skupina sestavljena dvokategorično (v oddelek sta bila vključena dva dečka z Downovim sindromom in dvanajst otrok starih 4-5 let). V oddelku so sodelovale diplomirana vzgojiteljica, specialna pedagoginja in pomočnica vzgojiteljice.

Rešitev nastale situacije smo videli v inkluziji, ki je v našem vrtcu na tak način še nismo izvedli. »Pri inkluziji se naučimo živeti en z drugim, smo si blizu, se družimo z ljudmi, ki imajo nek primanjkljaj in jih na ta način povabimo v nek nov sistem medsebojnega sobivanja.« (Lavrinc, str. 49)

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kateri pogoji in pristopi omogočajo uspešno hkratno izvajanje prilagojenega programa za predšolske otroke in programa za predšolske otroke v skupnem polovičnem oddelku?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Glavni razlog za izvedbo inovacijskega projekta je bil otrokoma z Downovim sindromom zagotoviti izvajanje prilagojenega programa do njunega vstopa v šolo ter ob enem obdržati razvojni oddelek in znanje, ki ga uporabljajo v razvojnem oddelku smiselno povezati oziroma vključiti za izpeljavo nam prilagojene vrste inkluzije.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Projekt smo peljali skozi tri akcijske kroge. V prvem krogu smo se pripravili na življenje v skupnem oddelku. Poskrbeli smo za pregledno urejeno igralnico in otrokovi starosti primerne igrače, za dobro in sprotno sodelovanje s starši (fotogalerija) ter oblikovali novo načelo, ki je temeljilo na strpnem reševanju konfliktov, na izražanju občutij, na razvijanju socialnih veščin v interakcijah z vrstniki. Velik poudarek smo namenili našim reakcijam na določene situacije, saj smo se zavedali, da ravno mi s svojim vzorom dajemo otrokom model strpne komunikacije in jim kažemo pravi način kako naj se vključijo/sprejmejo novo situacijo. To načelo smo uporabljali skozi vse leto in je bila rdeča nit našega projekta. Poskrbeli smo za prijetno vzdušje v skupini ter za varnost otrok in nato v drugem krogu začeli s pripravljanjem zanimivih dejavnosti za otroke (poudarek na glasbi, plesu in gibanju) in dečkoma z Downovim sindromom dodelili smiselne naloge, v katerih sta se našla in z veseljem sodelovala. V tretjem krogu smo na osnovi opazovanja našega dela, odzivov otrok in opažanja, da nas klasičen način načrtovanja utesnjuje, uspeli zapisati nov način načrtovanja, v katerem smo zelo jasno zapisali dejavnosti za obe skupini ter načrtovali tudi dnevno rutino. Naši pogovori so postajali vedno bolj strokovni. Vsaka strokovna delavka je izhajala iz svojega strokovnega področja in na osnovi izmenjave znanj smo začeli sistematično opazovati, zbirati podatke in usmerjati otroke v kritičnih trenutkih (načrtno smo jim nudili zgled kako naj v določenih konfliktnih situacijah reagirajo in tudi kako naj izrazijo svoja neprijetna čustva in obnašanje).

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Prvi problem je bil zagotovitev varnosti v oddelku in na igrišču. To smo storili z ustrezno urejeno igralnico, s stalno prisotnostjo in usmerjeno pozornostjo na dogajanje v oddelku ter z nameščanjem fluorescentnih brezrokavnikov dečkoma z Downovim sindromom kadar smo bili zunaj.

Konfliktna situacija smo reševali takoj in sicer tako, da sva otrokom pokazali, kako naj odreagirajo v situacijah, ki jih ne poznajo, in kako naj vzpostavijo strpno komunikacijo v konfliktni situaciji.

Naše skupno sodelovanje je bilo sprva precej negotovo (kaj katera dela, kdo vodi ...). Z odprtim pogovorom, izražanjem dvomov in sprotno, vsakodnevno refleksijo smo uspeli osmisлити naše vloge in naše delo znotraj enega oddelka. Tudi prilagoditev delovnega časa in časa za odmor smo načrtovali glede na dinamiko v oddelku.

Klasičen način pisanja priprav se je izkazal za utesnjujoč, zato smo iskali način, kako smiselno zapisati skupno pripravo. V tretjem krogu smo jo zapisali in izvajali dejavnosti po njej.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Cilji projekta so doseženi. Prvi tak pokazatelj je notranje občutje, zadovoljstvo strokovnih delavk. Še posebej dober pokazatelj uspešnosti projekta pa so starši otrok, ki so opazili pozitivne rezultate, napredek svojih otrok, koristnost sobivanja v našem inovacijskem oddelku, opazili so tudi naše dobro sodelovanje in ga ocenili kot »najboljšo možnost za napredovanje in rast strokovnega delavca« (iz zapisa starša dečka z Downovim sindromom) ter izrazili nič koliko pohval in zadovoljstvo.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Skupina 14 otrok, starši otrok, članice projektne skupine in strokovni delavci vrtca.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Pogovori s starši (skupna srečanja, pogovorne ure), fotogalerija – komentarji staršev, pisna mnenja staršev, hospitacije ravnateljice in obiski konzulentk v oddelku – njihovi komentarji, pisna mnenja strokovnih sodelavk v enoti, mesečna/letna prisotnost otrok v oddelku, komentarji otrok.

Metode obdelave podatkov

Analiza prispelih mnenj, ocena hospitacij, izračun prisotnosti otrok v oddelku.

Prikaz rezultatov

Zelo pozitivna mnenja staršev, prisotnost otrok nad 80 odstotkov, udeležba staršev na srečanjih in pogovornih urah nad 80 odstotkov.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Preko samospremljave in tudi samoregulacije vzgojitelja smo pri otrocih dosegli razvoj njihovih veščin samoregulacije in posledično dvignili nivo kakovosti dela v oddelku ter dokazali, da tako socialno zahtevne skupine otrok vzgojitelj ne more peljati po osnovni poti ampak mora v svoj profesionalni razvoj vključiti nenehno samospremljavo in izredno močno komponento samorefleksije. Spoznali smo, da je nujno, da se vzgojitelj osredotoča na pozitivne stvari in ne na primanjkljaje pri otrocih. Vsakemu otroku je potrebno dati možnost, da se pokaže na svojem močnem področju in da drugačnost ne jemlje kot nekaj posebnega, ampak kot učno situacijo.

Kot pravi avtor Grom: »Tisto kar potrebuje vsak otrok je priložnost. Priložnost, da poskusi, da spozna, da osvoji. Priložnost, da postane to, kar mu njegove zmožnosti omogočajo, da je srečen in da tudi on opravi svoje poslanstvo.« (Grom, str. 87)

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Med izvajanjem projekta smo se zelo veliko pogovarjali z ostalimi sodelavci o naših dejavnostih, se precej samoizobraževali ter razvili zelo dobro komunikacijo s starši.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Razvili smo koncept vzgojiteljeve samospremljave in celovite podpore v rasti in razvoju predšolskih otrok z raznoterimi sposobnostmi in zmožnostmi. Naša samospremljava je vključevala sistematično opazovanje otrok in poteka dejavnosti v oddelku, zbiranje podatkov in usmerjanje otrok v kritičnih situacijah.

Možnosti uvajanja v druga področja

Naš koncept je uporaben v vseh oddelkih v vrtcu, še posebej v oddelkih, v katere so vključeni predšolski otroci s prilagojenim izvajanjem programa. Tako otroci s posebnimi potrebami (kot tudi ostali otroci, ki tako ali drugače izstopajo iz skupine) ne bi bili več breme ali posebnost, ampak bogastvo in pestrost. Vsekakor je ta koncept tudi dobro izhodišče za dobro sodelovanje v tandemu.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Močni smo v kreativnosti, vztrajnosti, lastni iznajdljivosti in močni volji za iskanje novih poti. Drugim lahko ponudimo svetovanje pri načrtovanju, izkušnje ter model skupnega načrtovanja.

Literatura

Lavrinc, T. (2009). Vključevanje otrok s PP v lokalno okolje. Ljubljana: Dosegljivo na internetni strani:

<https://www.google.si/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=Lavrinc%20vklju%C4%8Devanje>

Grom, K. (2005). Vloga družine v inkluzivnem izobraževanju. V: Konferenca

Izobraževanje otrok s posebnimi potrebami: od dobre teorije k učinkoviti praksi. Ljubljana, Pedagoški inštitut.

Flores, I.R. (2011). Spodbujanje otrokove samoregulacije skozi vsakdanje izkušnje: Dosegljivo na internetni strani

http://vrtec-ciciban.si/wp-content/uploads/2012/10/samoregulacija_ucenja.pdf

OŠ Gradec
Bevkova 3
1270 Litija

Brez testov do ocen

2012 – 2014

Vodja inovacijskega projekta: Tanja Vesel, prof. RP

Sodelavci: Darja Rajšek, prof. RP, Marinka Eltrin prof. RP

Konzulent: dr. Natalija Komljanc, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Učiteljice na naši podružnici smo opazile, da se stiske učencev pred pisanjem testov iz leta v leto povečujejo. Še bolj zaskrbljujoče pa je bilo dejstvo, da so take stiske doživljali že učenci v prvi triadi. Zato smo se učiteljice odločile, da poskušamo najti pot, ki bi temu naredila konec. Vse smo se udeležile seminarjev o formativnem spremljanju znanja in tam dobile smernice, kako bi lahko preoblikovale pouk, da bi do ocen prišle brez testov. Sledila so tri leta raziskovanja in preoblikovanja naše lastne prakse. Vmes so bili seveda vzponi in padci, veliko razmišljanja, veliko akcije ... Nikoli pa nas ni vleklo nazaj k testom. Projekt nam je vsem prinesel ogromno zadovoljstva, veselja, hrepenenja, upanja, medsebojnega zaupanja in sodelovanja, predvsem pa novih izzivov.

Ključne besede: ocenjevanje brez testov, aktivni pouk

Abstract:

Teachers on our branch school have been observing increasing students' distress while writing test papers for years. Even more worrying fact was that even the first triad students have experienced such distress. That is why we have decided to find a way to put an end to those negative feelings.

All of us have attended the seminars of formative assessment of knowledge and obtained the guidance how to reorganize lessons in order to get the grades without writing test papers. In three years of research and reformation of our practice there have been up and downs, a lot of rethinking and actions.

The result has been that there was no way back to the test papers.

This new project has brought us enormous satisfaction, mutual trust and cooperation and especially new challenges.

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Učiteljice na naši podružnici smo ugotovile, da se večina naših učencev in tudi staršev ne počuti dobro pred, med in po pisanju testov. Opazile smo tudi, da se je marsikateri učenec na testih slabše izkazal in dobil slabšo oceno, kot si jo je resnično zaslužil. Zato smo začele razmišljati kako bi to spremenile. Udeležile smo se obeh delov seminarja formativno spremljanje znanja in začele spreminjati svojo prakso.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako do ocen brez testov?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

S testi pridobljene ocene niso odražale dejanskega znanja učencev.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Prvo leto smo se ukvarjale s preoblikovanjem pouka. Enostavno smo klasične metode in oblike dela postavile na glavo. Opustile smo pisanje testov in jih zamenjale za drugačne oblike ocenjevanja znanja (makete, stripi, prireditve, bralni listi, govorni nastopi, mape izdelkov, kvizi, plakati, različne zbirke, video oddaje in še drugi izdelki). Veliko smo delali na skupnem oblikovanju kriterijev ocenjevanja, samoocenjevanju in podpiranju kritičnega prijateljstva.

Ukinile smo tudi rabo delovnih zvezkov, razen pri matematiki. S tem ukrepom smo dobili veter v jadra, začutile smo, da lahko zadihamo s polnimi pljuči.

Drugo leto smo nadgradile naše delo s tem, da smo poskusile učencem ponuditi čim bolj spodbudno učno okolje v katerem bodo lahko samostojno razvijali svoje sposobnosti do optimuma (razredne knjižnice, dostop do interneta, fleksibilni predmetnik, medpredmetno povezovanje, permakulturna dvignjena greda, samoopisovanje, brain gym, ples pisanja).

Tretje leto pa smo dale poudarek projektnemu učnemu delu. Najbolj smo ponosne na lanske letošnje ideje, ko smo v novembru posejali ekološko piro. Letos pa smo ob žetvi z veseljem ugotovili, da smo pridelali okoli 150 kilogramov ekološko pridelane pire. Skupaj z učenci že snujemo prodajno strategijo, kako, kje, komu bomo prodajali moko, zдроб, pirine izdelke. Kako bomo uporabili luščine in podobno. Ker smo tudi mi dobili seme podarjeno, smo se odločili, da del našega pridelka podarimo naprej. Učenec petega razreda se je, v dogovoru s starši, odločil, da bo imel svojo njivo na kateri bo pridelal nov pridelek pire.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Opustitev delovnih zvezkov, skupno oblikovanje kriterijev za ocenjevanje, kritično prijateljstvo, sodelovalno učenje.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Ne zaznavamo več stisk otrok pred ocenjevanjem znanja.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Vsi učenci (od 1. do 5. razreda) in učiteljice naše podružnične šole.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Po timskih sestankih smo učiteljice sproti ugotavljale ali dosegamo cilje, ki smo si jih zastavili ob začetku vsakega šolskega leta. Evalvacijo smo skupaj z učenci in starši izvedli tudi na srečanjih ob zaključku posameznega ocenjevalnega obdobja po razredih.

Metode obdelave podatkov

Podatke smo obdelale opisno, statističnih rezultatov in grafičnih prikazov nismo izdelali.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Naši dosežki smo mi vsi, ki smo posredno ali neposredno udeleženi pri pouku, saj smo svobodnejši, zadovoljni, odgovorni za svoje delo.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Pritiski staršev na otroke pred ocenjevanji so se zmanjšali, saj smo to opazile na bolj mirnih in sproščenih učencih. Strah pred tem, da bi otroci znali manj kot pri klasičnem pouku je bil iz tedna v teden manjši, saj so nas izdelki učencev in njihovi nastopi prepričali, da smo na pravi poti.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Spremenile smo metode dela iz pasivnih v aktivne. Tako so učenci dobili veliko priložnosti, da na različne načine pokažejo svoje znanje. Povabile smo kolegice na hospitacije, večina je bila navdušena, vendar se večina počuti varneje v klasičnih oblikah pouka.

Možnosti uvajanja v druga področja

Od vrtca do fakultete, glasbene šole in šole s prilagojenim programom.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Veliko različnih aktivnih načinov učenja, primernih za različne učne tipe. Spodbujamo aktivnost pri učencih, izhajamo iz domačega okolja, ozaveščamo okolico o pomembnosti samooskrbe z lokalno pridelano hrano.

Literatura

Didaktika ocenjevanja znanja; razvoj didaktike na področju ocenjevanja znanja: zbornik prispevkov, Ljubljana, Zavod RS za šolstvo, 2008.

Ferjan, T, Ustvarjalnost učencev pri raziskovalnem učenju: DIDACTICA SLOVENICA pedagoška obzorja, 2003, letnik 18, št. 2, str. 119.

Marentič Požarnik, B. (2000). Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: Državna založba Slovenije.